

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלזני שבת

פרשת פנחס ♦ תשפ"ה

מיטב עלוני השבת:

לקראת שבת מלכתא

סיפורי צדיקים

מטעמים לשולחן שבת

אזמרה לשמך

איש לרעהו

פאר מקדושים

באר הפרשה

היכל החתם סופר

דברי שי"ח

Dirshu

דרשן ד' ועזון

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבוע מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 491

פנינים לפרשת פנחס פ"ה

רק מי שנכח שם, באירוע ההיסטורי, יוכל לדמיין שוב את התחושה, את החשמל באוויר, את ההחלטה הנחושה שקיבל כל אחד ואחד מהנוכחים לצאת ולכבוש את העולם בכח התורה הקדושה

הביקור נורא ההוד במעון קדשו של רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זצ"ל, הנאום הנרגש של מגיד השיעור הרב חיים מאיר טאבאק ממונסי, והרטט העוצמתי שחלף בקהל לשמע דבריו של נשיא 'דרשו' הרה"ג רבי דוד הופשטטר שליט"א

צוות 'לקראת שבת'

הכנסיה העולמית - יסוד העמוד היומי, יונה תשפ"ד

אליו יחד עם נשיא דרשו, להבחל"ח הרה"ג רבי דוד הופשטטר שליט"א, להתיעצות על ייסודה של תכנית זו" הוא מתאר.

אחרי כל הצלחה, בפרט אחרי שציבור גדול כל כך בכל רחבי העולם היהודי הצטרף בבת אחת לסדר לימוד יומי שמקיף קהלים רחבים כל כך, עלתה וצפה השאלה המרתקת ביותר: "איך הכל התחיל". השאלה הזאת הועלתה בראיון שנערך עם חבר הנהלת 'דרשו' העולמית הרב שלמה רוזנשטיין, במגזין 'עמוד היומי' שראה אור בחודש אדר תשפ"ד.

"מלכתחילה, עוד בטרם פנינו לקבל את הסכמתם וברכתם של גדולי ישראל, קיבלנו רוח גבית למהלך מאנשים שלומדים או למדו דף היומי ורוצים חזרה יותר במתינות ויותר בעיון" הוא מספר. "בנוסף קיבלנו פניות ממקומות בעולם שבהם יש בעלי בתים שכלל אינם בוגרי ישיבות - ולימוד הגמרא כשלעצמו מאתגר אותם והיו רוצים לקבוע סדר קבוע בלימוד, בתוכנית מסודרת עם כלי עזר, בקצב שמאפשר ללמוד ולהבין לחזור ולשנן".

"חודש לפני פטירתו של מרן רשכבה"ג הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל, עוד לפני שהתכנית עברה בכלל לערוץ מעשי כלשהו, זכינו להכנס

**עמוד גמרא ליום
במתינות בבהירות ובמרתקות
השבוע ביום שני מתחילים מסכת פסחים**

הלימוד בסדר שלישי, וכן ישיבות קיבוץ שאף הפכו אותו לסדר הלימוד בסדר ראשון. כל זאת כמובן ברקע הידוע ומפורסם מגדולי ישראל לאורך כל הדורות אשר דרבנו נתינת דגש על היקף וידיעת התורה, גם בסדרי הלימוד בעיון, לבל תבוא חלילה האיכות על חשבון הכמות או להפך".

החלום שלנו, לאבד שליטה!

"החלום האמיתי שלנו הוא לאבד שליטה על העמוד היומי", אומר הרב רוזנשטיין. "אנחנו חולמים שזה יהיה משהו של עם ישראל. אני רוצה לעבור באיזה בית-כנסת, לראות מודעה על שיעור עמוד היומי, ולדעת שהשיעור הזה לא רשום אצלנו בשום מקום. הם לא דיברו איתנו ולא יצרו שום קשר, אלא החליטו ללמוד עמוד היומי כי זה משהו של כלל ישראל".

"אנחנו שואפים שהעמוד היומי יהיה בבחינת 'חי הנושא את עצמו', שעם ישראל ייקח אותו בהמוניו. ברוך השם, אנחנו מתחילים לראות את זה, דבר שלא האמנו שיקרה כבר בשלב הזה. אנחנו מבקשים כל הזמן להדגיש שהמבחנים הם פלטפורמה למי שרוצה לשנן לחזור ולרכוש קנין ידיעה במה שהוא לומד, אבל כדי להצטרף לתוכנית לא חייבים להיבחן. קח לדוגמה את הדף היומי בהלכה, שם היקף הלומדים גדול פי כמה מסך הנבחנים. הלימוד והמבחן הם שני חלקים נפרדים, שכל אחד מהם חי לבד".

יום ההולדת: ח' טבת

ביום חמישי בשעות אחה"צ, לקראת שבת הקונווסון של 'דרשו' בקונטיקט, ניכרה תכונה רבה במלון כאשר רבנים נשואי פנים נהרו ל"וועידת המגידי שיעורים", בה השתתפו למעלה מ-200 מגידי שיעורים מכל רחבי אמריקה בוועידה מיוחדת של שאלות ותשובות אודות חיזוק השיעורים ולימוד התורה.

משתתפי הפאנל היו הרבנים הגאונים רבי אורי גרינשפן, מגיד שיעור בפילדלפיה, רבי אפרים גרינבוים, מגיד שיעור בשיכון סקווער ורבי יחזקאל זעפרן, מגיד שיעור בלייקווד.

המנחה הוא הרב חיים מאיר טאבק שליט"א, חסיד ויזניץ' שמשמש כמגיד שיעור במונסי. סיפור חייו של ר' חיים מאיר הצליח לרגש את כלל השומעים.

"אני נולדתי בשבט תשמ"ח, זה יום הולדתי, אבל בפועל אני חוגג את יום הולדתי כל שנה בח' טבת. זה לא היום שבו נולדתי, אבל זה היום שבנו נולדתי מחדש!"

הכרטיס הזה שינה אותי

רבי חיים מאיר הוא תלמיד חכם חשוב במונסי, מגיד שיעור בדרשו ולומד במסלול קניין ש"ס. הוא מוסר שיעורים ומשתתף במבחנים.

"השאלה המרכזית שעמדה על הפרק היא האם יש בעצם יסודה של תכנית זו חשש חס ושלום של מיעוט הלימוד, בפרט לאלו שלומדים את הדף היומי. הודגש כמובן שדרשו ימשיך את תכנית 'קנין תורה' של מבחני הדף היומי, והרעיון הוא רק להוסיף תכנית נוספת של עמוד היומי".

"רבי גרשון זצ"ל דחה על הסף את החשש, וטבע את המשפט שעומד מאז לנגד עינינו ככותרת הכי ממצה של התוכנית - 'איש לפי טבעו'. "עליכם להמשיך ולבנות מסלולי לימוד ובחינות בכל דרגה ובכל רמה, וכל אחד לפי טבעו ימצא את התוכנית הטובה לו, אין כל חשש, ואדרבה זה רק יוסיף וירבה את לימוד התורה בכמות ובאיכות".

"את המשפט שיצא מפה קודשו של מרן הגרי"ג זצ"ל, 'איש לפי טבעו', לקחנו איתנו מאוחר יותר לתוכנית המעשית של העמוד היומי" הוא מוסיף.

"כך למעשה נוצרו ארבעת המסלולים של התוכנית: גמרא רש"י, גמרא רש"י תוספות, גמרא רש"י תוספות ועיון העמוד, גמרא רש"י ועיון העמוד".

"על כל אחד מארבעת המסלולים אפשר גם להבחן ולקבל מלגה בהתאם לציון, כאשר מי שכותב את השאלות במבחנים הוא לא אחר מהגאון הגדול רבי איתמר גרבוז שליט"א, ראש ישיבת אורחות תורה.

תוכן השאלות יחד עם דפי התשובות המתקבלים לאחר המבחן הם כשלעצמם בבחינת חזרה הקובעת מקום לעצמה".

"היסוד הזה, 'איש לפי טבעו' הוא גם היסוד הערכי שהנחה את ההתייחסות בקמפיין למקומו של העמוד היומי מול הדף היומי" מוסיף הרב רוזנשטיין.

"כל אחד לומד את מה שהוא יכול בקצב שהוא מסוגל אליו. מי שיכול ללמוד דף שילמד דף, ומי שיכול ללמוד עמוד שילמד עמוד. לכן גם שמנו את הפירוש "שפה ברורה" של עוז והדר בסוף החוברת של 'עיון העמוד', כדי שגם מי שרגיל ללמוד גמרא עם ביאור יקבל את מבוקשו".

מאות כוללי ערב שהצטרפו לתוכנית

רביבי המסלולים מאפשר לכלל הלומדים וקובעי העיתים למצוא את עצמם בתוכנית זו. "לומדי הדף היומי שמבקשים תכנית חזרה בעיון על הש"ס, אלו שקשה להם ללמוד דף שלם, וגם מאות כוללי ערב שהצטרפו לתוכנית זו כתוכנית הלימוד הרשמית בכולל" הוא מוסיף.

"כוללי הערב נמנים אגב על אלו שהצטרפו לתוכנית באופן מיוחד. הופתענו גם מישיבות רבות שאימצו את העמוד היומי כסדר

הרב חיים מאיר טאבאק

כאשר מיליונים של יהודים נהרגו בכל מיני מיתות משונות, ועולמות שלמים של תורה נחרבו.

"אחר כך באו זמנים נפלאים של הארת פנים, בפריחה עצומה של עולם התורה למעלה מדרך הטבע ממש. ועם כל הקשיים מבית ומחוץ, המלחמות והסכנות בארץ ישראל והאנטישמיות בכל העולם, וקשיי הפרנסה וצער גידול בנים וכל הניסיונות העצומים שיש בדור הזה, בכל זאת לימוד התורה הולך ומתחזק כבר עשרות שנים בכל העולם, בארץ ישראל, באמריקה, באנגליה, בצרפת, בדרום אמריקה, בדרום אפריקה, ובמקומות רבים נוספים.

"בתקופה האחרונה שוב נודעזע העולם", ציין נשיא 'דרשו'. "המאורעות הקשים שהיו בארץ ישראל, שלא היו כמותם מאז השואה, האנטישמיות שפשטה בכל העולם כולו, עם דיבורים ומעשים שחשבנו שכבר לא נראה עוד בעולם 'המתקדם' כביכול. 'ובלי ספק, ברור ומובן לכולנו, שמשמים מזכירים לנו ומעוררים אותנו, שעם כל הפריחה של עולם התורה - בכל זאת, צריך יותר חיזוק ודבקות בתורה הקדושה. וזה לעומת זה, לעומת גודל השבר והאסונות שקרו בארץ ישראל, צריך גם לצד הקדושה משהו גדול, איזו 'פריצת דרך'. צריך שוב לחבר את עם ישראל כאיש אחד בלב אחד, בקבלת עול' של כל התורה כולה כאחד.

כאמור, זכינו ב"ה שההשגחה העליונה סיבבה שבדיק בתקופה הזו התחיל הלימוד העולמי של 'העמוד היומי', עם אלפי אלפים של לומדים, חבורות ושיעורים וחברות בכל אתר ואתר!".

את הנאום הנרגש סיים נשיא 'דרשו' בהנעה לפעולה. רק מי שנכח שם, באירוע ההיסטורי, יוכל לדמיין שוב את התחושה, את החשמל באוויר, את ההחלטה הנחושה שקיבל כל אחד ואחד מהנוכחים לצאת ולכבוש את העולם בכח התורה הקדושה:

"חזרו לקהילות שלכם", קרא הרב הופשטטר לצירי הוועידה שהגיעו מכל קצווי העולם היהודי, "הקימו עוד שיעורים! הקימו עוד חבורות! הקימו עוד מקומות מבחן! קיימו את העולם! הצילו את העולם!!!".

העניין הוא שעד לפני ארבע שנים הקשר שלו ללימוד תורה היה קלוש עד בלתי קיים. "עברתי קשיים רבים בתור בחור" הוא מספר בגילוי לב.

"לא הצלחתי בישיבה ובקושי שרדתי עד גיל השידוכים. מיד אחרי החתונה התחלתי לעבוד בחברת מחשבים. הייתי בעל-בית פשוט. לפני ארבע שנים נערך הסיום הגדול על הדף היומי. החלטתי שאני רוצה ללכת, אבל לא הצלחתי להשיג כרטיס. בסופו של דבר, הצלחתי להשיג כרטיס לסיום של דרשו. "והכרטיס הזה שינה את חיי" הוא מעיד.

"אני זוכר שחזרתי הביתה ושאלתי את עצמי, האם שווה לי להתחיל ללמוד 'ברכות' ולעשות מבחנים והחלטתי שאני נכנס לזה בכל הכוח. ההחלטה הראשונה שלי הייתה להיפרד מהטלפון הנייד שלי. בתחילת מסכת ברכות סגרתי את המכשיר, ומאז ועד היום לא הדלקתי אותו מחדש.

"אני זוכר שקיבלתי את הציון הראשון שלי, הוא היה 92. משם זה לא הפסיק".

גלגל ההצלה שלי

"באותה תקופה היתה לנו במשפחה התמודדות לא פשוטה עם אירוע עצוב מאוד, אירוע שנמשך חישה חודשים והגיעו לשיאו ביום הראשון של 'סליחות'. לקראת ערב משהו בתוכי התעורר: הלילה יש מבחן! אני לא רוצה לדלג עליו, החיים חייבים להימשך!

דאגתי למשפחה שלי אבל אמרתי להם שאני חייב לצאת לזמן קצר. רצתי מהבית ל'ישיבת בית דוד', לקחתי את המבחן, עשיתי אותו תוך עשרים דקות ורצתי חזרה הביתה.

זה היה אחד מהימים הקשים ביותר בחיי, אבל אם להיות כנה, זו היתה חגורת ההצלה שלי".

"במהלך החודשים הבאים הרגשתי שכל האווירה בבית שלי משתנה. אפילו בתי המתבגרת שמה לב. אני זוכר כשהיא באה והעירה לי שהדיונים בבית שלנו השתנו. אם פעם דיברנו על חדשות - היום יש יותר שיח בנושא רוחניות. הרגשתי שאני מצליח להדביק את כולם סביבי, והיום ב"ה אני מוסר שיעורים, ואני שמח להיות חלק מ'דרשו' ומהרבצת תורה".

רבי חיים מאיר נשנק לרגע, עוצר ואז מסכם בפני הנוכחים כשדמעות בעיניו: "מורי ורבותיי, דרשו צ'ינג'ד מיי לייף" - דרשו שינה לי את החיים!

זה לעומת זה

ולסיום, כדי לחתום בקריאה מעשית, נביא את דבריו הנלהבים והנרגשים של נשיא 'דרשו' הרה"ג רבי דוד הופשטטר שליט"א, בכנסייה הגדולה של 'דרשו' בווינה, לציון 100 שנה ליסוד הדף היומי, תקופה קצרה לאחר פרעות שמחת תורה תשפ"ד, כשבחוף היום הסער והמלחמה עוד היתה בתחילתה.

"לאורך השנים היו זמנים קשים של הסתר פנים. בפרט בתקופת השואה הנוראה - 'וַתִּגְעַשׂ וַתִּרְעַשׂ הָאָרֶץ וּמוֹסְדֵי הָרִים יִרְגָּזוּ" -

לפתע נשמעו מן הארובה קולות שקשוק כנפיים. אחד מבני הבית עלה לגג ולנגד עיניו מתגלה מחזה מיוחד... ציפור משונה הסתבכה בארובה ולא יכלה להיחלץ משם... אז הבין רבי עקיבא איגר שכנראה זו הציפור המיוחדת

התפילה שהחליפה גדוד חיילים...

הרב ישראל ליוש

“ולא תהיה עֲדַת ה' פְּצֵאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֵעָה” (במדבר כ"ז, י"ז)

הקשה הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל מדוע משה רבינו צירף משל לבקשתו, כיצד יראו עם ישראל בלא מנהיג, 'כצאן שאין להם רועה', וכי הקב"ה אינו מבין בלא משלים?
מבאר ר' אלה: התפילה היא עבודת הלב, היא איננה פעולה טכנית, דוגמת הגשת טופס בקשה. היא צריכה לבוא ממעמקי הלב, והלב אומר את מה שהוא מרגיש, וכך משה רבינו הרגיש שעדת ישראל בלי מנהיג, הם כמו צאן בלי רועה, וע"כ אמר את מה שבלבו, כי זוהי תפילה - עבודת הלב...

הירות שלא נשמעו

עבודת התפילה של רבי חיים זלוטקא, סב רעיית מרן ה'בית הלוי' זי"ע, היתה לשם דבר, והכל ידעו שתפילותיו מתקבלות ברצון לפני שומע תפילה...

כל כך היו בטוחים בתפילתו, סיפר הגאון רבי משולם דוד הלוי סולובייצ'יק זצ"ל, עד שפעם בעיצומו של יום השבת שלח אליו מרנא רבי חיים מוולאז'ין זי"ע שליחים שיבקשו ממנו להתפלל עבור ענין חשוב ונצרך, אף שהדבר היה כרוך בחילול שבת...

כאשר רבי חיים זלוטקא היה מתפלל, הוא לא חש כלום מכל הנעשה סביבו, הוא היה מרוכז בתפילתו ודבוק בבוראו ובעבודת הקודש...
לפרנסתו עבד רבי חיים אצל אחד מפריצי האיזור, ופעם כאשר דיברו הפריצים אודות היהודים המשרתים אצלם והתלוצצו עליהם, אמר הפריץ של רבי חיים: "היהודי שלי הוא משהו מיוחד... הוא לא כמו כולם...".

"אם כן" - אמרו לו חבריו - "הבה נלך ונראה מיהו ומה מעשיו...".

ויהי כאשר באו כל הפריצים אל ביתו, דפק אדונו על הדלת, אך אין קול ואין עונה. רבי חיים לא פתח את הדלת, אף כאשר הפריץ הקיש על הדלת שוב ושוב. חמתו של הפריץ בערה... חוצפה נוראה... וכעסו גבר עוד יותר, כאשר חבריו ראו מבעד לחלון שרבי חיים נמצא בבית, עומד דום ולא נע, והוא לא ניגש לפתוח את הדלת...

כעס הפריץ עד מאוד, הוציא את נשקו וירה לעבר רבי חיים, בחסדי ה' הכדור לא הגיע ליעדו ורבי חיים ניצל ממות... הפריץ נרגע ושב לביתו.

לאחר כמה שעות, כשוך חמת הפריץ, זכר את היהודי ואת אשר

אירע, ויאמר בליבו: "הרי לא יתכן שהיהודי הטוב הזה לא יפתח לי את הדלת, אלך ואדפוק אצלו שוב, ואכן בפעם השניה רבי חיים פתח מיד את הדלת לכבודו של הפריץ...

"מדוע לא פתחת לי את הדלת לפני כמה שעות...?" שאל הפריץ את רבי חיים.

"מתי...?" - שאל רבי חיים - "לא שמעתי דפיקות כלל וכלל...!"

"ואת הירות שמעת...?" - התעניין הפריץ כלא מאמין

"על איזה יריות אתה מדבר...?" - טען לעומתו רבי חיים - "לא שמעתי כלום...!"

או אז הבין רבי חיים שכנראה הכל אירע כאשר הוא עמד בתפלה, ואכן אז באמת הוא לא שמע כלום...

הציפור שנמצאה בארובה

בעיר 'פוזנא' עירו של הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, חלה אחד היהודים, והרופאים התייאשו מלמצוא מזור למחלתו.

אחד הימים נודע שהמלך עתיד לעבור בעיר עם פמלייתו, וביניהם אף יהיה רופאו האישי. לאחר שתדלנות מרובה, הצליחו היהודים לארגן שרופא המלך יבוא לבית היהודי החולה ויחווה דעה על מצבו. לאחר שבדק את החולה, אמר שאכן כדברי הרופאים המקומיים, אין מזור ורפואה למחלה זו...

"מה היה קורה אילו המלך היה נחלה במחלה מעין זו... האם גם היית מתייאש ופוסק שאין לה רפואה?" - שאלו העסקנים.

"נכון" - ענה הרופא - "היה מקרה כזה בבית המלך, ואכן יש רפואה

כ"ה תמוז
מתחילים
מסכת פסחים
ב'עמוד היומי'

עמוד היומי

**גם אתה יכול
להיות מגיד שיעור
פותחים דלתות, כולם נכנסים!!**

לקראת תחילת מסכת פסחים, 'דרשו' יוצא במערך מיוחד ומעניק מעטפת מיוחדת להקמת שיעורים ב'עמוד היומי' בנוסף למאות השיעורים הפועלים בכל רחבי הארץ **מלגת פתיחה מיוחדת | חוברות לימוד | מודעות פרסום ועוד** הרישום באמצעות טופס ייעודי ב'נדרים פלוס'. לפרטים ניתן לפנות להרב מרדכי ציקנובסקי 052-7617776

כ"ה תמוז תשפ"ה גם אתה מתחיל בלימוד מסכת פסחים והופך לש"ס איד

לימוד יומי של עמוד גמרא · גמרא עם ביאור עיון העמוד ושפה ברורה · מיטב שיעורים להאזנה בכל עת · לוח לימוד אישי · כוללים וקבוצות לימוד · מבחן חודשי בארבעה מסלולים · מלגת פתיחה לשיעורים · מלגות לנבחנים להצטרפות: 'דרשו' 02-5609000 או בעמדות נדרים פלוס

וכאשר כל הבחורים הלכו לאכול בחדר האוכל, רבי שמואל היה סוגר את דלתות בית המדרש ומסדר את הספסלים ומנקה את האבק. "מעשה זה" - כך אמר - "אני מקוה שיעמוד לי לזכות בעולם הבא!"

הגה"צ רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א, משגיח דישיבת 'ארחות תורה', מסביר למה באמת טרח יהושע בן נון לסדר את בית המדרש ומדוע נחשב הדבר למעלה כה גדולה

‘וַנִּתְּתָהּ מִהוֹדֶךָ עָלָיו’ (במדבר כ"ו, ב')

אמרו חז"ל (ילקוט"ש משלי רמז תתקנט): "וְיִכְסִיל אָדָם יְבַלְעֵנּוּ" (משלי כא, כ) - זה יהושע, שלא היה בן תורה והיו ישראל קורין אותו כסיל". הבריות באותו דור היו קוראים ליהושע בן נון "כסיל"! תשמעו סיפור מעניין: נסעתי אתמול עם יהודי בשם הרב שטרנברג. הוא גר בפתח תקוה ולומד בכולל 'נחלת דוד'. סבו היה גר ברמת אהרן. היה שם שיעור קבוע ממרן ראש הישיבה רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל, שהיה מוסר כל שבת לְקִים, וסבו היה מתעקש להגיע באופן קבוע עשר דקות לפני השיעור, בדווקא!

שאלו אותו: "סבא, מה העניין?" [לפעמים זה היה קצת לחוץ...]. אמר להם: "כל פעם שראש הישיבה מגיע לפנינו, הוא מסדר שם את הספסלים ומכין את הספרים שילמדו בהם, כמו שמש... אינני יכול לשאת זאת..." לכן הוא התעקש להקדים לבא לפני רבי גרשון ולסדר את הכל, כדי שיוכל להתחיל מיד במסירת השיעור.

ליהושע בן נון - כך אמר הרב'ה שלנו, רבי מאיר חדש זצ"ל - היו קוראים "א שמש'ל" - השמש. מנקה בית המדרש... יהושע היה מתמיד גדול, כפי שכתב רש"י על דברי המשנה הראשונה במסכת באבות "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע": "ולמה נאמר 'ומסרה ליהושע' ולא לאלעזר ולפנחס ולא לשבעים זקנים המתנבאים במחנה? שלא רצה למוסרה אלא למי שהיה ממיית עצמו מנעוריו באהלי החכמה וקנה שם טוב בעולם, וזהו יהושע, שנאמר: 'יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל'."

כיון שכך, ידידיו ומכריו היו תמהים: 'אתה המתמיד של הישיבה, מה אתה מסדר ספסלים?!'... אמנם במדרש (במדבר רבה כא, יד) מבואר שזו היתה הסיבה שזכה לקבל את ההנהגה אחרי משה רבנו, וכך נאמר שם: "כיון שירשו בנות צלפחד אביהן אמר משה: הרי השעה שאתבע בה צרכי. אם הבנות יורשות - בדין הוא שירשו בני את כבודי. אמר לו הקדוש ברוך הוא: 'נוצר תאנה יאכל פריה' (משלי כז), בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה, יהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד, והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך, הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלאות. הואיל והוא שרתך בכל כוחו כדאי הוא שישמש את ישראל, שאינו מאבד שכרו. קח לך את יהושע בן נון, לקיים מה שנאמר 'נוצר תאנה יאכל פריה'."

נשאלת השאלה, מילא "הרבה חלק לך כבוד" זו סיבה להיות מנהיג, אבל מה הקשר לסידור הספסלים ופריסת המחצלאות?... אלא, נחשוב לרגע: למה יהושע סידר את הספסלים בבית המדרש ואנחנו לא מסדרים?... כי כל אדם מכובד לא ילך לעשות ספונג'ה במקום ציבורי כמו סודני... זה קשה. אבל בבית הפרטי שלו - כל אדם עושה זאת! כל אשה, גם הכי מכובדת, עושה ספונג'ה בביתה... ולמה? כי זה הבית שלה!

יהושע בן נון הרגיש כך ביחס לבית המדרש - זה הבית שלי! אין לי מה להתבייש... אתם מתביישים? - כנראה זה לא הבית שלכם... סיפר הרב הקר שליט"א על ראש הישיבה הגדול, רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, שבסוף ימיו אמר כי הוא מחפש זכויות לבוא עמן לבית דין של מעלה. ומה היתה הזכות שמצא? בתקופה מסוימת לרב מפוניבז' לא היה כסף לשלם עבור נקיון בהיכל הישיבה, וכאשר כל הבחורים הלכו לאכול בחדר האוכל [וזה לקח זמן מחמת אורך הדרך, כי חדר האוכל היה במקום אחר], רבי שמואל היה סוגר את דלתות בית המדרש ומסדר את הספסלים ומנקה את האבק. "מעשה זה" - כך אמר - "אני מקוה שיעמוד לי לזכות בעולם הבא!" וכולם תמהים: וכי רבי שמואל צריך זכויות?! הוא הרי היה ראש ישיבה גדול, העמיד את התורה בדור האחרון, מה חסר לו?... אלא, הוא הרגיש: כאן הבית שלי, בבית מדרש! איכפת לי כבוד הספרים, ואכפת לי כבוד בית המדרש, וזו אכן זכות גדולה, כפי שראינו אצל יהושע בן נון שבזכות זה זכה להנהגה.

(רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א - 'דורש טוב' באדיבות 'יפה נוף' ספרים)

הרבי ניגש לעמוד, ואמר "רבי ישמעאל אומר", ואח"כ אמר קדיש, ואח"כ אמר "ידיד נפש", ואח"כ המשיך לומר "הודו". הגבאים והחסידים שהתפללו שם עם הרבי, השתוממו עד למאוד, ולא הבינו למה שינה הרבי את המנהג

אב"ד סאנטוב הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א
על הנהגותיהם של גדולי הדורות בעניינים שבין אדם לחברו

יש צד שני

בספר עובדות והנהגות לבית בריסק (ח"ג עמ' רמ"ט) הביא, שתלמיד אחד נכנס אל הגאון רבי רפאל שפירא זצ"ל ר"י וולוז'ין וביקש סמיכה, נענה רבי רפאל ברצון והעניק לו יורה יורה. אחרי נכנס תלמיד נוסף, ואף הוא ביקש סמיכה, לא הסכים רבי רפאל ולא העניק לו יורה יורה. נכדו הגאון רבי נפתלי צבי יהודה ריף ז"ל, אשר היה אז כפי הנראה ילד צעיר, שאל את זקינו: סבא, מדוע להראשון נתת סמיכה ואילו להשני סירבת לתת.

נענה הגאון ואמר: הראשון ביקש סמיכה כדי להיפטר מהצבא, השני ביקש סמיכה כדי להשיג שידוך, במקרה השני - נימק רבי רפאל - אני צריך לחשוב גם על הצד השני...

לשנות המנהג

מסופר שכאשר שהה הרה"ק רבי שלמה מבאבוב ז"ע בימות הקיץ בקאנטר"י, היה שם אחד שהיה "חיוב", והיותו "בעל תפילה" הקבוע לא היה שם, ולא היה שם "חיוב" אחר, לכך ביקש אותו "חיוב" רשות מאת הרבי אם יוכל להתפלל לפניו התביה כל בוקר תפילת שחרית במנין שלו. הרבי אמר לו "כן, בתשואות חן!".

והנה בבאבוב המנהג בתפילת שחרית, שמיד אחר שאומרים "רבי ישמעאל אומר" מתחילים לומר "הודו" ולא אומרים "ידיד נפש". כשניגש הלה לפני העמוד, התחיל להגיד "רבי ישמעאל אומר", ואח"כ אמר קדיש, ואח"כ התחיל לומר "ידיד נפש" - כמנהג כמה

אחד סיפר לי סיפור נפלא: לפני הרבה שנים היה יהודי חשוב שאף נתעטר בסמיכת חכמים, שהתפלל תפילת שחרית לפני ה"עמוד" בביהמ"ד סאטמאר במנין של השעה עשר. תפילתו היתה במתינות כמונה מעות ובלבת אש בקולי קולות ממש בדחילו ורחימו. בדיוק באותו יום נכנס מרן הגה"ק מסאטמאר ז"ע להתפלל במנין זה שלא כדרכו, וכשראה סדר תפילתו של אותו בעל תפילה, ניגש אליו ואמר לו "הרי יש כאן הרבה אנשים שממהרים לילך לעבודתם ואסור לעכבם, ועל כן צריכים למהר יותר בעת התפילה - מ'דארף דאווענען שנעלער". וציוה הרבי לאדם אחר לגשת לפני ה"עמוד" ולהתפלל יותר מהר...

פתרון מיוחד

הגאון האדיר רבי חיים קניבסקי זצ"ל שאל פעם את הנוכחים ומקורביו אם הם יודעים מי היה הסנדק שלו בעת הברית, והמשיך וסיפר להם שאביו זצ"ל מרן הסטייפלר הוא בעצמו היה הסנדק, וכך הוה מעשה: הברית שלו התקיימה עוד בחוץ לארץ, ולכבוד הברית התקבצו ובאו להם הרבה גדולי תורה, וביניהם הגאון האדיר בעל תורה תמימה זצ"ל. הסטייפלר פחד מאוד שאת מי מהם שהוא יכבד אותם בסנדקאות יש מן הגדולים שיכולים להיפגע מכך שהוא לא מכבד אותם בהכיבוד הזה, ולכן החליט לקחת את הסנדקאות לעצמו כדי שאף אחד מהגדולים לא יפגע בגללו...

ומה עם השמש?

מסופר על הגה"צ רבי ישראל מסלנט זצ"ל שהגיע פעם עם חבריו לעיירה קטנה ונכנסו להתפלל מנחה. חבריו של ר' ישראל ניגש לכיור ורחץ את ידיו לפני התפילה בכמות גדולה של מים, ואילו ר' ישראל רחץ ידיו בכמות קטנה מאוד. ראה חבריו את הדבר והתפלא על כך. פנה לר' ישראל ושאל אותו, האם אין כבודו מקפיד על נטילת ידים קודם התפילה ומשום כך נטל במעט מים?

ענה לו רבי ישראל: בודאי הנני מקפיד על נטילת ידים לפני התפילה, אך זהו רק כאשר אני הוא זה ההולך וטורח ומביא לעצמי מים, אבל כאן שהשמש הוא הטורח, וכשהוא הלך להביא מים, הוא חשב רק על המתפללים הקבועים ולא על אורחים שבאים להתפלל, ואם ניקח הרבה מים יחסר למתפללים הקבועים ויבואו הגבאים ויראו את הדבר ויכעסו עליו ויאמרו כי הוא מזלזל בעבודה ואף מסוגלים בגלל דבר זה לפגוע בפרנסתו, ולכן במצבים כאלה אני נוטל את ידי במעט מים.

שמע רבי עזרא מפי התלמידים על הוראתו של רבי צבי פסח, ומיד שלח את אחד מבניו אליו לשאול ולבקש רשות - אם הוא רשאי לפסוק אחרת ממנו, היות ובני ספרד נוהגים אחרת

הגאון רבי יצחק קולדצקי שליט"א, עם צרור עובדות נפלאות על ענוותנותם העצומה של גדולי הדורות

”וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָיו” (במדבר כ"ז, ה')

כבר סיפרנו בעבר לא אחת סיפורים מדהימים על מידת הענווה המושלמת שהתגלמה באישיותו של מורי-חמי-זקני ה'סטייפלער' זצ"ל. וכעת נספר עוד ממה שזכיתי לראות ולשמוע בשנים האחרונות לחייו כשזכיתי להימצא הרבה במחיצתו: ראש כולל 'חזון איש', רבי יהודה שפירא זצ"ל, מגדולי התורה החשובים בשכונה, היה רגיל לומר, כי מעולם לא ראה ענוה כזאת כמו של ה'סטייפלער'; יהודי זקן שעם ישראל כולו חרד למוצא פיו; מכל קצווי תבל נוהרים אליו המונים לשמוע את עצותיו ולהתברך מפיו ועונים אחריו מקודש מקודש; ספריו מפורסמים בכל תפוצות ישראל ומקובלים בהערצה בקרב כל החוגים והעדות, ונעשו ממש לספרי יסוד בעולם התורה. ואילו הוא עצמו פשוט לא מבין מה רוצים ממנו... מדוע נטפלים אליו? מדוע עוקבים אחריו? והלוא הוא איש פשוט כאחד האנשים... הוא היה בטוח באמת, ללא צל של ספק, שהעולם טועה בו. ענוה פלאית בכל קנה מידה שלא נראתה ולא נשמעה כמותה.

על ספריו 'קהילות יעקב' שהתפרסמו בכל העולם רגיל היה לומר, כי מן הסתם יש עשרה אנשים שמעיינים בהם ועבורם כדאית כל הטרחה ועמל הכתיבה וההדפסה... וכשהמונים רכשו את ספריו אמר, כי ודאי הם קונים להעמידם בארון הספרים, ומפני שחס עליהם נמנע מלמכור לקונה רק את הכרך הנצרך ללימודו העכשווי...

למה שיטרחו לבוא אלי?

זכורני מעשה שאירע כמה שנים לפני פטירתו, עת הגיע יום השנה לפטירת אחד מהוריו, הוא בא לבית-הכנסת להתפלל לפני העמוד. הוא היה אז חלש מאד, וצעד בקושי רב עקב בצד אגודל. שאלוהו - "מדוע הרב טורח ללכת לבית-הכנסת, והרי אפשר לארגן לו בקלות מנין בבית?". אולם הוא השיב כמתמיה: "מה פתאום שיבואו? למה שיטרחו לבוא אלי?". ... זו לא היתה תמימות או נאיביות חס-ושלום, זו היתה מחשבה שנבעה מענווה אמיתית. הוא לא החזיק טובה לעצמו כפשוטו וכמשמעו.

אני זוכר שכאשר הוא צעד פעם בהלוויית אדם נכבד, ואחד המקורבים העיר לאברך שהלך לפניו שיפנה את הדרך עבורו, כשה'סטייפלער' הרגיש בכך הוא גער בו: "מה אתם רוצים מהאברך

הזה? וכי מה אני חשוב יותר ממנו?!"... לא פעם הוא ניסה לשכנע את הגבאים בבית-הכנסת 'לדרמן' שישנם גדולי תורה נוספים שראוי היה שיקבלו אף הם עליית 'שלישי' בקריאת התורה. כראיה הוא סיפר כי אף במניין שהתקיים בבית ה'חזון איש' הייתה תורנות; פעם אחת ה'חזון איש' קיבל 'שלישי' ופעם שניה הוא... ומשהגבאים לא חדלו ממנהגם לתת לו 'שלישי' הוא התנחם ואמר: "הם נותנים לי כי אני הכי זקן כאן"... ובכל פעם שקראוהו לעלייה היה נראה כמופתע מחדש...

אודות ריבוי המשתתפים בשיעור שהיה אומר מידי שנה בכולל 'חזון איש' ביום השנה לפטירת ה'חזון איש', היה מטעים ואומר: "השיעור מתקיים פעם בשנה. אילו הייתי אומר פעם בשבוע מסתמא לא היה מניין אחד לומר אחר-כך קדיש דרבנן"...

זכורני בליל ראש השנה תשמ"ה, השנה האחרונה לחייו, הוא התפלל במניין בביתו, ולאחר התפילה המונים בקשו להתברך מפיו בשנה טובה. הוא יצא לפתח חצרו, התיישב על כסא פשוט, והציבור בהמוניו עברו על פניו כבני-מרון, והוא בירך את כולם בסבר פנים יפות. לאחר כשעה ומחצה הוא חשב לעצמו כי לא מסתבר שכל-כך הרבה אנשים באים להתברך ממנו, ולבטח אותם האנשים הולכים ובאים שוב ושוב, ובשלב מסוים קם ממקומו ואמר לבני-הבית: "מדוע מצערים אותי ובאים שוב-ושוב, והלוא קשה עלי הישיבה הממושכת עד מאד"... ואמר ברכה כללית: "שתהיה שנה טובה

לכולם", וכך נכנס לביתו לקדש על היין.

כך תמיד הוא מיאן להאמין בפרסום הגדול שסביבו, ומצא אמת לאות שונות ליישב זאת. אמת לאות שכולן נובעות מעומק הענווה.

"רבי ברוך בער היה העניו האחרון"

ונספר עוד מעט על מידת ענוותנותם של גדולי-ישראל, מנחילי התורה בדורות האחרונים. ענוה שהיתה חלק בלתי-נפרד מאישיותם ומכל ה'הלוך ילך' שלהם.

סיפר ראש ישיבת מיר, רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, כי כאשר סבו ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל שכב על ערש-דווי ימים מועטים לפני הסתלקותו, הוא נכנס לבקרו ושוחחו מורו רבו רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, בעל ה'ברכת שמואל'.

רבי אליעזר יהודה התבטא ואמר אז, כי רבי ברוך בער היה האחרון בדורות האחרונים שראו אצלו את המדרגה הרמה הזאת של ענוה עד כדי ביטול מוחלט, בבחינת "ונחננו מה", "ואנכי תולעת ולא איש", "ואנכי עפר ואפר". והסביר מדוע אמר כן:

הנה אנשים ברמה שלנו, אמר רבי אליעזר יהודה, גם מי שזכה להגיע למעלה גדולה של ענוה, שהוא מוכן לוותר על הכל - על ממנו ועל כבודו, ואפילו יהא מן הנעלבים ואינם עולבים, על דבר אחד הוא לא יהיה מוכן לוותר: על התורה שלו. על חידוש, אַמְרָה או מערכה שחידש. הוא מרגיש שזה רכושו הרוחני, והוא בעלים על הדבר. יהיה קשה לו לראות חידוש שהוא התייגע עליו כתוב כבר בספר אחר, ובוודאי שלא יוכל לסבול שאדם אחר ייחס חידוש ששמע ממנו - לעצמו.

אולם אצל רבי ברוך בער, המשיך רבי אליעזר יהודה ואמר, ראינו בדיוק להיפך. לא רק שרוב תורתו מדברי רבו הגדול רבי חיים מבריסק זצ"ל; ביאור מילותיו הקצרות ועומק כוונתו, אלא ישנם אף מקומות שהוא כותב בארוכה דברים שהן שלו והוא משייכם ומעמיסם בדברי רבי חיים או בנו הרב מבריסק זצ"ל. [ראה לדוגמא בספרו 'ברכת שמואל' קידושין סימן ז'. שם רוב המהלך בגדרי שויר קידושין הוא שלו, והוא מעמיס את הדברים על משפט קצר ששמע מהגרי"ז]. וזוהי גדלות מופלאה שיפקיר אדם את הכל מעצמו ויתן לאחרים. "זוהי ענוה בלתי מצויה!" - הפטיר רבי אליעזר יהודה.

טוב שבאתם כשהשוך כאן...

ראש הישיבה רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל הגיע לפני שנים אחדות לנחם את תלמידו האדמו"ר רבי ישראל משה פרידמן מסדיגורא זצ"ל בהסתלקות אביו האדמו"ר רבי אברהם יעקב זצ"ל, והתפתחה ביניהם שיחה אודות הרב מפוניבז' רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל. רבי גרשון סיפר בתוך הדברים, כי כאשר הוא נכנס פעם לבקר את הרב בערוב-ימיו, כבר היה הרב חולה ותשוש, וכשראהו החל למרר בבכי. הוא אמר לרבי גרשון בענוותנותו: "אני רימיתי את העולם... קיבלתי הרבה כבוד בחיי ורימיתי את כולם..." רבי גרשון הסביר כי זו היתה ענוה אמיתית, שהרגיש שמכבדים אותו יותר ממה שהוא שוה-ערך באמת.

אחד המקורבים העיר לאברך
שהלך לפניו שיפנה את הדרך
עבורו, כשה'סטייפלער' הרגיש
בכך הוא גער בו: "מה אתם
רוצים מהאברך הזה? וכי מה
אני חשוב יותר ממנו?!"...

ותיקי תלמידי הישיבה סיפרו כעין זה, שכאשר נכנסה פעם קבוצה חשובה של בחורים לביתו של הרב מפוניבז' בחג 'שמחת תורה' לקראת צאת החג, הבית היה חשוך. היה זה עדיין בתקופת טרום מערכות הגנרטורים בבתי הפרטיים, והרב אמר לבחורים: "טוב שחשוך, כי אני מתבייש מפניכם. ביחס למה שהייתי פעם, וביחס למה שיכולתי להיות, מה שאני כעת, הרי זה ביזיונות ממש"...

"מלבשתו ענוה" - רבי עזרא עטיה ותלמידיו

נזר חכמי עדות ספרד בדור האחרון, היה ללא ספק ראש ישיבת 'פורת יוסף', חכם רבי עזרא עטיה זצ"ל. גאון כביר בתורה, עמקן ולמדן היה. רבינו ה'חזון איש' זצ"ל כשנסע פעם לתפילה בכותל המערבי, עלה לישיבת 'פורת יוסף' וכשפגש בו ושחח איתו בלימוד התבטא כי סברתו היא כסברת אחד הראשונים! כך העידו גדולי תלמידיו: רבי עובדיה יוסף זצ"ל ורבי שמעון בעדני זצ"ל. הוא זכה להחזיר את עטרת התורה של יהדות ספרד ליושנה, ולהעמיד דור מופלא של גדולי עולם שהאירו תבל ומלואה באור תורתם וצדקותם. העטרה שהתנוססה בראש כל מעלותיו של רבי עזרא היתה מידת הענווה האמיתית שהיתה בו. היה לכך ביטוי בצורת התבטלותו בפני כל תלמיד-חכם, ואיך שלא החזיק מעצמו למאומה. זכיתי לראותו כמה פעמים בילדותי בירושלים, ולמרות גדלותו העצומה עשה רושם של אדם פשוט מאד.

רבי יהודה צדקה זצ"ל, תלמידו וממשיך דרכו בראשות ישיבת 'פורת יוסף' סיפר את ששמע מרבי עזרא עצמו, כי כאשר הוא השתתף פעם בכינוס של גדולי וצדיקי הדור, נכנס למקום תלמיד-חכם מובהק שהיה צעיר יחסית לזקנים שישבו שם, ולא מצא מקום לשבת, ועמד יחד עם כל הקהל. "חשבתי לעצמי", אמר רבי עזרא, "כי אם אגיד לו לשבת על מקומי בודאי לא יעשה זאת. מה עשיתי?"

שמע רבי איסר זלמן ואמר: "בעל הפרי מגדים אינו אומר את החידוש הזה!" ניגש הבחור להוציא 'פרי מגדים' מהארון, והגרא"ז עצרו ואמר לו: "לפני שאתה מחפש, בא נתבונן אם שייך שיאמר דברים כאלו"

הגאון רבי יחיאל צוקר, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', ומחבר ספרי להאיר, על קבלת התורה דווקא על ידי רב המלמד את תלמידו

"קח לך את יהושע בן נון" (במדבר כ"ז, י"ח)

אלפי בחורי חמד עומדים כעת בפרק זמן הכנה לקראת העליה לשיבה הגדולה, כדאי הוא לנצל את הבמה המכובדת של "לקראת שבת מלכתא" הנקרא ע"י רבבות אלפי ישראל, להעביר את אחד היסודות העיקריים ברכישות הנצח של בן הישיבה בעולמה של ישיבה גדולה.

התורה בפרשתנו מרחיבה על בקשתו של משה רבינו להעמיד מנהיג אחריו ועל ציווי ה' אליו, וכך נאמר:

יְפַקֵּד ה' אֱלֹהֵי הָרוּחַת לְכָל בָּשָׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה... קַח לְךָ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ וְסִמְכָתָ אֶת יָדָי עָלָיו (כו, טז-יח)

כדאי הוא ליטול שכר שימוש

רש"י מביא את דברי המדרש: "יפקד ה' - כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו, אמר: הגיע שעה שאתבע צרכי שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקב"ה: לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כז, יח) 'נוצר תאנה יאכל פריה'."

מבואר שכל כוחו של יהושע שהוא זה הזוכה להיות הממשיך של מסירת התורה הוא מכח מה ששימש את משה רבינו, ולא מש מתוך האהל. זאת אחת הסוגיות היסודיות ביותר ביהדות, לקבל תורה מקבלים מרב, וכדברי התנא באבות (א, ו): "עשה לך רב".

בעבר, נמדדו הישיבות לפי העומד בראשן. רוב מניין ובניין של ראשי הישיבות ושל מעתיקי השמועה בימינו, יצאו מבית המדרש של ישיבת פוניבז' המעטירה, אחת הסיבות לכך נעוצה בעובדה כי הישיבה כולה סבבה סביב הציר שנקרא "רבי שמואל"...

מורן הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, הנחיל לתלמידיו את דרך התורה של רבו, רבי שמעון שקאפ זצ"ל, בבהירות נפלאה ובמתקנות אין קץ. עסקם של רוב בני הישיבה במשך כל היום כמעט, היה סביב שיעורו של רבי שמואל: לפני השיעור הכינו מראי מקומות, בזמן השיעור החרישו כולם ועשו אוזנם כאפרכסת לקלוט את דברי התורה המתוקים מדבש היוצאים מפיו הטהור, ואף לאחר השיעור הסתובבו חברותות במשך שעות רבות, חזרו על דבריו של ראש הישיבה ודנו בהם...

כיום, נמדדת ישיבה על פי הבחורים הלומדים בה: האם החברה

פתוחה יותר או פחות, האם קיימים בישיבה יותר מתמידים, יותר בעלי כשרונות, מהו סגנון הבחורים וכדומה. וכך, בעוונותינו הרבים, נחלש ביותר עניין קבלת התלמיד מפי רבו, ודבר זה עומד בעוכרנו ביותר.

בימי שחרותי גולל בפני רבי דב אהרן זלזניק שליט"א את שסיפר לו אביו, רבי אברהם יעקב זצ"ל, כי בהיותו בחור בישיבת "עץ חיים" היתה אווירה סוחפת בישיבה לרכוש בקיאות בש"ס. בזמן שהיה רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל מוסר שיעור [השיעור ארך קרוב לשלש שעות] - מתמידים רבים מבין התלמידים לא היו נכנסים לשיעור, אלא הלכו לבתי מדרשות בסביבה והיו מספיקים בזמן הזה ארבעה דפי גפ"ת עם ראשונים!

אך זאת הוא העיד: "מאותם תלמידים שלא השתתפו בשיעור, אך אחד לא יצא מרביץ תורה!!"

הסיבה לכך ברורה - מטרת השיעורים אינה ללמד מה כן לומר בסוגיה בלבד. רבי שמואל זצ"ל היה אומר, שנדרש הרבה יותר עמל כדי לדעת מה לא לומר בסוגיה!

כיום ניתן לראות זאת בחוש: ספרי האחרונים ממלאים את מדפי הספרים, וכל בחור צעיר לימים יכול לשבת ולדון בכל סוגיה שהיא, לבנותה כפי הבנתו ולהרכיב מערכות בלימוד. נערים צעירים אינם מתקשים בהוצאת ספרי חידושי תורה לאור, אך ברור כשמש, שאת אמת הביקורת לא ניתן לרכוש אלא רק על ידי שימוש תלמידי

כ"ה תמוז
מתחילים
מסכת פסחים
ב'עמוד היומי'

עמוד היומי

טעמו וראו

מסכת פסחים עם ביאור 'עיון העמוד' ופירוש שפה ברורה מהדורת עוז והדר

MAKOVER

מוקדי חלוקה בכל רחבי הארץ

- עפולה**
משפ' בן שלמה, אסף שמחוני 15 עפולה עילית בן חמו, הנריטה סולד 16 קומה א' גבעת המורה
- ערד**
משפ' ענדן, תפוח 7 דירה 10
- פתח תקווה**
משפ' מליק, בנימין יהלום 19 קומה א'
- צפת**
משפ' פרנקל, לוחמי הגטאות 7 כניסה ב' משפ' חיים, צהל 5 כניסה א'
- חרית גת**
משפ' היינה, בית יוסף 2/9 קומה ג'
- רהובות**
משפ' פורטנוי, ויסבורג 4
- רכסים**
משפ' וקסלר, הנרקיסים 24
- תל ציון**
משפ' גליקמן, אהבת ישראל 50 דירה 6
- תפרח**
משפ' יונגרייס, רש"י 11

- גבעת שאול משפ' ארנטרוי, גבעת שאול 12 רמת אשכול משפ' בקר, מבוא יטבתה 1 רמת אשכול משפ' עשור, זנגוויל 9/א' רמות משפ' כהן, בובליק 20 רמות א' רוממה משפ' ולדמן, המ"ג 38 כניסה ב' נווה יעקב משפ' דונט, צוקרמן 10 גילה משפ' באואר, אפרסמן 11
- כרמיאל**
משפ' אבנטון, הגליל 20 קומה ג'
- לוד - אחיסמך**
משפ' יהל, שבת גד 6 קומה 3
- מגדל העמק**
משפ' דודזיץ, סיגלית 3/5
- מודיעין עילית**
קרית ספר משפ' ידלר, נתיבות המשפט 83 ברפאל משפ' צ'רנוביצקי, ר"ע 20 נאות עילית משפ' סנדרוביץ, רמב"ם 28
- נוף הגליל - הר יונה**
משפ' חדש, פנחס מילר 6
- נתיבות**
משפ' רדעי, בן גוריון 21
- נתניה**
משפ' ברנשטיין, רבי טרפון 18 דירה 22

- גבעה 8 משפ' לובין, חיי יצחק 7/19
- בני ברק**
משפט שניידר, בעש"ט 9 משפ' וינגרטן, רמב"ם 24 משפ' זנגר, רב אשי 5 קרית הרצוג משפ' תרם, גידנברג 2 משפ' ליברמן, בית יוסף 12 שיכון ה'
- חיפה**
משפ' ליפשיץ, מקור ברוך 13 ב' משפ' ליפשיץ, הרצוג 12 ברכת אליהו
- הצור**
משפ' שכטר, יונתן בן עוזיאל 23
- חריש**
משפ' רוטנברג, אחדות 28
- טבריה**
משפ' שרלון, הרב אלישיב 9 פוריה
- ירוחם**
משפ' פניה, יצחק שדה 744 דירה 32
- ירושלים**
בית וגן משפ' שלכטר, מוצפי 8 דירה 11 בית וגן משפ' שלכטר, בית וגן 96 פסגת זאב משפ' הוכברג, בנימין צביאלי 26 בית ישראל משפ' הוכברג, לב דין 15

- אופקים**
משפ' רענן, האר"י 4
- אלעד**
משפ' קרסיניצקי, יהודה הנשיא 86
- אשדוד**
משפ' צור, הרב לוי 27 רובע ז'
- בית שמש**
קריה משפ' ברנשטיין, מהרי"ל דיסקין 17 רמה א משפ' פוקס, נחל רפאים 38 רמה ב משפ' גרינוולד, מצפה הרש"ת 6 רמה ג משפ' שפירא, עידו הנביא 2 רמה ד' משפ' אורשנסקי, ריש לקיש 14
- ביתר**
גבעה א התעוררות תשובה 2 ליד מקוה ערלוי

כ"ה תמוז תשפ"ה גם אתה מתחיל בלימוד מסכת פסחים והופך לש"ס איד

לימוד יומי של עמוד גמרא • גמרא עם ביאור עיון העמוד ושפה ברורה • מיטב שיעורים להאזנה בכל עת • לוח לימוד אישי • כוללים וקבוצות לימוד • מבחן חודשי בארבעה מסלולים • מלגת פתיחה לשיעורים • מלגות לנבחנים

להצטרפות: 'דרשו' 02-5609000 או בעמדות נדרים פלוס

הוא חיפש ומצא על הריצפה בירכתי החדר פיסת נייר ורשם עליה 'נמצא כאן בבית האסורים צעיר יהודי מבית צאנו שעוד לא הניח תפילין היום'. את הפתק הזה השליך מבעד החלון אל הרחוב...

הניתוח המסוכן שבגיננו נחפז מרנא החפץ חיים לעשות את כל 850 הקילומטרים שבין ראדין לפטרבורג במהירות עצומה

הרב בנימין בירנצוויג

"צָרוּר אֶת הַמְדִינִים וְהַפִּיָּתָם אוֹתָם" (במדבר כ"ה, י"ז)

ואכן, בזכות מעשה כביר זה, קמו עוד ועוד ישיבות בכל רחבי ליטא ופולין, וממנה המשך עולם הישיבות עד היום הזה.

מנתחים את אחותי

בשנת תע"ר הודיעו השלטונות הרוסיים, כי על כל הרבנים מוטלת החובה להשתלם בשפה הרוסית ובלימודים כלליים. כל גדולי הדור נזעקו להשתתף בוועידה מיוחדת שהתכנסה בפטרבורג, והשתתפו שם כל מאורי הדור, רבי מאיר שמחה מזדינסק, רבי חיים עוזר מוילנא, רבי איצלה פוניבזר רבי חיים מבריסק, ועוד רבים. בוועידה התגלעה מחלוקת גדולה מאד בין גדולי הרבנים: רבי מאיר שמחה ורבי חיים עוזר ורבי איצלה פוניבזר, ואיתם רוב רבני הוועידה תמכו בדרישה זו שהרבנים ילמדו את השפה הרוסית, ומנגד עמד כצור החלמיש רבי חיים מבריסק ואיתו רבי משה לנדינסקי שהיה שליחו של החפץ חיים לוועידה.

מבלי להכנס לצדדים לכאן ולכאן שהיו בין ראשי ההרים, רק נציין שרבי חיים מבריסק עמד ונאם שלא כהרגלו, ודיבר בתקיפות גדולה על האיסור לשנות כי הוא זה מדרך התורה המסורה זה דורות, כי ההבטחה "כי לא תשכח מפי זרעו" נתונה רק אם לא נשנה מדרך התורה, אבל אם ישראל ישנו את דרכם, הם מאבדים את ההבטחה הזאת, ולכן אין מקום לטענה 'כי יש קצת לותר בשביל המשך קיום התורה'. את דבריו הנרגשים סיים רבי חיים: אתם לא צריכים לדאוג

מכאן אמרו חז"ל (מדרש תנחומא): הבא להורגך השכם להורגו! שהמדינים רצו להחטיא את ישראל והמחטיא את ישראל קשה מן ההורגו, וכמו שראינו ששתי אומות קידמו את ישראל בחרב ושתי אומות בעבירה, מצרים ואדום שקדמו בחרב, עליהם נאמר "לא תתעב אדומי" "לא תתעב מצרי". עמנו ומואב שקדמו ישראל בעבירה להחטיא את ישראל, עליהם נאמר "לא יבא עמוני ומאבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא בקהל ה'" וזה שנאמר על המדינים "צרור את המדינים".

וממשיך המדרש להזהיר שזה ציווי התורה, ואין לסטות ממנו כלל, גם בדבר זה שנכנס לאדם רחמים וכדו', אסור לסטות מציווי התורה, ומי שסוטה מהדרך אפילו בגלל סיבות כאילו אנושיות או סיבות הזמן וכדו', הרי יבוא לו מזה רק הפסד וצרות.

כדוגמה לאמור מביא המדרש את המעשה עם דוד המלך ע"ה שאמר "אעשה חסד עם חנון בן נחש", והסוף היה שהוא בא לידי ביזיון "ויקח חנון את עבדי דוד ויגלח את חצי זקנם וגו'", ובהמשך התפתח הסיפור למלחמה עם ארבע אומות.

אין לסטות מדברי התורה כי הוא זה, ואפילו נראה לנו כי המטרה נעלית! התורה היא המציאות של החיים בעולם, ואין ח"ו לשנות אותה לפי המציאות - מי שעושה כן רק יוצא נפסד מזה!

החלטה גורלית

גדולי ישראל עמדו בכל הדורות כחומה בצורה, כנגד כל שינוי שרצו השלטונות בכל מקום בצורת מסירת התורה והעמדתה בישראל.

אחד המקרים המפורסמים, היתה סגירת ישיבת ואלוזין בשנת תרנ"ב, שמרן הנצי"ב שעמד בראשות הישיבה, החליט החלטה קשה מנשוא אבל גורלית והיסטורית, לאומה היהודית: לסגור את אם הישיבות, ישיבת ואלוזין המעטיירה, בגלל שהשלטונות רצו שיכניסו בלימודי הישיבה לימוד חול. היו שטענו בתוקף כי בזה יבא הסוף על הישיבות בעם ישראל, אבל הנצי"ב לא אבה לשמוע, ואמר: הקב"ה הפקיד בידינו את התורה, אנחנו צריכים לשמרה כפי שקבלנוה ללא שינוי כלל. כל שינוי יכול להביא בהמשך לשכחת התורה בכלל, ועדיף לסגור את ישיבת ואלוזין, מאשר לשנות אפילו פסיק מהתורה הקדושה.

התבטא אז רבי מאיר שמחה רבה של העיר הגדולה דוינסק, כי הנה בא יהודי קטן קומה, תושב עיירה קטנה ושמה ראדין, ובדבריו הפשוטים, מצליח להרעיש את העולם הגדול, יותר מהרבנים הגדולים של הערים הגדולות שדברו בעמקות ובחריפות'

בתאו בלי תפילין.

והנה אתא בוקר ועבר עליו רוב היום מבלי שיוכל לקיים דתו, וכאב לבו היו בלי גבול כשהרגיש כי השעה כבר מאוחרת מאד ועוד מעט ירד הלילה היתכן שיעבור עליו יום בלי הנחת תפילין?

לבסוף הבריק רעיון במוחו הוא חיפש ומצא על הריצפה בירכתי החדר פיסת נייר ורשם עליה 'נמצא כאן בבית האסורים צעיר יהודי מבית צאנו [א צאנזער איניקל] שעוד לא הניח תפילין היום'. את הפתק הזה השליך מבעד החלון אל הרחוב בתקווה קלושה אולי יעבור פה עכשיו יהודי 'משלנו', וימצא את הפתק ועל ידו תצמח הישועה.

והנה ריחמו עליו מן השמים וכך הוה, בדיוק באותו רגע עצמו חלף יהודי פלוני ברחוב לפני בית המעצר והבחין בפתק שהושלך החוצה, גחן האיש והרימו וקרא את מה שכתוב בו ויחשוב בלבו הלא מן הסתם גם אוכל לא בא בפי הצעיר הזה במשך כל היום מטעמי כשרות, אבל אינו מבקש כי אם להניח תפילין הלא דבר הוא.

הזדרזו אותו יהודי והלך מיד להביא עבורו זוג תפילין ודברי מאכל לאחר מכן יצר עמו קשר מבעד החלון באמצעות איתנותים שונים, וזרק אותם אליו פנימה. שמחתו ואושרו של הרבי זצוק"ל שהספיק בטרם שקעה השמש לקיים מצות תפילין גאו ושטפו למעלה ראש. לבסוף שאל איש מיטיבו מן הרחוב לזהותו והוא השיב בקיצור שהוא בנו של הרב מרודניק, נחפז הלה והלך להודיע על המקרה לשדלנים בקהילת קראקא שפעלו במהירות אצל השלטונות כדי לשחרר אותו ויצא לחפשי.

לתורה! אפילו אם הרבנים לא יוכלו ללמוד תורה וללמדה אם לא יקבלו את גזירת השלטונות, אזי ההבטחה "כי לא תשכח מפי זרעו" תתקיים אצל הסנדלרים והחייטים.

מרן החפץ חיים שלח את ראש ישיבת ראדין כשליחו לוועידה, והזהירו שאם הוא רואה שהולכים לקבל את ההצעה של השלטונות, מיד ישלח לו טלגרמה והוא יקח מטלטליו ומיד יגיע לפטרבורג, וכך אכן אירע.

רבי משה שלח טלגרמה לחפץ חיים, ומיד יצא הכהן הגדול מאחיו לדרך הארוכה לפטרבורג השוכנת במרחק של 850 קילומטרים במרחק אווירי מראדין.

בואו לוועידה היה בהפתעה גדולה, רבי מאיר שמחה הופתע גם מבואו, ומיד שאלו: מה קרה שהרב הגיע פתאום, ענה לו החפץ חיים 'עושים כאן ניתוח לאחותי ולכן הגעתי', חשב רבי מאיר שמחה כי החפץ חיים מתכוון בפשטות, ולכן התעניין היכן הניתוח ובאיזה בית חולים זה אמור להתבצע? וענה לו החפץ חיים התכונתי לאחותי התורה כמאמר שלמה המלך: "אמור לחכמה אחותי את", ויען כי שמעתי שרוצים לנתחה ולהכניס בה שינויים באתי לכאן....!

החפץ חיים דיבר בהתרגשות גדולה מאד בפני הרבנים, עד שדבריו התקבלו והרוב החליטו להתנגד להחלטת הממשלה הרוסית, והתבטא אז רבי מאיר שמחה רבה של העיר הגדולה דוינסק, 'כי הנה בא יהודי קטן קומה, תושב עיירה קטנה ושמה ראדין, ובדבריו הפשוטים, מצליח להרעיש את העולם הגדול, יותר מהרבנים הגדולים של הערים הגדולות שדברו בעמקות ובחריפות'.

א צאנזר איניקל

בספרי קורות בני ישראל בשנות הזעם באירופה נחרתו ונחרטו באותיות של זהב שמו וזכרו הטהור של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מצאנזר זי"ע אשר הוא הגבר שבמשך כל שנות המלחמה כארי התנשא ובמסירות נפש ממש עמד על כל קוצו של יוד על כל הלכה מנהג חומרא עניני חסידות וכו' לבל שנות כמלוא נימה ח"ו.

בספר 'לפיד האש' מסופר משמו של הרה"ח ר' נתנאל צבי ווקס ז"ל, שזמן מה אחרי שהרבי זצ"ל הגיע לעול המצוות, נודמן פעם אחת לעיר הגדולה קראקא שם התגורר דודו זקנו הרה"ק רבי יצחק ישעיה הי"ד מטשחויב בן זקוניו של מרן ה'דברי חיים' מצאנזר זי"ע"א, והימים ימי החירום של מלחמת העולם הראשונה, בגלל האנדרלמוסיה ששררה אז בחוצות איתרע מזלו ושוטרים פולנים חשדו בו חשד שוא והוא נלקח על ידם לכלא ולחקירות. כאשר הוכנס לבית המעצר לקחו ממנו את כל חפציו האישיים, והוא נשאר

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

"מדוע דרך על הסמל?", קטע אותו התובע. "הוא לא שם לב, הוא בן-אדם", השיב הסניגור, "באו לעקל את רכושו והוא היה נסער". "אילו זה היה ספר התורה שלהם, לא היה דורך עליו בלי לשים לב!", הטיח התובע בתרועת ניצחון. ניכר היה שעשה שיעורי בית לקראת המשפט...

מי האיש שעל העדה - חכמת המנהיגות וסגולת הישרות

הרב מאיר בנימיני

"איש על העדה" (במדבר כ"ז, י"ז)

מצאנו בספר "ייטב לב" זיכרוננו לברכה, על פי דברי הרב הקדוש רבי אריה לייב מלאנצהוט זיע"א על מאמר חז"ל "אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה". הפירוש הוא שאמרו חכמינו זכרונם לברכה אצל יוסף שנראתה לו דמות דיוקנו של אביו, כי סגולה היא להינצל מן החטא לצייר בעיניו צורת אביו או רבו המובהק ולכן יוסף צייר בעיניו צורת אביו וניצל מן החטא. וזה המקור לתמונה של צדיק שתולים אותה במקום גלוי בבית כדי לראות דיוקנו ולהינצל מן החטא.

ובשם האריז"ל כתבו כי בעת שהאדם מגיע ללימוד התורה לענין שאינו זוכה להבין, יצייר מול עיניו תמונת אביו או תמונת רבו שלמדו תורה וזה יאיר לו הדרך למצוא את לימודו.

זה הפירוש בדברי רבי, אשרי מי שצריך לצייר צורת אביו ורבו בשעת לימוד התורה אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה, היינו בעת נסיון רחמנא ליצלן, וזה מה שביקש משה רבינו יפקוד ה' אלקי הרוחות איש על העדה אשר יצא לפניו ואשר יבא לפניו, כלומר אפילו בעת אשר יצא תהיה להם התמונה שלו כמו בעת אשר יבוא. גדולי הדורות, ומנהיגי העדה, היו אלו שליוו בחכמתם את הכלל והפרט, ועמדו להם לעצה ותושיה בעת הצורך.

טענות שוא

מסופר כי זמן קצר לאחר בואו של ה'נודע ביהודה' לכהן כרבה של פראג, נערכה סעודת ברית מילה בביתו של אחד מנכבדי העיר, אשר הוזמנו אליה כל חכמי העיר.

כמה ממתנגדי ה'נודע ביהודה' ביקשו לנצל הזדמנות זו כדי לנגח ולחשפילו. מה עשו, נטלו עצם הקולית שנשברה וביקשו להביאה לפני הנודע ביהודה למען יורה להם את דינם.

מלכתחילה ידעו שיש להם פנים לאיסור ופנים להתיר. אותם אנשי דלא מעלי מסרו את העצם לידי אחד מאנשיהם וציווהו להתייצב באמצע הסעודה בנוכחות כל המסובים ולהציגה בפני הרב, משנוכח הנוגע ביהודה בעצם, דן בה והורה להתיר, מיד באו הם וטענו כלפיו בטענות מטענות שונות, עד שנאלץ הנודע ביהודה להודות להם ולהחמיר לאיסור.

מיד באו אחרים כנגדם, והתייצבו לפניו ב'תמימות' וטענו כי יש להתיר, ושוב הורה להתיר, וכך שנו ושילשו בדבר, כשנוכח הרב בכוונה הזדונית המסתתרת מאחורי שאלתם, פתח ושאלם, מדוע נהג בכל תפוצות ישראל להושיב איש על העדה אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניו, וכל דבר איסור והיתר מוכרע ונחתך על פיו, הלא יש לחוש שמא יטעה בהוראה.

שתקו האנשים ולא השיבו דבר, אז אמר הנודע ביהודה וודאי שחייבים הקהל לבחור להם איש גדול בתורה השוקד על התורה יומם ולילה, ויראת ה' חופפת עליו למען לא ישלש בדבר הלכה, אבל עם כל זאת, רק עיני בשר לו ואין אדם עומד על דברי תורה, אלא אם כן נכשל בהם.

אכן, עיקר הסמך שהקהל נשענים על איש כזה הוא מפני שזכות הרבים מסייעתו ומן השמים ישמרוהו שלא ישלש בדבר הלכה. אבל במה דברים אמורים, אם באמת התעוררה איזו שאלה והוא צריך להורות לעם ה' את הדרך אשר ילכו בה, אבל אם אין כאן 'שאלה' כלל, אלא רק המציאו אותה כדי לקנטר את הרב, אז אין כאן זכות הרבים ובוודאי אין תימא אם הוא נכשל בדבר הלכה.

חכמת הרבי

"באנו לעקל את רכושך", הודיע קצין המשטרה ליהודי שפתח את דלת ביתו. "אני לא מבין", מלמל היהודי, ופניו חיוורות כסיד. "כבר

כ"ה תמוז
מתחילים
מסכת פסחים
ב'עמוד היומי'

עמוד היומי

שמעו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לתוכנית 'העמוד היומי'
שיעורים מרתקים ממגידי השיעורים
שבחרנו עבורכם, ה"ה:

הרב עמדם בינעט שליט"א
אידיש

הרב מנחם דרימן שליט"א
עברית

הרב אפרים סגל שליט"א
אידיש / עברית

הרב אריה זילברשטיין שליט"א
עברית

הרב ירמיהו לעסי שליט"א
אנגלית

הרב שלמה סטרו שליט"א
ספרדית

הרב מאיר ערערא שליט"א
צרפתית

הרב דוד הופשטער שליט"א
אנגלית

כ"ה תמוז תשפ"ו גם אתה מתחיל בלימוד מסכת פסחים והופך לש"ס איד

לימוד יומי של עמוד גמרא · גמרא עם ביאור עיון העמוד ושפה ברורה · מיטב שיעורים להאזנה בכל עת · לוח לימוד אישי · כוללים וקבוצות לימוד · מבחן חודשי בארבעה מסלולים · מלגת פתיחה לשיעורים · מלגות לנבחנים

להצטרפות: 'דרשו' 02-5609000 או בעמדות נדרים פלוס

להאזנה לקו השיעורים

של 'דרשו'

077-2222-666

התובע הוציא את הגפרור, הצית אותו והעלה אש בסיגריה. בצעדים מדודים פסע לעבר פח האשפה הקרוב והשליך את הקופסה הריקה לתוכו. באותו רגע הדהדה באולם קריאה דרמטית: "רבותי, ראיתם מה קרה כאן?..."

הטיח התובע בתרועת ניצחון. ניכר היה שעשה שיעורי בית לקראת המשפט. "אין לך שום דרך להוכיח שהמעשה נעשה בכוונה", סנט בו עורך הדין, "וכי מעולם לא דרכת בטעות על חפץ בבייך?".

הדין ודברים בין הצדדים נמשך, ולבסוף הצליחה שלוותו של עורך הדין להוציא את התובע משיווי משקלו. הוא שלח יד רוטטת לכיסו, הוציא קופסת סיגריות יוקרתית, משך מתוכה סיגריה ונעץ אותה בשיפולי שפתיו. לרגע הזה חיכה עורך הדין שקיבל הנחינה מהאדמור.

הוא ניגש אל התובע והושיט לו בנדיבות קופסת גפרורים. בקופסה היה גפרור אחד בלבד. התובע הוציא את הגפרור, הצית אותו והעלה אש בסיגריה. בצעדים מדודים פסע לעבר פח האשפה הקרוב והשליך את הקופסה הריקה לתוכו. באותו רגע הדהדה באולם קריאה דרמטית: "רבותי, ראיתם מה קרה כאן?".

זה היה קולו של עורך הדין. "מה קרה?", שאלו השופטים. עורך הדין ניגש לפח האשפה, הוציא את קופסת הגפרורים והציגה לעיני הנוכחים.

על הקופסה התנוסס סמל מוכר: עיט לבן, מלכותי, סמל ממשלת פולין.

"זה עתה טען התובע הנכבד שהסמל הזה נערץ בעיניו כמו ספר התורה היהודי. אם כן, כיצד השליכו לפח האשפה, בבייך?!" חיוך קל עבר על פני השופטים. כל מילה נוספת הייתה מיותרת. התרגיל המחוכם שהגה הרבי מבאבוב היה שווה יותר מאלף נימוקים משפטיים מפולפלים. התובע ירד מהדוכן בבושת פנים, והמשפט הסתיים בזיכוי המוחלט של הנאדם היהודי...

חכם הרזים

עובדות מופלאות מסופרות על חכמתו של מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל, שפסקיו התקבלו בכלל ישראל.

סיפר הג"ר דוד יהודה ויליגר (ראש כולל "תורה ודעת" בארה"ב) שבא פעם לשאול שאלה והקדים ואמר לרבינו שהתשובה לשאלה ששואל היא 'מהשולחן ערוך החמישי', כלומר אינה שאלה הלכתית, אלא כזאת שצריך חכמה ותבונה כדי לענות עליה. נענה רבינו ואמר לו: "לדידי אין זה שולחן ערוך החמישי, רק שולחן ערוך ראשון, ראשית חכמה יראת השם".

כך מסופר: ברחוב קינג ג'ורג' 32 בירושלים, היתה חנות רהיטים קטנה וותיקה, שהיתה שייכת לרבי גרשון ראטה. יום אחד בא אחד ופתח לידו חנות רהיטים מפוארת ורחבת ידיים, שמכרה פחות או יותר את אותם רהיטים.

בא רבי גרשון לרבינו לתנות את דאגתו לפניו, חושש הוא שהלה יקח את לקוחותיו ופרנסתו תקופח. רבי שלמה זלמן שמע ממנו את הפרטים ואמר לו: "רבי גרשון, תמהני עליך. לדעתך, אדרבה איפכא מסתברא, בזכותו יהיו לך קליינטיים חדשים!" התפלל רבי גרשון: "חדשים, הכי צד?"

הסביר מרן הגרש"ז: "הדעת נותנת, שחנות חדשה, מרווחת

הוכחתי שהמס שהושת עליי מקורו בטעות. חנותי אינה רווחית במידה שמאפשרת לשלם מס גבוה כל-כך!"

היהודי קם וניגש לארון המסמכים. בעת מרוצתו הוסטה המפה שהייתה פרושה על מכונת התפירה ונפלה על הרצפה. על המפה האדומה היה רקום עיט לבן מלכותי, סמלה של ממשלת פולין. "הנה המסמכים", אמר בסערת נפש, בעודו פוסע אל הקצין. בלי לשים לב דרך על המפה שעל הרצפה.

"עצור!", שאג עליו הקצין. "יהודון חצוף! הרגע ביזית את סמל ממשלת פולין לעיני קצין וחבורת שוטרים!" היהודי השפיל את עיניו ארצה. רק עכשיו הבחין במפה שתחת כפות רגליו. ליבו החסיר פעימה. הסבריו לא הועילו. הוא הובל לתחנת המשטרה והשופט השית עליו שנת מאסר בפועל. הוא שכר עורך דין לערער על העונש. עורך הדין הסביר לו כי העונש המרבי על ביזוי הדגל הוא שלוש שנות מאסר. בכל זאת החליט לנסות לערער.

הוא יצא לבקש ברכה מהרה"ק מבאבוב. "כך עוללו ליהודי?!", נזעק הרבי. "השם יתברך יעזור שתצא זכאי מכל אשמה." כשהיהודי הלך לצאת, אמר הרבי: "זה עתה נצנץ במוחי רעיון", ושטח באוזניו תכנית שהורה לו למסור לעורך דינו.

ביום המשפט הרעים התובע: "ליהודים אין כבוד למדינה. הוא דרך ברגל גסה על הדגל שלנו. יש להשית עליו שלוש שנות מאסר!" עורך. "יסלח לי כבודו", פנה אליו עורך דינו של הנתבע, בטון רגוע ושלו, "אבל אני סבור שדווקא נסיבות המקרה מוכיחות את ההפך. כמה אנשים רוקמים על מפה בביתם את הסמל הפולני? וכי אין זו הוכחה להזדהות המלאה עם מדינתנו?".

"אם כן, מדוע דרך על הסמל?", קטע אותו התובע. "הוא לא שם לב, הוא בן-אדם", השיב הסניגור, "באו לעקל את רכושו והוא היה נסער". "אילו זה היה ספר התורה שלהם, לא היה דורך עליו בלי לשים לב!",

הגר"ח שאל כמה אנשים השתתפו בסיום. כשהשבנו שמדובר בערך ב־50 איש, אמר הגר"ח שאם הוא רוצה לכפר על מעשיו, שיעשה 50 פעם סיום על המסכת ההיא!

האם נכון להתפלל שנוכה להקריב את 'מוסף יום השבת הזה', ואיך זה קשור לפמוטים היקרים של הרבי מאוסטרובצה?

הרב אברהם פוקס

"ובְיָוִם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְּבָשִׂים" (במדבר כ"ח, ט')

האור החיים הקדוש עומד על מנין קרבנות מוסף של שבת שעומד על שתיים בלבד ומועט הוא מכל מוספי ראש חודש ומוספי יום טוב והמועדים שעומדים על שבעה, והוא כנגד 'סוד לחם משנה'. וכדברי המדרש שכל ענייני השבת הם כפולים העומר ניתן בכפילות ביום שישי לכבוד שבת, המוסף הוא שני כבשים, העונש כפול שנאמר "מחלליה מות יומת", השכר על שמירת השבת כפול שנאמר "וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד" - גם עונג וגם מכובד, האזהרה כפולה: "זכור ושמור", וכן המזמור כפול שנאמר "מזמור שיר ליום השבת" - גם מזמור וגם שיר.

בקובץ 'אור עמרם' מובא שאחד האדמו"רים הגיע פעם לשבות במחיצת ה'בעל התניא', והגישו לפניו מאכל שהיה מלוח מדי. אותו אדמו"ר הסיט את הצלחת מעליו. שאלו בעל התניא איזה פגם יש במאכלי השבת שאינך אוכלם, וענה לו שאינו אוכל מחמת המליחות. אמר לו בעל התניא בהתנצלות שלא הרגיש כלל בטעמו, והוסיף, שבהיותו במחיצת רבו המגיד ממעזריטש ראה שהתעכב פעם על מילות התפילה במוסף "ואת מוסף יום השבת הזה נעשה ונקריב לפניך", ותמה הרי את קרבן המוסף של השבת הזו כבר איננו יכולים להקריב, ועלינו לבקש על קרבן מוסף של השבת הבאה. וענה שזהו שאנו מדגישים מיד בסמוך ואומרים: "נעשה ונקריב לפניך באהבה", משום שאת הקרבן עצמו כבר אין בידינו להקריב בשבת זו, ומתפללים שהלואי שאת רגשות האהבה המתלוות לקרבן נוכה להקריב לפניך. הוסיף ואמר בעל התניא לאותו צדיק "מילים אלו הבעירו בקרבי אש אהבה לבורא עולם, ומאז איני חש בטעם המאכלים".

אכן בספר הפרדס הגדול לרש"י מחק את תיבת 'הזה' וכתב שלא ראוי לומר מילה זו. אך ה'בני יששכר' מיישב ע"פ דברי הרמ"ע מפאנו, וכן מובא בזהר שכאשר יבנה ביהמ"ק נעמוד ונשלים את כל הקרבנות שלא זכינו להקריב בשנות הגלות, ואכן נעשה ונקריב את המוסף של יום השבת הזה.

חמישים סיומים

מדברי 'החינוך' במצוה צ"ה משמע, שהטעם בהבאת הקרבנות הוא שהאדם שחטא אינו יכול להסתפק באמירה בינו לבין עצמו

'חטאתי, לא אוסיף עוד', אלא צריך לעשות 'מעשה גדול על דבר חטאו וכו' מתוך כל המעשה הגדול שהוא יקבע בנפשו רוע החטא, וימנע ממנו פעם אחרת'.

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א (מצוות בשמחה) מביא מעשה שנוכל להיווכח שמרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל לא הסתפק בכך שהחוטא יתודה על חטאו, אלא הציע לו לנקוט במעשה פלוני, על מנת לזכות לכפרה שלימה.

ב'תשעת הימים' של חודש אב, אמר הרבי מקלויזנבורג זצ"ל לאורחי מלון 'גלי צאנו' בנתניה, שכיון שהמלון סמוך לשיבת צאנו, יגיע מדי יום בחור מהישיבה, יערוך סיום-מסכת, וכל אורחי המלון ישתתפו בסיום, וכך יהיה מותר להם לאכול בשר.

והנה, אירע פעם במסעדה פלונית, שביקשו להסתמך על ההיתר הנ"ל, והזמינו בני ישיבה שעשה סיום מסכת לפני אורחי המסעדה, ובכך הותר להם לכאורה לאכול בשר.

מה שקרה לאחר מכן הוא, שהבחור הודיע שבעצם הוא לא סיים את כל המסכת, אלא למד בה רק את ההתחלה והסוף... יוצא אפוא שה'סיום' המופרך שעשה לפני עשרות האנשים, לא היה כלל בגדר סיום, ואלה שחשבו שבכך הם יכולים לאכול בשר, טעו, והבחור ההוא הכשיל אותם באכילת בשר בתשעת הימים.

הבחור הגיע אלינו וביקש תיקון וכפרה על מעשיו. כשהייתי אצל גיסי מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל הצגתי בפניו את הדברים, והגר"ח

הפמוטים של ה'אוסטרובצר'?

אם היה בית המקדש קיים, היה כל אחד מאתנו צריך להביא כל חג לבית המקדש קרבן חגיגה וכן עולת ראייה, ובפסח קרבן פסח - שעלותם היתה מסתכמת באלפי שקלים. עתה, שבעונותינו חרב בית מקדש - אומר ה'אוסטרובצר' - איננו יכולים להביא קרבנות, נמצא שהרווחנו ממוון מכך שעשינו עברות, והרי "לא יהא חוטא נשכר", לכן לכל הפחות את הסכום שהיינו משלמים עבור הקרבנות אם היה בית מקדש - עלינו לתיתו לעניים.

והוא מספר על עצמו, שפעם בערב חג הסוכות נעלמו הפמוטים מביתו. הרבנית הרימה קול זעקה, והוא הרגיע אותה ואמר: "הפמוטים לא נגנבו, אני הוא זה שנטלתי אותם. הביטי וראי! הלא אם בית מקדש היה קיים, היינו צריכים למכור את הפמוטים כדי להביא קרבן חגיגה ועולת ראייה? כעת מכרתי אותם ונתתי את תמורתם לעניים".

שאל כמה אנשים השתתפו בסיום. כשהשנו שמדובר בערך ב־50 איש, אמר הגר"ח שאם הוא רוצה לכפר על מעשיו, שיעשה 50 פעם סיום על המסכת ההיא!

וכשניסיתי לומר לגיסי שיתכן ש־50 סיומים הם פרויקט קשה מדי, החמיר מרן עוד יותר את אמירתו, והורה שסיום אחד מתוך ה־50 יהיה עם המהרש"א!

חושבני שההסבר בדברי הגר"ח הוא שאם בסופו של דבר יצא דבר טוב מהמכשלה הזו, והבחור יעמול בתורה כדבעי, עד כדי עריכת 50 סיומים, זה עצמו תיקונו של החטא שעשה.

ואוסיף בזה, כד הוינא טליא, נפגשתי עם הגאון רבי צבי־פסח פרנק זצ"ל, ה'הר צבי' והגאון שאלני מה אני לומד, והשבתי לו שאנחנו לומדים מסכת בבא קמא.

ואמר לי שהוא למד אותה מאה פעמים ואחת!

המשך מעמוד 4 | הרב ישראל ליוש

אחד מבני הבית עלה לגג ולגד עיניו מתגלה מחזה מיוחד... ציפור משונה הסתבכה בארובה ולא יכלה להיחלץ משם...

הבין רבי עקיבא איגר שכנראה זו הציפור המיוחדת ממנה צריך לרקוח מרקחת לחולה, וציווה לבני ביתו להכין את המרקחת, אך ביקש מהם לשמור כמה נוצות מהעוף. החולה אכל מן המרקחת ובחסדי שמיים הוא התרפא...

לימים הזדמן שוב רופא המלך ל'פוזנא' ובריר מה עלה בגורלו של החולה ההוא, והיהודים סיפרו לו כיצד 'השיגו' את הציפור המיוחדת, ולראיה אף הראו לו את הנוצות שנשמרו...

אמר להם רופא המלך: "מה שהמלך משיג בקושי על ידי גדוד חיילים, משיג הרב היהודי בקלות על ידי תפילה...".

למחלה זו, אלא שהיא יקרה מאוד וקשה להשגה. צריך להכין מרקחת מבשר עוף נדיר מאוד שאינו נמצא כלל במקום יישוב... כאשר היו זקוקים למרקחת זו בבית המלך, שלח המלך גדוד גדול מחייליו, הם שהו זמן רב ביערות עד אשר שמו את ידיהם על העוף המבוקש, והכינו ממנו את המרקחת הנדירה... אך אתם לא תצליחו להשיג את העוף הנדיר הזה, אין לכם די ממוון כדי לשכור פלוגת חיילים שיארבו לעוף המיוחד... ועל כן אמרתי לכם שאין מזור ורפואה למחלה...".

כאשר שמע רבי עקיבא איגר את דבר הרופא, נכנס לחדרו, והתפלל להקב"ה שיזמין לחולה את רפואתו. בעודו מתפלל, לפתע נשמעו מן הארובה קולות שקשוק כנפיים.

המשך מעמוד 7 | הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א

מיד שאצלנו המנהג שאין אומרים "ידיד נפש", והייתה נגרמת לו מכך חלישות הדעת ששינה ממנהגו, ולכן אמרתי "ידיד נפש" כדי שלא להכאיב ליהודי ושלא תגרם לו חלילה חלישות הדעת...".

לשלם למשרתת הגויה

סיפר אחד המתגורר בלונדון, שאביו היה לפני הרבה שנים בעל האכסניה של כ"ק מרן בעל "אמרי חיים" מוויז'ניץ זי"ע בעיר וויען, וסיפר, שפעם אחת בטרם צאת ה"אמרי חיים" מבית האכסניה, מסר לאביו סכום הגון של כסף באמרו שיתן את הכסף להמשרתת הגויה שעבדה שם בבית, וכשאמר לו אביו שהמשרתת מקבלת סכום קבוע כל חודש על עבודתה ואין צריכים לשלם לה שום דבר, אמר הרבי, שבהיותו באכסניה היא צריכה לעבוד יותר קשה, כי מגיעים לכאן אנשים שונים, ובכן צריכים לשלם לה במיוחד על זה.

בדרכו החוצה, המתינה הגויה לצאת הרבי מהאכסניה, וכשהרבי עבר לידה אמרה בקול "יישר כח גדול רבי!", וה"אמרי חיים" - כשעיניו עצומות - נענע בראשו לעברה...

(נועם שיח' חיי שרה תשפ"ה)

חצרות - ורק אח"כ המשיך ואמר "הודו".

כששמע הרבי שהלה התחיל "ידיד נפש", רמו למשמשיו והחסידיים, שלא יאמרו לו שום דבר בנידון, אלא יניחו לו להתפלל ולומר כאוות נפשו. כך עברו עליהם כמה שבועות, כשכל יום מתפלל היהודי הזה אצל הרבי ואומר "ידיד נפש".

ביום ד' אב, יומא דהילולא של הרה"ק בעל "קדושת ציון" מבאבוב זי"ע (אביו של הרבי), ניגשו הגבאים לאותו "חיוב" ואמרו לו שהיום לא יוכל להתפלל לפני העמוד, כי היום הוא היארצייט של אבי הרבי, והרבי יגש לפני העמוד.

ואכן הרבי ניגש לעמוד, ואמר "רבי ישמעאל אומר", ואח"כ אמר קדיש, ואח"כ אמר "ידיד נפש", ואח"כ המשיך לומר "הודו". הגבאים והחסידיים שהתפללו שם עם הרבי, השתוממו עד למאוד, ולא הבינו למה שינה הרבי ואמר "ידיד נפש".

לאחר התפילה ניגש אחד מהמקורבים של הרבי, ושאל את הרבי "למה שינה הרבי ממנהג בית באבוב ואמר ידיד נפש?", השיב הרבי בפשטות "אילו הייתי מתחיל מיד "הודו" ולא הייתי אומר "ידיד נפש", אז האיש הזה שהתפלל כמה שבועות לפני העמוד ואמר "ידיד נפש", היה מבין

כשאבי קם לצאת, קרא לו החזון איש, ועם חיוך על הפנים שאל אותו: "אם הרופאים היו אומרים שלצורך הבריאות של אמך צריכים לבשל לה כל יום מרק עוף עם חלב, האם גם אז היית בא לשאול?" ואבי אמר: "ודאי שלא!..." "מה ההבדל?" שאל אותו החזון איש

הגאון רבי אליהו דיסקין, על מצוות 'עשירות' שמרבים להיזהר בהן ומצוות 'עניות' שאין להן דורשים רבים

"כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בְּמִדְבַר צֶן" (במדבר כ"ז, י"ד)

רש"י (בפסוק יג) כתב: "בכל מקום שכתב מיתתם כתב סרחונם, לפי שגזרה גזרה על דור המדבר למות במדבר בעוון שלא האמינו, לכך ביקש משה שייכתב סרחונו, שלא יאמרו: אף הוא מן הממרים היה". ממשך רש"י ומביא משל לשתי נשים שלוקות בבית דין, אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית, וזאת שאכלה פגי שביעית רוצה שיפרסמו שהחטא שלה הוא רק אכילת פגי שביעית ולא גרוע מכך. כך משה רבנו ביקש שבכל מקום שתיכתב מיתתו ייכתב סרחונו, שלא יאמרו שהוא היה כמו דור המדבר שמתו "פִּי לֹא הֶאֱמִינוּ בְּאַלְקִים וְלֹא בְּטַחֲנוּ בִישׁוּעָתוֹ" (תהלים עח, כב), אלא רק על מי מריבה.

והנה הדוגמא שחז"ל הביאו לחטא קל הוא האיסור של פגי שביעית, ויש סיפור נאה בענין זה:

אבי מורי זצ"ל היה רגיל בצעירותו להיכנס מרן ה"חזון איש" זצ"ל ולהציע לפניו את שאלותיו וספקותיו. באותם ימים, בשנת השמיטה היה מאד מסובך להשיג ירקות, ואמו, סבתי ע"ה, לא היתה בקו הבריאות והיא היתה צריכה לאכול ירקות, והוא נכנס לשאול את החזון איש האם אפשר לתת לה לאכול.

החזון איש בירר בדיוק את מצבה הבריאותי והורה לו שהוא יכול לתת לה לאכול ירקות שהם בחשש ספיחי שביעית.

כשאבי קם לצאת, קרא לו החזון איש, ועם חיוך על הפנים שאל אותו: "אם הרופאים היו אומרים שלצורך הבריאות של אמך צריכים לבשל לה כל יום מרק עוף עם חלב, האם גם אז היית בא לשאול?" ואבי אמר: "ודאי שלא!"

"מה ההבדל?" שאל אותו החזון איש, "הלא ספיחים הוא איסור דרבנן וגם מרק עוף עם חלב הוא איסור דרבנן?"

שאל אותו אבי: "אז אסור לה לאכול?" אמר לו החזון איש: "לפי המצב שלה מותר לה גם ספיחים וגם בשר עוף בחלב, אבל אני שואל למה על מרק עוף בחלב לא היית מגיע לשאול?"

אבי שתק, ואז הסביר לו החזון איש שלכל מצוה יש מזל משלה, ושביעית היא 'נעבאך', מסכנה, יש לה מזל שאנשים מזלזלים בה.

ואנחנו מוצאים זאת כבר בחז"ל, שהדוגמא לאיסור שהוא קל בעיני אנשים לעבור עליו הוא אכילת פגי שביעית.

מצווה ענייה

הגמרא (שבת קנה ע"ב) אומרת: "לית דעניא מכלבא ולית דעתיר מחזירא" [אין עני יותר מכלב ואין עשיר יותר מחזיר]. הפשט הפשוט הוא, שחזיר מזונותיו מצויים ברווח באשפתות בכל מקום, בשונה מהכלב.

אבל הגר"א אומר שחז"ל רמזו לנו כאן בלשון קדשם, שלכל מצוה יש מזל משלה: "לית דעניא מכלבא" - כלב מרמז על איסור לשון הרע, שהרי בפרשת משפטים כתוב "לכלב תשליכון אותו" וסמך ליה "לא תשא שמע שוא", ואמרו חז"ל (מכות כג ע"א): "כל המספר לשון הרע ראוי להשליכו לכלבים". אין מצוה עניה כמו לשון הרע, שאין הרבה שנוהרים בה. כך כתוב בחז"ל (בבא בתרא קסה ע"א): "רוב בגזל, ומיעוט בעריות, והכל באבק לשון הרע"

מאידיך, "ולית דעתיר מחזירא", האיסור של אכילת חזיר הוא האיסור הכי חמור בעיני אנשים. היהודי הכי רחוק, כשהוא שומע שאוכלים חזיר הוא מצטמרר כולו.

וכבר היה מעשה שה"חפץ חיים" זצ"ל ביקש מרבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל שיחתום איתו על מכתב שלשון הרע יותר חמור מחזיר. ואמנם על חזיר יש מלקות כי זהו לאו שיש בו מעשה ואילו

חיזוק גדול בזהירות מלשון הרע, אבל מאידך יהיו יהודים רחוקים שיגידו: 'שמעתם? החפץ חיים ורבי חיים עוזר אומרים שחזיר זה יותר קל מלשון הרע!' ואותם יהודים, כשיבוא להם נסיון של אכילת חזיר, הם ידונו מעצמם קל וחומר: אם אני מדבר לשון הרע - קל וחומר שאני יכול לאכול חזיר... מכתב כזה עלול, אם כן, לגרום לזלזול באיסור אכילת חזיר.

שבת מול כיפור

ומסופר על יהודי מתל אביב, שבא אל הרב אונטרמן וצ"ל ושאל אותו: "שמעתי ששבת יותר חמורה מכיפור, האם זה נכון?" הרב בירר אצלו למאי נפקא מינה? ואמר לו אותו יהודי שהוא שותף בחנות שבכל השנה היא פתוחה גם בשבתות, אבל ביום כיפור החנות סגורה, והשותף שלו שמע בדרשה ששבת יותר חמורה מיום כיפור [כי יום כיפור איסורו רק בכרת ושבת חיובה סקילה וכרת, וזו הסיבה שבשבת יש שבעה קרואים וביום כיפור רק ששה], ואותו יהודי עשה קל וחומר בעצמו: אם בשבת החנות שלי פתוחה - קל וחומר ביום כיפור...

הרב ענה לו בחכמה. הוא שאל אותו: מה יותר חשוב, אניה או סירת הצלה? ודאי שאניה הרבה יותר חשובה, אבל כשהאניה טובעת - אין ערוך לשווי של סירת הצלה.

וכך, אמר לו הרב: מי שיש לו גם שבת וגם יום כיפור - השבת יותר חמורה, אבל מי שאינו שומר שבת - האניה שלו טובעת, ולכל הפחות שתישאר לו סירת ההצלה של שמירת יום כיפור.

(רבי אליהו דיסקין שליט"א - 'נאה דורש' באדיבות הוצאת הספרים 'פה נוף')

הרב ענה לו בחכמה. הוא שאל אותנו: מה יותר חשוב, אניה או סירת הצלה? ודאי שאניה הרבה יותר חשובה, אבל כשהאניה טובעת - אין ערוך לשווי של סירת הצלה...

לשון הרע הוא לאו שאין בו מעשה ואין לוקין עליו, אבל על לשון הרע יש הרבה לאוין, עשין וארורין, ובחז"ל כתוב שלשון הרע שקול כשלש עבירות חמורות.

אבל רבי חיים עוזר לא הסכים לחתום על מכתב שלשון הרע יותר חמור. הוא טען שהמכתב הזה יהיה כמו פרה אדומה שמטהרת טמאים ומטמאת טהורים. אמנם יש כאלו שהמכתב הזה יעשה להם

המשך מעמוד 16 | הרב מאיר בנימיני

לאחר התפילה נגש אליו השני וטען: "למדנו רבינו מהיכי תית להעדיף אותו עלי, שאני בן". אמר לו רבינו בחכמתו ובמתק לשונו: "אתה עם אבא שלך בשמים תסתדר, הרי הזכות של ויתור גדולה יותר מהמפטייר. לעומת זאת, כאשר השני יבוא לביתו, תאמר לו אשתו: 'בגלל שזה אבא שלי ויתרת, אם זה היה אבא שלך לא היית מוותר'."

פעם פנו אליו מלמדים של תשב"ר להכרעה בויכוח שהתגלע ביניהם, על מי מוטלת האחריות ללוות את התלמידים בצאתם לביתם או בהגיעם לת"ת.

בחכמתו ענה להם תשובה שרוממה בעיניהם את תפקידם כמלמדי תשב"ר, וכך אמר בהתרגשות: "הרי עסוקים אתם עתה בשאלה של הכנסה והוצאה, היינו מי יזכה להכניס ולהוציא אותם ספרי תורה קטנים לבית רבותיהם, ואם כן זו זכות גדולה ומה הויכוח?"

הדברים הפשוטים והאמיתיים התיישבו על ליבם וממילא נתיישבו ההדורים.

ומפוארת תמשוך אליה קונים, לראות מה הוא מציע. יבואו ויראו את מחיריו. אם הוא השקיע כל כך בחיצוניות והתפאורה של החנות, הוא לא יוכל להציע מרכולתו בזול, מה גם שמיסי הארנונה שלו יהיו גבוהים לפי גודל החנות, וכשיצאו מחנותו יפגשו בחנות שלך הזולה בהרבה ויקנו אצלך."

כך אכן היה, העיד רבי גרשון שמאז שנפתחה אותה חנות, הגיעו אליו הרבה יותר אנשים. שכל הישר!

ויכוח שהוכרע

אירע פעם שהגיע מרן הגרש"ז לתפילה בבית הכנסת הגר"א, והנה הוא רואה שני אנשים מתווכחים על המפטיר, זה טוען בכה וזה בכה. אחד מהם אמר שיש לו יארצייט של אביו ואחד אמר שיש לו יארצייט של חמיו, למרבה הפלא הציע רש"ז שיתנו לזה שיש לו יארצייט של חמיו.

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

סדר הכנה

מעלין בקודש

מתנה
מיוחדת
למשתתפים
ספר
המפתח
על המשנ"ב
הוצאת
'דרשו'
וחוברת
הדרכה
מגדולי
הדור
וראשי
הישיבות

ביום
חמישי
כ"ח
תמוז
באולמי
'ארמונות
חן'
שלמה המלך
29 בני ברק

בשעה
7:30
בערב
בדיוק

בני הישיבות מסיימי הישיבות הקטנות שיחיו
העולים לישיבה גדולה, מתכנסים לשמוע ולהחכים,
ללמוד ולקבל דברי אלוקים חיים, בעמדם על מפתן דלתות היכלי ה' - הישיבות
הגדולות, למען ידעו את הדרך אשר ילכו בה, המסורה לנו דור אחר דור מרועי ישראל,
ראשי הישיבות, נוצרי המסורה ומעתיקי השמועה

בהשתתפות מרגן ורבנן גדולי ישראל וראשי הישיבות שליט"א אשר ישאו דברי חיזוק והדרכה

המשא המרכזי

רבינו הגדול מרגן ראש הישיבה

משה הלל הירש

שליט"א

הגאון רבי

מרגן ראש הישיבה הגאון הגדול

דוד כהן

שליט"א

רבי

רב שיח עם רבותינו ראשי הישיבות שליט"א

בגודל השעה ובהדרכת בני הישיבות לקראת עלייתם לישיבות גדולות הגאונים הגדולים

יהושע אייכנשטיין

שליט"א

ראש ישיבת יד אהרון

בונים שרייבר

שליט"א

ראש ישיבת 'נתיב הדעת'

חיים פרץ ברמן

שליט"א

מראשי ישיבת פוניבז'

דברי פתיחה וברכה

הגאון רבי **יעקב שטרנשוס** שליט"א

משגיח ישיבת "שערי שמועות"

הרה"ג רבי **דוד הופשטטר** שליט"א

נשיא 'דרשו'

דברות קודש ושיח הדרכה נורא הוד

מלוקט מכנסי 'סדר הכנה' ממרגן ורבנא
רשכבה"ג רבינו הגאון הגדול ראש הישיבה

רבי **גרשון אדלשטיין** זצוק"ל

בברכת התורה, הנהלת 'דרשו'

אי נוחות גדולה התפשטה בחדר. חלק מהאחים ראו את עצמם נפגעים, וניצנים של ויכוח סוער כבר בצבצו מבין עיניהם, מי ערב להם שאביהם אכן השאיר את הנספח, ואם כן השאיר, מי אומר שהוא כתב אותו בדעה צלולה???

בחכמה ובפקחות הצליח גאב"ד ירושלים הגרמ"א פריינד זצ"ל למנוע מחלוקת עצומה בין האחים היורשים

הרב אליהו שור

"ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב אליו" (במדבר כ"ז, י"א)

בפרשתנו אנו קוראים על מצות הנחלות, לפניכם מעשה נפלא אשר סיפר כ"ק האדמו"ר מטאלנא שליט"א הממוחיש עד כמה עלינו לחתור תמיד לאמת ולשלום, תמיד בכל מצב.

ערב פסח תשנ"א. ריח החג כבר מורגש באויר, ואילו האחים ראשם ורובם בעסקי מוון. הם חיפשו חפוש היטב בכל פינות הבית כמנהג ישראל בערבי פסחים. אבל לא פרורי חמץ הם חיפשו, אלא אחר צוואת אביהם שנלב"ע זה עתה לבית עולמו. חז"ל אמרו 'יגעת ומצאת תאמין', ואכן, החיפוש הניב את התוצאה המיוחלת, הצוואה נמצאה ואותרה, וכולם המתונו בכיליון עיניים לראות מה הועיד אביהם לכל אחד מבניו.

באופן טבעי הם כיבדו את אחיהם הבכור, שיפתח את המעטפה ויקרא את הצוואה במעמד כולם.

האחים ישבו מתוחים שעה שאחיהם גולל את הצוואה, אולם לאכזבתם תוכן הצוואה לא היה מובן בהשקפה ראשונה, ו'משמעות דורשין איכא בינייהו', כלומר, כל אחד יכול היה לפרש אותה לפי רצונו.

על כן החליט בכור הבנים לפזר את האספה במהירות כשהוא מסכם שלעת עתה אין שום משמעות לצוואה כל עוד לא הבינו אל נכון מהי כוונת אביהם באמת, וכדי לידע זאת יפנו אל עו"ד מר דן שפירא הידוע בפקחותו ובנאמנותו, וביודעם שאביהם היה סומך עליו ביותר. מסתמא יידע עו"ד שפירא מהי כוונת אביהם בצוואתו.

כבר ביום הראשון של חול המועד הציע אחד האחים ללכת כבר עתה אל העו"ד ולסכם את עניין הירושה באופן ברור.

"והרי חוה"מ היום" טען הבכור. "נו, ומה בכך" השיבו השלישי, והרי ייתכן שזה דבר האבד! הרי כל אחדות המשפחה תלויה בכך".

תוך זמן קצר מצאו את עצמם עומדים אל מול העו"ד. העו"ד שגם הוא היה שומר תורה ומצוות תמה למראה ביקורם של כל ארבעת האחים גם יחד באמצע חוה"מ פסח, אולם כשהבחין בלחיייהם הבווערות ובמצחם חרוש הקמטים הבין במה הדברים אמורים, ועד מהרה הכניסם לביתו בסבר פנים יפות.

לאחר כחכוח קל החל בכור האחים לגולל את כל הסיפור מתחילתו

ועד סופו, וכשהוא פונה אל העו"ד ומבקש ממנו אולי הוא יוכל לפתור את התעלומה בכוונת אביהם בצוואתו.

"אכן", ענה העו"ד. "אביכם ז"ל הפקיד בידי לפני מיתתו 'נספח' לצוואה הקיימת ובה הוא מגלה את כוונתו המקורית בהבנת אופן חלוקת הנסכים עפ"י דעתו".

עד מהרה גולל העו"ד את הנספח והקריא מתוכה את לשונו מילה במילה. אי נוחות גדולה התפשטה בחדר. חלק מהאחים ראו את עצמם נפגעים כתוצאה מהנספח, וניצנים של ויכוח סוער כבר בצבצו מבין עיניהם, שכן לא בטוח בכלל שעו"ד שפירא אומר את האמת ושאביהם אכן השאיר את הנספח, ואם כן השאיר, מי אומר שהוא כתב אותו בדעה צלולה???

לפני שהדבר יקרה וכדי שלא לעורר ריב ומדון, הציע האח הצעיר במשפחה: "הרי כאן בירושלים עיה"ק שוכן כבוד הגה"צ רבי משה אריה פריינד גאב"ד העדה החרדית, הידוע בפקחותו ובחוכמתו, ומה שגם אבינו ז"ל היה נועץ עמו רבות בכל שטחי החיים ואף החשיבו לרבו המובהק, ולא זו בלבד אלא גם אנחנו כולנו ללא יוצא מן הכלל בוודאי נקבל על עצמינו בלב שלם את אשר יורה לנו, א"כ מה בצע לאי נעימות זו? הבה נפנה אליו, והוא בקשריו עם אבא ז"ל, ובחוכמתו ידע להשכין שלום בתוכנו ולשמור על האחדות המשפחתית המיוחדת לבלתי תינזק!".

עצתו התקבלה פה אחד, ועד מהרה הועידו כולם, כולל העו"ד, את פניהם אל עבר ביתו של גאב"ד ירושלים.

**לפני חודשים אחדים, באחד
הימים נקש אביכם ז"ל על דלת
ביתי, ואמר לי שהוא רוצה
להעניק לי חומש זה במתנה.
תמהתי לפשר הדבר, מדוע בוחר
אביכם להעניק לי מתנה בלי סיבה
מיוחדת ונראית לעין, ומדוע בחר
דווקא בחומש זה ששימש אותו
בנאמנות שנים רבות כל כך...**

לשבת סביב לשולחנו כשהוא מבקשם שימתינו לו כמה דקות עד שיביא את הצוואה.

המתח גאה שעה שנכנס הגרמ"א אל החדר וחומש תחת בית שיחו, האחים תמחו מה לחומש ולמעמד זה, אך לא אמרו מאום.

הגרמ"א התיישב בראש השולחן ופתח את החומש וסיפר להם: "חומש זה עם פירוש 'קול אריה' היה שייך לאביכם ז"ל ובחומש זה היה הוגה כל שבוע בפרשת השבוע, כך גם כתב בסוף החומש, בדפים הנותרים את שמות כל בניו שנולדו לו למזל"ט ותאריך לידתם למעם יהיה למשמרת, כמו שהיה נהוג במשפחתו לעשות כן.

לפני חודשים אחדים, באחד הימים נקש אביכם ז"ל על דלת ביתי, ואמר לי שהוא רוצה להעניק לי חומש זה במתנה. תמהתי לפשר הדבר, מדוע בוחר אביכם להעניק לי מתנה בלי סיבה מיוחדת ונראית לעין, ומדוע בחר דווקא בחומש זה ששימש אותו בנאמנות שנים רבות כל כך.

ענה לי אביכם ז"ל: "הן אני כבר זקנתי, וחושש אני שמא הכסף הרב שיש ברשותי יסנוור את עיני בניי, ולא ישמרו האחד על כבוד אחיו, ויש לי חשש שמא אחד יחפש את החומש כדי להסיר את שמו של אחיו מן החומש לאלתר, ונמצא שם שמייס מתחלל, על כן אני נותן לך את החומש שתשמרנו לאורך ימים, ואיני משאירו לבניי משום שאיני רוצה שיקרעו את החומש!", כך אמר לי אביכם ז"ל בשעתו בצער רב.

"זוהי צואתו של אביכם!" סיים הגרמ"א חכימא דיהודיא, "צוואה מפורשת שאם תריבו ביניכם הרי אתם קורעים לו את החומש! ואת זאת בודאי איש מכם איננו רוצה. קחו את החומש לעצמכם, זה מגיע לכם בתורת ירושה, ובודאי תדעו ותשכילו לשמור על אחדות ביניכם ולא לקרועו!" גמר הגרמ"א את דבריו ונפרד מהם לשלום. הפנימו האחים את מסר החומש, ונזהרו ביותר באחדות ושלוש! אב חכם, חכימא דיהודאי, וגודל כוחו של השלום!

הגרמ"א פריינד קיבלם בכבוד גדול ובסבר פנים יפות והכניסם לביתו, כשהוא מכבד את בכור הבנים להסביר מה הביאם הלום באמצע החג. בכור הבנים גולל לפני הגרמ"א את דבר הצוואה והנספח, כששאר האחים מוסיפים שבשל כך כל האחדות המשפחתית מונחת על כף המאזניים, וחלילה חלילה עלולה להיווצר מחלוקת מרה בין האחים אשר סופה מי ישורנו.

הגרמ"א שמע את דבריהם, ולאחר רגעים אחדים פנה אליהם: "שמעתי את אשר בפיכם, אכן דעו כי בידי צוואה מאביכם ז"ל. הצוואה הזאת שהפקיד בידי, היא מאוחרת לזו שבידכם, ולנספח שבידי עורך הדין. בתוכה כותב אביכם מפורשות שהוא מבטל לחלוטין את כל מה שכתב בצוואתיו הקודמות, ולכן אין שום משמעות לכל מה שקראתם ושמעתם עד כה".

בהלם ובתדהמה קיבלו האחים את הבשורה על כך שישנה צוואה נוספת, ומיד ביקשו מרובם להקריא בפניהם צוואה זו, אולם הגרמ"א הבהיר להם מיד שכל עוד לא יעברו ימי הפסח אין ביכולתו להראות להם את הצוואה, הואיל והיא מונחת בין חפצי החמץ. "אי אפשר בפסח להוציאה משם", אמר הרב בפסקנות.

האחים היו נרגשים וסקרנים, אך לא היתה להם ברירה, ולכן ביקשו מהרב שמיד במוצאי שביעי של פסח כשבחוץ נראים ג' כוכבים יוציא את הצוואה מבין חפצי החמץ, ויקראנה באוזניהם.

גם לזאת לא הסכים הגרמ"א פריינד. הוא הסביר שאצלו אין חג הפסח יוצא אלא בזמן ר"ת, ולא זו בלבד אלא שהוא גם משתדל להמשיך את החג לימי החול כמה שיותר, על כן במוצאי שביעי של פסח אינו יכול להתפנות כדי להקריא באוזניהם את הצוואה.

בסופו של דבר נמנו וגמרו שאי"ה ביום 'איסרו חג' של פסח בשעה 12:00 בצהריים יפגשו כולם בבית הגאב"ד, ורק אז יקריא להם את הצוואה ויכוונם להמשך הדרך.

האחים נפרדו מהגרמ"א, אולם לפני יציאתם מביתו הבהיר להם הגרמ"א תנאי נוסף שאמר לו אביהם ז"ל והוא שדברי הצוואה יקוימו כפשוטם. הכסף הרב שהותיר, יחולק ביניהם, אך ורק שישמרו על כל הלכות התורה וכללי השו"ע בהקפדה מלאה. במידה ולא, כל הכסף הרב והנכסים המרובים יהיו שייכים למוסדות 'סאטמר' בירושלים העומדים בנשיאותו.

"מה עוד", הוסיף הגרמ"א. "אביכם ז"ל הסמיך אותי להחליט האם אתם מתנהגים על פי דרך התורה וכספכם מגיע לכם ביושר, או שלפי דעתי אינכם מתנהגים על פי הדרך המסורה, והכסף יהיה שייך לסאטמר. ואני מודיע לכם בזאת שלפי דעת תורתנו הקדושה עליכם להיות בשמחה במשך כל ימי החג, ולהיות באחדות כל המשפחה כולה.

בעל כרחם ענו אמן. וכך עבר עליהם חג הפסח באחדות ובנעימות מיוחדת.

איסרו חג פסח תשנ"א

כבר משעות הבוקר המוקדמות חיכו האחים בפתח ביתו של הגרמ"א. ובבוא השעה 12:00 הופיע הרב והזמינם פנימה וכיבדם

היה נדמה לי כי אני שומע רשרוש, קול זעיר של דפיקה קטנה מחלון הרכב, הבטתי פנימה, ולא ראיתי כלום, החלון היה כהה ממש. התאמצתי מאוד, וכיסית את עיני, לנסות להבחין אולי מישהו כן שוהה בפנים...

מה נדרש יהודי לעשות כדי לזכות להציל נפשות מישראל, מעבר לפעולות הגשמיות המתבקשות מאליהן

הרב צבי גטקור

"הַנְּיָי נִתֵּן לּוֹ אֶת פְּרִי־תֵי שְׁלוֹם" (במדבר כ"ב ה"ב)

הסבא מקלם זיע"א, שם דגש על סדר הדברים. בתחילה התורה משבחת את מעשה הקנאות של פנחס, מסירות נפשו וגבורתו למען קדש את שמו יתברך בעולם, כדי שהתורה חלילה לא תהא מוחלפת. לסיום הדברים לפני השכר המובטח, התורה מבטאת את מעשהו כמעשה מיוחד וגדול, משום שבזכותו 'לא כיליתי את בני ישראל בקנאתי'.

כלומר, מבאר הסבא, התורה מלמדת אותנו, בכך שהיא כותבת את הצלת עם ישראל מכיליון חלילה באחרונה, כי מעלת העזרה, וההטבה ליהודי, עליזונה היא, ממעלת מעשה קידוש ה', גדול ככל שיהיה, עד כדי כך!

עיקר השכר הנצחי שקיבל פנחס הוא על כך, שבזכותו ניצלו היהודים. על זה שהוא היטיב לעם ישראל...

וכל כך למה, מדוע מעלת ההטבה וההצלה של עם ישראל, גדולה היא בעיניו יתברך, מקידוש שמו הגדול?

משום שעם ישראל, הוא עמו של הבורא יתברך, עם ישראל הוא הייצוג כביכול של מלכותו יתברך בעולם, ולפיכך מי שמטיב איתם, ומציל אותם, כאילו היטיב עם ה' יתברך, ואהבתו אל עמו, האהבה של הקב"ה אלינו עם ישראל, היא לאין שיעור!

יושב יהודי ומקיים מצוה במסירות, מתפלל מקרב הלב, לגאולת עם ישראל, או לומד את התורה הקדושה.

סבור הוא כי יקבל בשמים שכר על מעשה המצווה שלו, על התורה והתפילה שהוא התפלל.

והאמת כי הוא יקבל שכר בשני העולמות, על המצווה, אבל בפרט על ההצלה והטוב שהוא השפיע ליהודים לעם ישראל, ולעולם כולו.

גם אתה יכול!

בטוח אותו יהודי היושב לו בביתו בצנעה, כי בצקלונו הרוחני, נאספים מעשי המצוות המוכרים לו, אך בהגיעו לשמים, קרונות קרונות של מעשי חסד עילאיים, הצלת נפשות, עזרה כלכלית, ישועה רפואית, לזולת, עולים לו לזכות. הוא לא מכיר את כל אלו! מעולם לא הקים ארגון חסד, וודאי לא בהיקפים כאלו.

אבל אט אט הוא מגלה, כי בכל פעם שהוא קיים מצווה במסירות,

התפלל בדבקות, ולמד בהתמדה, שפע של טוב הושפע, ומזיקים רבים הוכחדו.

ועל זה, עיקר שכרו, לא יאומן.

כמה מחזק הוא הדבר! כל אחד יכול להיות ה'אליהו הנביא' של הציבור או של היחיד, הכמהים לישועה, שמחכים ומתחננים בליבם לעזרה וסיוע. פתאום מגיעה אליהם ישועה פלאית, הם לא יודעים למה, ובזכות מה, אבל בשמים יודעים לשייך. כן, ה'אליהו הנביא' של משפחת לוי זה אתה! כל אחד יכול להיות פנחס במעשיו, ו'אליהו הנביא' שמציל את עם ישראל.

אנחנו רגילים לתאר לעצמנו, בישועה פלאית, את האדם העלום והנסתר שבא ברגע הנכון, וסייע לנו כ"אליהו הנביא". כמה מוכר!

אין זה מקרה שכך הורגלנו, כי זכותיה דאליהו, היא לא רק רוחנית, אלא גם גשמית. פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן הפך לאליהו הנביא בזכות מעשה קידוש ה' ומסירות הנפש שלו למען התורה. אבל התורה מדגישה, כי הוא הוא, יותר משהוא דמות הקנאות וקידוש ה', הוא הדמות של ההצלה.

הייתי אליהו הנביא

אשתף אתכם בסיפור ששמעתי מידידי, רבי שמעון רדליך שליט"א, וכך הוא מספר: לפני כמה שנים, אירעו בתקופה מסוימת מספר מקרים של שכחת תינוקות ברכב, ולא תמיד הסתיימה השכחה הזאת בטוב... המקרים טלטלו אותי, ונחקקו על לוח ליבי, ובעקבות כך, הייתי בשימת לב על העניין, ממש הרגשתי צורך לפעול כדי שזה לא

למסיבה כל שהיא, שלא היה לי את הזמן לעמוד על פשרה, ובטון לחוץ שאלתי מי הנהג של הטנדר? מיד קם מישהו, ואמרתי לו חצי בזעקה, יש ילד ברכב, כמובן שהמלמד והנהג רצו בבהלה אל הרכב, ואחריהם קהל נכבד, ובהגיעם אל הרכב, הוציאו הנהג והמלמד כעבור שניות ילד חם ותשוש, אבל חי ובריא ב"ה.

בתוך המהומה הזו שנוצרה שם, אני רואה את האוטובוס שאני מחכה לו, ועולה איליו בזריזות יחד עם בני, כשמסתבר מאוד, שעד היום המלמד והנהג בטוחים, כי אליהו הנביא בדמות אברך, הגיע אליהם להציל את הילד ברגע שאחרי האחרון, ונעלם תוך כדי. אבל, מסיים ר' שמעון, מה הייתי אני באותם דקות אם לא זה?

תובנה של מציל נפשות

מרגש, אפילו מסעיר. אבל יותר מרגש היא התובנה של ר' שמעון... אומר הרב רדליך, ישבתי וחשבתי לאחר הרגיעה מהאירוע, במה זכיתי להציל נפש מישראל, מדוע הקב"ה גלגל את הצלתו של הילד ההוא על ידי? והגעתי למסקנה, כי התפילה האכפתית שלי, שימת הלב לעניין, היא שזיכתה אותי.

ומכאן להבא, אם רצוני לזכות לעזור לעם ישראל, אינני צריך במיוחד להקים איזה ארגון למען הדבר ההוא שבו אני מעוניין לעזור, או להתנדב בארגון עזרה המיועד למקרים כגון אלו. לאו דווקא, ואולי אפילו דוקא אחרת. מה אני כן צריך לעשות? לערוך את חיי הרוחניים למען הצלת עם ישראל, לעשות מצוות, בכוונה לכבוד השם, ובכדי לזכות לעזור ליהודים, במצוות עצמם, ובזכות זה, אזכה, להציל הרבה יותר מאחרים שמעוניינים בכך.

לתגובות והערות
במייל: 08974974aa@gmail.com

יקרה. ידוע ידעתי כי החריצות שקר והגזרה אמת, בפרט לאחר מקרה שקרה באזורנו, בו הורים שבעצם פיתחו אמצעי מיוחד למניעת שכחת תינוקות ברכבת, שכחו בעצם את התינוק שלהם. ועל כן הייתי כמובן מתפלל ומעתיר להסרת רוע הגזירה, ולשמירה עליונה על כל ילדי ישראל, ובד בבד גם עשיתי מעשים אישיים, למשל כשהייתי עובר על יד רכב חונה הייתי מעיף מבט, וכדומה.

והנה יום קיץ לוהט אחד, עמדתי בתחנת אוטובוס בירושלים עם בני היקר, השמש יקדה עלינו, והקרינה חום שורף. לאחר בירור טלפוני שהעלה שיש עוד זמן מה עד לבוא האוטובוס, הבטתי כה וכה, לראות להיכן אוכל להימלט מפניה היוקדות של השמש, שמש ירושלמית של שלהי תמוז. וברגע כמימרא לקחתי את בני ונעמדנו מאחורי רכב הסעות גדול בעל חלונות כהים, שחנה מרחק מטרים ספורים מהתחנה, מקום שבו אפשר לראות את הכביש ואת האוטובוס המתקרב, ומאיך השמש מסתתרת מאחוריו.

עמדנו שם, ולפתע היה נדמה לי כי אני שומע רשרוש, קול זעיר של דפיקה קטנה מחלון הרכב, הבטתי פנימה, ולא ראיתי כלום, החלון היה כהה ממש. מכיון שהייתי, כפי שהקדמתי, ער לחשש אסון, התאמצתי מאוד, וכיסית את עיני, לנסות להבחין אולי מישהו כן שוהה בפנים, ודפיקתו היא קריאת הצלה. לאחר לא פחות מכ-30 40 שניות של הצצה מאומצת, ראיתי אותו! יש ילד בפנים.

רצתי במהירות אל הדלתות הקדמיות של הנהג והנוסעים הם כמובן היו נעולות, עקפתי את הרכב כולו במהירות הבזק אל דלתות תא המטען וגם היו נעולות, ועל כן סקרתי את השטח למצוא איזה חפץ בכדי לפרוץ את החלון, ועיני נפלו על פתחו של אולם שמחות הממוקם בסמוך.

ססתי אל האולם, נכנסתי, ואני רואה אולם מלא בילדים מסובים

* תוכנית יומית מענייני דיומא

בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי

המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי

הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי

סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל

הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

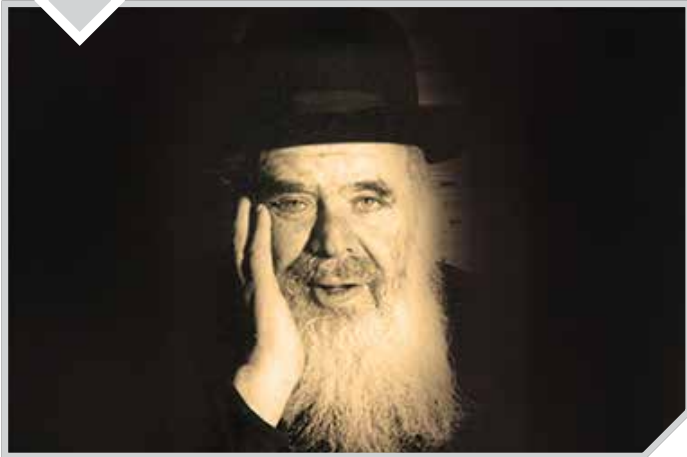
* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי

תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

מעשה אבות

רבי חיים שמואלביץ עצמו סיפר בחתונת אחת מבנותיו איך נקרא אל הקומה השלישית במשטרה היפנית - משם, כך ידעו כולם, לא חוזרים. רבי חיים נשא תפילה בליבו...

"עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל גְּמִילוּת הַחֲסָדִים"

אותי מהעול הכספי. עוד דבר אני מבקש רבש"ע - שאזכה להשיא את בנותיי לתלמידי חכמים. ודבר שלישי - שאזכה לגדל בנים תלמידי חכמים."

"מה שקרה שם למעלה אינני יכול לספר, אבל חזרתי משם חי. שתי תפילות התקיימו - נפטרתי מהעול הכספי ואני משיא כעת את ביתי לתלמיד חכם. גם התפילה השלישית עוד תתקיים בעזרת ה'."

תחת ידיו עברו סכומים דמיוניים של מליוני דולרים מידי שנה, כאשר הוא בפיקחותו ובגדולתו היה נאמן על שועי עולם שהפקידו בידו את הכספים. עימם החיה רבי חיים אלמנות ויתומים...

"וְעַל גְּמִילוּת הַחֲסָדִים"

במשך כארבעים וחמש שנה כיהן רבי חיים קרייזווירט זצ"ל כרב העיר אנטוורפן שבבלגיה. עם עוצם תורתו וגדולתו התורנית בהיקף אדיר ובעומק, הרי שרבי חיים היה "אבי יתומים ואלמנות" כפשוטו. תחת ידיו עברו סכומים דמיוניים של מליוני דולרים מידי שנה, כאשר הוא בפיקחותו ובגדולתו היה נאמן על שועי עולם שהפקידו בידו את הכספים. עימם החיה רבי חיים אלמנות ויתומים, עניים וקשי יום בצורה שלא תאמן.

הוא עצמו סיפר כי לעיסוקיו העצומים בחסד הגיע לאחר שחלה קשות ומרן הסטייפלר זצוק"ל נתן לו סגולה שיעסוק במצוות הכנסת כלה ליתומות. "כתוב במשנה 'ביקור חולים והכנסת כלה ולוית המת'", אמר לו הסטייפלר, "שעל ידי הכנסת כלה מונעים

בשנות המלחמה הקשות שלט בעיר שנחאי שביפן, מושל בשם "גויה", איש אכזר ורע לב שלא הסתיר את כוונותיו "לטפל" ביהודים. ברור היה שהוא מחפש עילה כלשהי כדי לפגוע בראש ישיבת מיר שקנתה לה שביתה בעיר, מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ, וכן בתלמידי הישיבה.

בכל פעם כשהיה מוזמן רבי חיים לחקירה אצל גויה, הוא היה אומר וידוי ונושא תפילה בלב לבורא עולם שישמור אותו לבל יכשל בלשונו. באחד הלילות פשטה הבולשת על ביתו של רבי חיים בשעת ליל מאוחרת כשהרבנית ובני הבית כבר ישנו. הם תפסו שם את החברותא שהיה ללא אישור, שהרי היה שייך לרובע אחר. הרב והתלמיד נעצרו מיד. העילה למעצר לא היתה כל כך נוראה, ואולם היה ברור שהיפנים יחפשו אחר כך בביתו, שם ימצאו דולרים - וזו סכנת חיים מיידית.

כל העצורים רעדו מפחד, בכל רגע יכלו אנשי הבולשת להגיע אל הבית ולמצוא את הכסף האסור. ואולם רבי חיים נראה כמי שהדבר אינו נוגע לו כלל. במשך כל הלילה הוא התעלם מהמוני הפושעים והשיכורים שגדשו את התא, נעמד ליד הסורג שפונה למסדרון וחזר כל הלילה על סוגיה במסכת שבת. בסופו של דבר נעשה נס - בחור אחר ששוחרר הצליח להעביר את הידיעה לרבנית בעקיפין, והיא הטמינה את הדולרים מחוץ לבית. זמן קצר לאחר מכן הגיעו אנשי הבולשת וערכו חיפוש, אך לא מצאו דבר.

באחת הפעמים כשנדמה היה שיש ליפנים מסמכים מרשיעים, נשא רבי חיים תפילה: "רבנו של עולם, לא נולדתי מנהל ואינני רוצה למות כמנהל..." רבי חיים יצא גם מהחקירה הזו בשלום.

רבי חיים עצמו סיפר בחתונת אחת מבנותיו איך נקרא אל הקומה השלישית במשטרה היפנית - משם, כך ידעו כולם, לא חוזרים. רבי חיים נשא תפילה בליבו: "רבנו של עולם, אם אתה בוחר בי לקרבן אני הולך בשמחה, אבל אם אחזור משם חי, אני מבקש ממך שלושה דברים. הדבר הראשון - שכאשר אזכה לצאת מהגהינום פה תפטור

בינתיים הגיעו המוזמנים וישבו לסעוד, ורבי אברהם בלט ביניהם בבגדיו המאובקים ופניו היגעות. פנה אליו בעל השמחה וביקשו שישב בשולחן העניים שהוצב בצד. חלשה דעתו של רבי אברהם, והוא קם באכזבה ושב לאכסנייתו

עובר אורח יהודי סיפר לו, שהערב תערך חתונה מפוארת, ובה יוכל הרב האורח לפגוש בכל רבני העיר ונכבדיה. הודה רבי אברהם לאיש, ושאל לכתובת העשיר בעל השמחה. משהגיע לשם, מצא את השולחנות ערוכים וממתינים לבאים. מתוך שהיה עייף ויגע מטורח הדרך, ישב ליד אחד השולחנות.

בינתיים הגיעו המוזמנים וישבו לסעוד, ורבי אברהם בלט ביניהם בבגדיו המאובקים ופניו היגעות. פנה אליו בעל השמחה וביקשו שישב בשולחן העניים שהוצב בצד. חלשה דעתו של רבי אברהם, והוא קם באכזבה ושב לאכסנייתו.

בינתיים נכנס העשיר למטבח לצוות על מאכלי הקרואים, והנה חשך עליו עולמו, הוא לא ראה מאומה. בתחילה חשב שנתקף בסחרחורת קלה. ישב לנוח קמעא, אבל עיוורונו נמשך. אבוי לו ואבוי לנפשו, יד ה' פגעה בו בליל חתונת בתו, מחמד עינו. ניגש אליו מחותנו ואמר לו:

"אולי קרה הדבר בגלל עני שפגעת בו, אולי הוא תלמיד חכם בן תורה, וחז"ל הקדושים אמרו, שהקדוש ברוך הוא תובע את כבודם של תלמידי החכמים!". נכנסו הדברים בליבו, אך חשב בדעתו: מי יודע מיהו אותו יהודי, היכן אמצאנו? החל להתעניין, חקר ודרש, ואיש לא הכירו, עד שהגיע לאותו אדם שפגשו בדרכו, וסיפר היכן מתאכסן. מיד פנו כמה מן המוזמנים אל האכסניה, בהולכים עימם את בעל השמחה העיוור.

התנפלו הקרואים לרגלי רבי אברהם וביקשוהו למחול לבעל השמחה אשר פגע בו. אמר רבי אברהם: "לא על כבודי הקפדתי. אלא על התופעה הפסולה, ששופטים ומתייחסים לבני אדם על פי מלבושיהם. דע לך, כי מאור עיניך לא יושב לך, אם לא תקבל על עצמך שמהיום והלאה תכבד כל אדם, עני כעשיר, פשוט כמכובד!". קיבל העשיר על עצמו לבל יבוז לכל אדם - וראיתו שבה אליו! מאותו יום, התפרסם שמו של רבי אברהם בן מוסא זצ"ל בכל רחבי תוניסיה לצדיק וקדוש.

מחולים מלהגיע למצב של הלכות המת. "קיבל עליו לעסוק בזה וזכה לחיות אחר כך יותר מעשרים וחמש שנה.

כתב עליו ה"דבר אברהם" בהיותו בן עשרים: "בתוך הגולה מגדולי התורה אשר הגלו אלינו מארץ פולין נמצא איש צעיר לימים כבן כ"ב שנה, עילוי נפלא הפלא ופלא, גאון מצוין ממש בקי בעל פה ממש בכל הש"ס עם תוספות ורוב הלכות הרמב"ם, ובשאר ספרים ראשונים ואחרונים ידיו רב לו... אין אני מן המפריזים על המדה ולא גדשתי את הסאה אלא מחקתיה הרבה."

"הנני עומד לגלות לכם סוד - סגולה בדו' קה ומנוסה להתמדה בתורתנו הקדו' שה אשר היה שווה בשבילה כל מאמץ של שעות הליכה להגיע עד הלום"

"עֲשֵׂה תוֹרַתְךָ קָבֵעַ"

האהבה העצומה שהיתה לרבי חיים קרייזווירט זצ"ל אצל גדולי התורה היתה לשם ולתפארת. פעם שבת הגר"ח בניו יורק והתכבד למסור שיעור בגמרא באחד בתי המדרש המקומיים. השמועה התפשטה במהירות, ובתוך פרק זמן קצר הגיעה לכל תושבי השכונה. בשעה היעודה התמלא בית המדרש מפה אל פה. מאות אנשים מהסביבה הקרובה נהרו לבית המדרש, לרבות קהל גדול ונכבד אשר כתת את רגליו במשך כשעה עד שעתיים בחום הקיצי הלוהט, הכל כדי לשמוע את דבריו המאלפים שיצאו מפה מפי מרגליות. באמצע דבריו נענה הגר"ח ואמר: "הנני עומד לגלות לכם סוד - סגולה בדוקה ומנוסה להתמדה בתורתנו הקדושה אשר היה שווה בשבילה כל מאמץ של שעות הליכה להגיע עד הלום". וכך ריתק את הקהל, הדגיש וחזר והדגיש כי הטובה עליו על הסגולה שהוא עומד לגלות להם. כולם חיכו למוצא פיו, ישבו דוממים מוקסמים נרגשים ודרוכים... עד שהכריז: "הסגולה הגדולה ביותר לזכות להתמדה היא להתיישב וללמוד."

חלשה דעתו של רבי אברהם, והוא קם באכזבה ושב לאכסנייתו. בינתיים נכנס העשיר למטבח לצוות על מאכלי הק' רואים, והנה חשך עליו עולמו

"וְהוּא מִתְאַבֵּק בְּעַפְרֵי רַגְלֵיהֶם"

מסופר על הגאון רבי אברהם בן מוסא זצ"ל, התגורר בעיר סאלי שבמרוקו הספרדית, ובערוב ימיו, לפני כמאתיים וחמישים שנה, החליט לעקור לתוניס הבריה. ביום הראשון לבואו שכר חדר דל באכסניה, ויצא לרחובה של עיר.

עליו לצאת לסדר ענין כלשהו, ועזב את בית-המדרש. הרב עדס שהיה תלמיד 'מבקש' התחקה אחריו והלך בעקבותיו במשך כחצי שעה כדי ללמוד על מעשיו, וראה כי הוא נכנס לחנות כלשהי במרכז ירושלים.

הוא נכנס אחריו בשקט וראה כי רבי עזרא הוציא מכיסו ראש של 'פרימוס' (מתקן לבישול באמצעות נפט) וביקש מהמוכר לתקנו. כנראה שבביתו היו זקוקים לפרימוס באופן דחוף, והענין לא סבל דיחוי, ולכן עזב באמצע השיחה הלימודית לצורך זה.

אולם התלמיד עדיין התפלא ושאל את רבי עזרא עצמו: "מדוע רבינו לא ביקש ממני שאבצע את השליחות הקטנה הזאת וטרח לבדו את כל הדרך הארוכה הזאת?", ורבי עזרא השיב: "וכי מותר לי להשתמש בתלמיד-חכם?!..."

כך קיים בנפשו את דברי הרמב"ן באגרתו המפורסמת: "וכל אדם יהיה גדול ממך בעיניך, אם חכם או עשיר הוא עליך לכבדו, ואם רש הוא ואתה עשיר או חכם ממנו חשוב בלבך כי אתה חייב ממנו והוא זכאי ממך"... אפילו כבודו של תלמיד היה חשוב בעיניו יותר מכבודו.

ואת הענווה, הפשטות והצניעות הזאת, הוא החדיר גם בתלמידיו הגדולים. למשל, רבים מתושבי שכונת הצפון בירושלים, זוכרים עדיין את התמונה הקבועה של רבי בן-ציון אבא שאול זצ"ל באחרית ימיו, הולך לבדו למוכלת השכונתית לרכוש את המצרכים לבית. למרות שאור תורתו האיר אז כבר תבל ומלואו, ולמרות שכסתו מוטלת היתה בין גדולי וחכמי התורה שבדור, הוא המתין לתורו כאחד הלקוחות פשוטי העם, והתעקש שלא ינסו להקדימו או לזרז את תורו מחמת כבוד תורתו.

כך גם ביציאתו מהמוכלת הוא נשא את סלי הקניות עד לביתו בכוחות עצמו, ולא אפשר לאף אחד שיעשה זאת במקומו. הוא לא ראה בכך פחיתות כבוד, להיפך, הוא לא הבין מה רוצים ממנו. הרי הוא עושה את שמוטל עליו לעשות, ומדוע לא נותנים לו לחיות?... מדוע מסתכלים על כך בצורה מוזרה?...

כך גם ביציאתו מהמוכלת הוא נשא את סלי הקניות עד לביתו בכוחות עצמו, ולא אפשר לאף אחד שיעשה זאת במקומו. הוא לא ראה בכך פחיתות כבוד, להיפך, הוא לא הבין מה רוצים ממנו. הרי הוא עושה את שמוטל עליו לעשות, ומדוע לא נותנים לו לחיות?... מדוע מסתכלים על כך בצורה מוזרה?...

או לזרז את תורו מחמת כבוד תורתו. כך גם ביציאתו מהמוכלת הוא נשא את סלי הקניות עד לביתו בכוחות עצמו, ולא אפשר לאף אחד שיעשה זאת במקומו. הוא לא ראה בכך פחיתות כבוד, להיפך, הוא לא הבין מה רוצים ממנו. הרי הוא עושה את שמוטל עליו לעשות, ומדוע לא נותנים לו לחיות?... מדוע מסתכלים על כך בצורה מוזרה?...

או לזרז את תורו מחמת כבוד תורתו. כך גם ביציאתו מהמוכלת הוא נשא את סלי הקניות עד לביתו בכוחות עצמו, ולא אפשר לאף אחד שיעשה זאת במקומו. הוא לא ראה בכך פחיתות כבוד, להיפך, הוא לא הבין מה רוצים ממנו. הרי הוא עושה את שמוטל עליו לעשות, ומדוע לא נותנים לו לחיות?... מדוע מסתכלים על כך בצורה מוזרה?...

או לזרז את תורו מחמת כבוד תורתו. כך גם ביציאתו מהמוכלת הוא נשא את סלי הקניות עד לביתו בכוחות עצמו, ולא אפשר לאף אחד שיעשה זאת במקומו. הוא לא ראה בכך פחיתות כבוד, להיפך, הוא לא הבין מה רוצים ממנו. הרי הוא עושה את שמוטל עליו לעשות, ומדוע לא נותנים לו לחיות?... מדוע מסתכלים על כך בצורה מוזרה?...

או לזרז את תורו מחמת כבוד תורתו. כך גם ביציאתו מהמוכלת הוא נשא את סלי הקניות עד לביתו בכוחות עצמו, ולא אפשר לאף אחד שיעשה זאת במקומו. הוא לא ראה בכך פחיתות כבוד, להיפך, הוא לא הבין מה רוצים ממנו. הרי הוא עושה את שמוטל עליו לעשות, ומדוע לא נותנים לו לחיות?... מדוע מסתכלים על כך בצורה מוזרה?...

או לזרז את תורו מחמת כבוד תורתו. כך גם ביציאתו מהמוכלת הוא נשא את סלי הקניות עד לביתו בכוחות עצמו, ולא אפשר לאף אחד שיעשה זאת במקומו. הוא לא ראה בכך פחיתות כבוד, להיפך, הוא לא הבין מה רוצים ממנו. הרי הוא עושה את שמוטל עליו לעשות, ומדוע לא נותנים לו לחיות?... מדוע מסתכלים על כך בצורה מוזרה?...

או לזרז את תורו מחמת כבוד תורתו. כך גם ביציאתו מהמוכלת הוא נשא את סלי הקניות עד לביתו בכוחות עצמו, ולא אפשר לאף אחד שיעשה זאת במקומו. הוא לא ראה בכך פחיתות כבוד, להיפך, הוא לא הבין מה רוצים ממנו. הרי הוא עושה את שמוטל עליו לעשות, ומדוע לא נותנים לו לחיות?... מדוע מסתכלים על כך בצורה מוזרה?...

או לזרז את תורו מחמת כבוד תורתו. כך גם ביציאתו מהמוכלת הוא נשא את סלי הקניות עד לביתו בכוחות עצמו, ולא אפשר לאף אחד שיעשה זאת במקומו. הוא לא ראה בכך פחיתות כבוד, להיפך, הוא לא הבין מה רוצים ממנו. הרי הוא עושה את שמוטל עליו לעשות, ומדוע לא נותנים לו לחיות?... מדוע מסתכלים על כך בצורה מוזרה?...

או לזרז את תורו מחמת כבוד תורתו. כך גם ביציאתו מהמוכלת הוא נשא את סלי הקניות עד לביתו בכוחות עצמו, ולא אפשר לאף אחד שיעשה זאת במקומו. הוא לא ראה בכך פחיתות כבוד, להיפך, הוא לא הבין מה רוצים ממנו. הרי הוא עושה את שמוטל עליו לעשות, ומדוע לא נותנים לו לחיות?... מדוע מסתכלים על כך בצורה מוזרה?...

קראתי ואמרתי לו כי היות ואני לא חש בטוב מוכרח אני לעזוב את הכינוס, ומבקש אני ממנו שישב במקום שלי. כך הוא לא חשד בכלום, והתיישב על מקומי, ואני עזבתי את המקום כפי שאמרתי לו..."

כשראה רבי עזרא את פניו המשתוממות של הרב צדקה למשמע הדברים, הצטדק ואמר: "זה לא נבע מצדקות וכדומה, אלא פשוט לא יכולתי לראות את אותו תלמיד-חכם עומד ואני יושב..."

נתעלמה ממנו הלכת עדות המזרח

עוד סיפר, כי היו תלמידים מחוץ-לארץ שהגיעו ללמוד בישיבה, ובערב החג נכנסו למעונו של רבי צבי פסח פראנק זצ"ל, רבה של ירושלים, לשואלו - האם חלה עליהם החובה לנהוג כבני חוץ-לארץ ולשמור את דיני יום טוב שני של גלויות. רבי צבי פסח ענה להם בחיוב, על אף שלמעשה הספרדים לא נהגו כן, כנראה מחמת חוסר ידיעה שאין הספרדים נוהגים כן.

מאוחר יותר שמע רבי עזרא מפי התלמידים על הוראתו של רבי צבי פסח, ומיד שלח את אחד מבניו אליו לשאול ולבקש רשות - אם הוא רשאי לפסוק אחרת ממנו, היות ובני ספרד נוהגים בדיני יום-טוב לשמור יום אחד בלבד כבני ארץ-ישראל.

רבי צבי פסח השתומם אל מול שאלתו, ואמר: "האם אביך חכם עזרא צריך לבקש ממני רשות לפסוק אחרת ממני, הרי הוא ענק בתורה ומוסמך להוראה מגדולי עולם, וללא כל ספק יש בכוחו לפסוק אחרת ממה שפסקתי, ובפרט שטעיתי בנוגע לבני ספרד..."

לתקן את הפרימוס

רבי יהודה עדס שליט"א, ראש ישיבת 'קול יעקב', סיפר, כי בשנות בחרותו כאשר למד בישיבת 'פורת יוסף', היתה תקופה מסויימת שהיה עסוק עם רבי עזרא בסוגית 'תקפו כהן'. הם שוחחו הרבה בלימוד, ודנו וליבנו את הסוגיות היטב. פעם אחת, באמצע ה'ריתחא-דאורייתא' ביניהם, הפסיק רבי עזרא את השיחה ואמר כי

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק

הצטרפו בחינם לאלפי מנויים:

עכשיו ב"נדרים פלוס"

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

ניגש הבחור להוציא פרמ"ג מהארון, והגרא"ז עצרו ואמר לו: "לפני שאתה מחפש, בא נתבונן אם שייך שהפרמ"ג יאמר דברים כאלו", וביאר לו בארוכה את שיטתו בלימוד של הפרמ"ג, והוכיח שלא אמר הפרמ"ג חידוש כזה. לאחר מכן, כשניגש לחפש - אכן מצא שאין חידוש כזה בפרמ"ג.

"האם חושב אתה שאני בקי בכל דבריו של הפרמ"ג?" - שאל הגרא"ז את תלמידו. "לאו דווקא, אלא הבנתי שלא ייתכן שהוא יאמר חידוש בנוסח כזה!"

מעשה שני היה עם רבי חיים הלוי מבריסק זצ"ל שהזדמן ללודז' וחפש שם מניין לקריאת התורה. ענה ואמר שם תלמיד חכם אחד: "אבל יש כאן רוב עשרה ואפשר לקרוא!" נענה ואמר הגר"ח: "ה'חיי אדם' מסתפק אם מספיק רוב עשרה, ונשאר בצריך עיון אם מועיל". הגיב אותו תלמיד חכם, שיש ר"ן שמביא רמב"ן שאפשר ברוב עשרה, כמו בכל הדברים שבקדושה.

למשמע דברים אלו הגיב מיד הגר"ח ואמר: "אין ר"ן כפי שהנך אומר, לא יתכן שרובנו ניסים יאמר כך!"

התלמיד חכם הוציא ר"ן במגילה (ג ע"א בדפי הרי"ף, ד"ה אמר רב) והקריא את דבריו, אך הגר"ח תיקן אותו והעמיד לו פסיק באמצע משפט, וכך יצא שדווקא ב"קדיש" ו"ברכו" די ברוב עשרה.

הוסיף ואמר לו הגר"ח: "וכי סבור אתה שהנני בקי באופן מוחלט בכל דבריו של הר"ן? לא! אבל ברור לי שאם רבי אברהם דאנציג בעל ה'חיי אדם', שזכה להיות פוסק הדור, נשאר בצ"ע - לא יתכן שישנו ר"ן שפוסק באופן זה!"

רק מי שלומד את דברי האחרונים בהכנעה גמורה, כדי להבין באמת מה הם אומרים, יכול להשיג את דרכם ולהיות בטוח אודות דברים שבוודאי לא נאמרו על ידם!

הגדולים זכו ע"י ביטולם לרבותיהם

שמעתי ממרן רה"י רבי גרשון אדלשטיין זצוק"ל שלפני כמה עשרות שנים הגיע לשיבה יהודי מבוגר שלמד יחד עם מרן הגראמ"מ שך זי"ע אצל מרן הגאון רבי איסר זלמן זי"ע בסלוצק, ואמר אותו יהודי שאמנם הרב שך היה מתמיד גדול ומבקש גדול וכולם הבינו שיצא ממנו תלמיד חכם גדול אבל אף אחד לא שיער שיצא ממנו מנהיג עולם התורה שעל פי ישק תשתית כל עולם השיבות! והרי עוד רבים היו שלמדו כמותו...

בהמשך שיחתו עימו סיפר לתומו בדרך אגב במה נבדל הרב שך משאר התלמידים, בזה שידו לא משה מתוך יד מרן הגרא"ז בתורה, בהנהגה ובמוסר ובכל כוחו הוא היה משמש אותו...

שמע זאת רבי גרשון ואמר, כי היהודי ראה באלעזר שך עוד בחור טוב כמו שאר הבחורים... הוא לומד, מתפלל ומתעלה במוסר כמו כולם... אבל הוא לא מבין למה דווקא הוא זכה להנהיג ולא כולם... כי הוא פשוט לא קישר בין דבקו של הרב שך בר' איסר זלמן לבין הכח להנהיג את עולם התורה - והקשר הזה הוא היסוד!

חכמים. לשמוע וללמוד היטב את מה שמעבירים לנו מעתיקי השמועה, כל רב לפי מה שקיבל מרבותיו ולפי מבטו על שומעי לקחו לדעת מה ללמדם וכיצד להעביר להם את הדברים.

לדעת להבחין בין גחלת לאבן טובה

על חשיבות הקבלה מרב ניתן ללמוד מדברי המדרש (דברים רבה א, ח): "אמר רבי סימון: למה הדבר דומה, לתלמיד שהיה מהלך עם רבו וראה גחלת מושלכת, סבור שהיא אבן טובה, נטל אותה ונכווה. לאחר ימים היה מהלך עם רבו וראה אבן טובה, היה סבור בה שהיא גחלת והיה מתירא ליגע בה. אמר לו רבו: טול אותה, אבן טובה היא."

מדרש זה - אומר רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל - מבטא היטב את הגדרתו של "רב", אשר לולא הוראתו מחליפים בין אבן טובה לגחלים בוערות! הדבר נוגע הן להנהגה בדרכי החיים, שבה נזקק כל בן תורה להדרכה מכוונת מרבו, והן בהבנת הלימוד ובעיונו. ההבדל הוא לא אם ידע ללמוד טוב יותר או פחות, כי אם קיצוני ביותר - חז"ל מגלים כי זוהי טעות בין גחלת לאבן טובה ולהיפך!

יתרה מזו, הגמרא (מכות י' ע"א) אומרת: "תנא, תלמיד שגלה מגלין רבו עמו, שנאמר: 'וחי', עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא" הרמב"ם (הלכות רוצח פ"ז ה"א) הוסיף על כך: "וחי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד כמיתה חשובין".

"בא וראה" - היה אומר המשגיח רבי לייב חסמן זצ"ל - "הלא הגולה הזה, מבואר בחז"ל שם שדאגו שלא יחסר לו כלום: יש לו מגורים, כל צרכיו מצויים לו שם, אמו של כהן גדול מביאה לו מזון ובוודאי יש לו גם בית מדרש, אבל אם לא יהיה לו רב - חסר בחיותו ו"כמיתה חשובין".

רבי מיכל יהודה היה חוזר ומספר אודות אותו טיול אשר טייל יחד עם מורו ורבו המשגיח, רבי שמחה פלוטקין זצ"ל, ובדרך אמר לו המשגיח: "דע לך! אצל רבנו [רבי שלמה היימן זצ"ל] אין אתה לומד רק את הדפים הספורים, אלא אתה לומד ממנו כל התורה כולה, כיון שעל ידו אתה בנוי להבין בכל התורה כולה! וזה שייך רק כשמסורים לעמוד על עומק ישרות ההבנה של רבנו!"

ככל שבן השיבה נעשה יותר "תלמיד", שומע, מקבל ומכניע את דעתו כדי לקבל מרבו - כך הוא זוכה לרכוש מאתו ידיעה והבנה אמתיים.

הכנעה והדרת כבוד לדברי האחרונים

מן העניין להביא כאן שני מעשים נפלאים, כיצד התייחסו גדולי עולם בהכנעה ובהדרת כבוד מופלגת לדברי האחרונים, ומכך נבין מהיכן שאבו את ראייתם הברורה בתורה (הובאו בספר "דרכי חיים" פרק ח):

מעשה בבחור שאמר לרבי איסר זלמן מלצר זצ"ל דבר תורה בשם ה"פרי מגדים". שמע הגרא"ז ואמר: "בעל הפרי מגדים אינו אומר את החידוש הזה!"

נושאי הלימוד ב'דף יומי בהלכה'

באיזה אופן מותר לנגב את השיער בשבת? והאם מותר להשתמש במברשת שיניים בשבת?

סחיטת שיער אסורה בשבת מדרבנן, ואף בשיער המחובר לגוף, במקומות שיש בהם ריבוי שיער. ונהגו שלא לרחוץ את הגוף בשבת, מחשש שיבואו לסחיטת השיער. ולדעת הביאור הלכה, מטעם זה ראוי שלא לטבול בשבת אלא כאשר יש צורך להיטהר מטומאה, ולא כשהטבילה היא לתוספת קדושה בלבד. ונחלקו הפוסקים בנוגע לניגוב השיער במגבת באופן שהמים נבלעים בה: לדעת הבן איש חי, מעיקר הדין מותר לנגב כרגיל, כיון שהסחיטה נעשית 'כלאחר יד' והמים נבלעים במגבת, אולם, למעשה יש לנגב בעדינות באופן שאינו סוחט את השיער בכוח. וכן דעת הקצות השולחן והגרי"ש אלישיב זצ"ל, שניתן לנגב את השיער במגבת, אך בעדינות ולא בכוח. ולדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, ניתן להניח את המגבת בעדינות על גבי השיער. לדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, אם המים נבלעים מיד במגבת, מותר לנגב כרגיל. ולדעת הגר"ח קניבסקי זצ"ל, אין לנגב את השיער כלל, כפי שנהג אביו הקהילות יעקב. ואם כמות המים הבלועה בשיער מרובה עד כדי שיש לחשוש לסחיטת המגבת תוך כדי ניגוב, לכל הדעות אסור לנגבן.

ובהקשר זה, דנים הפוסקים בנוגע לשימוש במברשת שיניים רטובה בשבת - לדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, אם שערות המברשת פרודות זו מזו והחללים שביניהן נראים לעין, והמים יוצאים מתוכן אף ללא סחיטה, מותר להשתמש במברשת, אך אם השערות צפופות ונראות כיחידה אחת, אסור להשתמש במברשת משום איסור סחיטה. אולם, האגרות משה והמנחת יצחק אסרו את השימוש במברשת בשבת משום איסור סחיטה ולא חילקו חילוק זה. ובנוסף, ישנם חששות לאיסורים אחרים הכרוכים בצחצוח השיניים במברשת - איסור 'החובל', שהוא 'תולדה' של מלאכת 'השוחט', בהוצאת דם מהחניכים על ידי הצחצוח, כמצוי אצל רבים; ואיסור 'ממרח', שהוא 'תולדה' של מלאכת 'ממחק', במריחת משחת השיניים.

באיזה אופן אפשר לערבב תרכיז ממותק במים בשבת? והאם מותר להרכיב בשבת משקפיים שצבעם מתכהה בשמש?

אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'הצובע'. הגדרת המלאכה היא - צביעה, או חיזוק הצבע הקיים; ולכן, לדוגמה, אסור לצבוע נעליים בשבת, ואסור גם למרוח עליהן חומר שקוף המחזק את צבען. ורבות מפעולות הצביעה כרוכות גם באיסור 'ממרח', כיון שאופן השימוש בחומר הצביעה הוא על ידי מריחה. צביעת בגדים, עורות, כלים, קירות, רהיטים וכו', אסורה מדאורייתא; וצביעת עור האדם אסורה מדרבנן, ויש אומרים שאסורה מדאורייתא. ולפיכך, אסור לאשה להניח חומרי איפור בכל צבע שהוא, או למרוח 'לקה' על צפורניה. אולם, אכילת מאכלים הצובעים את

פני האדם וידיו בעת אכילתם - כגון פרי הרימון - מותרת, כיון שאין זה מוגדר כ'צבע' אלא כלכלוך בעלמא.

וצביעת מאכל או משקה, כאשר היא נעשית לצורך אכילה ושתייה בצבע זה, אין בה איסור מלאכת 'הצובע', ויש מחמירים. ולהלכה, כאשר עיקר הכוונה לצביעה, כגון הוספת יין אדום ליין לבן על מנת לצבועו באדום, ראוי להימנע מכך. וכאשר אין עיקר הכוונה לצביעה, כגון הוספת תמצית תה למים, מותרת הצביעה לכתחילה; וכמו כן, נתינת תרכיז ממותק שיש בו צבע מאכל, לתוך מים, דעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שמוותרת היא משום שיעקר מטרת נותן התרכיז היא לתת טעם במים, וצביעת המים אינה אלא מטרה משנית. ויתרה מזו, לדעת הגר"נ

קרליץ זצ"ל, מותר אף לתת צבע במאכל כדי שיהיה לילדים חשק לאוכלו, למרות שבאופן זה המטרה היא צביעת המאכל, משום שבסופו של דבר מטרת הצביעה זו היא לשם אכילה. אולם, יש שמחמירים אף באופן שאין עיקר הכוונה לצביעה, ולכן רצוי להניח תחילה את התמצית או התרכיז בכוס, ולערות עליהם את המים, כיון שזו אינה דרך צביעה, שהרי דרך הצבעים לערבב את הצבע לתוך החומר שאותו מעוניינים לצבוע, ולא להיפך. וכאשר הצביעה נעשית לצורך יפוי מאכל העומד למכירה, או שמדובר במאכל ובמשקה שאינם עומדים לאכילה ולשתיה - וכגון שמכניסים למים שבאסלה חומר צבעוני במטרה לצובעם - אסור הדבר לכל הדעות.

ומשקפים שצבעם מתכהה בשמש וחוזר ומתבהר בצל, דעת **האגרות משה**, שמותר להרכיבם בשבת, משום שאין בהם פעולת 'צביעה' כלל, אלא שיש בהם חומר הנראה רק מול השמש ולא בצל. וכן דעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, שמותר להשתמש במשקפים אלו, אך הוסיף, שמד-חום הפועל באופן שצבעו בהתאם למידת החום, למרות שעיקרון הפעולה שלו לעיקרון הפעולה של המשקפיים, דהיינו שיש בו חומר הנראה רק במקום חם, אסור להשתמש בו בשבת, משום שהמשתמש עושה פעולה מיוחדת במטרה לגרום לשינוי הצבע.

האם מותר להחזיר מלפפון חמוץ לקופסת השימורים בשבת? כיצד נתבל סלט ירקות בשבת?

אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'המעבד', שעניינה הוא עיבוד עורות על ידי מליחה ויתר פעולות העיבוד. וחכמינו ז"ל הוסיפו ואסרו עיבוד מאכלים בשבת על ידי מליחה, דהיינו, שכל מאכל שהמלח משנה את טבעו אסור למולחו. ובכלל זה, אסור לכבוש ירקות, וכגון כבישת מלפפון לעשיית 'מלפפון חמוץ'. ויש אומרים, שכבישת ירקות אסורה חכמים משום שהיא דומה לבישול. ואיסור הכבישה הוא אפילו בחתיכה קטנה אחת של ירק בפני עצמה. ואסור להניח בשבת מלפפון חי בין מלפפונים כבושים, כיון שפעולה זו גורמת לכבישתו; אולם, מלפפון כבוש, דעת הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל, שמותר להניחו בין מלפפונים כבושים או להחזירו למים שהיה כבוש בהם, משום ש'אין כבישה אחר כבישה', כלומר, פעולות אלו אינן גורמות לשינוי כלשהו במלפפון הכבוש, וממילא אינן נראות כפעולות של כבישה.

ופיזור סוכר על גבי פירות שהדרך לכובשם בסוכר, לדעת **הקצות השולחן**, הדבר תלוי במחלוקת ראשונים, אולם, לדעת **האור לציון**, אין איסור בדבר, וכן דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, שאם אין בדעתו להשאיר את הסוכר על גבי הפירות על מנת שיספוג את מי הפירות, מותר לפזרו עליהם.

ויחד עם איסור כבישת ירקות בשבת, הוסיפו חז"ל ואסרו לבזוק מלח על גבי מספר יחידות או חתיכות של ירק שדרך בני אדם לכבושו, ואף כאשר אין משהים את הירק עם המלח כלל, אלא אוכלים אותו מיד. וטעם הדבר, מפני שעצם נתינת המלח נראית כפעולה של כבישה. ולכן אסור, לדוגמה, לבזוק מלח על גבי צנן ומלפפון, שהם ירקות שהדרך לכובשם. והוסיף הגר"נ קרליץ זצ"ל, שהאיסור הוא אפילו בנתינת 'משהו' מלח על גבי הירקות. אבל ירק שאין דרך לכבושו, או כל מאכל אחר שאין דרך לכבושו, מותר למולחם בשבת. ולכן מותר, לדוגמה, לבזוק מלח אף בכמות גדולה על גבי תפוח אדמה, אבוקדו, ביצה ובשר. ותבלינים, כגון לפלפל שחור ופפריקה, כתב **הקצות השולחן**, שמותר לבזוקם על גבי כל מאכל שהוא ואין זה נחשב ככבישה. וירקות שאין דרך לכובשם כשהם חתוכים, דעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל** שמותר למולחם בשבת כשהם חתוכים, וכן דעת **הגרי"ש אלישיב זצ"ל**, שמותר למולחם מעט כדי לתת בהם טעם.

ומותר לבזוק בשבת מלח על גבי חתיכה אחת של ירק שהדרך לכבושו, אם בכוונתו לאוכלה בתוך זמן קצר, שבו אין באפשרות המלח לפעול בו פעולה של כבישה; וטעם ההיתר, מפני שמליחת חתיכה אחת אינה נראית כפעולה של כבישה. ועם זאת, למעשה, אין להשהות את הירק עם המלח כלל, אלא לאוכלו מיד. ואם שופך שמן על גבי הירק, מותר לבזוק מלח אף על גבי מספר חתיכות יחד, כאשר בדעתו לאוכלן מיד, משום שהשמן מחליש את כוח המלח. וגם סלט ירקות שמעורבים בו ירקות שמותר למולחם עם ירקות שאסור למולחם, הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל, שיש לשפוך עליו שמן תחילה ולאחר מכן לבזוק עליו מלח.

077-2222-666 או ***4992**

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

מעמד 'סדר הכנה'

היערכות שיא לקראת מעמד 'סדר הכנה' בראשות מרנן ורבנן גדולי ראשי הישיבות שליט"א

הרה"ג ר' נתן וינגרטן מראשי המערכת,
מספר על ההיערכות האינטנסיבית לקראת המעמד הכביר

יעקב א. לוסטיגמן

הרב וינגרטן מסביר שבעבר אופיו של סדר ההכנה היה כזה שגדולי ראשי הישיבות וזקני המשגיחים נשאו דברים בפני צעירי הצאן, והבחורים שהגיעו עם מחברות וכלי כתיבה האזינו בקשב רב, רשמו ראשי פרקים ואף קיבלו חוברת שהכילה את התכנים שנאמרו בכנוסים קודמים.

"בשנים האחרונות אנחנו מקיימים כינוס בסגנון שונה לחלוטין", אומר הרב וינגרטן. "לצד השיחות שישמעו הבחורים מגדולי הדור שליט"א, יהיה גם מעמד של שו"ת, במסגרתו יקבלו גדולי ראשי הישיבות שאלות שנשלחו מבעוד מועד על ידי הבחורים, ויענו לבחורים בעניינים השונים שמלווים אותם בימים אלו, לקראת העלייה לישיבה גדולה.

"כמו כן ייערך פאנל נפרד על ידי ראשי ישיבות נודעים, הגאון הגדול רבי יהושע אייכנשטיין שליט"א ראש ישיבת 'יד אהרן', הגאון הגדול רבי בונים שרייבר שליט"א ראש ישיבת 'נתיב הדעות' והגאון הגדול רבי חיים פרץ ברמן שליט"א מראשי ישיבת פוניבז', שינהלו דיון מקיף בנושאים שונים הקשורים לעולמו של הבחור העולה לישיבה הגדולה. כך גם החוברת שתוגש למשתתפי הכינוס תכיל בעז"ה מידע מעשי, כשכל הדברים החשובים שהם שומעים ב'סדר הכנה' מוגש משפת הרעיון לשפת המעשה".

עוד אומר הרב וינגרטן, כי "הכינוס יתקיים בכל שלושת האולמות של 'ארמונות חן', בגלל הציבור הגדול שצפוי להשתתף. האירוע כולו יועבר כמובן למסכים במעגל סגור, כדי שהמשתתפים שיושבים בכל האולמות יוכלו לעקוב בלי שום קושי אחר הדיונים שיועברו במערכת הגברה איכותית.

"כמו כן הוכנה לכל בחור שישתתף בכינוס ערכה ייחודית עם ספר מתנה, ובנוסף ספר המפתח, לצד קונטרס 'סדר הכנה', וכמובן כיבוד קל ובקבוקי שתיה אישיים לכל אחד".

זה כבר הפך למסורת, מדי שנה לקראת סוף זמן הקיץ, מתכנסים אלפי בוגרי הישיבות הקטנות ל'סדר הכנה' מבית 'דרשו', בו הם זוכים לשמוע מפי מרנן ורבנן גדולי הדור שליט"א דברי הדרכה והכוונה לקראת עלותם לישיבה הגדולה.

ה'סדר' מתקיים השנה בעז"ה ביום חמישי כ"ח תמוז, בשעה 19:30 בדיוק, באולמי ארמונות חן, רח' שלמה המלך 29 בבני ברק. האירוע מתוכנן לפרטי פרטים בהכוונת גדולי המשגיחים שליט"א, תוך תשומת לב מירבית לכך שהמידע המועבר לבחורי הישיבות במסגרת זו, יהיה תועלת, והבחורים יוכלו ליישם אותו הלכה למעשה.

הרה"ג ר' נתן וינגרטן, ר"מ בישיבת 'עמל התורה הקדושה', המנצח על מלאכת ההכנה לקראת 'סדר הכנה', מספר על היערכות אינטנסיבית ועל שינויים משמעותיים שצפויים להיכנס השנה ב'סדר הכנה'.

"למעשה מדובר ביוזמה שיצאה לדרך לפני קרוב ל-20 שנה", אומר הרב וינגרטן, "ובמרוצת השנים השתתפו במעמדים אלו מרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן, מרן ראש הישיבה הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ, מרן רבינו הגדול ראש הישיבה הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל, כמו גם גדולי הדור יבלחט"א אשר מפיהם אנו חיים מרן ראש ישיבת סלבודקא הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א, מרן ראש ישיבת חברון הגאון הגדול רבי דוד כהן אשר צפויים להשתתף במעמד המיוחד גם השנה בעז"ה.

"לצד השתתפו בכינוסי 'סדר הכנה' גדולי ראשי הישיבות, זקני המשגיחים ואישי חינוך נודעים, כשכולם התגייסו למען מטרה אחת ויחידה, להכין את הבחורים לקראת עלייתם לישיבה גדולה, ולתת להם הדרכה ראשונית איך הם צריכים להתנהג בישיבה הגדולה, אלו אתגרים מצפים להם, באילו תחומים הם צפויים לחוות שינויים משמעותיים לעומת מה שהתרגלו בישיבה הקטנה ועוד ועוד".

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גלין 690
שנה י"ד תשפ"ה

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

ויקרב משה את משפטן לפני ה'
(כו - ה')

כשהביאו בנות צלפחד את משפטן, לא הביאוהו מיד לפני משה, אלא בתחילה הלכו ובאו לפני שרי עשרות, אמרו להן דין של נחלה הוא, ואינו דין שאנו יכולים לדון בו אלא של גדולים ממנו הוא. הלכו ובאו אצל שרי חמשים, ראו שכבדו אותן שרי עשרות, אף הם אמרו להן, אף אנו יש גדולים ממנו, וכן לשרי מאות, וכן לשרי אלפים, וכן לנשיאים, השיבו להן כולם כענין הזה, שלא רצו לפתוח פה בפני מי שגדול מהם. כיון שראה משה כך, אף על פי שידע היה את הדין, אמר, אם אומר אני להן את הדין, אטול את גדולתם של כל אלה, אמר להן אף אני יש גדול ממני, לפיכך ויקרב משה את משפטן לפני ה'.

(ספרי זוטא במ"ר כא יג)

פרשת השבוע

הנני נתן לו את בריתי שלום
(כ"ה - י"ב)

מסופר על הרה"ק ה"פני מנחם" מגור זיע"א, שבכמה מערכות ציבוריות, בדק היטב אם הקנאות היא אמיתית או מזויפת. ומרגלא בפומיה, שהמבחן האמיתי לקנאי הוא, באופן שכאשר נעשה איזה סדר באותו ענין, שלמענו יצא הקנאי במלחמתו, אם הוא קנאי אמת, הרי שיתן שמחה בלבו שסוף סוף בא הענין על תיקונו, אבל אם קנאותו היא רק לשם קנאות בעלמא, הרי שנשמטה אפשרות הקנאה מתחת ידי בעשיית השלום, ואינו שבע רצון מזה. והוסיף ואמר הרבי, שלכן אמר הקב"ה לפינחס "הנני נתן לו את בריתי שלום" שהקנאי האמיתי חפץ בשלום, שלימות הקנאה.

ויסמך את ידיו עליו ויצוהו
(כ"ז - כ"ג)

מסופר בשם הרה"ק החיד"א זיע"א: שמעתי מפי זקן כי מקובל בידו, שבימי רבי שלמה לוריא המהרש"ל זיע"א, היתה תחת בית מדרשו חנות ירקות. בעל החנות נקרא ר' אברהם, הוא היה אדם צנוע ושקט ודבר אין לו עם שום אדם, חנות זו שימשה לו גם לדירה בה חי. והנה לילה אחד קם המהרש"ל ושמע כי ר' אברהם לומד סוגיא עמוקה מאד,

ומפרשה ברחבות ועמקות, הוא הבין כי ר' אברהם הצנוע הנהו גברא רבא. מה עשה? שלח שליח שישאל אותו שאלה עמוקה בש"ס, בבוא השליח השיב לו ר' אברהם כי הוא עם הארץ ולא ידע מאי קאמרי רבנן, המהרש"ל לא שקט ושיגר שוב את שליחו, ואכן לאחר הפצרות וגזירה מצד מרא דאתרא, פתח ר' אברהם פיו והאירו דבריו בחכמה ובקיאות הפלא ופלא, ורק התנה מצדו כי המהרש"ל ישמור הדבר בסוד ולא יודע אודות למדנותו לשום אדם. מאז נמשך הדבר שהיה המהרש"ל מפלפל ומשוחח עמו בעמקי ורוי תורה, ואיש לא ידע מאומה. בשנת של"ג כשעמד המהרש"ל להסתלק לישיבה של מעלה, ציווה לפני מותו כי ימנו לרב עירו לובלין את ר' אברהם מוכר הירקות, כי אין גדול כמוהו. צוואת המהרש"ל בוצעה רק לאחר תחנונים והפצרות רבות. ומסיים החיד"א: "ומי שיש לו לב יקח מוסר השכל, עד כמה הצניעות והענוה היא אמצעי להגיע לתורה לשמה ולחכמה, כי תורתו מכרות עליו כי הוא רם ונשא וה' לא ימנע טוב להולכים בתמים."

זמני השבת

פרשת פינחס

זמני כניסת השבת

ירושלים: 7:09 ת"א: 7:24

זמני יציאת השבת

ירושלים: 8:25 ת"א: 8:28 ר"ת: 8:59

החייט שקיבל כח מיוחד מה"חזוה" מלובלין

באחת מערי רוסיה, חי פעם איש עסקים עשיר שנהוג היה לא להסב לסעודה מבלי שיהיה אורח המסב על שולחנו. הוא היה מקפיד על מנהגו זה בעקביות, וכאשר קרה שלא הזדמן אורח הוא היה מסוגל לצום יום ויומיים ואפילו יותר. פעם נמשך מצב זה שבוע שלם והאיש לא נענה להפצרות אנשי ביתו ולא אכל מאומה, זולת קצת מזונות בערב. כאשר המצב נמשך שבוע שלם ולא היה שום אורח באופק, רחמו עליו בני ביתו ושלחו שליח שיצא לפרשת דרכים וימצא אורח שיבוא לשבת. הם ביקשו את השליח לבקש כל עובר אורח שיראה לבוא אל ביתם לשבת, כדי שבעל הבית לא יצטרך לצום יותר. השליח מצא בסופו של דבר יהודי זקן שהלך עם תרמיל על כתפו, הוא הפציר בו והזקן הסכים לבוא ולהתארח בבית היהודי העשיר.

בעל הבית העשיר היה נוהג לומר דברי תורה בעת הסעודה, הוא היה מתחיל במצווה, משמיע איזה רעיון מפרשת השבוע או משהו דומה, ושאר בני הבית, בניו, חתניו והאורחים היו ממלאים אחריו כל אחד בתורו. והיה בליל שבת, והאורח הזקן הסב ליד השולחן, נהג בעל הבית כמנהגו, וכולם אמרו דברי תורה. כאשר הגיע תורו של האורח שישב ליד חתנו של בעל הבית לומר דבר תורה, הוא התנצל ואמר שאין לו מה להגיד. התערב חתנו של בעל הבית ואמר הכיצד זה שיהודי אין בידו דבר תורה? אולם בעל הבית הרגיע אותו ואמר האורח שלנו עייף מן הדרך, נעזוב אותו, ומחר בצהריים וודאי יאמר.

למחרת בעת סעודת הצהריים שוב נתבקש האורח לומר דבר תורה, שוב סירב באומרו כי אין לו מה לומר. שוב העיר חתנו של בעל הבית מה שהעיר, ושוב אמר בעל הבית לא ללחוץ על האורח, הוא וודאי יגיד בסעודה השלישית. כאשר גם בסעודה השלישית סירב האורח לומר דבר תורה והודיע כי אין בידו מאומה. אמר חתנו של בעל הבית הרי זה ביוון שזקן שכמותך אינו יודע אפילו פסוק אחד מן התורה, או פסוק מן התהילים. השיב לו הזקן: אברך שבסופו של דבר יהיה רב בעיירה קטנה ויקבל בשכרו חמישיה פיטאקס (סכום קטן) מעיזו לבזות אותי כל כך?

למחרת כאשר בא האורח להיפרד מעל בעל הבית, הודה לו הלה מקרב הלב, ואמר לו החייטני בעצם בואך, אחרי שצמתי כל השבוע הייתי אמור להתענות גם בשבת, אלמלא באת, ואני מודה לך מקרב הלב, אך תמה אני על דבריך שאמרת לחתני כי הוא יהיה רב בעיירה קטנה, הרי חתני הוא שותף בעסקי ויש לו כמה אלפי רובלים מושקעים בעסק, ומאין לך שהוא יהיה רב? אמר לו הזקן אם אספר לך את קורות חיי תבין על מה מתבססים

דברי. אני חייט במקצועי פתח הזקן את סיפורו. ובמשך שנים רבות הייתי עובד אצל פריץ אחד עשיר גדול, והייתי תופר את בגדיו ואת בגדי בני ביתו. פעם אחת עמד הפריץ לערוך סעודה גדולה לציון יובל שנים לנשואיו, הוא ביקש שאתפור למאורע חגיגי זה בגדים מיוחדים עבור כל בני המשפחה שלו. הוא נתן לי שלש מאות רובל, וביקשני לנסוע העירה כדי לקנות בדים לתפירת הבגדים. נסעתי העירה אך בדרך שמעתי קול בכי. וכאשר ניגשתי למקום כדי לראות מה קורה, ראיתי שוטרים המקיפים משפחה יהודית ועוצרים אותם. שאלתי את השוטרים מה יש להם נגד היהודי הזה? ואמרו שהיהודי הזה חייב דמי שכירות עבור בית המרוח שהוא חוכר מהפריץ המקומי, וכבר לא שילם את חובו זה שנים. משום כך ניתנה פקודה לעצור אותו ואת בני ביתו בבית הסוהר. נכמרו רחמי על היהודי המסכן ומשפחתו ושאלתי את השוטרים כמה כסף הוא חייב, ואם מישוהו ישלם את החוב, האם ישחררו אותם לנפשם? השוטרים אמרו שאין הם יודעים לענות על שאלות אלה, אך בקרבת מקום נמצא מנהל עסקיו של הפריץ ואוכל לשאול אותו. ניגשתי ושאלתי, והמנהל אמר לי כי היהודי חייב שלש מאות רובל, ואם מישוהו יבוא וישלם עבורו, בוודאי שישחררו אותו מיד לחופשי. כאשר שמעתי זאת הוצאתי מכיסי רובל את הכסף שנתן לי הפריץ שלי כדי שאקנה בדים, ונתתי תמורת החוב של היהודי. הלה עם משפחתו יצאו לחופשי והוא נפל על צווארי והודה לי באומרו, הצלת את נפשי ונפש בני ביתי, אם יהיה בכוחי לגמול לך בעולם הזה, אעשה זאת בעזרת השם. ואם לא יעלה בידי, אני מבטיח לך שאבוא מן העולם הבא כדי לשלם את גמולך על החסד שעשית עמדי.

בעל בית המרוח הלך לדרכו, המשיך היהודי לספר את סיפורו, ואני נשארתי תוהה ומשתומם מה לעשות עכשיו? כיצד אבוא אל הפריץ שלי, ומה אספר לו היכן הרובלים שלו? והרי אין לי בכיס פרוטה לפורטה. לבסוף החלטתי וגמרתי בדעתי שאחזור אל הפריץ, ובלית ברירה מחשש פיקוח נפש, אספר לו כי בדרך עברתי ביער עבות התנפלו עלי שודדים ולקחו את כל הכסף שבידי. אם יאמין לי הפריץ חשבתי הרי טוב, ואם לא יאמין יהיה מה שיהיה, מילא אין לי ברירה אחרת.

חזרתי איפוא אל הפריץ וסיפרתי לו מה שהחלטתי, הוא אמר לי כי הוא מאמין לדברי, הנה לך עוד שלוש מאות רובל, לך ותקנה בדים ותתפור את הבגדים. עשיתי כדבריו והמשכתי לעבוד בשירות הפריץ עוד כמה שנים. לאחרונה עלה בדעתי הרעיון לשאול את עצמי מה לי פה ומי לי פה? הרי זקנתי וכל ימי אני נמצא בין גויים, בלי תפילה בציבור, ובלי חברת בני עמי. חשבתי לעצמי די, עד כאן, עזבתי את הפריץ ועברתי לגור לעיירה שבה יש יהודים רבים. מכאן ואילך הייתי קם כל בוקר לתפילה בציבור ובאמירת תהלים.

משל ונמשל

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום (כה יב)

ראוי להתבונן מפני מה זכה פינחס אל מה שלא זכה משה רבינו שנאמר בו "לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית" ולא פעם אחת עשה כמעשה פינחס, אלא פעמים רבות הציל את בני ישראל והשיב חמת ה' מעליהם, בעגל ובמרגלים, ועוד. ולא הובטח בברית שלום כמו שהובטח פינחס. וההסבר בזה על פי:

משל לאדם שהיו עליו הרבה בעלי חובות, ולא היה לו מה לשלם, ובכל עת שהיו באים אליו בעלי חובות לתבוע חובם, היה בא חבר אחד שהיה אוהבו, והיה משפיע עליהם שיאריכו את זמן הפרעון והיה דוחה אותם מחודש אל חודש. והנה לאיש הזה היה עוד אהוב אחר, ואותו אהוב בראותו את בעלי החובות שדוחקים אותו ואין לו מה לשלם להם, עמד ונתפשר עמהם שיקחו רק כעשרים אחוז מההלוואה, כיון שעדיף מעט מאשר לא כלום, והוא עצמו שילם לכולם וקרע את שטרי החובות. בראות הלווה שהחוב נפרע כליל, הודה לו מקרב לב ובירך אותו בכל הברכות שבתורה. בנו של הלווה שישב לידו שאל את אביו מדוע לראשון לא הודית ובירכת אותו כל כך, ואילו את השני בירכת הרבה. השיב לו האב כיון שהראשון אמנם דחה את החוב, אבל חוב נשאר חוב, אבל השני פטר אותו לגמרי מן החוב וקרע את כל שטרי החוב.

והנמשל: במעשה העגל באה מדת הדין לנגוש את ישראל, בא משה רבינו ודחה אותה ונאמר שם "וינחם ה' על הרעה אשר דיבר לעשות לעמו" כלומר שמנע נגישת החוב מעליהם, אבל לא ביטלה לגמרי, וכמו שכתוב (שמות לב לד) "וביום פקדתי ופקדתי עליהם חטאתם" ונדחה החוב לזמן אחר, וכמו שנאמר ואולם חי אני וכו' אם יראה איש באנשים האלה, מה שאין כן פינחס שסילק את החוב לגמרי, לכן נאמר לו "הנני נותן לו את בריתי שלום".

(הרה"ק המגיד מדובנא זיע"א)

בשנה שעברה בערב יום הכיפורים, הלכתי לבית הכנסת בשעה מוקדמת מיד אחרי הסעודה המפסקת, כאשר עדיין לא היה שם איש, לבשתי קיטל, התעטפתי בטלית ואמרתי תהלים כאשר ראשי מכוסה בטלית. פתאום הרגשתי שמישהו דוחף אותי, חשבתי שעמדתי במקום ששייך למישהו, וזוהי הצידה כדי לפנות את המקום, אולם גם שם המשיכו לדחוף אותי, ושוב זוהי עד שבסוף נדחקתי לפינה שמשם אין לאן לזוז. בסוף פקחתי את עיני, הסתכלתי סביבי והנה בעל בית המרוח שהצלתי בשעתו, עומד לפני בתכריכים ואומר לי, הנה הבטחתי לך להיטיב עמך או בעולם הזה, או לבוא מן העולם האמת ולגמול לך על מעשיך, עכשיו שלא עלה בידי לגמול לך בעולם הזה באתי במיוחד מהעולם הבא כדי לשלם את חובי. הטובה שאעשה לך היא שאספר לך איך נראה יום הכיפורים בעולמות העליונים. והנה הוא מתחיל לספר ועיני זולגות דמעות. ופתאום אני שומע קול הקורא לי לאמר, ר' יהודי למה אתה מעכב אותי, הנה כל המתפללים כבר הלכו הביתה, הנרות כבר כבו ואני צריך לסגור את בית הכנסת, ושוב אני שומע לחישה ובעל המרוח אומר לי, לך ללובלין אל ה"חווה" הקדוש והוא יאמר לך מה לעשות. אני שוב פוקח את עיני והנה שמש בית הכנסת עומד לפני ומתחנן לי שאסיים את תפילתי ואתן לו לסגור את בית הכנסת.

למחרת יום הכיפורים נסעתי ללובלין, המשיך החייט את סיפורו, אחרי שסיפרתי ל"חווה" את אשר קרה לי הוא אמר לי, מעתה תתפלל אתי בסידור שלי במשך שנה שלמה. כך היה, ואחרי תום השנה הוא אמר לי לך הביתה ואני אתן לך מתנה, מעתה כאשר תראה בן אדם תדע מה יעלה בגורלו. אנשיך שמצאו אותי בדרך בבואי חזרה מלובלין, הזמינו אותי אליך הביתה, באתי, ראיתי את חתנך ואמרתי לו מה שראיתי שהוא עתיד לכהן כרב בעיירה קטנה ויקבל סכום קטן בשכרו סיים החייט האורח את סיפורו המאלף. ואכן זה מה שקרה לגל חוזר בעולם זה עולה וזה יורד בעל הבית העשיר ירד מנכסיו. וגם אלפי הרובלים שהיו נדוניה של בתו ירדו לטמיון. בסופו של דבר לא היתה לחתנו של האיש ברירה אלא לקבל על עצמו רבנות כפי שאמר לו החייט האורח. והציעו לו בדיוק השכר כפי שניבא לו החייט שקיבל מה"חווה" הקדוש מלובלין זיע"א את הכוח לראות מה יעלה בגורלם של בני אדם.

צ'ין אדם לחברו

מצוות הכנסת כלה מופלאה

מסופר על אחד מאנשי שלומו של הרה"ק רבי שניאור ולמן בעל התניא ויע"א, שהיה מלמד תינוקות של בית רבן, ולו היו חמש בנות. פעם שאלו הרבי למה אינך מחתן את בנותיך? השיב המלמד, אף אחד אינו רוצה להשתדך עמי בגלל עניותי. הפתיעו בעל התניא ואמר, אני אשתדך עמך, ואז ימצאו קופצים רבים שירצו אף הם להשתדך עם המחותר של הרבי. אמר ועשה, ובנו הרה"ק רבי דוב בער, שלימים מילא את מקום אביו והיה לאדמו"ר האמצעי מליובאוויטש ויע"א, נשא את בתו הבכירה של המלמד.

הכרת הטוב במסירות נפש

אצילות רוחו של הרה"ק רבי שלמה כהנמן מפונבין ויע"א, לא עזב אותו עד סוף ימיו. בוקר אחד כשסיים להתפלל תפילת שחרית והרגיש באפיסת הכוחות, הוריד מעליו את טליתו ומסרה למי שעמד לידו, ויפן חדל אונים לשכב במיטתו. ואולם באמצע הליכתו, נזכר ושב על עקביו כשהדבר עולה לו במאמץ רב, הכל כדי להודות ולהגיד ישר כח, לאותו תלמיד צעיר שקיפל במקומו את הטלית.

אוהב שלום ורודף שלום

כותב הרה"ק רבי חיים פלאגיי ויע"א, בספר רפואה וחיים וזה לשונו, כי אני הגבר ראתה עיני מיום שעמדתי על דעתי, כי כל איש ואשה, משפחה ומשפחה, מדינה ומדינה, עיר ועיר, שהיו ביניהן מחלוקת, לא יצאו נקיים שתי הכיתות, ולקו בין בגופן ובין בממונם, ומי שיש בו דעת, יעמיק בזה

מאד, ולעולם יוותר משלו, בין בגופו ובין בממונו, ויצא הפסדו בשכרו, שיהיה לו שכר טוב בעולם הזה ובעולם הבא, מסיבת כי היה אוהב שלום ורודף שלום.

שלא לבייש

הרה"ק רבי עקיבא אייגר ויע"א שבת בעיר ניקלשבורג. רב העיר כיבדו לדרוש בבית הכנסת הגדול, וכל לומדי העיר נאספו לשמוע את פלפולו. בדרשתו, האיר רבי עקיבא אייגר את הסוגיה באור יקרות. לפתע הקשה רב העיר קושיה חזקה כברול. נבון רבי עקיבא אייגר, ירד מן הבמה ושב לאכסנייתו. נקפו ליבו של רב העיר: מה עשה, הן הכלים את האורח וסתר את דרשתו לעיני כולם. קם ועלה לאכסנייתו לבקש את מחילתו. קיבל רבי עקיבא אייגר את פניו בכבוד וביקר, והודיע שאין בליבו ולו שמץ של הקפדה. תורה היא, ואמת כתובה בה. אלא שדווקא משום כך מוצא הוא לנכון להעיר שקשייתו בטעות יסודה. הבהיר את הדברים והקושיה התפוגגה. חקר רב העיר: "אימתי עמד מר על כך שקשייתי אינה קושיה?" "מיד כשהושמעו", באה התשובה. "אם כן, מדוע לא דחית אותה על הסף?" "חלילה", קרא רבי עקיבא אייגר, "הן כבודו הוא רב העיר, ואיך אוכל לומר לעיני הקהל שטעה? אדרבה, שמחתי שיכול הייתי להביאם להתגאות ברבם, שהפריך את פלפולו של הרב האורח". יצא רב העיר והכריז שעל כל בני העיר לבוא לבית הכנסת. עלה לבימה וחזר על פלפולו של רבי עקיבא אייגר, על קושייתו ועל סתירתה. הודה בצדקתו של הרב האורח והעלה על נס את צדקותו.

תלולא דצדקיא

שבת קודש כ"ג תמוז

רבינו משה קורדיבירו ב"ר יעקב (רמ"ק - ש"ל) יום ראשון כ"ד תמוז

הרה"ק רבי יצחק יואל ראינאוויטש

מקאנטיקוויבא ב"ר גדליה אהרן (תרמ"ה)

יום שני כ"ה תמוז

רבי אהרן ברכיה ב"ר משה (מעבר יבק - שצ"ט)

הרה"ק רבי אריה לייב ב"ר אשר (שאגת אריה -

תקס"ה)

הרה"ק רבי מאיר מאפטא ב"ר שמואל

(אור לשמים - תקצ"א)

יום שלישי כ"ו תמוז

הגה"ק רבי שלמה גאנצפריד ב"ר יוסף

(קיצור שו"ע - תרמ"ו)

יום רביעי כ"ז תמוז

הרה"ק רבי משה חיים טויב ב"ר יצחק אייזיק

מקאלוב (תקצ"א)

יום חמישי כ"ח תמוז

הרה"ק רבי אלעזר ב"ר אלימלך מליזענסק (תקס"ו)

הרה"ק רבי משה ב"ר צבי הירש (ישמח משה

מאוהל - תר"א)

יום שישי כ"ט תמוז

רבי שלמה יצחקי ב"ר יצחק (רש"י הקדוש

- ד"א תתס"ה)

הרה"ק רבי משה מואלישין ב"ר גרשון

(משפט צדק על תהלים - תקצ"א)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שמונה הלכות

נאמר הרה"ק נטילת הכתובים שליט"א מדרש "ב"ר אורי" רפרוש יום הדרש על המערים.

השארית הפת על השלחן בברכת המזון (ב')

א) כשאוכלים מיני מזונות, או שאר מיני מאכלים [חוץ מפת], אין צריך לשייר ממאכלו בעת שמברך ברכה אחרונה. (אשל אברהם מבוטשאטש מהדו"ת או"ח סימן ק"פ).

ב) אם יש פתיתין על השלחן, לא יביא פת שלימה ויתננה על השלחן לפני ברכת המזון, דמיחזי דלשם עבודת כוכבים עושה כן. (שו"ע או"ח סימן ק"פ, ובמשנה ברורה שם ס"ק ד').

ג) אם יש כבר פת שלימה על השלחן, לא יביא פתיתין. (משנה ברורה שם ס"ק ה').

ד) אם כבר מונח פת שלימה על השלחן מהתחלת הסעודה, טוב שלא להסירה עד אחר ברכת המזון. (שו"ע הרב שם סעיף ג').

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

מברכין חודש מנחם אב

המולד ביום שישי בשעה 10:42

6 חלקים

ר"ח יהיה ביום שבת קודש

מטווחימים לשידורן שבת

תשפ"ה	בני ברק	ירושלים	חיפה	באר שבע
הדלקת נרות	7:24	7:09	7:17	7:25
מוצאי שבת	8:28	8:25	8:29	8:26
דבינו תם	8:59	9:01	9:02	9:00

נא לשמור על קדושת הגליון

פינחס

כיצד משפצים בית כנסת בארבעים שקל?

"ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו" (כ"ג-כ"ד) מה בקש משה רבנו לרמוז בסמיכת ידיו על הושע בן נון? ה"כלי כסף", רבי שלום אבוהצירא זצ"ל, מפרש שמשה רבנו בקש לומר ולרמוז, שכחם של ישראל אינו בחיל ואינו בכח, והנצחון במלחמה הוא בדרך של התעלות רוחנית. כמו במלחמת עמלק, שכאשר משה הרים את ידיו - גבר ישראל. ואמרו חז"ל, שכאשר היה משה מרים את ידיו, היו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים - ועל ידי כך היו מנצחים. (ר"ה כ"ט).

ידים אלו סמך משה על הושע, לומר לו: אם תדאג לךך שישראל ישעבדו את לבם לאביהם שבשמים, יהיה להם כל טוב! אם אדם עושה את המטל עליו, בלי לחשב חשבונות ובלי לשאל שאלות, מן השמים עוטיפים אותו ברחמים גדולים.

מספר על גבאי אחד מתל אביב, שהיה תלמיד נאמן של רבי דב קוק מטבריה, ספור מדהים. כידוע, רביים פוקדים את ביתו של הרב קוק ובאים לבקש עצה וברכה. הגבאי ראה שהמאמץ מכלה את כוחותיו של הרב, לכן הוציע לו שבכל פעם שירגיש צורך, יבוא לבית הכנסת שלו בתל אביב. הגבאי צין שהדבר ישמר בסוד, כדי שגורב יוכל לשהות שם וללמד באין מפריע, והוסיף כי יש במקום מקנה וחדר צדדי למנוחה. לאחר שהרב ניוח ויאסף כחות, ישוב לטבריה בכחות רעננים.

הרב קוק הודה לו על הצעתו. מלמל הגבאי: "אבל בית הכנסת ישן מאוד והוא זקוק לשפויץ". רבי דב הכניס ידו לכיס והוציא ארבעים שקל. "זה מה שיש לי", אמר, "תשפץ בזה את בית הכנסת". **כיצד משפצים בית כנסת בארבעים שקל? סכום כזה אינו מספיק אפילו להוצאות הדפוס בעבור מודעות פרסום שמבקשות תרומות לשפויץ... אבל היתה לו אמונת חכמים. אם הרב נתן לו ארבעים שקל לשפויץ - לא שואלים שאלות. הוא נגש לחנות לחמרי בנין ובקש לקנות צבע ומברשת בעלות של ארבעים שקל. המוכר הביא לו פחית צבע קטנה ומברשת זולה.**

מה נתן לצבע בכמות קטנה של צבע? לגדר מחוץ לבית הכנסת היה ראש ברזל, החליט הגבאי לצבע אותו. במהלך הצביעה, נעצר לידו רכב, והנהג פנה אליו ושאל: "מה אתה עושה?" ענה לו: "אני צובע את הגדר, בית הכנסת זקוק לשפויץ".

המהם האיש בקול נוסטלגי: "אבי, זכרונו לברכה, התפלל עשרות שנים בבית הכנסת הזה, ויש לי זכרונות נעימים ממנו". הוא החנה את הרכב ונכנס לבית הכנסת. "אוהו, זמן רב לא הייתי כאן, המבנה התישן מאוד". "אמרתי לך", אמר הגבאי, "המבנה זקוק לשפויץ רציני". היהודי הרחרר מעט, ואז הפתיע את הגבאי ואמר: "אני קבלן... אני לוקח על עצמי את שפויץ בית הכנסת!".

כעבור זמן קצר, הקבלן שפץ וחדש את בית הכנסת, לעלוי נשמת אביו. עלות השפויץ הסתכמה בשמונה מאות אלף שקל! ספר הגבאי בהתרגשות: "שערו בנפשכם, אם הייתי מזולזל בסכום הקטן שקבלתי מהרב ולא הייתי מתחיל בשפויץ, שום דבר לא היה מתקדם. אך ה' יתברך זכני באמונת חכמים, והתחלתי לשפץ בפחית הצבע ומברשת שעלו לי ארבעים שקל! בזכות כך, זמנו מן השמים את הקבלן, שיראה אותי במלאכה ויקח על עצמו את כל הפרויקט". (מאה וישים ספורים)

מוביל ולא מוביל!

"אשר יצא לפניו ואשר יבא לפניו ואשר יוציאם ואשר יביאם" (כ"ג-כ"ד) בפסוק זה אנו מוצאים לכאורה כפל לשון. מדוע היתה התורה צריכה לחזור על עצמה: "אשר יצא לפניו ואשר יבא לפניו", ולאחר מכן שוב: "אשר יוציאם ואשר יביאם"? הלא בפשטות, מדבר על אותו התאור בדיוק!

את התשובה נבין על פי רעיון ששגר הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל בכתב, לבני קהלה מסוימת, לרגל מניויו של רב חדש לקהלה. וכה אמר: בימים עברו, נהוג היה להציב בכל עיר שעון גדול, בראש מגדל גבוה, למען תושבי העיר - כדי שידעו תמיד מהי

השעה הנכונה. מדוע היו מציבים את השעון דוקא בראשו של מגדל גבוה? פשוטי העם הבינו, כי הסבה היא - כדי שכל בני העיר יראו את השעון ממרחק, מכל מקום שבו יהיו - בכל רחבי העיר. אולם האנשים החכמים יותר הבינו, כי אין זו הסבה היחידה... יש סבה נוספת, חשובה אפילו יותר: אלו היה השעון בהשג ידו של כל אדם, הרי שכל אחד מבני העיר יכול היה לגשת אליו, ולכונן אותו כרצונו, על פי שיעונו שלו... וכך, עד מהרה, לא נתן יהיה להסתמך כלל על השעון, ואיש לא ידע מהי השעה האמתית. "ובכן, דעו לכם", סיים הרב הוטנר את מכתבו, "כי כד הדבר אף ביחס למעמדו של רב בקרב הקהלה... יש לנהוג בו בכבוד ובהערצה, כדי שדבריו יתקבלו בלא עוררין. רב שבני הקהלה מרגישים שאפשר 'לכונן' אותו כרצונם, אינו 'מנהיג' - אלא 'מנהג', ובני הקהלה עצמם לא יפיקו ממנו תועלת ולא יוכלו להסתמך על הוראותיו! במרבית המקרים, זו רק שאלה של זמן עד שיחליפו אותו באחר... הרי לנו, כי דמותו של מנהיג צריכה להיות כזו, שאינה מנהיגת כלל על ידי העם - אלא מנהיגה את העם תמיד, בכל המצבים! דמות שתמיד מובילה, ואף פעם אינה מובלת! ומכאן, באר בעל ה"בית יצחק", תשובה לשאלתנו:

אלו היתה התורה מציינת רק כי המנהיג צריך לצאת לפני העם ולבוא לפניו, נתן היה להסתפק במנהיג שיוצא ובא לפני העם - פאשר העם הוא שמורה לו מתי לצאת ומתי לבוא... לפיכך, התורה חוזרת ומדגישה כי על המנהיג להיות זה שיוצא ויביא את העם, כלומר: להיות המוביל - ולא המובל, זה ששקול דעתו הוא הקובע. תלמי בדעת עצמו, ולא בדת אחרים! ואכן, רעיון זה עצמו עולה אף מתוך המעשה שלפנינו:

באחד הימים, לפני עשרות שנים, נפל דבר באמריקה. יהודי פשוט מן השורה, העז לתבע לדין תורה את מוסד 'אגדת הרבנים' של אמריקה! לא פחות ולא יותר!

התדמיה היתה עצומה. באותם ימים, מוסד 'אגדת הרבנים' היה המוסד החזק ביותר ביהדות אמריקה. הוא אגד תחתיו את כל הרבנים הפליטים שהגרו לארצות הברית, דאג להם למשרות מתאימות, וטפל בכל שאר הבטיות של היהדות האורתודוקסית בארץ הזבה.

משכך, נקל להבין כמה השתוממות עוררה העבדה, שיהודי פשוט מעז לקום ולקרא תגר נגד המוסד החזק הזה. כלם היו משכנעים, כי דין תורה זה לא יוכל להתקיים בשום פנים ואופן, שהרי כל הרבנים המאגדים תחת 'אגדת הרבנים' - לא יוכלו לשבת בדין, כי הם נוגעים בדבר... ואף אם ימצא רב שאינו מאגד במסגרת הארגון - מדוע שייסכים להכניס את ראשו לדין מעין זה, העלול לעמת אותו מול ארגון כה חזק?

ואכן, במשך תקופת מה - לא נמצא דין שיכול היה לזון בנושא. עד שהגיע לאמריקה רב חדש מרוסיה, אשר שמו הלך לפניו - רבי משה פינשטיין. הרב החדש - לא היה קשור בשום דבר לאגדת הרבנים, הוא לא נשא כל משרה רבנית רשמית לעת עתה, ולא היתה כל מניעה לכך שידון בדין תורה מוכר זה.

רבי משה הבין היטב את המרכבות הרבה הכרוכה בדין תורה זה, ובכל זאת לא הסס: "במקום שאין איש - עלי להיות איש! חובתי הנה לזון כל דין תורה שביכולתי לפסק בו!" גמר בלבו, ובו במקום הביע את הסמכתו.

כמה ימים לאחר מכן, התקיים דין התורה בביתו של רבי משה. בתחלה - התקשה לתובע לדבר, אולם אט אט, משוכנח כי רבי משה מעניק לדבריו אותו משקל כמו לדבריו של הנציג המכבד שנשלח ליצג את 'אגדת הרבנים' - חזר אליו עז רוחו, והוא הרצה את טענותיו בשטף. 'אגדת הרבנים' אף היא הציגה את טענותיה באמצעות נציגה, ולאחר שנשמעו טענותיהם של הצדדים - בקש רבי משה כמה ימים כדי לחשב על הענין.

חלפו כמה ימים. רבי משה ברר מה שברר ודרש מה שדרש, ולאחר מכן העלה על הכתב פסק דין ברור ומנומק, שהוביל למסקנה חד משמעית: **הצדק עם היהודי הפשוט!** 'אגדת הרבנים' יצאה חייבת בדין, וחיבה בתשלום...

הידיעה על כך, נפלה על הצבור פרעם ביום בהיר. עוד באותו היום, הגיעה משלחת של עסקנים אל ביתו של רבי משה, והבהירה לו בעדינות את משמעות פסק הדין: "בפסק זה, הנך מנתק באופן סופי את קשריך עם 'אגדת הרבנים'! לא תוכל לעולם לקבל משרה רבנית כלשהי באמריקה. אפילו להיות 'שמש' לא יקבלו אותך... עליך לחזר בג בהקדם!" דרשו העסקנים, אולם רבי משה לא התרשם.

"לא הגעתי לאמריקה כדי להיות רב!" השיב הגאון לאורחיו הנכבדים, והוסיף: "משרת רבנות, היתה לי גם ברוסיה... לא אבחל בכל מלאכה כדי לפרנס את משפחתי, ואם אדרש לכך - אני מוכן גם לטאטא רחובות, ובלבד שאוכל ללמד בשקט ולחנך את ילדי כרצוני! אינני מפיר דבר מלבד האמת! ומהאמת הזו - שום דבר לא יצליח להזיז אותי!"

הלכות
כיבוד
אדם

אירכיון 'אירי'!

הלכות כיבוד הורים ע"פ פסקי הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

לקבל תשלום עבור כבוד אב ואם

שאלה: האבא נמנע מלהטריח את בניו, ובכל פעם שהוא נזקק לעזרתם, הוא משלם להם עבור טרחתם עבורו. האם מתר לבנים לקבל תשלום, או שמא הם מפסידים בכך את המצוה בשלמות.

תשובה: כתוב בתורה (בראשית מה, כב): "ואני נתתי לך שכר אחד על אחר", וכתב רש"י שם, שיעקב נתן ליוסף חלק אחד יותר ממה שנתן לשאר בניו בעד זה שיוסף טרח והתעסק בקבורתו. הרי שאין אסור לקבל מההורים שכר על המצוה, ומתר להורים לתגמל את בנם על טרחה שטרח עבורם. יש לדחות את הראייה, שהטרחה של יוסף היתה גדולה במיוחד לקחת את ארונו של יעקב אבינו ממצרים לארץ ישראל לקבורה, ולכן היה מתר לו לקבל תמורה עבור זה, כי היה יכול לקבר אותו במצרים ולא להוליכו לארץ ישראל. מה שאין פן טרחה רגילה שכל בן טורח עבור אביו, אין לבן לטל שכר עבורה, ויכול הבן לומר לאביו: אינני רוצה תשלום עבור מצות כבוד אב המטלת עלי.

אבל אם אביו מפציר בו שיקבל ממנו תשלום - לא יסרב הבן, כי האבא אוהב את בנו ונהנה לעזר לו. משל למה הדבר דומה, לאבא שנותן פרס כפסי לבנו כדי לעודדו להגיע לתפלה בזמן, שבדואי אין חסרון במצוה שעשה, ומתר לאבא לעודד את בניו.

(באדיבות הרב בן ציון גולדברג ילד שליט"א עורך הספר "למען אירכיון" yadlerben@gmail.com)

8 ספרים לבחירה ועוד מתנות נוספות!
1-800-39-39-38

מבצע ענק!

מזמינים מנוי מקבילים:

לזיכוי הרבים

נגן DOQO איכותי

להפצת 25 עלונים לכל שבת וחג

80 ש"ח לחודש

בהתחייבות לשנה הראשונה

מתנה!

לא ללא דרי!

אזמרה לשמך

בס"ד
גיליון מס'
295

י"ח תמוז תשפ"ה
פרשת פנחס

פסקי הלכות והשובות מפי מורנו הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א
בעניין דין "תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם", ודין קדימה במצוי

והמשנ"ב (שם סק"ז) "אם אין התדיר לפנינו, אין צריך להמתין".
יש לתמוה, שהרי בס"י רפ"ו הנ"ל לענין מנחה ומוסף כתב
להקדים את תפילת המנחה התדירה אף שכעת אינו מתפלל
מוסף. ומוכח שרק בתפילה נאמר דין זה, וכנ"ל.

[אמנם אפשר לדחות שבשו"ע כתב שטעם הקדמת הטלית
לתפילין הוא משום "מעלין בקודש", ולא משום שהיא תדירה,
כיון שלא ברור שהציצית תדירה יותר מהתפילין (עי' פמ"ג שם
משב"ז ס"ק א, הגהות חת"ס על השו"ע שם ושאגת אריה ס"י כח)].

[ב] כתבו האחרונים (מג"א ס"י תרנ"א ס"ק יז וס"י תרנ"ב ס"ק ג, ביכורי יעקב
ס"י תרמד) בשם האריז"ל שיש ליטול את הלולב בסוכה קודם
התפילה, וכתב המשנ"ב (ס"י תרנ"א ס"ק לד, שעה"צ שם ס"ק מג, ס"י
תרנ"ב ס"ק ד) שאפשר לעשות כן אע"פ שקריאת שמע ותפילה
תדירות ולולב אינו תדיר, שכיון שאינו מתכוון להתפלל עכשיו
אלא בבית הכנסת, אינו צריך להקדים את התדיר.

[ג] הבה"ל (ס"י תערב ד"ה לא מאחרים) דן האם אדם שמתפלל
תמיד ערבית בצאת הכוכבים, צריך להקדים את תפילת
ערבית התדירה להדלקת נרות חנוכה. ולמעשה הכריע
שיקדים להדליק נרות קודם [זמן] ערבית (עיי"ש).

ומוכח מדבריו שכל נידונו הוא רק כשמתפלל בצאת הכוכבים,
שאז יש להקדים את תפילת ערבית התדירה להדלקת הנרות,
אבל אם מתפלל מאוחר יותר פשוט שיכול להקדים את
הדלקת הנרות אע"פ שאינה תדירה, ומוכח כנ"ל שכיון שאין
התדיר [תפילת ערבית] לפנינו, אין צריך להקדימו (ועי' ישועות
יעקב ס"י תרעט).

[ד] מבואר במשנ"ב (ס"י תלא ס"ק ח, בשם המג"א) שיש להתפלל
ערבית לפני בדיקת חמץ. ואם מתפלל תמיד ביחידות - דעת
המ"א (שם ס"ק י) שיקדים בדיקת חמץ, אך לדעת החק יעקב
(שם ס"ק ז) יקדים מעריב, ובמשנ"ב (שם) הביא את שתי הדעות
ולא הכריע, ובשעה"צ (שם ס"ק יא) כתב "דעביד כמר עביד
ודעביד כמר עביד".

אולם נראה שם שאם הוא מתפלל בזמן קבוע במנין מאוחר,
לכו"ע יבדוק חמץ עכשיו ויתפלל מעריב מאוחר יותר [כיון
שאין חשש שישכח מעריב, ולכן אף לדעת החק יעקב יקדים
לבדוק חמץ], ומבואר כנ"ל.

הלכה למעשה

ולכן אם מדליק נר חנוכה בצאת הכוכבים ודעתו להתפלל
ערבית מאוחר יותר, ידליק לפני ערבית. וכן בבדיקת חמץ -
אם דעתו להתפלל ערבית מאוחר יותר, יבדוק חמץ לפני
ערבית. ולכן הנוהגים כהאריז"ל - נוטלים לולב לפני שחרית,
וכן אם בדעתו להתעטף בטלית מאוחר יותר, מותר להניח
תפילין לפני טלית.

דין קדימה למצוי - קדימות ברכת אשר יצר

שאלה: מצינו דין "תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם" בדברים
שזמנם קבוע [תדירותם חובה], כגון תפילת ערבית שקודמת
להדלקת נר חנוכה ולבדיקת חמץ, וכן מנחה שקודמת
למוסף.

"מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד תעשו את אלה"
(במדבר כח, כג)

ומבואר במשנה (זבחים פט.) "כל התדיר מחבירו קודם את
חבירו וכו', שנאמר מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד
תעשו את אלה".

תדיר קודם כשאינו לפניו

הדלקת נר חנוכה ובדיקת חמץ לפני תפילת ערבית, נטילת לולב לפני תפילת שחרית

שאלה: האם דין "תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם" נאמר רק
כשהתדיר והאינו תדיר מונחים לפנינו, אך כשהתדיר אינו
לפנינו יכול להקדים את האינו תדיר, או שבכל אופן יש
להקדים את התדיר.

תשובה: אם אין התדיר לפנינו יכול להקדים את האינו תדיר
[חוץ מתפילת מנחה ומוסף, שתמיד יש להקדים את תפילת
מנחה התדירה].

מקור: מבואר בגמ' (ברכות כח) שאם הגיע זמן מנחה ועדיין לא
התפלל מוסף, מתפלל קודם מנחה שהיא תדירה, ואחר כך
מוסף שאינו תדיר. ונחלקו הראשונים (עי' תוס', תוס' הרא"ש, רשב"א
ותר"י שם) האם גם באופן שרוצה להתפלל מנחה מאוחר יותר,
חובה עליו להקדים מנחה משום תדירותה, או שבאופן זה כיון
שאינו התדיר לפנינו, לא חייב להקדימו.

השו"ע (ס"י רפ"ו ס"ד) הביא את שתי הדעות, ונראה שסתם כדעה
שמנחה קודמת תמיד (ועי' בערוה"ש שם סע' יז, ובכה"ח ס"ק לו, וקיצושו"ע
ס"י עו ס"י ב, ובמשנ"ב ס"י תרכ"ב), והביא בשם י"א שאם לא
מתפלל כעת מנחה אלא מאוחר יותר, יתפלל כעת מוסף.

האם יש חילוק בין תפילה לשאר המצוות

יש לדון לדעות שמנחה קודמת תמיד [אפילו כשאינו רוצה
להתפלל עתה] מפני שהיא תדירה - האם כן הוא הדין בכל
המצוות, שתדיר קודם גם כשאינו לפנינו, או שמא דווקא
בתפילה הדין כן [שכיון שיכול להתפלל כעת שתיהן, אומרים
לו שיתפלל את תפילת מנחה התדירה, ולאחריה יתפלל
מוסף], אך בשאר המצוות לא צריך להקדים את התדיר
כשאינו לפנינו. ונחלקו בכך הקרן אורה (זבחים פט: ד"ה והנה)
והפמ"ג (ס"י תרעט משב"ז סק"א).

ולהלכה נראה שרק בתפילה צריך להקדים את התדיר גם
כשאינו לפנינו, וכמה ראיות לדבר:

[א] מבואר בשו"ע (ס"י כה ס"א) שההתעטפות בטלית קודמת
להנחת התפילין, ובב"י (שם, בשם הנמו", בטעם השני) מבואר שהוא
משום שטלית תדירה יותר מתפילין, מפני שהיא נוהגת גם
בשבת ויו"ט.

וכתב הרמ"א (שם) שאם התפילין נמצאים לפנינו והטלית אינה
לפנינו, אינו צריך להמתין לטלית אלא יניח תפילין קודם, וכן אם
רוצה להתעטף בטלית בבית הכנסת, יכול להניח את התפילין
בבית, אף שהטלית מונחת לפניו (מג"א שם ס"ק ד, וברכי יוסף שם, ועי'
כה"ח סק"י שעפ"י הסוד תמיד יש להקדים את הטלית).

ומבואר שאדם שאינו רוצה לקיים כעת את המצווה התדירה,
אינו צריך להקדימה. וכ"כ להדיא הפמ"ג (שם)

יש להסתפק אם דין הקדימה נאמר גם בדברים שאין זמנם קבוע [אין תדירותם חובה] אלא שחיובם מצוי, כגון ברכת אשר יצר הנחשבת "מצוי" ולא "תדיר" [מפני שאין תדירותה חובה, כלומר אין לה זמן קבוע] – האם גם בה יש דין קדימה [שתהיה קודמת לברכות אחרות] כמו בתדיר או לא.

תשובה: נחלקו בכך הפוסקים, ולהלכה נפסק שיש להקדים את המצוי לפחות מצוי, ולכן יש להקדים את ברכת אשר יצר לברכות אחרות [בורא נפשות, על המחיה, ואפי' לברכת המזון].

מקור: מבואר בגמ' (זבחים צא) שרק "תדיר" קודם לשאר מצוות, אך "מצוי" אינו קודם. והחילוק בין תדיר למצוי הוא ש"תדיר" הוא מצוה שתדירותה חובה, ואילו "מצוי" הוא מצוה שאין תדירותה חובה (עי' רש"י שם).

ומזה למד השאג"א (סי' כח, וע' ע"ב סי' כא וכב) לגבי דין זה שנתבאר לעיל מדברי הנמוק"י שיש להקדים לבישת הטלית לתפילין משום תדיר, שלפי דברי הגמ' (הנ"ל) אינו נחשב תדיר אלא מצוי, כיון שאין חובה ללבוש טלית, אלא שאם לובש בגד של ארבע כנפות מחויב להטיל בה ציצית.

אולם בארצות החיים (סי' כה ס"ק א) כתב לחלוק על השאג"א וס"ל שאף שאין חובה ללבוש טלית, כיון שמצוי הוא בכל יום, דינו כתדיר. ומה שמבואר בגמ' הנ"ל שאין דין קדימה למצוי, הוא רק בדבר שלא מצוי כל יום, כקרבן שלמים. ולכן טלית נחשבת כתדיר כיון שמצויה כל יום.

עוד מצינו בשו"ע (סי' תקפ"ד ס"ד) שיש להקדים את המילה לתקיעת שופר, וביאר המשנ"ב (שם ס"ק יא בשם הגר"א) שהוא משום שמילה נחשבת מצויה יותר מתקיעת שופר, ולכך נאמר בה דין "תדיר קודם". ומבואר בדעת הגר"א שאף שמילה אינה מצוה שתדירותה חובה, נאמר בה דין תדיר קודם.

אולם לפי דברי השאג"א הנ"ל אין להקדים מילה משום תדיר, כיון שאין זה נחשב תדיר אלא מצוי, כיון שאין תדירותה חובה וכנ"ל. ולדבריו יש להקדים את המילה לתקיעת שופר מטעם אחר – קודם ברית אברהם [מילה] ולאחמ"כ עקדת יצחק [שופר של איל, להזכיר אילו של יצחק] [בית יוסף שם בשם תרוה"ד, הובא במשנ"ב שם]. וייתכן שלכך נקטו התרוה"ד והב"י טעם אחר ולא את טעם הגר"א משום תדיר, כיון שסוברים כדברי השאג"א הנ"ל שאין לזה דין "תדיר" אלא "מצוי" ואין בזה דין קדימה (ועי' מנחות ס: ורש"י שם).

ויש לבאר את דעת הגר"א מסוגיית הגמ' בזבחים הנ"ל [תדיר קמיבעיא לן מצוי לא קמיבעיא לן], שמזה הוכיח השאג"א שאין דין קדימה למצוי, שבאמת מצוי קודם לשאינו מצוי [ואף שאינו תדיר, שאין תדירותו חובה] ודוקא לגבי תדיר ומקודש [שלמים וחסאת ואשם] אין דין להקדים את התדיר אם הוא רק מצוי, כי רק ביחס למקודש אין דין קדימה למצוי, אלא לתדיר. אבל בשאר דברים יש דין קדימה למצוי.

[נמצא שלדעת תרוה"ד, הב"י והשאג"א אין דין קדימה למצוי, אלא רק לתדיר שתדירותו חובה. ולדעת הארצות החיים אם זה דבר שמצוי כל יום יש לו דין קדימה, אף שאין תדירותו חובה. ולדעת הגר"א יש דין קדימה למצוי כמו לתדיר].

ומדברי המהרש"ל, המג"א, הרעק"א והמשנ"ב המובאים להלן שסוברים שאשר יצר קודם לברכה אחרונה כיון שאשר יצר הוא תדיר [אע"פ שאין תדירותו חובה], מוכח שסוברים שאף במצוי שאין תדירותו חובה יש דין קדימה לאינו מצוי, וכדעת הגר"א הנ"ל (ועי' שו"ת רעק"א סי' ט).

ונמצא שלהלכה המשנ"ב פסק שיש דין קדימה אף במצוי שאין תדירותו חובה [וכפי שפסק לענין אשר יצר, וכן במה שפסק את טעם הגר"א להקדמת ברית מילה לתקיעת שופר].

קדימת ברכת אשר יצר לברכות אחרות

'אשר יצר' קודם ל'בורא נפשות' (שו"ת מהרש"ל סי' צז, מובא במג"א סי' קסה ס"ק ג', ובהגהות רעק"א סי' ז, ובמשנ"ב סי' ז ס"ק ב).

טעם המהרש"ל הוא שכיון שאשר יצר תדיר יותר מבורא נפשות, לכן הוא קודם. אמנם לפי השאג"א (ותרוה"ד והב"י הנ"ל) אין זה נחשב תדיר אלא מצוי, כיון שאין תדירותו חובה ואין בו דין קדימה. אך נראה להלכה שאף מצוי קודם.

'אשר יצר' ועל המחיה – 'אשר יצר' קודם (עי' שו"ת מהרש"ל והגהות רעק"א שם, ושו"ת תורה לשמה סי' סו).

דין קדימה לדבר שחיובו מן התורה

דעת הפנ"י והצל"ח (ברכות נא:) וכן דעת הנוב"י (קמא, או"ח סי' לט) שיש להקדים דבר שחיובו מן התורה לדבר שחיובו מדרבנן. וטעמם הוא – או משום שמעלת דבר שברכתו מהתורה קודם לדבר שברכתו היא מדרבנן, או משום שהוא נחשב "מקודש".

אך השאג"א (סי' כב) חולק וסובר שאין דין קדימה לדאורייתא על דרבנן, כיון שדרבנן כלפי דאורייתא הוא כרשות, וברשות אין דין קדימה, וכדלהלן.

דרבנן תדיר או דאורייתא שאינו תדיר

יש לדון האם דבר תדיר שחיובו מדרבנן קודם לדבר שאינו תדיר שחיובו מדאורייתא. ולפי מה שנתבאר שלדעת האחרונים הנ"ל יש דין קדימה לדבר שחיובו מן התורה, כיון שהוא מקודש, נמצא שיש כאן תדיר מול מקודש, וכבר בגמ' (זבחים צא) הסתפקו מי קודם, תדיר או מקודש, ופסק הרמב"ם (הל' תמידים ומוספים פ"ט ה"ב) שאיזה מהם שירצה יקדים.

אשר יצר וברכת המזון – יש להסתפק בזה, כיון ש'אשר יצר' תדיר וברכת המזון דאורייתא, הרי הוא תדיר כנגד מקודש, ונתבאר לעיל שנפסק שתדיר נגד מקודש, איזה מהם שירצה יקדים. ולמעשה כתב במקור חיים (סי' קסה) ש'אשר יצר' קודם, וכן פסקו הכה"ח (סי' ז ס"ק א) וערוה"ש (שם ס"ק ב). וראה עוד מה שנתבאר בזה באזמרה לשמך (גיליון 178).

"על המחיה" קודם ל"בורא נפשות" – כיון שיש צד ש"על המחיה" היא מדאורייתא, משא"כ ברכת "בורא נפשות" היא ודאי דרבנן [ובפמ"ג (סי' רב א"א ס"ק כה-כו, ובה"ל סי' רד) כתב טעם נוסף, משום שמעין שלוש היא ברכה פרטית, אך "בורא נפשות" היא ברכה כללית], ונתבאר באריכות באזמרה לשמך (גיליון 98), עיי"ש כמה אופנים בהם יש להקדים בורא נפשות לעל המחיה.

תדש! תדש! תדש!

"ארבע אמות של הלכה"

תורת מורנו הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א

על דיסק און קי ללא אינטרנט כלל

מספר הטלפון בבית ההוראה

0733-260-800

להפניית שאלות לרב ולקבלת הגיליון לחייל – פנו לכתובת

6191265@gmail.com

מערכת הכוללת את ספרי מורנו הרב, כתבים, עלונים, פסקי הלכות ואלפי שאלות ותשובות עם חיפוש מתקדם, הלכה יומית ושלוחות בית ההוראה, ועוד

בע"ה ובל"ג יסופקו עדכונים תקופתיים לתוכנה ולהכנים מתחיר מיוחד לרגל ההשקה – 250 ש"ח

פרטים נוספים והזמנות בטלפון 0527603401

איש לרעהו

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל - רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

לזכות
רבי
אברהם
בן ר' יהואל
שיחי
ולכל
משפחתו
הצלחה רבה
ורוב פהת
מכל יוצאי
הלציו

שבת קודש כג תמוז תשפ"ה: הדלקת נרות: ירושלים: 7:09 תל-אביב: 7:24 חיפה: 7:17 מוצאי שבת: ירושלים: 8:25 תל-אביב: 8:28 חיפה: 8:29 ר"ת: 9:01

פרשת פינחס

תפלה על הזולת

להתפלל ולבקש רחמים על היחיד ועל הרבים הזקוקים לישועה!

נלמד מהפסוק: פינחס בן אלעזר... ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי" (פרק בה-יא) ובגמרא (סנהדרין פב:) מבואר מעלתו הנשגבה של פנחס, שכאשר הרג את זמרי, נכנסו שבטו להרוג את פנחס. מה עשה הקב"ה? שלח מלאך והשחית בעם [כדי להטריד בני שבטו של זמרי שלא יהרגו לפנחס] כיון שראה פנחס את הנגף, עמד והיה מתפלל שנאמר: "ייעמד פנחס ויפלל ותעצר המגיפה". עשה פלילות עם קונו וחבטן לפני המקום. אמר לפניו, רבונו של עולם, על אלה יפלו כ"ד אלף מישראל! מכאן נדון ק"ו בעצמנו: אם פנחס שהיה שרוי בסכנה מאותם אנשים שביקשו את נפשו ובכל זאת התפלל להצלתם. על אחת כמה וכמה שיש על כל אחד מישראל להרגיש בצרתו של הזולת [שהוא ערב לו] ולהתפלל לישועתו.

על כוחה הגדול של תפלה מתוך צרה, כתב רבינו בחיי ז"ל [ע"ה"פ"ו] "ויזעקו ותעל שועתם אל האלוקים" (שמות ב-כג) את הדברים הבאים: "מרוב שצעקו אל ה' מן העבודה קיבל תפלתם... ללמדך שאין תפלתו של אדם שלימה כאותה שהוא מתפלל מתוך הצרה והדוחק שהיא יותר מקובלת והיא העולה לפניו יתברך. וכן תמצא ביונה הנביא ע"ה שאמר "בהתעטף עלי נפשי את ה' זכרתי ותבוא לפניך תפלתי"... הבטיח הנביא שהתפלה שהיא מתוך הצער ועטיפת הנפש היא הנכנסת לפניו אל היכל קדשו יתברך".

ומוסיף רבינו בחיי את הלחץ לדורינו: "ואפשר לומר כי הפרשה הזאת היא רמז לגאולתנו זאת העתידה שהיא תלויה בתשובה ובתפלה, כי כן בגאולת מצרים חזרו בתשובה והתפללו אל ה' העונה בעת צרה ונתקבלה תפלתם ובא להם הגואל מיד, ועל כן סמך לו "ומשה"... לרמוז כי ביאת הגואל תלויה בתשובה ובתפלה".

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל הוכיח (באגרות משה יו"ד ח"ד סי' נא) שגם לאנשים פשוטים יש כח רב בתפלתם, שהרי מצות ביקור חולים חובה היא על כל אדם מישראל אף לאנשים פשוטים שמצד הבנתנו וסברתנו לא היה שייך שיקבל הקב"ה את תפלתם, ובכ"ז הרי עיקר המצוה [בביקור"ח] היא מה שמתפללים על החולה כשמבקרים אותו. וממילא מוכרחים לומר שתפלת כל איש באשר הוא ואפילו מי שלא נזהר כ"כ מחטאים גם כן מועילה תפלתו.

באחת הדרשות שנשא הגר"י גלינסקי זצ"ל שאל: כתוב בתורה במלחמת מדין שמשח רבינו בחר שלושת אלפים איש מכל שבט, וחילק אותם לשלוש קבוצות. שליש, כלומר, אלף אנשים לקח אל הקרב ממש, אלף אנשים לקח כדי לשמור על הכלים, כלומר, לשמש את הלוחמים, ואילו אלף נוספים גייס כדי שיתפללו על הלוחמים.

ויש לשאול: הרי היו כל כך הרבה "גימלאים" בשבט, וא"כ למה בחר משה מתוך שלושת האלפים הצעירים שגייס לצבא, אלף שיתפללו... ומדוע שכל זקני השבט לא יתפללו? והרי גם כל שאר העם יכל להתפלל, ואילו האלף שגייס משה, לכאורה "מיותרים"?

אלא - הפטיר רבי יעקב - מכאן לומדים שרצה משה רבינו להראות וללמד ששקולה התפלה בדיוק כמו הלחימה עצמה... ורואים כמה גדול כוחה של תפלה לנצח בקרב לא פחות מהלוחמים עצמם, וצריך לייחד לשם כך את האנשים.

תפלה ובכיה על צרת הכלל...

בתפילותיו הזכות של כ"ק האדמו"ר מאוסטרובצה - רבי מאיר יחיאל האלשטוק זצ"ל, היה בוקע רקיעים. בזמנים שהעולם היה צריך ישועה, האריך בכל תפלה כשלוש שעות, והתפללות בבכיות נוראות ובהתמרמרות הנפש כבן המתחטא על אביו.

פלגי מים ירדו עיניו על השבר הגדול בימי מלחמת העולם הראשונה. כאשר בא אליו החסיד ר' יצחק בוימינגר, באותם ימים, להזכיר את פלוני בצרתו, התחנן הרבי לעומתו: אנא הניחה לי. כלל ישראל טובע בים של צרות, ואין בנפשי עוז להתפלל כעת על מצוקת היחיד!

מרביוצי תורה מעולם החסידות

תפלה במסירות כנגד האויבים...

בשנת תשכ"ד התרבו ותכפו תקריות עם האויבים בגבול ישראל. באחת הלילות נעל הצדיק רבי שלמאן מוצפי זצ"ל את דלתות בית הכנסת, לבל יכנס איש מבחוץ, והזהיר לכל הנמצאים שלא יספרו לאיש מהנעשה פה. הכל לבשו עמו שק על בשרם. הוא פתח את שערי ההיכל וקרא בבכיה "יודי הגדול". אחר כך ערך בבכי וזעקה את "חרם הכלבו" כנגד צוררי ישראל וקרא בקשות מכת"י שבידו. כל המשתתפים היו שרוים בזעזוע ופחד.

למחרת חלה רגיעה בגבולות והמתח הבטחוני פג. ימים אחדים לאחר מכן נפל רבי שלמאן למשכב. משקם מחוליו אמר למקורביו: באותו לילה מסרתי נפשי והתאמצתי בתפילות יותר מידי מעבר לכוחותי, לכן חליתי. עולמו של צדיק

להתפלל ולבקש רק מהשי"ת...

מעשה באחד ממקורביו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל שניגש אליו ותינה בפיו את מצוקותיו הרבים, את מכאוביו וסבלו. אמר לו רבי שלמה זלמן בקול רך ובחיבה: "אני מעולם לא פרטתי את צרותי ואת תחלואי בפני בני אדם. כאשר כאב לי משהו, או כשהרגשתי מצוקה, או כשהפריע לי דבר כל שהוא, הייתי עומד ומתפלל להשי"ת שיטיב עמי"...

גאון ישראל ותפארתו

הדפסת והפצת העלון השבועי "איש לרעהו" פרשת פנחס, הפועל למען הזולת נתרמו באדיבות יו"ר ומנהלי "הליגה למלחמה בשחפת ובמחלות ריאה בישראל - ירושלים" - ע"ר, לעילוי נשמתה של מנהלת הליגה מרת הדסה אסתר זיסל בת יעקב ישראל סוקוליק-סמית ע"ה הקדישה את חיה לטובת הזולת, חן בריפוי מחלות ריאה והן במניעתן, במסגרת הליגה למלחמה בשחפת. גייסה כספים מקרנות צדקה עבור משפחות נזקקות שנפגעו בעקבות מחלות ריאה. לרגל יום השנה, נפטרה ביום כ' תמוז תשס"ה, ת.נ.צ.ב.ה.

הרב נפתלי אלימלך בן שרה: ב"ה יש שיפור בבריאות אך עדיין צריך תפילות לרפוא"ש, יש"כ

מעשה קנאות לכבוד השי"ת גורם להרבות שלום בעולם ולא מחלוקת!

נלמד מהפסוק: "הנני נותן לו את בריתי שלום" (פרק כה-יב)

ואמרו חז"ל בגמרא: אמר לו הקב"ה למשה, הקדים לו שלום שנאמר הנני נותן לו את בריתי שלום (סנהדרין פב:). ועל הנאמר בפסוק: "תחת אשר קינא לאלוקיו" (כה-יג) כתב הספורנו: מאחר שרב את ריבי, גם אני אצילהו מכל מיני ריב והתנגדות והיה לו שלום מדה כנגד מדה.

רק עניי אמיתי מסוגל לקנא קנאת ה', וכפי שכתב רבינו בחיי ז"ל (בספרו חובת הלבבות-שער הכניעה) כי מדרד הענוה להיות מקנא לכבוד השי"ת. ומדוע? משום שמי שאינו עניו וחש הוא לכבוד עצמו, אינו מעיז לקנא לכבוד השי"ת כי ירא הוא פן ילעגו לו ויבזו אותו על קנאותו.

וכפי שאכן אירע לפנחס שאחרי שעשה מעשהו החלו השבטים מבזין אותו ולומר: הראיתם בן פוטי זה שפיטם וכו' כדברי חז"ל (סנהדרין פב:). ואולם פנחס, מגודל ענוותנותו, לא ראה לנגד עיניו אלא כבוד שמים בלבד ולא חש כלל לכבוד עצמו, ולכן היה מסוגל לקנא קנאות ה'. עכ"ל.

כי על כן, זהו מהותו של קנאי שאין לפניו אלא כבוד השי"ת בלבד! הנה דברים שכתב הרמח"ל ז"ל (במסילת ישרים פרק יט): "מי שאוהב שמו יתברך לא יכול לסבול ולראות שיחללו אותו ח"ו ושיעברו על מצוותיו. והוא מה שאמר שלמה (משלי נח) "עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בו". כי אותם שמהללים רשע ברשעתו ולא יוכיחו על פניו מומו, הנה הם עוזבי התורה ומניחים אותה שתתחלל ח"ו. אך שומריה המתחזקים להחזיקה ודאי שיתגרו בהם ולא יוכלו להתאפק ולהחריש". עכ"ל.

אשר על כן, מעשה הקנאות לא להנות ממנו ניתנה ובוודאי לא לכבוד אישי ניתנה, אלא רק למנוע חילול ה' ולהרבות כבוד שמים בלבד. ידועים דברי חז"ל (תענית ח.) בעתיד שואלים את הנחש מה הנאה יש לך. "אם ישך הנחש בלא לחש ומה יתרון לבל הלשון"? כך צריכה להיות אופי הקנאות: כנחש! ללא כל הנאה וחשבון אישי, אלא כולה לכבוד השי"ת בלבד! וכאמרת חז"ל (יומא כג:): "כל תלמיד חכם שאינו נוקם ונוטר כנחש" היינו שקנאותו כנחש ללא הנאה.

הקנאות היא אמנם ענין נשגב ונעלה מאוד. אך אומרים גדולי התורה והמוסר, שצריכה הקנאות להיות עפ"י התורה. ורק לאחר שרכש הקנאי את כל המדות הטובות או-אז יכול להתרכז במדת הקנאות. אמר על כך הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל: תפלת אשרי מסודרת לפי סדר א-ב, ומדוע? אלא כדי ללמדנו שלא לקחת מיד את המדה של "ואת כל הרשעים ישמיד" שזהו האחרון בסדר ה"א-ב" של "אשרי", אלא תחילה יש להיות "טוב לכל" ו"רחמיו על כל מעשיו" ורק אחרי אלו אפשר להגיע לפסוק "ואת כל הרשעים..."

על מעשה קנאותו של פנחס אומרים חז"ל במדרש: "אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו". ולכאורה צ"ב: מה הרבותא בכך, וכי יש מצוה שאין עליה שכר? באורים שונים נאמרו בזה. ואמנם לפנינו ביאורו המקורי של הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל. וכך כתב (בספרו דרכי מוסר):

למען האמת, מי שמבקש שכר בעד קיום התורה והמצוות, דומה לתינוק, או שוטה, שנותנים לפניו דבר טוב לאכול, לבריאותו ולהנאתו אך הוא מפני שאין לו שכל, אינו רוצה לאכול עד שיתנו לו פרס, שהרי מי שהוא בר-דעת לא צריכים לשלם לו כדי שיאכל מאכל טוב. אלא אדרבה, הוא זה שמרגיש חובה בנפשו לתת תודה למי שנותן לו דבר טוב לאכול.

כך מי שמקיים את התורה והמצוות כראוי, מרגיש טעם ועונג שאין כמותם. וכמו שאמר דוד המלך ע"ה. "מתוקים מדבש ונופש צופים". ואם כן, מה מקום יש לבקש עוד מהקב"ה שכר על כך. ואם למרות הכל אין אדם רוצה

מלחמה עם עוקרי הדת...

בעל החתם סופר ערך בשעתו מלחמה קשה עם עוקרי הדת. היה קיצוני וחריף במלחמתו ורדף אותם בשצף קצף ללא רחם. פעם שאלוה: ילמדנו רבינו, הרי מטבעו ידוע כאדם נח ומטיב לבריות רחמן ולב טוב ומדוע במלחמתו עם עוקרי הדת מופיע הוא כקנאי ונוהג בכל חומר הדיון?

השיב החת"ס: על הפסוק (בפרשת בלק) "ויתיצב מלאך ה' בדרך לשטן לו" אומר רש"י: מלאך של רחמים היה. ולכאורה קשה, למה שלח אליו הקב"ה דוקא מלאך של רחמים, וכיצד הפך מלאך רחמים לשטן?

אלא התשובה: דוקא זה שהוא בעל הרחמים על ישראל, ראוי להלחם עם בלעם. כי מגודל רחמנותו על ישראל ומעוצם רצונו לשמור עליהם ולהצילם ממנהיגים רעים ומבעלי טובה מסוכנים, לא יחוס על הצד שכנגד וירדפם עם חרמה. דוקא מידת הרחמנות והאהבה לעם הופכים אותם לקנאים נלהבים וללוחמים קיצוניים.

עפ"י עיטו"ת

"עם בחורי ישיבה אסור להתחיל..."

בעיירה ראדין היו פורקי עול שהוציאו כתב-עת ובו הפיצו דעות כפירה ואפיקורסות. התארגנו קבוצה מבני הישיבה בראדין לקנאות קנאת ה' ולבער את הרע מקרבם. הם טיכסו עצה כיצד לפעול עד שהגו רעיון: באחת הפעמים שהיה אותו כתב עת בדרך להפיצו, הקדימו הבחורים בשעת לילה מאוחרת טרם הפצתו, וקפצו דרך החלונות של בית הדפוס, רוקנו מתוכו את כל החומר המודפס, והולכיכוו אחר כבוד אל התנור שבפאתי היכל הישיבה. שם הבעירו את כל העיתונים.

אלא שעם כל רצונם הטוב, לא זכרו הבחורים שלא להשאיר עקבות... ולפיכך למחרת מיהרו אותם פורקי עול אל הכתובת החשודה - תלמידי ישיבת ראדין, ומשפתחו את התנור מצאו שיריים... ונדוע הדבר

מיד החישו הפרחחים צעדיהם ובאו לפרוק זעמם בביתו של ראש הישיבה - **החפץ חיים**... נכנסו קבוצה מהם ואחד מהבריונים פתח פיו בדברי חוצפה כנגד החפץ חיים. לתדהמתם, בו ברגע - תוך כדי חירופיו וגידופיו - מיד נכנסה בו רוח שטות והחל להשתגע לעיני כל, ובשגעונו יצא מן הבית, הרחיק לכת עד שפת היכל, שם עלה על אוניה כלשהיא והטביע עצמו למוות. ותהום כל העיר.

מעשה זה היה לשיחת היום בין הבריות. התהלכו שמועות שונות ומשונות אודות התרחשות המאורע, והנה בעיתון חילוני שיצא באותה תקופה בוורשא, התלונן הכתב על החפץ חיים ושאלה זדונית: הרי החפץ חיים חיבר ספר על הלכות לשון הרע. והרי כולם יודעים שהחפץ חיים מעורר על הצורך באהבת איש את רעהו. אם כן, הכיצד זה קילל החפץ חיים את האיש הוא שישתגע וימות!?

כאשר נודע לחפץ חיים מה שטוענים נגדו, צויה לאחד האברכים לכתוב מכתב תגובה והורה לו את שעליו לכתוב מילה במילה והוא חתם מלמטה. וכך נכתב במכתב שהתפרסם אז בכל תפוצות ישראל בארץ ובגולה:

"מה שהם אומרים שקיללתי אותו - זה שקר! מימי לא קיללתי יהודי!!! אבל סוף המעשה שהשתגע, ואחר כך נאבד מן העולם - זה אכן אמת ויציב! וזאת למען ישמעו ויראו, שעם בחורי ישיבה אסור להתחיל!".

הלמות עמלים - ח"ב

"בקנאו את קנאתי בתוכם..."

סיפר הגראי"ל שטיינמן זצ"ל: באחד מימי השישי נערכה בעירו של הרמ"א זצ"ל חתונה של פורקי עול. כאשר נוכח הרמ"א לראות כי זמן כניסת השבת מתקרב, והללו ממשיכים בחגיגתם, שלח להתרות בהם כי אם לא יפסיקו את נגינת התזמורת אזי רע ומר יהיה גורלם.

בעלי השמחה לא שעו לאזהרותיו של הרמ"א והתזמורת המשיכה לנגן בכל עוז. שפתותיו של הרמ"א לחשו דבר-מה ולפתע פתאום נעה האדמה ומקום החתונה החל לשקוע! שנים רבות לאחר מכן עוד הגיעו אנשים לחזות בשקע הפלאי שנוצר באדמה...

הלמות עמלים

המשך - קנאות לשם שמים

לקיים את התורה אלא רק בתנאי שישלמו לו, זהו סימן שאין לו דעת כלל.

אכן כל זה בכל מצוות התורה. לא כן במעשה הקנאות שקינא פנחס. בזה היה אסור לו לפנחס להנות הנאה כלשהי ממעשה המצוה שעשה, שכן אם היתה לו הנאה, היתה המצוה נהפכת לו לעבירה. כדברי **רבינו יונה ז"ל** (בשע"ת שער ג) כי בעיקרון פרסום החנפים וכו' עבירה היא, אלא שהותרה בשעת חילול ה', והיא עבירה לשמה. ואולם היתר זה אינו אלא כשהוא מתכוון לשמה, בתכלית הטהרה, אבל אם גם הוא חוטא, נמצא שאין פירסומו נובע מכוונה טובה, ומכיון שכך, לא הותר לו, ולעיון יחשב לו.

נמצא, כי ה"לשמה" של עבירה אינה רק מעלה, אלא תנאי עיקרי ועיכוב בקיום העבירה. ופגימה קלה ביותר מעכבת בזה. דדוקא אם נעשית לשמה, אז ה"לשמה" מכשיר אותה, אבל אם יש בדבר גם הנאה קלה אין הכשר בדבר, ובלי הכשר, יש כאן עבירה כפי שהיא.

מעשה, מובן מדוע דוקא אצל פנחס נאמר "בדין הוא שיטול שכרו". משום שהוא לא הרגיש כל הנאה ממעשהו. שכן אם היה נהנה, הרי אז לא היתה מצוה אלא עבירה, כאמור, ומכיון שעשה מעשהו רק לשם שמים, ללא כל הרגש הנאה, לכן בדין הוא שיטול שכרו.

לזעוק "דבר הנשמע"...

כל מעשה קנאות או מחאה שקל **החזון איש** לגופו של ענין, עפ"י דעת תורה צרופה. מעשה שבאו קבוצת עסקנים אל החזון איש וביקשו שייצא במחאה חריפה על נושא מסויים שלדעתם רק מחאתו תועיל. אך החזון איש התנגד.

לאחר שהעסקנים הרבו להפציר בו שאל אותם: "מדוע אין אתם עצמכם יוצאים במחאה גלויה?" השיבו לו: "לנו אף אחד לא ישמע". השיבם החזון איש מניה וביה: "אם אף אחד לא ישמע לכם, למה שאני אשמע"...

פאה"ד

"מעשה הנובע ממדות רעות"...

באחת התקופות עמדה על הפרק שאלה הלכתית ציבורית שהעסיקה רבים. נתפרסמה אז דעת אחד הדיינים להקל בזה. אותו דין היה מתפלל דרך קבע בכותל המזרח של ישיבת פוניבז'. דעתו זו של הדיין לא היתה "מקובלת" על כמה מבני הישיבה. וכאשר בא להתפלל בשבת בישיבה, קם אחד מהם והביע בקול דברי מחאה נגדו.

כשנודע הדבר למשגיח-הגה"צ **רבי יחזקאל לוינטשיין** זצ"ל זעק על כך בשיחתו הקרובה: "שפכו דמו של דיין מישראל בקרב קהל ועדה. ואמרו חז"ל שהמלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים. שמא תאמרו שעשה זאת מחמת קנאות של "הוכח תוכיח", שקר הוא, אין זה אלא אחיזת עיניים. אין הדבר נובע מיראת שמים אלא שורשו ממדות רעות!"

והמשיך המשגיח: "בוא נשאל את אותו בחור, בשעה שאתה עצמך נכשל בעבירה, האם אתה צועק על עצמך בתוכחת מוסר כפי שעשית לאותו דיין. וודאי שלא! על פשעיך שערי תרוצים לא ננעלו, ואילו על חטא הזולת אתה צועק בפרהסיא. מה מסתתר מתחת להנהגה סותרת זו? רק מדות רעות!"

אלופינו מסובלים

מה עומד מאחורי ה"הזדעקות"...

מעשה בעסקן שהיה "מזועזע" מפירצה נוראה בחומת השבת. הוא נכנס נסער כולו לחדר של **הגראי"ל שטיינמן** זצ"ל וטען בחום כי יש למחות ולהפגין ולזעזע את אמות הסיפים על הפירצה...

הרב שטיינמן שהכירו, שיער מיד מה מקור הלהט ומה עומד מאחרי ההזדעקות. שאל אותו: "איכפת לכם מכבוד השבת?!" "וודאי!" קרא הלה. "ואתם משתמשים בגנרטור בשבת?!" חקר הרב שטיינמן וכבר חזר לעיין בספרו ולא המתין לתשובה שלא באה...

מפי השמועה

הטבה בעין יפה

להתחסד ולהיטיב עם הזולת בעין יפה אף לפני משורת הדין!

נלמד מהפסוק: "ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו" (פרק כז-כו)

וכתב רש"י: בעין יפה, יותר ויותר ממה שנצטוו, שהקב"ה אמר לו "וסמכת את ידך" והוא עשה בשתי ידיו ועשאו [את יהושע] ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמה בעין יפה. כיוצא בזה דרשו חז"ל: "טוב עין הוא יבורך" - זה משה שאמר לו הקב"ה "וסמכת את ידך" והוא סמך בשתי ידיו.

והובא בספר מעלות המדות: "וכן מצינו [במשה רבינו] שברך את ישראל בעין יפה ובנדיבות כענין שנאמר ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככה אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דיבר לכם". ומיה הנדיבות? שיהיה אדם ותרן בממונו לעשות ממנו צדקה וגמילות חסדים, ושיהא נושא ונותן עם הבריות באמונה, ומוותר להן משלו, ואינו לוקח משלהן כלום. כמו שאמרו חז"ל (ב"ב טו): על איוב שוותרן בממונו היה עיי"ש.

שח כ"ק האדמו"ר רבי חנוך מאלכסנדר זצ"ל, כי מדה זו של "עין טובה" מצינו גם אצל הנשיא לבני נפתלי, הוא אחירע בן עינן, שנמנה אחרון בפרשת קרבנות הנשיאים. ומדוע? משום שהיה נהוג בעין טובה, כפי שמרמז השם "בן עינן" ונתן רשות לשאר הנשיאים להקדימו ולהקריב לפניו, זאת אף שלא היה האחרון בשבטים וממילא נשיאו לא היה צריך להיות האחרון בהקרבנות הקרבנות.

אדם המתחסד עם הבריות מתוך נדיבות ועין טובה, מוכיח כי מצטיין הוא בשלל המדות הטובות כי עין טובה הוא היסוד המלמד על הכל הכלל. ולכן בדק אליעזר עבד אברהם את רבקה דוקא במדת הנדיבות והעין הטובה. הוא שנרמז בפסוק (בראשית כד- מט) "ואבוא היום על ה"עין"..."

לשמוח בטובתו של הזולת...

היתה תקופה שאירעו בה כמה טרגדיות, כשאנשים נפטרו בדמי ימיהם רח"ל והותירו אלמנות ויתומים רכים. שאלו אז את הגאון **רבי שלמה זלמן אויערבאך** זצ"ל על מה חרון אף הגדול הזה? מה צריך לתקן ובמה להתחזק כדי לעצור את המלאך המשחית?

השיב רש"י: "יש לנהוג בעין יפה ולא בצרות עין! אם השכן מבקש להוסיף חדר כי משפחתו גדלה, תפרגנו לו. אל תהיו צרי עין! תסירו התנגדויות ותחתמו בעיריה שאתם מאפשרים לו את הבניה..."

ומעשה בחסיד גור שבא להתייעץ עם רבו **כ"ק האדמו"ר מגור בעל הפני מנחם** ושאלו איזה דירה הוא מייצע לקנות. תשובתו של הרבי היתה: תטייל ברחובות קריה ותביט על דירות התושבים. בנין שתראה דירה בנויה על הגג, בבנין זה תקנה את דירתך.

למראה פליאתו של החסיד, הסביר הרבי: כשיש דירה על הגג זהו סימן שלשכנים המתגוררים בבנין ישנה עין טובה והם מוכנים לאפשר לשכנים להרחיב דירתם. במקום שיש עין טובה מצד הדיירים, גם הקב"ה משפיע שם ברכה בעין טובה.

עוד ידוע המעשה שאירע עם הגה"צ **רבי אברהם נח פאלי** זצ"ל שפעם אחת תוך כדי אמירת וועד מוסרי בביתו, נתקף בקוצר נשימה מחלת האסטמה ממנה סבל. הוא יצא לשאוף אויר ומיד חזר שמח ונינוח בנשימה רגילה כאילו דבר לא אירע, כשהוא מסביר: כשיצאתי לרחוב, ראיתי שהשכן סיים לצקת את הגג לדירתו, שמחתי כל כך בטובתו עד שמיד זה השפיע עלי לטובה והתחלתי להרגיש טוב...

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

סיפורים קטנים על אדם גדול [2]

להספיק לסחוב קרשים ועצים לכבודה המדורה שתתקיים בלילה.

השמועה הגיעה לאוזניו של המנהל שהבהיר להם שלפי כללי החיידר, לא יוכל לאפשר להם לצאת מוקדם!

אבל - הוסיף. מכיון שהוא מבין את הצורך שלהם לארגן את המדורה, הוא מתחייב שמייד בתום הלימודים הוא בעצמו - המנהל! - ילך איתם ביחד ויעזור לסחוב את הקרשים ולהקים את המדורה!

וכך הווה...

* * *

במשך שנים (!) התאמץ להקים את בית הכנסת 'בני הישיבות' בשכונה, ומתוך מסירות של ממש - הן מהבחינה הכספית והן פיזית.

למרות זאת, מיד כשעלתה המשימה בידו הוא "נעלם" מהשטח, כשהוא לא עוזב את המניינים הקבועים שלו בבית הכנסת 'עזרת תורה'.

רק מעטים יודעים עד כמה תרם תרומה מכרעת להקמתו של בית הכנסת.

הצניעות הייתה הסמל שלו. מסיבה זו לא הסכים להזמין עבור החיידר לוגו רשמי מפואר - כמקובל. או מעטפות ממותגות.

נסע תמיד באוטובוסים, למרות שלא פעם ממש הפצירו בו שיקח מונית לא הסכים לשמוע על הרעיון בשום פנים ואופן.

התירוץ "הרשמי" שלו היה שבאוטובוסים יש לו זמן ניוח לשמוע שיעורי תורה באמצעות הנגן...

* * *

באחת השבתות פנה אליו ידידו הקרוב רבי יצחק זיו שליט"א ושיתף אותו במידע אודות ילד שזקוק לאבחון ועזרה.

הוא לא התמהמה. לא המתין ליום ראשון - ואף לא למוצאי שבת. כבר במהלך השבת עצמה ביקש שיקראו אליו את הילד, שוחח איתו ועמד על הנקודות בהן הוא נזקק לעזרה.

עולה על כולנה הייתה מידת "מעביר על מידותיו" שהייתה בלתי נתפסת. דווקא בתחום זה ניתן רק לגלות טפח ולכסות כמה וכמה טפחים. לא פעם עלה לו הדבר בכוחות נפש מרובים, עד שהסובבים לא הבינו כיצד הוא מסוגל להעביר על מידו עד כדי כך!

שמועה הגיעה לאוזניו של הרב ניסן בורשטיין זצ"ל - מנהל תלמוד תורה 'הפץ חיים' בירושלים: מנהל ת"ת מקבל תשלום מ"רשם" של ישיבה כדי שיעביר אליה בחורים טובים!

הוא הוכה בהלם של ממש.

הישרות שלו הייתה כפלס, ללא נטיה בכה-זה מן האמת.

מרוב תדהמה פרץ בבכי, ובמשך דקות ארוכות לא הצליח להתאושש מהמחשבה שישנם כאלו שמעדיפים את טובתם האישית על פני טובת התלמיד.

לא בכדי העיד ראש ישיבה של אחת המובחרות: 'כאשר רבי ניסן אומר לי על תלמיד שהוא מתאים לישיבה שלי, אני סומך עליו בעיניים עצומות ומקבל אותו לאלתר. אני יודע שהוא דואג בצורה כנה ואמיתית לתלמיד, וממילא ההתאמה של התלמיד אלינו וודאי מושלמת!'

* * *

אחד הילדים התקשה בלימודים ולפיכך הוצמד לו אברך שיקדם אותו. אך למרות הקידום, המשיך הילד להתקשות לעמוד במבחנים.

המנהל, שהקושי עימו מתמודד הילד נגע אל ליבו, המציא את ה"פטנט" הבא: ללא ידיעת הילד, היה מעביר לאברך שלמד איתו את המבחנים מראש. כך ידע האברך לכוון את הילד ולהתמקד איתו בחומר הרלבנטי לתשובות במבחן...

זה לא היה סתם "קונץ" (מעשה קונדס) כי אם עצה חכמה שתגרום לילד לחוות "הצלחות", ולהצטייד בביטחון עצמי ומוטיבציה להשקעה בהמשך הדרך!

* * *

הדאגה הכנה לילדים עם צרכים מיוחדים הייתה "בנפשו", כיום כולם כבר עמדו על חשיבות שילובם של הילדים בכיתות רגילות אך בעבר זה היה נדיר ו"לא מקובל".

הוא היה מחלוצי הפועלים בתחום, וכבר בשנה השנייה להקמת הת"ת קיבל אליו ילדים עם צרכים מיוחדים. זה המשך לשנים הבאות, כשהוא משקיע רבות לרווחתם ולצרכיהם המיוחדים ודואג לשלבם כשוויים בין שווים.

* * *

ערב ל"ג בעומר.

ילדי אחת הכיתות מתארגנים "להשתחרר" מוקדם, כדי

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממוקור ראשון? ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

קוראים יקרים: אנא אפשרו לנו להמשיך ולהגביר את הפעת המידות הטובות בעם ישראל לתרומות: 02-5671812 0542538581 אפשר לתרום גם בכרטיס אשראי

פאר מקדושים

פנינים נדירים מספרים עתיקי יומין

פרשת פנחס תשפ"ה

פניחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. (כה יא)

שמעתי הקדמה אומרים מפה קדוש הוטיק איש אלקי רבי ישראל בעל שם טוב זצלה"ה, דכשאדם רואה לחבירו שעובר איזה עבירה, בודאי הוא שיש בהאדם הרואה ג"כ עבירה זו או הדומה לו, כגון כאלו בא על אשת איש ודומיהם, דאם לא היה בו אפילו האפס קצהו מעבירה זו בודאי לא היה רואה את העבירה הזו בחבירו.

והנה היה קשה להשבטים, לפי זה איך נאמר וירא פנחס, איך ראה עבירה זו מזמרי שבדאי צריך שיהיה בפנחס ג"כ מעון בועל ארמית, דאל"כ איך ראה, ואם כן איך מלאו לבו להרוג לזמרי, וחפשו בו למצוא בו עבירה זו ולא מצאו רק דבר זה שפיטס אבי אמו עגלים לע"ז, ואיתא כל הכורע לעבירה בבעילת ארמית כאלו כורע לע"ז, [ונמצא שיש בו מעין ביאת ארמית, ולכן יחסו אותו השבטים אחר אמו, על כן בא הכתוב ויחסו אחר אהרן].

(תורי זהב (מאהלוב תקע"ו) לרבי בנימין המגיד (מזלזיץ)

ובנים לא היו לו. (כו, ג)

הרבי רבי העשיל מקראקא ז"ל אמר בזה ביאור נפלא, דהנה בגמרא סנהדרין (קי.) דרשו עה"פ ויקנאו למשה במחנה, מלמד שכל אחד קינא לאשתו ממש, וכן דרשו (שם) על הקרא וישמע משה ויפול על פניו, מה שמועה שמע שחשדוהו באשת איש. ואיתא בסוטה (ברכות לא:) ונקתה ונזרעה זרע, היתה יולדת נקבות יולדת זכרים שכר הבושת, נמצא כל הנשים שבמדבר ילדו זכרים יען שנחשדו בחנם מבעליהן. וע"כ אמרו בנות צלפחד אבינו לא היה מכת הרשעים האלה, תדע כי בני זכרים לא היו לו ודפח"ח.

(דרוש שמואל (וינציא תנ"ד) לרבי שמואל פייביש כ"ץ נכד הסמ"ע)

יפקוד ה' אלקי הרוחות איש על העדה וגו', אשר יוציאם ואשר יביאם. (כו טז)

שמעתי ממרן הקדוש הגאון רבינו משה סופר זצוק"ל כאשר עשה הספד על המלך החסיד פראנץ, אמר דכשהיה מתפלל משה יפקוד ה' אלקי הרוחות"ת איש על העדה וגו', הכוונה שיהיה המלך מולך עליהם בחכמה ויהיה מושל ברוח"ם, וע"י שישלוט ברוחם ילכו אחריו גם בלבם, ולא יהיה מושל על הגופים לבד, והיינו שאמר הכתוב אשר יוציאם ואשר יביאם. וזהו דקאמר בפ"ק דמגילה (יא:) שלמה מלך על העליונים ועל התחתונים, הכונה שמלך גם על הגופים וגם על נפשם ומחשבת לבם, שעל ידי חכמתו פעל להמשיך את לבם ולהיות מלך עליהם מרצון, ולא כמלכים שמושלים רק על התחתונים ר"ל על הגופים.

(גבול בני נפתלי (מונקאטש תרל"ו) ע"י דרוש ז, לרבי נפתלי סופר מקארלבורג)

אשר ילדה אותה ללוי במצרים וגו'. (כו נט)

החיד"א ז"ל כותב בספר דבש לפי, 'אותה' הוא שם אמה של יוכבד אשת עמרם, וזש"ה אשר ילדה אותה ללוי, כ"כ בדעת זקנים, וכ"כ בספר פנחס רזא דכתבוהו המפרשים משם מדרש. וכתב שם דהמופת לזה, שלא יש מפיך בתיבת אותה, גם טעם תביר יש בתיבת אותה להפסיקה מתיבת לוי עכ"ל.

והנה לפנינו תיבת אותה מפיך ה"א, ובהערות הבני יששכר ז"ל על דבש לפי ציין לספר תולדות אדם.

וז"ל התולדות אדם: סיפר לי איש מופלא בתורה, בהיות עלם רך, שמע מחכם א' ביאור על המקרא ושם אשת עמרם יוכבד בת לוי אשר ילדה אותה ללוי במצרים וגו', ולא נזכר במקרא מי ילדה אותה. ואמר שפשט הכתוב הוא על פי מדרש שאמר, אשתו של לוי אותה היתה שמה, וזה באור המקרא ושם אשת עמרם יוכבד בת לוי אשר ילדה אותה, היא אשת לוי, ללוי במצרים ע"כ, וישמח העלם הצדיק על הפירוש הלז כעל כל חמדת תבל.

וכרגע נפל אור שמחת פניו, ויאמר לו החכם למה נפלו פניך אולי מצאת עול בדברי, ויען העלם כן אדוני, הנה מלת ילדה היא בלי מפיך ה"א, ומלת אותה היא במפיך ה"א, ואם כדברייך צריך להיות בהיפך, על כן אין פשט המקרא כדברייך, אבל אם קבלה היא נקבל, עכ"ל התולדות אדם.

ובדקתי בדפוסים ישנים (קושטא ש"ז, פרנקפורט ש"ה, המבורג ש"ו) וראיתי כתוב תיבת אותה מפיך ה"א.

אשר קינא לאלהיו ויכפר על בני ישראל. (כה יג)

הנה אליהו כשאמר [מלכים א' יט י'] קנא קנאתי וגו' כי עזבו ברייתך וגו', אמר לו הקב"ה, על שאמר עזבו ברייתך, יצטרך הוא להיות אצל כל ברית מילה, ויבוא להעיד שישראל שומרים הברית [זוה"ק ח"א רט].

ונאמר לי משם קדוש ישראל ה"ה הרב הקדוש מוה"ר שלמה מקארלין זצלה"ה הי"ד שאמר בשם מדרש, דבשעה שא"ל הקב"ה שיצטרך להיות אצל כל ברית, אמר אליהו רבש"ע כיון שמדתי שאני מקנא ולא אוכל לסבול חטא ועון, פן יהיה אבי הבן המכניס לברית בעל עבירה ולא אוכל לסבול, והשיב לו הקב"ה הנה אכפר לו עונותיו. ואמר עוד פן יהיו הבעל ברית והמוהל בעלי עבירות, והשיב הש"י אכפר להם גם כן. ואמר עוד פן יהיו העומדים שם בעלי עבירות, והשיב הש"י שיכפר לכל העומדים בברית, כן שמעתי שיצאו הדברים מפיו הקדוש.

ונ"ל שזהו מרומז בפניחס הוא אליהו, תחת אשר קנא לאלקיו, על ידי זה ויכפר על בני ישראל, דעל שאמר להש"י הנה מדתי מדת קנאה לאלקים ולא אוכל לסבול בעל עבירה, הנה ע"ז הבטיחו הש"י לכפר על כל בני ישראל העומדים בברית. (בני יששכר חודש תשרי, מאמר ד' אות ז')

הרה"ק רבי שלמה מקארלין ז"ע

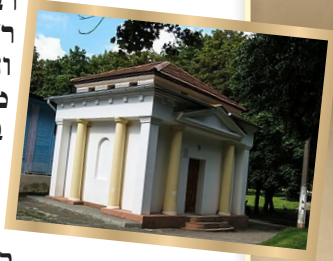
כ"ב תמוז תקנ"ב

הרה"ק רבי שלמה מקארלין נולד בשנת תצ"ח לאביו רבי מאיר.

היה תלמיד מובהק של הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין והמגיד האלקי ר' דוב בער ממעזריטש. הוא היה בעל רוח הקודש, ומקדשותו ופרישותו כתבו ספרי הצדיקים נפלאות, והיה נהירין ליה שבילי דרקייעא, ואלפי ישראל הסתופפו בצלו.

גדולי ישראל היו תלמידיו, ובתוכם הרה"ק רבי מרדכי מלעכוויץ הרה"ק ר' אשר מסטאלין והקדוש והנורא השרף ר' אורי מסטרעליסק.

בעוה"ר ירה בו ב"ז תמוז שנת תקנ"ב באמצע תפילתו איש חיל אחד, ונפטר חמש ימים אח"ז ביום כ"ב תמוז. ואמרו עליו שהוא היה משיח בן יוסף.

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

פנחס

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון
מכון באר האמונה
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2025

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת פינחס

אמונה

ד שאו את ראש - ע"י האמונה שבראש יזכה לפרנסה ולכל מילי דמיטב.....

תפילה

ו ויעמוד פינחס ויפלל - אין לך טוב מן התפילה.....

אש קודש וקביעות העבודה

ט לחמי לאשי - עבודת השי"ת מתוך התלהבות וזהירות מן הקרירות.....

יג עולת תמיד - ענין ה'קביעות' בעבודה.....

בין אדם לחברו ומידות

יד בריתי שלום - להעביר על מידותיו ולברוח מן המחלוקת.....

יז בדין הוא שיטול שכרו - שומעים חרפתם ואינם משיבים.....

ספה"ק בת עין

אכן אען ואומר גם אנכי, מה שיש לרמז בזה על פי מוסר, ונבאר מקודם הפסוק (תהלים קמה טז) 'פּוֹתַח אֶת יַדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן', הנה זהו כלל גדול בעבודת השי"ת, שצריך כל איש ישראל להאמין באמונה שלמה שהבורא ברוך הוא אחד יחיד ומיוחד בתכלית היחוד שאין כמוהו בשום פנים, והוא לבדו אלוקינו, היה הוה ויהיה, מנהיג ובורא לכל הברואים, ומשגיח עליהם בפרטי פרטות, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, וכשבא לבחינת אמונה זו אין לחפוץ ולהשתוקק לשום דבר בעולם, רק יהיה כל חפצו ומגמתו והשתוקקותו למלאות רצון הבורא ית', ולא לחפוץ יותר מרצון הבורא ית"ש, כי צריך להאמין אם רצון הבורא ית"ש לתת לו זה הדבר, בוודאי הוא יתן לו, בלתי מניעה. ואם אין בזה רצון הבורא למה יגע את עצמו להבל ולריק ללא יועיל.

וזה כוונת חז"ל שאמרו (אבות ד א) 'איזהו עשיר השמח בחלקו', היינו שישמח ברצון הבורא ולא יחפוץ יותר.

(בת עין, פרשת פינחס בד"ה עוד נראה ליישב קושיית האור החיים)

פרשת פינחס

שאו את ראש - ע"י האמונה שבראש יזכה לפרנסה ולכל מיילי דמיטב

בפרשתן (כו ב), 'שאו את ראש כל עדת בני ישראל', ובמדרש (ילקוט שמעוני רמז תשעג) זהו שאמר הכתוב (תהילים צד יח) 'אם אמרתי משה רגלי חסדך ה' יסעדני'. ולכאורה צריך ביאור, מה ענין הרגל אל הראש, ומה ענין שני פסוקים הללו בין זה לזה. וביארו (עפ"י דברי הרמ"ק הדברי ישראל ז"ע ד"ה שאו), שהנה לפעמים יש לאדם חולי בראשו ל"ע ומחמת כן מעדו רגליו ואינו יכול להלך, וכשרואה שאינו יכול לילך ברגליו, סובר שהוא חולי הרגל ומבקש רפואה ותחבושת אל הרגל, ובאמת הוא חולי הראש - ועליו לתור אחר רפואה לראשו, וממילא יתחזקו רגליו ללכת כאחד האדם.

והנה 'רגל' רומז ל'ממון', כמו שאמרו חז"ל (פסחים ק"ט.) על הפסוק (דברים יא ו) 'את כל היקום אשר ברגליהם - זה ממנו של אדם המעמידו על רגלו, ויש לך אדם אשר מטה רגלו בפרנסה חלילה, ומכיוון שרואה שמטה רגלו הריהו מתחיל לתור אחר רפואה ל'רגל', כי נדמה לו שחסרון הממון נובע מחמת חסרון ההשתדלות, ועל כן מרבה להתאמץ יותר בריבוי השתדלות, מוסיף שעות וכיו"ב... ומה עוד בהשתדלות מבוהלת במיעוט תורה ותפילה, אך באמת טעות בידו, כי לא תועיל לו כל אותה ההשתדלות להוסיף אפילו פרוטה אחת יותר מאשר נקצב עליו"ב ר"ה, ויגע הוא לחינם ממש, ופשיטא ואין צריך לומר שהשתדלות על חשבון תורה ותפילה שלא תצלה מאומה. מה תקנתו,

א. מעשה היה באיש שהתגורר באמעריקע שהיה עתיר נכסים, גביר אדיר ממש, אך לדאבון לב רחוק מאד מאד מהיהדות, עד כדי כך שמעולם לא ביקר בביהכ"ס. משום מה הגיע פעם ה'גביר' לתוככי ביהכ"ס, שם הביט לימינו ולשמאלו, ראה את התפילה ואת סדר קריאת התורה, אחר התפילה ניגש אל הגבאי, וכה אמר לו, ברצוני לעשות עמכם 'דיל' (עסק) טוב, והסכים הגבאי, הבה נשמע מה ברצונך, ענה האיש, ראה נא, כסף לא חסר לי, חשקי גדול להיות כהן, והנני מוכן להשקיע בזה כל הון דעלמא, רצוני שתכריז עלי כ'כהן' של ביהכ"ס. אמר הגבאי, אינני בעל הבית היחיד כאן, יש לנו זט"ה (ז' טובי העיר) שעל פיהם ישק כל דבר, פעם אחת בשבוע הננו נאספים לדון בכל העניינים, ואם ברצונך אזי בעז"ה ב'אסיפה' הבאה אמסור להם את דבריך ונדון בזה. וכך הוה, המה ישבו ושקלו וטרו בכובד ראש האם לקבל את ההצעה, אך מאחר שמצב הכלכלי של בדק הבית היה בכי רע, הסכימו כל הוועד 'פה אחד' לקבלו ככהן בין בני הקהילה תמורת מאה אלף דולר טבין ותקילין, ועשו הסכם מנוי וחתום. בשב"ק שלאחריה הגיע האיש שוב לביהכ"ס ונתנו לו עליית 'כהן', והכל שמחו - יש לנו כבר כהן, אחר התפילה נתן האיש 'קידוש' גדול לרגל ההכתרה המרגשת... התמנותו לכהן. אחר התפילה נדבר עמו הגבאי, ושאלוהו, כאומר, אינני סקרן (נייגעריגער), אבל סתם רציתי לדעת, מדוע כל כך חשקה נפשך להיות 'כהן', מה היה חסר לך עד היום, ומה נוסף לך עתה... ענה האיש, איני למדן, וגם לא חרדי כל כך, אבל זאת ידעתי שאבי וזקני היו כהן, על כן החלטתי שהנני מוכן לשלם כל הון דעלמא כדי שגם אני אהיה כהן...

והנמשל פשוט עד מאד לדידן, הולך לו איש ו'משתדל' לפרנסתו, וכל זה כדי להגיע לכספו המיועד לו ממילא - כאותו כהן ששילם טבין ותקילין כדי להיות מה שהוא ממילא, וההון העתק ששילם לא העלה ולא הוריד, הוא היה ממילא כהן... כן לדידן, ההשתדלות איננה מעלה ומורידה לגבי המציאות, כמה שקצוב לו יגיע לו ממילא, הוא מחשב שההשתדלות הביאה לו את הממון, ואינו יודע שאין בינו ואותו 'כהן' שום הפרש והבדל, על כן, גם אם אכן יש חיוב לעשות מעשה השתדלות, אבל את הכל יעשה בישוב הדעת, ללא בהלה ובוודאי שלא על חשבון תורה ותפילה וכו'.

אדרבה, ההולך בתום ילך בטח, אין אדם שומע לי ומפסיד, מעולם לא הפסיד אדם מהנהגה עפ"י תורה, מהנהגת היושר והצדק (הגם שפעמים נראה כי ע"י התחכמות והוראת היתר ירוויח, לא כן הוא אלא איש הישר ירוויח בכל עת). שמעתי מאיש צדיק ונאמן, חתני כבני דר בעיר ברזיל והוא בן תורה אמיתי, באחד הימים בתקופה האחרונה נסע ברכבו הישן

יתור ויחפש אחר רפואות לראשו, שיבין כי שורש החסרון הוא במיעוט האמונה במוחו - כי יש מנהיג לבירה, ולא ישען על 'רגליו' אם בענין הפרנסה אם בשאר עניני העולם, אלא ישם משענתו על אביו שבשמים באמונה תמימה, וממילא יסתלקו מעמו כל

מיוחשיו בין ברוח בין בגשם. וזהו כוונת המדרש 'שאו את ראש' - זהו שאמר הכתוב אם אמרתי מטה רגלי, היינו שאם מרגיש שמטה רגלו, יקיים בנפשו 'שאו את ראש' - שיחזק את האמונה ויתרפא ראשו, וממילא יתרפא כל גופו.

והפשוט ובטעות נתקל ברכב מפואר וגדול שחנה בצידי הכביש ו'גירד' (אפ געקראצט) מעט מאחת מדלתותיו הנוצצות (גלאנציגע טירן), בהיות האברך ירא שמים רצה לדבר עם בעל הרכב כדי לפייסו ולהשלים נזקו, אבל לא ידע מי הוא ואיזה הוא, אם בר ישראל או מבני עם נכר וכו'.

על כן, כתב על פיסת נייר את דבר המעשה בקיצור, והשאיר כתוב בו מס' פלא' כדי שבעל הרכב יתקשר אליו, ותחב את הדף על החלון הגדול שבקדמת הרכב. אך 'אין קול ואין עונה', איש לא פנה אליו במשך כמה ימים, כעבור שבוע חזר לאותו מקום ומצא שהרכב עדיין עומד על מקומו - וגם הקראץ (שריטה) בעינו נשאר. לכן נטל דף יותר גדול, וכתב באותיות יותר גדולות את כל הנ"ל, בבקשה מבעל הרכב שיפנה אליו כי ברצונו לשלם על הנזק. כעבור כמה ימים קיבל האיש שיחת טלפון מבעל הרכב, והלה מספר לו - הכנסתי לחשבון הבנק שלך סך 50,000 דולר, כי ראיתי שחשבונך במינוס של חמישים אלפים - ונתברר שהדף שעליו נכתבה הבקשה לבעל הרכב היה בטעות 'דף חשבון' מהבנק שלו, ובצד השני כתב את הבקשה, כשבצד הראשון כתובים פרטי הבנק וגם מצב המינוס ל"ע... והלה הוסיף לבקש - אם בעתיד תמצא עצמך שוב במינוס, אל תחשוב פעמיים אלא מיד תפנה אלי ואמלא חסרונוך שם - כי אותך ראיתי כאיש צדיק ישר והגון.

ב. הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (בן איש חיל דרוש לשבת הגדול א) מביא בשם האלשי"ך הק' זי"ע, מעשה בשני ידידים שהיו תדיר מתווכחים זה עם זה, 'ראובן' אמר שההצלחה תלויה בזריזות האדם ובריבוי ההשתדלות (ח"י), ואילו 'שמעון' טען כנגדו שההצלחה היא אך ורק בידי שמים, ברצות ה' להביא עליו את הטובה אזי היא תרדוף אחריו 'ותאמר לו קח לך', ואילו אם ברצון ה' שלא יצליח לא תועיל לו כל השתדלות שבעולם.

יום אחד יצאו שניהם לשדה, וישבו תחת עץ תפוחים רם ונישא, והיה בראש האילן תפוח 'גדול הכמות ורב האיכות במראהו ובמתקונו', כי הוא היה נגד השמש שזרחה עליו וחיממה ובישלה אותו כראוי, וחשק ראובן בתפוח, ונזדרז לעלות באילן ולטפס על רוב הענפים עד שלאחר יגיעה רבה הגיע לראש האילן, קטף את התפוח והחל לרדת כלפי מטה, וכשהגיע לאמצע האילן נעצר לפוש קימעא, וצעק אל 'שמעון' היושב בארץ, 'ראה עתה בעיניך איך דברי טובים ונכוחים', כי רק בזכות השתדלותי וזריזותי ויגיעתי לעלות לאילן - זכיתי באותו פרי נפלא, ואתה שהתעצלת ולא זזת ממקומך - לא יגיע הפרי הטוב והחשוב הזה אל פיך, והנה תיכף בסיום דבריו נפל התפוח מידו והתגלגל למטה לתוך חיקו של שמעון... נטלו ובירך עליו בשמחה רבה, או אז החזיר שמעון לראובן, אתה הראית לדעת כי דבריי צדקו ולא דבריך, הנה השתדלותך המרובה לא הועילה כלום, ואדרבה היא הביאה את התפוח לתוך חיקי, כפי שהיה רצון הבורא ית"ש...

וכבר אמרו לפרש את הפסוק (משלי יט כא) 'רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום', ש'המחשבות הרבות אשר בלב האיש' - שהוא מחשב שפעולותיו יגרמו שיהיה כך וכך... ואלו המחשבות שבלב איש הם עצמם יביאו שעצת ה' תקום ותצא לפועל.

ג. ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע למי שברשותו חבית מלאה יין בדופן החבית קבוע ברזא (ברז), הלה שרצה להרבות את יינו, הלך והתקין עוד ברזא בצדו האחר של החבית, מתוך דמיון שיתרבה יינו עי"ז... ובאמת הוא נשאר עם אותה כמות יין אלא שמכל ברז יבוא לו 'מחצית' מהכמות. כן ממש הוא האדם המוסיף להתאמץ ב'שעות נוספות' ויגיעה יתרה בעמל הפרנסה, מדוע לא יבין שהפרנסה קצובה משמים בקצבה מדויקת, וכל תוספת השתדלות כמוהו כהוספת ברז בחבית היין, שלא ירוויח מאומה מזה.

ד. שאלה נשאלה לפני כמאה וחמשים שנה בעיה"ק ירושלים, ששחטו עוף ונמצא שראשו רוחש כולו כינים מבחוץ, ונסתפק בעל העוף האם זה נחשב לטריפה, ואף שדעתם של כל מורי ההוראה הייתה להתיר בהכשר גמור, משום מה לא היה לבו של בעל העוף שלם בהכשרם, לכן עלה למעונו של הגה"ק מהרי"ל דיסקין זצוק"ל, ציווה המהרי"ל לפתוח את הראש, והנה נתברר כי כל מוחו של העוף רקוב מתוכו היה וודאי טריפה הוא, והסביר המהרי"ל

באר הפרשה - פרשת פינחס

עומד ומתפלל, כי 'כל מלחמתן של ישראל היה בכח הפה'. וכדאיתא במדרש (שוח"ט תהילים קמ"ז) על הפסוק רוממות א-ל בגרונם וחרב פיפיות בידם, בזה"ל, לכך נאמר רוממות א-ל בגרונם, אמר הקב"ה אתם מרוממין אותי ואני עושה מלחמה בעדכם כדי להצילכם מן הגלויות וזמן השעבוד, וכן אמר הכתוב פיהם של ישראל הוא חרבם שנאמר וחרב פיפיות בידם, עכ"ל. ומסמך לזה עוד מה שנאמר (דברי הימים ב' כ כב) 'ובעת החלו ברנה ותהלה נתן ה' מארבים על בני עמון מואב והר שער הבאים ליהודה וינגפו'.

ואין הדברים אמורים לגבי 'מלחמה' דייקא, אלא כיו"ב הוא בכל צרכי האדם בחיי העולם הזה, כי אין

ויעמוד פינחס ויפלל - אין לך טוב מן התפילה
בפרשתן (כה יא), 'פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל' וגו', הקשה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (פנחס תרמ"ב), הנה לעיל כתיב (לעיל כה ז) 'ורא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו' וכו', ומפורש בכתוב שנמל רומח ובו השתמש להרוג את זמרי, ולאידך כתיב (תהילים ק"ל) 'ויעמוד פינחס ויפלל', והרי שהיתה 'מלחמתו' על ידי התפילה, ואנחנו לא נדע במה ערך את המלחמה עם 'רמח' או עם 'תפילה'.

ומבאר, כי ודאי שנמל רומח וכפשוטו של מקרא, אך לא היה באפשרותו לנצח אם לא שגם היה

כי אין כאן כל רוח הקודש, אלא שעל כל עוף ישנם כינים רבים בראש, אלא מכיוון שמדרכו של עוף להניע ראשו הנה והנה, ממילא נופלים כל הכינים, אך משראיתי כי עוף זה מלא בכינים הוא, הבנתי שוודאי חסרון יש במוחו - שמחמתו לא הזיז ראשו ולא ניער מעצמו את הכינים, על כן ציוויתי לפתוח הראש, ונמצא מה שנמצא... כיו"ב, כל אדם יש לו כינים בראש אלו הדמיונות שהוא עושה ופלוני עושה, וכו' וכיו"ב, אין לו אלא לנער את הראש מכל הכינים - השטותים הללו ע"י קנין האמונה האמיתית, ואם לא ינער את ראשו כפעם בפעם, ייהפך ח"ו לטריפה...

מן הבאר

וכבר מצינו בזה"ק (ח"א קסו.) על הפסוק (משלי יב ט) 'חסר לחם' בהאי לישראל קדישא חסר לחם - חסר מהימנותא, ר"ל, חסרון ה'לחם' והפרנסה מקורו בחסרון האמונה, על פי זה אמר הרה"ק ה'ישמח ישראל' מאלכסנדר זי"ע (תולדות ד"ה אות ו') אנשים דורשים עצות ותחבולות לפרנסה, ועצתו אמונה, להאמין בה' יתברך שהוא המהוה כל הוויות.

כדברים הללו כתב גם הרה"ק ה'עטרת ישועה' זי"ע (פרשת במדבר בדיבור השני) וביאר בזה מה שאמרו חז"ל (שבת לא.) אמונת זה סדר זרעים, ופירשו בתוס' שמאמין בחי העולמים וזורע, שהכוונה היא, שהדרך שעל ידה יגדלו הזרעים היטב בלי חסרון הוא רק על ידי שמאמין בחי העולמים שממנו הכל.

על פי זה מבארים הא דמטו משמיה דהרה"ק בעל התפארת שלמה זי"ע על תפילתו של הרה"ק ה'אור לשמים' זי"ע, שהינה סגולה נוראה לפרנסה ולהצלחה לאומרה בכל יום, ואף הוא בעצמו אמר תפילה זו פעמיים בכל יום בערב ובבוקר, והמתבונן בתפילה זו לא יבין ענין סגולה זאת, שהרי לא מוזכר שם כל ענין הפרנסה ולו ברמיזה בעלמא. אלא ביאורו, כי אמנם, כל אותה תפילה מלאה בדיבורי אמונה ודביקות בחי עולמים. וכך הוא נוסח התפילה ריבון העולמים ידעתי כי הנני בידך לבד כחומר ביד היוצר, ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולתמוך נפשי מבלעדי עוזך ועזרתך אין עצה וישועה, ואם חלילה יחפצו כולם להרע אז אתה בחמלתך תשים עיניך עלי ותשקיף עלי השקפה לטובה ממעון קדשך, הנה חבלים נפלו לי בנעימים וישועתי באה ועזרתי תגלה, וזוהי הסגולה לפרנסה טובה ולכלכלה - כאשר יאמין בתכלית האמת שכל עזרתו אך ורק משמים באה לו עי"ז אכן יזכה לשפע רב ממרום, ישועתו באה ועזרתו תגלה.

ה. עפ"ז מבאר עוד ה'שפת אמת' דקדוק לשון הכתוב 'ויקח רומח בידו', שלכאורה הוא ייתור לשון, כי פשיטא שנטל את הרומח בידו ולא באבר אחר... אלא כי הא גופא בא להשמיענו, שאכן נטל את החרב רק 'בידו' ולא ב'ראשו'... כלומר, לבו ומוחו היו עסוקים בויעמוד פינחס ויפלל, בתפילה לא-ל חיי, ורק ב'ידיים' נטל רומח כדרכו של עולם, אך לא היה 'שקוע' בדרכי המלחמה...

באר הפרשה - פרשת פינחס

אפשר לו לאדם להשיג מאומה זולתי כה התפילה, וכבר כתב בספה"ק 'תורי זהב' (ד"ה צו) לבאר מה ולאידך גיסא, אין לך דבר שאי אפשר להשיגו עם שנאמר (כה ב-ד) 'צו את בני ישראל ואמרת תפילה בכל כוחו וכוונתו'. אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו

וידועים דברי הגה"ק החזו"א ז"ע, שעיקר ההשתדלות היא התפילה, אלא שלפעמים נדרש מן האדם גם לעשות פעולה בפועל, אבל לעשות הפעולה ולא להשתדל בתפילה באופן זה בוודאי לא עשה את המוטל עליו לעשות, ולא יצא ידי חובתו (מעשה איש ח"ז קג).

1. וממילא ידע האדם כי עיקר ה'השקעה' צריכה להיות בתפילה, כי רק על ידה תבוא אליו הישועה ויימלאו משאלות לבבו. וכך אומרים משם הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר ז"ע בדברי חז"ל (ויק"ר י ה) 'תפילה עושה מחצה', כי האדם בעצמו אינו מתפלל אלא 'מחצה', כלומר, שאינו משים כל יתרו וכל תקוותו בתפילתו, וסומך עצמו על עוד 'השתדלויות' על כן גם תפילתו עושה רק מחצה...

בדרך זה פירש הגר"י גאלינסקי זצ"ל את הפסוק (תהילים קמב א) 'משכיל לדוד בהיותו במערה תפלה', שלכאורה היה צריך לומר 'בהיותו במערה התפלל תפלה' וכיו"ב. אלא ביאורו, כי כשרדף שאול אחרי דוד, מצא דוד מערה פתוחה ונכנס לתוכה, באותה שעה סכנה גדולה נשקפה לחייו כי עתיד היה שאול לעבור על פתחה של המערה הזאת... מה עשה הקב"ה שלח לשם עכביש והלה טווה 'קורי עכביש' במהרה, עד שהיה נראה כמי שלא נגעה יד אדם בפתחה של מערה מזה עידן ועדנים, וכשעבר שם שאול לא העלה בדעתו כי דוד נכנס זה עתה למערה זו והנו שוהה בה, והמשיך בדרכו ונשארו חייו של דוד לעצמו כשלל רב (אוצר המדרשים, עיי' חומת אנך להחיד"א ש"א כא), וזהו משכיל לדוד בהיותו במערה - שאז בהיותו במערה וניצלו חייו השכיל והבין כי אין לו תקווה אלא בכח אחד והיא ה'תפילה'. כי רק בה תלוי האדם וכל הוייתו, ורק בזכות הכרה זאת ניצול מכל רע ונושע על אתר ע"י העכביש ששלח הקב"ה להצילו.

וכך איתא במדרש (שוח"ט, תהלים קמב) 'משכיל לדוד בהיותו במערה תפלה, כשהיה שאול ודוד במערה, ידע וראה שאין אדם עומד לא בממונו ולא בחכמתו ולא בגבורתו, ומהו עומד לו - תפילתו, השכיל דוד וידע ואמר שאין טוב לו אלא תפלה', ועלינו להאמין ולהחזיק היטב בכח זה.

2. כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' ז"ע (ליקוטים, על תהלים) על הפסוק (תהלים קו ל-לא) 'ויעמוד פינחס ויפלל ותיעצר המגפה ותחשב לו לצדקה לדור ודור עד עולם', ולכאורה צריך ביאור, במה נשתבח פינחס שתחשב לו הצלת בני ישראל לצדקה לדור ודור, ואילו בהצלתו של אהרן בהקרבת הקטורת לא נאמר כן. ומבאר הרה"ק, שאהרן הכהן עצר את המגיפה ב'קטורת' הקיימת רק בזמן שביהמ"ק קיים, מה נעשה עתה כשחרב הבית... לזה בא פינחס והעמיד את המגפה ב'תפילה' אשר עד עצם היום הזה יש בכוחנו להתפלל בכל לב כדוגמת פינחס באותם הימים ללא כל שינוי - להציל רבבות אלפי בני ישראל מכל גזירה קשה ורעה, ובעבור העמדת כח זה תחשב לו לצדקה לדור ודור עד עולם. 3. ידוע מה שפירשו חז"ל (תענית ב.) מה שנאמר (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם' - 'איזהו עבודה שבלב זו תפילה', וביאר הרה"ק ה'בעל הסולם' ז"ע, שהנה אם ידפוק אדם בידו על השולחן מידי יום ביומו שעות ארוכות עדיין לא ישבר השולחן, אמנם, אם 'פעם אחת' יכה על השולחן מכה עזה בכל כוחו, הרי מיד ישבר השולחן לשברי שברים, כיו"ב לענין התפילה, כי פעמים שאלף תפילות מן השפה ולחוץ לא יפעלו כמו תפילה אחת שתצא מקירות לבו - בכל לבו וכוונתו, על כן בכל לבבכם זו תפילה.

ויתבאר ביותר על פי הנהוג בדורנו הרבה אצל הרופאים אשר עורכים 'ניתוחים' על ידי קרן 'לייזר', והוא כח שברא הקב"ה אשר בכוחה לרכז אור וחום הרבה לנקודה אחת (בשונה מקרן אור רגיל המתפשט לכל הצדדים), ועי"ז יש בכח קרן האור לשבר אפילו מתכות קשות כמין ברזל, והוא 'משול' לעניין התפילה, אם לא יפוצו מחשבותיו לכל עבר... אלא ירכז כל כוחו וכוונתו בתפילה - בידו לשבור אפילו 'קירות ברזל', ולבטל כל גזירות קשות ורעות...

שח לנו אברך תלמיד חכם מופלג ומופלג, אשר בגזירת שמים הנו מטופל מזה תקופה ארוכה עם כמה מילדי שיחיו הסובלים מחלאים שונים, ירפאם השי"ת במהרה בתכלית הרפואה בשלמות. על אף שהוא נכנס ויוצא תדיר ב'בתי חולים' למענם, הוא מתחזק וגם מחזק את כל סביבותיו באמונת אומן בצורה נפלאה, ומקדש שם שמים ברבים. והנה פנה אליו אחד מבכירי הרופאים - לאחר שניסה עבור אחד מהילדים איזו דרך טיפול שלא צלחה, ובכדי להצדיק כשלוננו אמר לו בכהאי לישראל, 'ראה נא, אי אפשר להילחם עם קיר'... נענה האב הצדיק בטהרת לבו ואמר

באר הפרשה - פרשת פינחס

יהיה בבחי' לחמי לאשי על ידי עבודה שבלב' מתוך אש קודש באהבתו ויראתו ית'.

ואילו הרה"ק הישפת אמת' זי"ע (תרמ"ז) ביאר במה שנאמר 'צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריה ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו', תשמרו - מלשון 'המתנה' (כמו 'אביו שמר את הדבר', בראשית לו יא), וכלומר, 'שכל היום יהיה הכנה מרוב התשוקה שיגיע כבר זמן קרבן התמיד, וכן צריך להיות בתפלה (אחר חורבן הבית, שתפילות כנגד תמידים תקנום, ברכות כו:)) שכל היום יהיה מפל אצל האדם, ועיקר הוויתו"א יהיה בשעת התפלה², כמ"ש החבר מעלת החסיד³. וזהו תשמרו להקריב לי במועדו⁴.

להקריב לי במועדו, ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה' כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עולה תמיד, את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים', שהנה 'רוב המוני עם אינם משגיחים על תפלתם שיהיה בכוונה כל השנה⁵, רק בימים הנוראים מחזיקים את עצמם בכל כוחם להתפלל כראוי בכוונה שלימה', וכנגד זה דיבר הכתוב 'ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה', ר"ל שתפללו באש ובהתלהבות כל השנה, ומה שאצלכם 'כבשים' - מלשון כבוש, 'בני שנה', ר"ל, שכל השנה האש כבושה אצלכם. לא תעשון כן לה' אלוקים - אלא שנים ליום עולה תמיד, הן בתפילת הבוקר והן בתפילת הערב, תמיד

לרופא, אכן, כן אפשר... חז"ל הקדושים אומרים בגמרא (ברכות ה:)) שבשעת התפילה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הקיר, שנאמר (ישעיה לח ב) 'ויסב חזקיהו פניו אל הקיר'... ומה ראו על ככה, אלא להשמיענו, כי באמצעות התפילה ניתן אף להזיז קיר, וכל מה שדומה לקיר...

ט. מעשה היה במשפחה אחת שבאו אל העושה שלום' שיסדר להם את ה'שלום הבית', משנכנס העסקן לעובי הקורה גילה שהסיפור כבר התחיל ב'חדר יחוד', כי בהיותם שמה היא הוציאה פלאפון מחיקה, ודיברה עם חברתה במשך שעה שלימה... משנשאלה על כך, ענתה, בצד השני של הטלפון היתה חברה קרובה מאד שמאד רצתה לבוא להשתתף בחתונה, אלא שלדאבון לב שברה את רגלה בו ביום, על כן הוצרכתי לדבר עמה... ענה הבעל, אכן, אבל עדיין... אין כאן מקומו, ולא עוד, כי כבר דברה עמה במשך ארבע שעות בעצם יום החופה, וגם מתחת החופה שוב דיברה עמה... ועיקר החסרון (בעיה) - שאינה מבינה מה דופי יש בזה...

וממש כיו"ב, וללא כל שינוי, הדבר דומה מי שבא אל התפילה להתייחד עם הבורא, ודייקא בשעה זו הוא ג"כ עסוק עם חברו... או שמוציא את הסעלפאון (פלאפון) מחיקו לדעת מי התקשר אליו... רבי יהודי, הרי יש לך כ"ג שעות בכל המעת לעת לדבר עם חברך, וכי באותה 'שעה אחת' שהנך בא להתייחד ולהתקרב אל בוראך דייקא אז הנך חייב לדבר ולדבר עם החברים...

י. שמא תאמר, אין בידי ובכוחי לכוון בתפילתי ולערוך את ה'עבודה שבלב' כדת כראוי וכנכון... שמע נא למה שביאר הרה"ק רבי זאב מז'אבריו' זי"ע (בנו של הרה"ק המגיד מזלאטשוב) בלישנא דקרא בפרשתן (כו לה) 'לתתן משפחת התתני', שנרמז כאן, כי זה האיש הרוצה באמת להתחנן לפני אביו שבשמים - מן השמים יתנו לו סיוע ו'משפחות' ודרכים הרבה שאכן יוכל להגשים משאלות לבנו, לזכות לעמוד בתפילה ובתחנונים לפני מלך שומע תפילה (הובא באגרא דכלה).

יא. וכך ביארו צדיקים (הובא גם ב'חורב' להגאון רש"ר הירש עמוד 456) בביאור לשון 'מתפלל', שלכאורה על פי כללי דקדוק לשון הקודש היה צריך לכנות את האדם המתפלל בשם 'מפלל', דהיינו שעושה פעולת תפילה, ולא בשם 'מתפלל' שהוא מלשון מתפעל, אלא ללמדנו שכאשר עומד בתפילה צריך להיות כל כולו בתפילה וזו תהיה כל מהותו, ועל דרך שאמר דוד המלך על עצמו 'ואני תפלה' (תהילים קט ד), עד שממילא 'מתפלל' הוא.

יב. הגדרה נפלאה אמר הגה"צ רבי משה וואלפסאן זי"ע בענייני תפילה, כי ג' מדרגות ישנם בהולכי ביהכ"נ לתפילת שחרית, יש מי שהתפילה היא רק הקדמה לסדר יומו ואיננה חלק מסדר יומו, יש מי שהיא חלק מסדר יומו, ויש מי שהתפילה היא עיקר יומו.

וכה ביאר את דבריו - דרגה הראשונה, יש מי שקם משנתו ומיד מחשב ויודע שעליו לסדר היום 20 ענינים... אבל משהו מפריע לו - שהרי אסור לעשות חפציו קודם שיתפלל, והתפילה עומדת לו בדרכו (שטייט איהם אין וועג), לכן ממחר לביהכ"נ להתפלל, כדי שיוכל לאחמ"כ להתחיל ב'סדר היום' שלו. דרגה השנייה, עדיפא מהראשונה (כי הראשון התפילה היא רק הקדמה לסדר יומו) והיא שהתפילה היא חלק מ'סדר יומו' חלק כחלק - שוה בשוה, התפילה היא

הקוראים בשמו וכל אחד יכול להרהיב עוז ולגשת אל הוד מעלת מלכותו, ולשאול ממנו כל, כאוות נפשו. וכן הנמשל, כי בזמן הזה שהשכינה בצפור נודדת מקינה (משלי כו ח)... לבן הרשות נתונה לכל אדם להתקרב אל מלכו של עולם והוא עונה אליהם^{טו}.

לחמי לאשי - עבודת השי"ת מתוך התלהבות וזהירות מן הקרירות

בפרשתן (כח ב), 'צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו' וכו', ומבאר הרה"ק המגיד מזאלזיץ זי"ע (תורי זהב ד"ה צו), על פי מה ששמע מהרה"ק המגיד

ודע, שאף שהתפילה יפה כוחה בכל עת ובכל שעה, מ"מ ביותר היא מתקבלת דייקא בימים אלו - ימי בין המיצרים^{טז}, וכדבריו הנודעים של הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (מסעי ד"ה אלה) בשם הרה"ק ה'מגיד' ממעזריטש זי"ע לבאר בפסוק (איכה א ג) 'כל רודפיה השיגוה בין המצרים', שמרמו לכל 'רודף י-ה' שהזמן ל'השיגו' הוא בבין המצרים.. וממשיל את הענין לשר ומלך גדול, אשר בעת שהוא יושב בביתו אזי אימתו מוטלת אשר לא כל איש ואיש יכול לבוא פנימה, ואין הפשוטים שבאנשים רשאים להיכנס לפני ולפנים. אך כשהמלך נודד במסעותיו ברחבי המדינה, בבחינת 'מלך בשדה', אז הוא קרוב לכל קוראיו ויאזין שוועת כל

אחת מה 20 ענינים שעליו לסדר באותו יום. למעלה מהם מדרגה השלישית - שרק התפילה ממלאת את ישותו, כשהוא קם בבוקר אין לו שום ענין לסדר, אין לו בעולמו אלא ד' אמות של תפילה, ואחר שהתפלל כדת וכנכון לפני ממ"ה הקב"ה אז יוצא לעיין בענייניו, כי יתכן שהכל כבר הסתדר אחר התפילה, וכבר אין צריך לעשות ולסדר מאומה, אם ימצא שצריך עדיין משהו אז יסדר אותו.

יג. כוונתו לדברי הכוזרי (מאמר ג אות ה) ותהיה העת היא (של התפילה) לב זמנו ופריו, ויהיו שאר עתותיו כדרכים המגיעים אל העת היא, יתאוה קרבתו שבו מתדמה ברוחניים ויתרחק מהבהמיים, עוד מביא שם שהתפילה צריכה להיות לו לאדם כדוגמת האכילה שמזינה אותו מסעודה זו עד סעודתו הבאה, וכך יקח האדם את מזון נפשו מתפילה זו עד לתפילה הבאה.

יד. גם בכלל ה'תשמרו' הוא הזהירות והשמירה על כבוד התפילה, ובכלל זה להשכים לבית המדרש ולהגיע ב'מועדו' - בעיתו ובזמנו... סיפר הגאון רבי זאב קאהן שליט"א (משגיח בישיבת 'מאור התלמוד' ברחובות), שאמו ע"ה התגוררה בקאפנהאגן (קופנהאגן) שבדנעמארק והאריכה ימים עד 'מאה ואחד', וכיו"ב האריכו ימים רבים מבני הקהילה, אשר הפליגו למעלה ממאה שנה בשיבה טובה, בדקו ראשי הקהילה את 'סוד' הדבר, ומצאו שכולם כאחד מיוחדים במעלתם ובהנהגתם הטובה שאינם מאחרים לבוא בזמן לתפילה שבביהכ"ס. פ"א ביקרו ראשי הקהילה בארה"ק, משכנסו אל הגאון בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל סיפרו לו את ה'אותות ומופתים' הנעשים בקהילתם ושמסקנתם הייתה שהוא בזכות ההקדמה לבוא לביהכ"ס, נענה הגאון ואמר, אף אני הולדתי בווינא, ואף שם היתה הזקנה מצויה ביותר - וראו בעליל שלא המקום גורם לכך, כי גויי המקום לא היו מאריכין כ"כ ימים רק אחינו בני ישראל, עד שפעם נפטר אדם 'בקיצור ימים ושנים' והוא רק בן שבעים... ופשפשו במעשיו מדוע באה לו הרעה הזאת, עד שהתברר שכולם מקפידים להשכים לבית המדרש בעתו ובזמנו, חוץ מהנפטר 'בדמי ימיו' שהיה מאחר לתפילה. ובאמת כבר מצינו מקור מפורש לכך בדברי חז"ל, וכדאיתא בגמ' (מגילה כז:): 'שאלו תלמידיו את ר' פרידא במה הארכת ימים, אמר להם מימי לא קדמני אדם לבית המדרש'.

וכך אמרו, שכשם ש'שיבה' ר"ת ש'תיקה י'פה ב'שעת ה'תפילה, שמי שאינו מדבר בזמן התפילה יזכה לשיבה טובה, כך גם 'שיבה' ר"ת שעת התפילה יהיה בדייקנות - ואם יעשה כן יזכה לאריכות ימים. שמא תאמר שהר"ת אינם 'כסדרן'.. אכן הא גופא קמ"ל, שמדרך העולם שבעת עמדו להתפלל מתעוררים לפתע טרדות רבות ומשונות ו'סידורים' דחופים שעדיין אינם מסודרים ועליו לסדרם... זוהי ה'חכמה', להניח את ה'סדר'... ולעמוד בתפילה בזמנה. טו. וכן מתאמרא בשם הרה"ק מבערז'אן זי"ע שאין זמן המסוגל לקבלת התפילות כימים אלו אשר הם במצב של 'תפילה לעני כי יעטוף' ומן המצר קראתי י-ה - ענני במרחב. ונתנו רמז לדבר כי 'נחלה בלי מצרים' (515)

בגימטריא 'תפלה', שעל ידי התפילה יזכה לסלק 'בין המצרים' ויהפכם ל'בלי מצרים'...

טז. ושמא יאמר אדם - היאך אתקרב אל הבורא ואין בידי עשות מאומה בעבודתו, ובפירוש אמרה תורה (שמות כג טו) ולא יראו פני ריקם, תשובתו בדברי ה'עבודת ישראל' עצמו בפירושו למסכת אבות (ב יד)...לכך קל להתקרב

באר הפרשה - פרשת פינחס

ובאמת, זהו מעיקרי יסודי העבודה, לבעור תדיר באש קודש לעשות רצונו ית', וכמו שביאר הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (חכמת התורה תקצ"ד) בלשון הכתוב בריש פרשתן (כה יא) 'פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, שלכאורה תיבת 'בתוכם' הוא יתור לשון, שהעיקר הוא מה שקנאו את קנאתי, ומאי נפקא מינה אם היה זה 'בתוכם' אם לאו. אלא ביאורו, שפינחס באותו מעשה הבעיר בהם ובתוכם את רוח הקנאה וה'רתיתה' שהיתה צריכה להיות בהם, ורק בנין כך לא כליתי את בני ישראל ח"ו.

ומה מאוד צריך להתרחק מאותו יצר המבלה כל חלקה טובה מנפש ועד בשר ו'קרירות' שמו - להיות 'יבש' לכל דבר שבקדושה, שעושה את מצוות ה' מן השפה ולחוץ מבלי התעוררות הלב, כי אף אם הוא מדקדק בקלה כבחמורה אך מאחר שעושה זאת בקרירות

הגדול ממעוררית זי"ע לפרש במה שאמרו (זח"ג ז): 'ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים, כי עבודת ה' ביראה ובאהבה מתוך התלהבות זו היא כביכול 'פרנסתו' של הקב"ה, 'כי השעשועין ותענוג שמקבל ית' מעבודתו זה נקרא אצלו פרנסה', ועל כך נאמר (דברים ד כד) 'כי ה' אלוך אש אוכלה הוא', 'ר"ל האש של התלהבות שאדם מתלהב בעבודתו ית' חשוב אצלו ית' לאבילה' (עכ"ד המגיד ממעוררית), ועפי"ז מפרש גם בפסוק זה, את קרבני לחמי - היינו ה'פרנסה' שלי, תשמרו להקריב לי על ידי 'לאשי' - באש ההתלהבות.

ובאופן נורא כתב הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע על הפסוק (כה יט) 'והקרבתם אשה עולה לה', שאם התקרבות האדם לקונו בעבודתו ית"ש היא מתוך 'אש' ההתלהבות אזי עולה לה' - כביכול יש עליה להשי"ת... וכביכול האדם באש הקודש היוקרת בו מרומם ומגביה את כבודו ית'.

עצמו אל הבורא יתברך בימים אלו משאר ימים, כדוגמא ומשל כשהשר יושב בפלטין שלו אז אינו בקל לבוא אצלו מחמת השומרים הסובבים אותו וגם צריך להביא לו תשורה גדולה לראות פניו, אבל כשהשר יוצא לדרך קל לבוא אצלו וגם תשורה מועטת נחשבה בעיניו... ומקבל אותו בסבר פנים יפות מחמת שהוא בדרך.

יז. וכה אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, כי בעולם העליון יתייחסו אלינו (לא לפי חוג, חסידות, קהילה או מוצא... אלא) לפי חמישה סוגים, וכמו שאמר בלשון קדשו 'ס'איז דא קאכעדיגע יידן, און ס'איז דא ווארעמע יידן, און ס'איז דא לעבלאכע יידן, און ס'איז דא קאלטע יידן, און ס'איז דא פאפרוירענע יידן' (יש יהודים רותחים, חמים, פושרים, צוננים, קפואים...). ובזה תלוי כל עיקר היהדות, עד כמה היה ליבו ער ורוחח לעבודתו ית'... מעתה אל יחשוב אדם אם הוא נושא חן בעיני פלוני או אלמוני, רק יחשוב על כל מעשה ומעשה, אם זה משתייך לחוג של אידישקייט או לפשרנות או ח"ו לקיפאון, וכל אחד צריך לענוד את זה עטרה לראשו ולאור זה יכוון את כל מעשיו.

כיוצא בדבר ממש הביא הגה"צ רבי ישראל אליהו ויינטרוב זצ"ל מאשר הובא בתשובות הגאונים (שערי תשובה סי' פד) ששאלו לרב האי גאון זי"ע מהו משמעות הלשון של 'צורבא מדרבנן', והשיב 'כמו צרבת השחין (מלשון הכתוב ויקרא יג כג), דבר חם, המתחמם באש של תורה' - והרי ש'צורבא מדרבנן' אינו מי שלומד תורה כל היום וכל הלילה... או מי שיודע את כל חלקי התורה על בוריים, אלא מי שמתחמם באש של תורה - מי שהתורה בוערת בקרבנו... אגב אורחא ייאמר, לרמז בלשון 'פושרים' שהיא מלשון 'פשרות', כי הפושרים עושים פשרות בתורה כאילו התורה היא נכס שלהם, וברשותם להתפשר ע"ז. כי כה אמר הגה"ק החפץ חיים שפשרות מותר לאדם לעשות רק בנכס שלו, אבל התורה היא לא נכס שלו שהוא יכול לעשות עליה פשרות [הרב וולף זצ"ל הביא דוגמא לפשרנים, כמו שעומדים לקראת גמר שידוך ונעשה ויכוח בין הצדדים אם יגורו בירושלים או בבני ברק והחליטו לעשות פשרה לגור ב'רמאללה'... זה נקרא פשרות].

יח. אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע נכנס פעם יהודי ושאלתו בפיו, היות והוצע לו לעבוד בין אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, באופן שברור לו שלא יעבור לא על איסורי תורה ואפילו לא על דרבנן, אלא שמסוכן הוא להיתפס ל'קרירות'... ענה לו ה'חזון איש' - קרירות הוא ביהרג ואל יעבור.

מעשה דומה לזה סיפר הגה"צ רבי נטע ציינווירט זצ"ל, על אברך שהיה דר בבני ברק בדירה ששכנה מתחת לפני הקרקע, והיתה הדירה רטובה וטחובה מלאה עובש, עד שהדבר הזיק לבריאותו, ומצב ריאותו אכן התדרדרו כתוצאה מאויר זה, והרופאים העידו שללא כל ספק המגורים בדירה זו הוא עבורו סכנת חיים. באותו זמן הציעו לו

ובלי חשק הרי סכנה גדולה נשקפת לכל ה'אידישקייט' ואדרבה, יגביר בקרבנו את 'אש הקודש'^{כ"ו} ובכך יבער (יהדות) שלו'ט ושל זרעו אחריו.^{כ"ז}
כל מיני יצר הרע המקננים בלב אדם, וכמו

לקנות דירה מתוקנת ומורחבת בשכונת קרית הרצוג, ובאותם הימים עדיין דרו שם אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, ובא אל החזו"א לשאול כדת מה לעשות, שאלו החזו"א מה הצדדים והספקות, ענה האיש, כי בתוך בני ברק הסביבה היא טובה עד מאד אבל הדירה סכנה לבריאותו, מצד שני המקום השני הוא טוב לבריאותו אבל לאיך יש בו סכנה לחינוך הצאצאים, ענה לו החזו"א שלא יקח דירה השניה, אפילו אם מחמת כן יצטרך להשאר בדירה הישנה, שאל האיש - הרי זה ענין של פיקוח נפש, ענה החזו"א במקום שיש קרירות לירא"ש לא שייך התירוץ של פיקוח נפש.

ובמתק לשונו וחריפותו הסביר רבי נטע את הענין, שלכאורה ישאל השואל, הרי ידענו שרק על ג' החמורות נפסק ש'יהרג ואל יעבור', אבל לא בנוגע לעבירות אחרות, כי שם נפסק שיעבור ואל יהרג, מדוע על ה'קרירות' פסק החזו"א שיהרג ואל יעבור... אלא ביאור הדבר, כי באמת מה שאמרו שבשאר עבירות אינו מחויב להיהרג אין הכוונה שמותר לעבור על פי ה', כי מה שוים כל חיי האדם אם הוא עובר את פי ה', אלא הכוונה שנקיים בזה רצון ה', והיינו, כי רצון ה' שנקיים בעצמנו 'וחי בהם', על כן בבוא לפנינו נסיון בשאר עבירות חייבים אנחנו להכניע עצמנו אל ה', ובשעה זו רצון ה' הוא שנעבור על העבירה כדי שנשאר בין החיים, ועי"ז נזכה להתקרב אל ה'... וכל זאת אינו אלא מאחר שרצונו לקיים רצון ה', אבל אם יש חשש של 'קרירות' - וקרירות הכוונה שאינו מחפש לעשות את רצון ה', ואינו אלא מתרחק מה', וכי ניתן לומר שמותר להתרחק מעבודת ה' כדי להישאר לחיות... הרי ברור שעדיף שלא לחיות מאשר להתרחק מה'.

יט. ידוע העובדא שפעם הילך מרן הבעש"ט הק' זי"ע בסמוך לנהר, והימים היו ימות החורף באותן עיירות שהקור מתגבר למאד, ומי הנהר קפאו עד שהיה אפשר להלך שם ביבשה בתוך הים. והנה ראו התלמידים היאך שהבעש"ט מתבונן בנעשה שם, אחמ"כ נענה אליהם, הראיתם כוחה של קרירות, כי ראיתי אחד מן הערלים חורט על הנהר הקפוא צורת שתי וערב (והוא כע"ז ממש, שו"ע יו"ד קמ"א), והרי אין לך דבר טהור כמי הנהר - מים חיים המטהרים כל צרוע וכל זב, ואף הם עצמם אינם מקבלים טומאה (פסחים טז.), ויהי אך 'קפאו' המים, אפשר לחרוט בהם צורת טומאה חמורה...

כיו"ב לדידן ייאמר, הזהרו מן הקרירות כי היא היא 'אב הטומאה'. ולאידך ה'אש' וההתלהבות תביא את האדם למקור הקדושה והטהרה.

והדברים אמורים ביותר כלפי הזהירות מאותם 'כלים' טמאים, אשר מלבד כל האיסורים שיש בהם, הרי עיננו הרואות לדאבון לב, עד כמה 'מתקרר' זה האיש האוחז את ה'כלים'... היאך מאבד כל רגש לדבר שבקדושה... 'שריפת נשמה וגוף קיים'... ודא קשיא מכולהו. ואל תאמר יש לי היתר לצורך פרנסה, שהלא כבר הבאנו לעיל שהחזו"א לא התיר ללכת לעבוד במקום המביא קרירות, והגם שהיה זה לצורך פרנסה... באמרו ש'קרירות הוא ביהרג ואל יעבור'...

כ. סיפר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, שבזמנו היה הדרך לחמם את מי המקווה על ידי שהיו מערים עליהם מים רותחים הרבה, פעם אחת כשהלך הח"ח לטבול במקווה פגע ב'בלן' ושאלו אם כבר חימם את מי המקווה והשיב בהן, ירד הח"ח לטבול והנה המים קרים וצוננים, ניגש אל הבלן ושאלו לפשר הדבר, היאך יתכן שהמים קרים, אמר הבלן, איני יודע מה סח רבינו והלא כבר שפכתי כמעט את כל מי הדוד לתוך המקווה, הכניס הח"ח ידו לתוך הדוד והרגיש שהמים הינם פושרים... נענה הח"ח ואמר, אם הדוד רותח אזי יהיו מי המקווה חמימים, אכן אם הדוד פושר יהיו המים צוננים... והיתה כוונתו ברורה לאמור, אם האב 'רותח' ביהדותו אזי אף בניו ילכו בדרך התורה, אכן אם האבא כבר 'פושר' הרי ילדיו יהיו 'קרים'...

וכך פירש הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בלשון הכתוב (לעיל ג ט) 'וימת נדב ואביהוא לפני ה' בהקריבם אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם', שאף שאין לנו שמץ השגה בנדב ואביהוא עליהם העיד הכתוב באומרו 'בקרובי אקדש', אך מכל מקום ללמד בא, כי חטאם היה בהקריבם אש זרה, 'אש' שהיא 'זרה' להם - למעלה ממדרגתם, אך נחשב זה לחטא דייקא בגלל שבנים לא היו להם, כי אילו היה להם בנים לא היה נחשב לאש זרה כלל, כי הבנים צריכים לראות את האב בוער באש...

באר הפרשה - פרשת פינחס

שכתב הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (אמור ד"ה ובת) על הפסוק (ויקרא כא ט) 'ובת איש כהן כי תחל לזנות את אביה היא מחללת באש תשרף', שכאשר האדם חוטא ח"ו הרי הוא עושה פגם למעלה ונותן כח לסט"א, וזהו זבת איש כהן כי תחל לזנות הרי את אביה שלמעלה היא מחללת, והעצה והרופאה לזה היא באש תשרף - 'על ידי ההתלהבות שמתלהב אח"כ לעבודת הבורא ב"ה תשרף כל הקליפות'.

וכאותו מעשה שהיה אצל אחד שהיה גריל בכל יום בהשכימו משנתו לשתות כוס קאווע (קפה) ובתוך כך לקרוא ב'כתב עת' (עיתון), לימים בגרו ילדיו וחשב לעצמו שאין זה מן הראוי שבנו יראה איך שהוא קורא בכתבי עת לפני התפילה, על כן החל לעיין בעת שתיית ה'קאווע' בספר מוסר, אך ליבו היה נוקפו שאין זה 'לשמה'... כי הוא לומד בספר מוסר רק בשביל הילדים שיראוהו... והלך לשאול בעצת הרבי ר' שלומ'קה זי"ע מזוועהיל, והשיב לו סי איז אמת'ער לשמה אין חינוך הבנים - זהו לשמה אמיתי בחינוך הבנים... (הובא ב'סוד צדיק' עמ' קמה).

כא. כה פירש הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע במה שאמרו חז"ל (תנב"א כב ב) חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, שהנה ידוע מה שאמר הרה"ק הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע (וכן הגידו הרבה מצדיקי הדורות) שלכאורה צ"ב, כיצד שייך שיגיעו מעשינו למעשה האבות הקדושים אשר הם נשגבים ונבדלים ממנו הרבה יותר מרחוק מזרח ממערב (יש שביארו שלכן דייקו חז"ל בלשונם ואמרו מתי יגיעו מעשי, והוא מלשון 'נגיעה', שלכל הפחות ידמו מעשינו למעשי האבות במקצת שבמקצת), וביאר ה'פני מנחם' מאי משמע 'נגיעה', שהוא על דרך 'נוגע בעדות', מי שיש לו 'נגיעה' ורצון ורווח באותה עדות, ועל דרך זה הכוונה מתי יגיעו - מתי יהיה לנו רצון ושאיפה שיהיו מעשינו כמעשה האבות הקדושים, שיהיה לנו לכה"פ 'נגיעה' (כלומר, רצון וסיבה, אינטערעס) באותם מעשים, ושלא תהיה עבודתנו מהשפה ולחוץ כמי שעושה דבר שאין לו בו שום עניין...

כלל הדברים הוא כמו שאמר הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל בקוצר לשון, הגדרה הכוללת הכל, פינחס הראה שאכפת לו מכך... ומזה התעלה לכל מדרגותיו, ובזכות זה זכה לכל האמור בפרשה לו ולזרעו אחריו.

כב. מעשה היה בעיה"ק ירושלים לפני כמאה שנה, באיש יהודי שהיה מוכר ביצים לפרנסתו, והנה שם לבו לדבר פלא, כי בכל לילה הוא מכין את הביצים בטבלאות זה על גב זה, ובבוקר כשהוא נכנס לחנותו בבוקר הוא מוצא שמהטבלא הראשונה חסרים כמה ביצים, והבין שמן הנראה לגודל חרפת הרעב השוררת בחוצות יש מי שנכנס לקיים 'נטילת ידים' וגונב כמה ביצים, החליט המוכר להחליף את המנעול של החנות למנעול חדש וחזק יותר, ועדיין, בכל לילה ולילה נגנבים כמה וכמה ביצים, הדבר חרה לו עד מאד, והסיק מסקנא שכנראה ה'שכן' הסמוך לחנותו הוא הגנב, כי הוא הקרוב ביותר אל החלל... אבל לא ידע והבין היאך הוא נכנס, אולי הצליח להשיג מפתח בדרך לא דרך... ומכל מקום, לא אבה להחליט, אלא בגדר 'חשש וספק'.

וגמר אומר לוותר על שינת הלילה ולבקר במשך הלילה כמה פעמים סביבות החנות, וראה שהרחוב 'שקט' לגמרי, אין איש מתקרב, אך בבוקר ראה לתדהמתו ששוב ביקר הגנב... והנזק קשה מנשוא. בצר לו החליט לגשת לרב העיר הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל, ואמר לרב כך וכך הוה מעשה, וגם אמר לפני הרב שאינו יודע מי הגנב, אבל יש בלבו חשד על השכן.

רבי שמואל שמע את דבריו, עצם עיניו להתעמק במחשבותיו, אחר פקחם וכה אמר לו, שמע נא היטב לעצתי, היום תבשל שלושים ביצים, ותניחם בטבלא הראשונה - המוכר לא הבין, וכי מדוע להפסיד שלושים ביצים (שאינו מוכרים ביצים מבושלות), ועוד תמה, וכי אם יבשל יפסיק שכנו מלגנוב, על מה ולמה, אבל התחזק באמונת חכמים, בישל שלושים ביצים, הניחם בטבלא העליונה ונעל היטב את החנות.

ויהי ממחרת בפתחו את החנות, נגלה לעיניו הגנב בעצמו... נחש שרוע על הארץ פגר מת... והבין שבכל לילה היה הנחש יוצא ממחבואו והוא זה שאכל את הביצים, אבל מאחר שבליילה זה היו הביצים מבושלות לכן נחנק למות.

וכזאת ייאמר לדידן, לכל אחד יש בקרבו ובלבבו 'נחש הקדמוני' - יצה"ר, יצר שמעשי ידיו גרמו לעצמו - יצרי מעללי איש - ונחש זה גונב מעמו בכל עת ושעה, כל טצדקי שעושה אינו מועיל, הלה ממשיך לגנוב ממנו עוד תורה ועוד ירא"ש, והעצה להפטר ממנו - לבשל באש, כל מה שיעשה יעשה ברתחת אש הקדושה, ואז יקוים בו כלשון הקדושת לוי, 'על ידי ההתלהבות שמתלהב אח"כ לעבודת הבורא ב"ה תשרף כל הקליפות', הנחש והיצר יתבטלו לגמרי...

עולת תמיד - ענין ה'קביעות' בעבודה

בפרשתן (כח ג), 'כבשים בני שנה תמימים שניים ליום עולה תמיד', מכאן למדנו חשיבותה של ההתמדה והשמירה על הקביעות והתמידות, הן בתורה והן בעבודה וככל ענין טוב, וכמו שכתב המהר"ל בספרו 'נתיבות עולם' (נתיב אהבת רע פרק א), וז"ל. כתב 'בחיבור 'עין יעקב' בהקדמת הכותב שמצא בחיבור מדרש אחד. בן זומא אומר, מצינו פסוק הכולל את כל התורה כולה והוא (דברים ו ד) 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד'. בן ננס אומר, מצינו פסוק כולל, והוא (ויקרא יט יח) 'ואהבת לרעך כמוך', שמעון בן פזי אומר, מצינו פסוק כולל יותר, והוא (בפרשתן כח ד) 'את הכבש אחד תעשה בבוקר, ואת הכבש השני תעשה בין הערבים', עמד רבי פלוני על רגליו ואמר, הלכה כבן פזי'.

והנה דברי המדרש פלאיים ואומרים דרשני, בשלמא הפסוק 'שמע ישראל' ניחא, שהרי האמונה בה' אחד ואהבת השי"ת האמורה באותה הפרשה הם הם יסוד כל התורה והמצווה, ועל ידי מצוה זאת דבוק בו

יתברך לגמרי. כמו כן, מצות 'ואהבת לרעך כמוך' כבר אמר רבי עקיבא שהיא כלל גדול בתורה, והביאור בזה כי הוא קאי גם על הקב"ה שנקרא 'רעהו' (עי' שבת לא:), ועל כן לא יעשה האדם מה דסני לקוב"ה [ועיי"ש עוד כמה דרכים בזה]. אולם צ"ב, וכי איזה כלל גדול הכולל את כל התורה כולה יש במה שנאמר בקרבן תמיד 'את הכבש האחד תעשה בבוקר, ואת הכבש השני תעשה בין הערבים'.

אלא מבאר המהר"ל, דקרבן תמיד מרמז לאדם על ה'קביעות' בעבודתו יתב"ש, כי היו מקריבין אותו בקביעות מדי יום ביומו, ואם עבר זמנו בטל קרבנו ולא שייך להשלימו. כמו כן מה שאדם עובד את השי"ת בתמידות הנמור בזה הוא נחשב לעבד ה', כי כמו שהעבד לא סר עבודתו מאדונו רק הוא עובדו תמיד, כך עלינו לקבל עול מלכות שמים, וזה כלל הכולל את כל התורה כולה^ג, כי עיקר תכלית האדם הוא להיות 'עבד ה' בתכלית השלימות. וזה יקויים ע"י קבלת עול התורה והמצווה בקביעות כשור לעול וכחמור למשא^ד, ושלא יסתפק ב'קבלתו' אלא יקיימנה בקביעות^ה ביתר

כג. ואין כל נפקא מינה מי הוא העובד - אם עבודתו בקביעות הרי הוא גורם בזה נחת רוח לעילא, ולפי זה יומתק הא דאמר 'עמד רבי פלוני על רגליו ואמר, הלכה כבן פזי', מה שלא מצינו בחז"ל שיזכירו רבי פלוני [פירוש שנעלם שמו], אך נרמז כאן דבר גדול, שבדבר הנעשה בקביעות אין שום חילוק מי הוא העושה, ואף אם אינו ראוי שיזכירו את שמו מחמת מעשיו, תעלה עבודתו לריח ניחוח לפני הקב"ה, כי השי"ת חפץ בדברים הנעשים בקביעות. כד. הנה נאמר בפרשתן (כו א) 'ויהי אחרי המגפה, ויאמר ה' אל משה ואל אלעזר בן אהרן הכהן לאמר, ואחר תיבת 'מגפה' יש סימן פ, להורות שצריך להשאיר חלק, והוא פיסקא באמצע פסוק, וביאר הרה"ק מסקווירא זי"ע מדוע באמת לא חילק הכתוב פסוק זה לשניים, אלא בא ללמדנו שגם לאחר המגפה אין 'להפסיק' אלא יש להתחזק ולהמשיך מיד בלא לעמוד ולהפסיק... ומלבד הלימוד לעניין ה'התחזקות', שאף אם נפל ממעמדו יקום מיד וישוב למקומו לעבוד את ה' מבלי התבוננות ב'נפילתו', יש ללמוד עוד לענייננו - שצריך להיות 'קבוע' בעבודתו, וכל תהפוכות עולם, מגיפה ואחרי המגיפה... לא יזיזו אותו משלו.

כה. וכמו שביאר הגאון בעל ה'שבט הלוי' זצוק"ל (רחמי הרב סוף ערך 'ביטול') דהנה איתא ב'ספרי' על הפסוק (כח ב) צו את בני ישראל ב'פרשת התמידין', ואמרו ז"ל עד שאתה מצוני על בני צוה את בני עלי - את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערביים. ומדוע בא ענין 'צוה את בני עלי' דייקא בתמידין יותר מייחוד ה' או משאר מצוות. אלא 'כי בזה יבחן איש הישראלי - אם מקיים את אשר קיבל עליו, בין בחול בין בשבת, בלי הפסק בוקר וערב, התמידיות הזאת הוא עיקר עבודת ה' יתברך, להצליחו באחריתו', עכ"ל.

וכפי שהגיד החסיד המפורסם רבי זלמן בריזל ז"ל, שרק בקרבן תמיד נאמר (כח ב) 'ריח ניחוחי' [ואילו בשאר הקרבנות נאמר 'ריח ניחוח'], והיינו טעמא מפני שהוא דבר הבא בקביעות, והגם שאינו כי אם כבש אחד בלבד, מכל מקום אידי דבא בקביעותא חביבא ליה ביותר.

ובספר ברכת אברהם (מכתבי קודש כז) מביא שאמר הדברי שמואל זי"ע על כך מדברי הגמרא (עי' זבחים צ:): 'תדיר ומקודש תדיר קודם', שמעלת העבודה התמידית חשובה יותר משאר העבודות המקודשות. ומביא עוד שאחד שאל את הרה"ק ה'בית אברהם זי"ע 'מה הדרך לעבודת, ענה לו לקבל דבר בקביעות, לא חשוב מה, למשל ללמוד בכל

באר הפרשה - פרשת פינחס

וביארנו צדיקי הדורות (משך חכמה בפרשתו, ועוד רבים כע"ז), שפנחס בקנאותו תיקן הן כלפי שמיא והן לגבי כל ישראל, שהרי 'השיב את חמתי מעל בני ישראל' (פסוק יא), ומלבד שקידש את ה' ותיקן את פגם חילול ה' הנורא שהיה ע"י זמרי, גרם גם כן שלא כליתי את בני ישראל, והמגפה שכבר כילתה חלק ניכר בבני ישראל נעצרה. על כן, הגם ששכר מצווה בהאי עלמא ליכא, אין זה אלא במצווה שבין אדם למקום, אבל במצוות שבין אדם לחברו הרי אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא (פאה א א: קידושין מ.), ומאחר שפינחס גמל טוב עם בני ישראל על כן שפיר בדין הוא שיאכל שכרו, וללמדנו שכרם הטוב של גומלי חסדים המיטיבים לאחרים²¹.

בל ימוט לעולם²². ולא יתפתה לעזוב את קביעות עתו לתורה אף בעד אלפי זהב וכסף, כי כל חפצין לא ישוו בה.

בריתי שלום - להעביר על מידותיו ולכרוח מן המחלוקת בפרשתו (כה יא-יג), 'פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלוקיו ויכפר על בני ישראל'. ובמדרש (רבה נא א) 'אמר הקב"ה, בדין הוא שיטול שכרו, ורבו המקשים מהו בדין שיטול שכרו, ומה עוד שהרי קיי"ל ששכר מצווה בהאי עלמא ליכא.

יום חמישה רגעים אבל בזמן קבוע מבלי דיחוי כלל. וביאר לו שכל דבר קבוע יש בו נסיונות וכל נסיון מעלה את האדם, עכ"ל.

ויש ללמוד זאת מעצם הקרבת התמידים, כי הנה מצינו בחז"ל שהפליגו במעלת התמידים שהיו מכפרים על עוונותיהם של ישראל, ואף אמרו שמעולם לא לן אדם בירושלים כשחטא בידו, כי תמיד של שחר מכפר על עבירות שנעשו בלילה ותמיד של בין הערביים מכפר על עבירות 'של יום', גם נראה מדברי הירושלמי (תענית כג.) שביטול התמיד גרם לכך שהובקעה העיר ונחרב הבית (עיי"ש), ולכאורה לא היה לכל אחד מישראל אלא חלק קטן ביותר מ'כבש' אחד (שהרי היו ריבי רבבות אלפים של ישראל באותו זמן), ואם כן מה 'הרעש' הגדול הלזה. אלא אף שכל אחד היה לו חלק משהו שבמשהו אך היה זה 'תמיד', וגדול דבר הנעשה בתמידיות אפילו אם זה 'קבלה קטנה'.

כו. בדרך זה פירשו (בספר 'עטרת פ"ז', לרבי מרדכי אפרים פישל זוסמאן, פרשת וירא) בנוסח הברכה אשר מברכים במעמד ברית מילה 'כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים' (ומקורו בדברי הגמ' מס' שבת קלז:), וכבר נאמרו ביאורים רבים מהו 'כשם', אלא שכשם שהכניסה לברית הרי זו מציאות שאי אפשר 'להתחרט' ולשנותה, ושוב אינו יכול להיות ערל לאחר שנימול, כך צריך להיות הכניסה לתורה ולמעשים טובים, שיהיו כמציאות שא"א לחזור בו, אלא תמיד יחיה חיי תורה ומצוות. ועל דרך זה צריכה להיות כל קבלה טובה שמקבל על עצמו, שישמור עליה 'תמיד' כחק בל יעבור.

מן הבאר

שמעתי מחכם אחד לבאר, שהנה הקשו בגמ' (ברכות ג:) שלכאורה מצינו 'סתירה' אימתי דוד המלך היה נייעור משנתו, במקום אחד כתיב (תהילים קיט סב) 'חצות לילה אקום להודות לך', ומאידיך נאמר (שם קמז) 'קדמתי בנשף ואשועה', ו'נשף' הוא ארבע שעות לאחר תחילת הלילה, ותירצו שם בכמה אופנים. ולכאורה היה אפשר ליישב בפשיטות שאכן פעמים שקם בחצות ופעמים שהקדים להתעורר בנשף, והיה הדבר תלוי בסדר הלילה, שאם היה לו לדוד 'חתונה' וכדומה... והיה מתאחר מלשכב אזי היה גם מתאחר מלקום עד חצות, ואם היה עולה על יצועו בתחילת הערב אזי היה מקדים ל'נשף', ומדוע לא תירצו כן לכל הפחות אפילו בדרך אפשר או אי נמי... אלא שמע מינה שאם היה לו לדוד 'קבלה' לקום ב'נשף' אזי כל רוחות שבעולם לא היו מזיזות אותו, ואף אם היה נאלץ לשכב מאוחר בכל אופן היה מתעורר בזמן שקבל על עצמו. וללמדנו, שכך תראה ה'קבלה' שצריכה להיות באופן שבכל מצב שהוא לא יזוז ממנה ויקיימנה תמיד מבלי חשבונות...

כז. סיפר כ"ק אדמו"ר מהר"ש מבאבוב זי"ע על זקנו הרה"ק רבי שלמה הראשון זי"ע, כי בעודו יושב ברבנות בעיר ווישניצא יסד ישיבה ראשונה במדינת גאליציע, והרבה יגיעות יגע וטרח סביב הישיבה הן בהרבצת תורה וירא"ש, הן בכלכול ההוצאות המרובות עד מאד, וגם כלי כספו ותכשיטי הרבנית היו ממושכנים בעד ההוצאות.

וזאת נרמז במקראי קודש אלו, וכך אמר הכתוב זה האשה אשר תקריבו לה' - שבזה תעשו נחת רוח להקב"ה, על ידי שכבשים בני שנה - הדברים ה'כבושים' בלבבכם כל השנה לא תעשו כן אלא שנים ליום, שבכל יום תמחלו ותעבירו על מידותיכם שנים ליום, וממשיך הכתוב לומר את הכבש אחד - מה שכבוש בלבבך תעשה ותתקן [כמו 'ועשתה את צפרניה' (דברים כא יב) שהוא לשון תיקון] בבוקר, שתיכף בבוקר תתקן ותסיר מקרבך את כל הכעס שבך, ואת הכבש השני תעשה ותתקן בין הערביים קודם השינה.

וזכר נודע מה שכתב בספר הק' 'תומר דבורה' (פ"א) שעלינו ללמוד מדרכיו של המקום ב"ה,

בפרשתן (כח ג-ד), 'ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה' כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עולה תמיד, את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים'. כתב בספר 'תורי זהב' להמגיד מזאליץ זי"ע 'שמעתי אומרים בדרך מוסר' בשם הרה"ק רבי יצחק מדראוויטש זי"ע, שבא הכתוב לרמוז כנגד דרך הבריות אשר אם אחד פגע בהם וציער אותם, שמחזיקים כעסם ותערומותיהם עד ערב יום הכיפורים ואז מתפייסים זה עם זה, אמנם לא זו הרכה של תורה, אלא צריך למחול בכל לילה במרם יעלה על יצועו לכל מי שחטא כנגדו במשך היום, וכן צריך למחול בבוקר למי שפגע בו בלילה.

פ"א אירע שהחובות השתרגו למעלה ראש עד שלא היו יכולים להמשיך כך בשום פו"א, ולא היתה ברירה אחרת אלא שהרבי בעצמו יצא לגלילות לקבץ נדבות עבור הישיבה, ואכן, במשך כמה שבועות כיתת הרבי רגליו, ובכל מקום בואו נהרו אליו המון העם עם קוויטלעך (פתקאות בהם מוזכרים שמות לתפילה) ופדיונות, להתברך מפיו ולקבל ממנו עצה ותושיה, והצליח ה' דרכו ונאסף בידו סך של אלף ומאתיים זהובים - סכום שהיה בו כדי לפרוע החובות וגם להביא מעט הרווחה והרחבה לבית הרבי ולישיבתו, והכל שמחו בהצלחה הגדולה.

בדרך חזירתו שהה הרה"ק בעיר אחת, ואחד מהנכנסים אליו היה נגיד גדול, ובאמת היה האיש רע מעללים, שונא מובהק להרה"ק, שגם ריכל עליו כל היום לפני דודיו הצדיקים הקדושים בני הרה"ק מצאנו זי"ע בהוצאת דיבה שלא היה ולא נברא... אלא שהמשמשים בקודש לא הבחינו שזה אותו האיש ונתנו לו להכנס אל הרבי, בהיותו לפני הרבי שפך את לבו שהוא עומד לפשוט את הרגל... הרה"ק לא היסס לרגע, אלא העניק לו את כל הממון שנאסף תחת ידו.

מכיוון שיצא האיש שלח הרה"ק לקרוא לגבאי ופקד עליו ללכת לאיש פלוני ללוות ממנו עשרים רייניש כדי שיוכלו להמשיך בדרכם, כי אין לו אפילו פרוטה אחת לכלכל הוצאות המשך הדרך... בשמעו זאת הרגיש הגבאי כי נשמתו פורחת ממנו, וסיפר את הנעשה באזני איש אמונו של הרבי ושמו רבי ישראל יצחק - זה האיש אשר סידר את כל מסע הקודש, וגם הוא פרץ בכבי ובדמעות שלישי, כיצד עשה הרבי ככה, לתת את כל רכושו לאיש אשר החציף פניו כנגדו ורדף אותו בכל מיני רדיפות, וכאב לו הדבר עד דכדוכה של נפש, ולא היה יכול להראות פניו לפני הרה"ק מחשש שמא לא יעמוד בזה ולא יוכל לעצור בעצמו ויפלוט מפיו דיבור שלא כהוגן... כאשר הרגיש בזה הרה"ק שלח לקרוא לרבי ישראל יצחק, פתח חומש בפרשת קדושים והראהו כתוב (יט יח) 'לא תקום ולא תטור את בני עמך ואהבת לרעך כמוך' - ואמר לו, הגידה נא, האם אין הפסוק מדבר אלי, אילו הייתי נותן את המעות לפלוני (ונקט בשמותם של שתיים מחשובי החסידים רבי קלמלי קלאסנער ורבי מיכלי קאליוואריער שהיו גאונים וצדיקים מופלגים, בני עליה ובעלי מדרגה) אז לא היה חרה אפך, ומדוע, כי המה מן האריות שבחבורה, נמצא שכל צערך ומכאובך הוא רק מחמת שנתתי הממון לאיש שציער אותנו בחרפות וגידופין, דע כי גם יצרי דיבר אלי כך, מדוע תתן הממון לאיש כזה, אבל נזכרתי בדברי חז"ל 'לכוף את יצרו עדיף' במסכת ב"מ לענין פריקה וטעינה, וחשבתי שעי"ז שאתן לו המעות אזכה לעורר רחמים עצומים. ודבר שפתיים אך למותר, ללמוד כל אחד לעצמו ענין ההעברה על מידותיו עד קצה האחרון.

כח. מובא משמיה דהרה"ק רבי שלמה מבאבוב זי"ע (הראשון) שאמר שכל מדרגותיו והשגותיו קנה רק על ידי שלמד והתייגע בכל יום בדבריו הקדושים והנוראים של הספר הקדוש תומר דבורה, ומשם נעשה רבי.

כיוצא בזה מובא בשם הרה"ק הסבא מקעלם זי"ע ש'תומר דבורה' הוא השולחן ערוך של המידות טובות שינהג בהם האדם (הובא בתחילת תומר דבורה שנדפס בתשכ"ה, בסוף מאמר 'ארון התורה').

ואילו השל"ה הק' כתב (בהסכמתו להדפסה הראשונה ביום א"י סיון שנת שפ"א) וכל מי שרגיל בספר הזה ואומר אותו בכל שבוע או בכל חודש מובטח לו שהוא בן עוה"ב, ואשרי לו וטוב לו.

באר הפרשה - פרשת פינחס

בידו להחזיר הכח הנשפע שהוא והיה לו לומר כיון שאתה חוטא נגדי תחטא בשלך לא בשלי, לא מפני זה מנע טובו מן האדם אלא סבל עלבון והשפיע הכח והיטיב לאדם טובו וכו'. הרי זו מדה שצריך האדם להתנהג בה, רצוני (כלומר, כוונתי) הסבלנות, וכן היותו נעלב אפילו למדרגה זו (שאדם חטא כנגדו במה שקיבל ממנו), ועם כל זאת לא יאסוף מזבתו מן המקבל, עכל"ק.

כלל הדברים, עלינו לשנוא את המחלוקת ולרדוף אחר השלום, ובפרט בימים אלו, כדאיתא בגמרא (יומא ט:): בית שני מפני מה חרב מפני שהייתה בו שנאת חינם. על כן החי יתן אל לבו בימים האלו לקבל על עצמו להוסיף מהיום והלאה באהבת חינם^ל, לאהוב

שכשם שהוא 'מעביר על מידותיו' כביכול כן נעשה אף אנו. י"ט וול"ק, 'מי א-ל כמוך', מורה על היות הקב"ה מלך נעלב, סובל עלבון מה שלא יכילהו רעיון, הרי אין דבר נסתר מהשנחתו בלי ספק, ועוד אין רגע שלא יהיה האדם ניזון ומתקיים מבח עליון השופע עליו, והרי תמצא שמעולם לא חטא אדם נגדו שלא יהיה הוא באותו הרגע ממש שופע שפע קיומו ותנועת אבריו, עם היות שהאדם חוטא בכח שהוא, לא מנעו ממנו כלל אלא סובל הקב"ה עלבון בזה להיות משפיע בו כח תנועת אבריו והוא מוציא אותו כח באותו רגע בחטא ועון ומכעים והקב"ה סובל. ולא תאמר שאינו יכול למנוע ממנו הטוב ההוא ח"ו שהרי בכוחו ברגע כמימרא לייבש ידיו ורגליו כעין שעשה לירבעם, ועם כל זאת שהכח

העיד הרה"ק ה'דברי יואל' מסאטמאר זי"ע משמו של הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע שהלימוד בזה הספר הוא סגולה בדוקה לרפאות את המחלה הידועה ל"ע, וכן ידוע גם על הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע שהיה מורה לחולים במחלה הנוראה ללמוד ולהגות בספר קדוש זה.

כט. מעשה נורא מובא בספרי קורות הימים, בתו של הגה"ק רבי ברוך בער מקמניץ זי"ע בעל ה'ברכת שמואל' התארסה עם אחד מתלמידי ישיבת קמניץ, והשמחה בבית ראש הישיבה הייתה גדולה מאוד. כמנהג אותם ימים, רכשו הורי הכלה מתנות אירוסין עבור החתן - כובע, בגדים ושעון כיס. רבי ברוך הציע בער לחתן, שימצא לו ישיבה בעיר אחרת, כדי שיוכל ללמוד ללא הפרעות (שהרי משפחתו של רבי ברוך בער דרה באותה העיר) החתן הסכים ברצון ונסע ללמוד בישיבה בעיר אחרת. כעבור חודשים מספר, הגיעה בדואר חבילה לביתו של רבי ברוך בער, בה היה הכובע, הבגדים ושעון הכיס שהחתן קיבל במתנה בעת האירוסין, ובמכתב שנלווה לחבילה לא היו הסבר למעשה המשונה, מלבד כמה מילים שבהן הודיע החתן שהאירוסין מבוטלים.

רבי ברוך בער היה אחוז תמיהה והלם, כי לא קיבל שום רמז למה שעומד להתרחש. הוא הבין שהכאב והצער שייגרמו לבתו כעת, יהיו כבדים מנשוא. אבל לא היתה לו כל ברירה אחרת, וסיפר לבתו את החדשות הקשות. בחלוף זמן מה קיבל רבי ברוך בער מכתב מהבחור הנ"ל. רבי ברוך בער פתח בחשש את המכתב לדעת מה זה ועל מה זה... במכתבו סיפר הבחור כי הגיש מועמדותו לרבנות בקהילה קטנה, ותוך הראיון סיפר לוועדה הבוחנת על לימודיו בישיבת קמניץ בעבר. פרנסי הקהילה התרשמו ממנו לטובה, אך בטרם יקבלו החלטה סופית על בחירתו - ביקשו ממנו מכתב המלצה מאת ראש הישיבה. 'אם כן', סיים הבחור את מכתבו, 'הנני מבקש שראש הישיבה יכתוב לי המלצה'. לאחר שגמר רבי ברוך בער לקרוא את המכתב, שבו והתעוררו בליבו הכאב והמבוכה שנגרמו לו בגללו בעבר, ואף רגשות מעורבים התחילו לבעבע בליבו, על בקשתו זו של הבחור. למרות זאת לא נרתע מלכתוב עבורו מכתב המלצה.

כאשר סיים לכתוב החליט רבי ברוך בער לקרוא לשלושה בחורים, ואמר להם, הכאב בליבי עדיין גדול, ואני חושש שצערי האישי עלול להתבטא בין שורות המכתב שהכנתי, אי לזאת אני מבקש מכם שתקראו את המכתב, ותאמרו לי באמת אמיתית האם מכתב ההמלצה אכן מביע נכונה את מעלות המומלץ, או שמא יש לתקן ולהוסיף... אם הדברים אינם נשמעים כראוי וכהוגן - אכתוב את המכתב מחדש, כי אכן רציתי להעניק לו את ההמלצה הטובה ביותר... מי יתן ותהיה לנו 'נגיעה' במקצת במדרגות נשגבות כאלו.

לב. סיפר הרה"ק רמ"ש מבאיאן זי"ע לאחד מבני כ"ק אדמו"ר מוויז'ניץ מאנסי זי"ע שפעם הגיע הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לשבות באחת הערים, ושם כיבד את אחד הפשוטים שבעם, ולא הבינו הקהל מדוע מכבד אותו הרבי כל כך, העז אחד ושאלו, ילמדנו רבינו מה ראה בו הרבי לכבד אותו ב'יותרת הכבוד' שלא לפי כבודו... ענה הרה"ק, הנה, ביהמ"ק נחרב עבור 'שנאת חינם', ותיקונו לאהוב את הבריות גם 'חינם' כפשוטו, כלומר לכבד איש

בדין הוא שיטול שכרו - שומעים חרפתם ואינם משיבים
בפרשתן (כה יב), 'לכן אמור הנני נותן לו את בריתי
 שלום', ובמדרש (רבה כא א) 'אמר הקב"ה,
 בדין הוא שיטול שכרו'. וביאר הרה"ק 'חתם סופר'
 זי"ע (ד"ה לכן אמור), דהנה כתיב (איוב מא ג) 'מי הקדימני
 ואשלם לו', וביארו במדרש (ויק"ר כו ב) דמן הדין אין
 הבורא מחויב לשלם שכר על קיום המצוות, שהרי 'מי
 מל את בנו עד שלא נתתי לו בן זכר, מי עשה לי
 מעקה עד שלא נתתי לו גג, מי עשה לי מזוזה עד
 שלא נתתי לו בית, מי עשה לי סוכה עד שלא נתתי
 לו מקום, מי עשה לי לולב עד שלא נתתי לו דמים,
 מי עשה לי ציצית עד שלא נתתי לו טלית'... אמנם
 כאשר האדם שומע חרפתו ואינו משיב ועונה, זאת
 כביכול הקדים האדם, ולא נתן לו הבורא מאומה לפני
 שתיקתו, שהרי מה שקדם הוא רק הקיתון של שופכים
 ששפך עליו חבירו בבזותו אותו... וכאן אצל פנחס בן
 אלעזר שהעביר על מידותיו - שהיו כל השבטים מבזין
 אותו (עיי' רש"י) והיה מן הנעלבים ואינם עולבים על זה
 אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו, כי שכר זה אינו
 לפני משורת הדין אלא מידת הדין נותנת לו שכרו.

כל איש מישראל ולהיטיב לכללג - אף אם הלה לא
 גמלו טוב אלא רע. והעיקר שלא יראה רק את עצמו,
 אלא יבין בלבו ויראה בעיניו שיש עוד בריות בעולם
 זולתו.. והומן גרמא לערוך כל איש בנפשו 'בדק הבית'
 - לתקן מידותיו לטוב לו ולסובביו כל הימים.

ובה כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ ד"ה את הכבש)
 על האמור בפרשתן (כח ג-ד) 'זה האשה אשר
 תקריבו לה' כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עולה
 תמיד, את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני
 תעשה בין הערבים, כמנחת הבקר וכנסכו תעשה' וגו',
 שהנה אמרו חז"ל שתמיד של שחר היה מכפר על
 הרהורי עבירה של לילה, ותמיד של בין הערביים היה
 מכפר על הרהורי עבירה שהיו במשך היום, ומסתמא
 הרהורי עבירה שבליילה הם בדברים שבין אדם למקום,
 ואילו הרהורי עבירה של יום הם בעניינים שבין אדם
 לחברו (וכפי מנהגו של עולם שביום נמצא הוא בין הבריות, ואילו
 בלילה שרוי בביתו לבדו), ואמר הכתוב שיעשו את התמיד
 של בין הערביים כמנחת הבוקר וכנסכו, 'לרמז שבפרה
 זו שאתה צריך בשביל חטא נגד הבריות תעשה כמו
 כפרה זו שבין אדם למקום'.

יהודי בחינם, ללא כל סיבה - רק מחמת שהוא בן אברהם יצחק ויעקב, ודייקא בו הנני מוצא את ה'תיקון' הלז...
 (מפי כ"ק האדמו"ר מטשערנאביל שליט"א).

לג. מסופר על הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע שבעת שעסק בבניית בית מדרשו נסע מעיר לעיר להתרים את העם
 שבשדות, שיסייעו בעדו להשלים את מלאכת הבנין, והנה נזדמן בפרשת 'פינחס' לעיר 'קריניק' בה התגורר
 אחד מהנגידים מאנשי הרה"ק, וביקש ממנו הרה"ק סכום כסף גדול עבור בנין בית המדרש. כאשר נכח הרבי לראות
 כי הנגיד מתקשה להוציא מכיסו סכום כה גדול ברגע אחד, פתח ואמר לו 'פינחס' - פן חס על הכסף, 'בן' - עליך
 להבין ולהשכיל, ש'א-ל עזר' - השי"ת עזר ועוזר, עוד יהיה לך הרבה יותר בזכות מתן הצדקה (בית דלי).

מן הבאר

כתיב בפרשתן (כח ב) 'את קרבני לחמי לאשי', רמז בה הרה"ק ר' פינחס מקאריץ זי"ע (ליקוטי אמרי פינחס,
 בין המצרים) שאפשר ליתן קרבן להקב"ה (גם כהיום הזה) על ידי שיתן לחם לאשי' היינו לאנשיו של הקב"ה,
 שיתן מלחמו לבני ישראל הצריכים לכך (וכ"פ הרה"ק ר' יחזקאל מקאזמיר זי"ע והרה"ק המגיד מטריסק זי"ע).

לד. אחד מחמישה דברים שאירעו את אבותינו ביי"ז בתמוז נשתברו הלוחות, ורמז יש בזה כי 'שני הלוחות' היו מחולקים,
 אחד לענייני בין אדם למקום כ'אנכי' ולא יהיה לך, והשני לבין אדם לחברו כ'לא תרצח' ולא תגנוב. וזהו נשתברו
 הלוחות, שחילקו ביניהם, וקיימו רק את חלק התורה שבין אדם למקום, ואילו בבין אדם לחברו זלזלו לגמרי...
 רמז לדבר מצינו בדברי המדרש (ויק"ר כ יב) א"ר יודן, מפני מה נסמכה מיתת אהרן לשבירת לוחות (דברים פרק י),
 אלא מלמד שהיה קשה לפני הקב"ה מיתתו של אהרן כשבירת לוחות, והיינו כי אהרן הכהן היה אוהב שלום ורודף
 שלום, ומשמט אהרן - ופסקו להיזהר בחלק 'בין אדם לחברו', זהו שבירת הלוחות האמור כאן, שעזבו את אחד
 מהלוחות העוסק רק ב'בין אדם לחברו'...

באר הפרשה - פרשת פינחס

יחטא, וצריך כמה סיגופים ותעניות הרבה או קבלת יסורין ועניות והחלאים וכיוצא אשר כל אחד מהם מר ממות, אך המעביר על מידותיו אוכל ושותה ומתפרנס בטוב ועונותיו מתכפרים^ל, והאריך בזה. וזהו שאמר לא מצאתי לנוף דייקא - שלא יצטרך יסורין בנופו או בממונו או סיגופין, ואין טוב משתיקה, כי הוא טוב לנוף שאוכל ושותה ויש לו בריאות ונסלה לו ע"י השתיקה^ל.

ותגלה ותראה מלכותו עלינו בזמן קרוב, אור חדש על ציון תאיר ולה' הישועה על עמך ברכתך סלה.

שהרי בפירוש אמר הבורא 'מי הקדימני ואשלם לו', והיינו שעליו לשלם למי שמקדים אותו כביכול^ל.

ובה פירש הגה"ק החיד"א זי"ע (פתח עיניים אבות) הא דאיתא במשנה (א יז) 'שמעון בנו אומר כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לנוף טוב משתיקה', וז"ל, פירש רבינו עובדיה מי ששומע חרפתו ושותק, ואפשר להרחיב הדבר במ"ש הרמ"ק דאין בכל הסיגופים ותעניות דבר המכשיר הנפש ומכפר עונותיו כשומע חרפתו ושותק ומוחל, כי אין צדיק בארץ אשר לא

לה. עוד מצינו נוראות בעניין זה בתורתו של הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ נח ד"ה קץ) שמשנה רבינו ע"ה קיבל קצבת חייו מאה ועשרים שנה, וסיבב מסבב כל הסיבות שבני ישראל יתעכבו במדבר במשך ארבעים שנה, ובתום הזמן ההוא רצה משה רבינו להיכנס לארץ ישראל, והקב"ה השיב לו 'רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה' (דברים ג כו), כי כבר תמו שנות חייו בעולם הזה, אמנם משה רבינו ביקש דהנה אמרו (חגיגה ה.) שכאשר מת אדם קודם זמנו מוסיף קוב"ה שנותיו ל'צורבא מרבנן דמעביר במיליה', היינו תלמיד חכם שמעביר על מידותיו, ואם כן הלא על כל בני דור המדבר נגזרה גזירת מיתה בטרם זמנם, מדוע לא יתנו לו חיים משנות חייהם הנותרים, על כן 'אעברה נא ואראה את הארץ הטובה' (שם כה), אולם הקב"ה ענה לו, מאחר שאמר (כ י) 'שמעו נא המורים' אינו זכאי לקבל אותם שנים. ורק פנחס יקבלם מפני שסבל בזיונות, כמו שאמרו 'שהיו השבטים מבזין אותו, ראיתם בן פוטי זה בן שפיטם אבי אמו עגלים לעבודת כוכבים' (כמובא ברש"י פסוק יא), ואכן זכה פנחס, לקבל את כל השנים של בני דור במדבר שמתו טרם זמנם, ונעשה אליהו, וחי לעולם (כי הגע בעצמך, אפילו רק שנת חיים אחת משישים רבוא עולה לו לחיות עוד שש מאות אלף שנים).

לו. ה'משגיח' הגה"צ רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל היה רגיל לומר, שמי שבאו עליו בזיונות הרי הוא כמי שעבר עליו יום הכיפורים, כי הבזיונות מכפרים ומטהרים אותו. ועד"ז פירשו צדיקים במה שאמרו חז"ל (הובא בשמיה"ל שער התבונה פ"ח) שכאשר קילל שמעי בן גרא את דוד המלך קללה נמרצת, ואמר דוד הניחו לו 'כי ה' אמר לו קלל' (שמואל ב' טז י), באותה שעה זכה להיות רגל רביעי במרכבה, והיינו טעמא, כי באמת אי אפשר למי שיש בו חלק גשמי להתעלות עד למדרגה גבוהה כזו, אך אותם בזיונות שחרפו וניאץ אותו הרי הם כשפיכות דמים ממש, וכמו שאמרו בגמ' (ב"מ נח:) 'אזיל סומקא ואתי חיורא', נמצא שנסתלקו ממנו כל 'הדמים הרעים', ולא נשאר בו אלא חלק הטוב וכולו רוחני, עד שכבר אפשר לו להיות רגל רביעי שבמרכבה.

לז. בא וראה אותם דברים נשגבים שכתב רש"י לפרש מה שנאמר (תהילים פו ב) 'שמרה נפשי כי חסיד אני - שאני שומע גדופי וחרפתי ויכולת בידי להנקם ואני שותק', ללמד גודל מעלת הנעלב ואינו עולב שומע חרפתו ושותק, עד שיש לו 'טענה' ו'זכות' לבקש מהקב"ה 'שמרה נפשי', כי בדין הוא שיטול שכרו...

ישקו העדרים

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן.

לפי שהיו השבטים מבזים אותו (רש"י).

סיפר הרה"ק מסאדיגורא זי"ע, שהרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז זי"ע נסע פעם לשבות שבתו בעיר ז'יטאמיר, משהגיע הרבי בערב שבת סמוך לעיר (בהיותו עדיין מחוץ לעיר) יצאו לקראתו רבים מבני העיר, בתוך הבאים הי' איש פשוט שמוצאו ממשפחה פחותה אלא שהשעה שחקה לו ונעשה לעשיר מופלג, והנה, כאשר נתן איש זה 'שלוש' לרבי הביט בו הרבי ושאלו אם הוא מסכים להיכנס לתוך מרכבתו לנסוע עמו העירה, הדבר לא מצא חן בעיני האנשים הסובבים אשר הרבי יחלוק כבוד גדול כזה לאיש הדיוט ונחות הערך - בפרט שבאותה שעה עמדו אצל המרכבה אנשים חשובים ויקרי ערך, אך מי זה יבוא אחר המלך... ויעל האיש אל העגלה ויסעו, בדרכם שאל הרבי את רשותו להתאכסן אצלו, היהודי לא ידע את נפשו מרוב שמחה על הזכיה שנפלה בחלקו, ואכן, העשיר העמיד את ביתו לרשות הר"ב ופמלייתו בכבוד וברוח בא'כילה ש'תיה ל'ינה כמנהג בעה"ב חשובים... לעומתו, לא ידעו בני העיר את נפשם מרוב צער כי מכל תושבי עירם בחר הרבי לשבת דייקא בביתו של איש פשוט כמותו, אך מכיוון שיזעו את גודל מעלת ערך וקדושת הרבי שמו מחסום לפיהם ולא אמרו דבר...

ויהי ביום הראשון - ממחרת השבת, נכנסו אנשי העיר להתברך אצל הרבי, גם אותו העשיר נכנס ככל בית ישראל, ולתדהמתו שאלו הרבי, האם הגיעו צאצאיו לפרק השידוכים, ענה העשיר, שאכן לשם זה נכנס הנה, לבקש מהרבי ברכה על הזיווג לבתו, אמר לו הרבי, הנה לי בן בעונת השידוכים - שמא תסכים להשתדך עמי... מיד הסכים האיש, ויושיט הרבי את ידו הקדושה ואמר 'מזל טוב... מזל טוב...' כחץ מקשת פשטה השמועה בכל הגלילות, ותהום כל העיר - היתכן שצדיק גדול מפורסם ומיוחס נכד הבעש"ט זצ"ל מגזע אראלים ותרשישים יקח לו למחותן איש פשוט כזה, ועוד, והוא העיקר, בזכרם שלפני כעשרים שנה יצאה עליו שמועה מהוצאת לעז בדברים החמורים ביותר ל"ע, ואז הובילו אותו בכל העיר ויבזוהו בבושות נוראות למען ישמעו ויראו... ואף שעד עתה לא סיפרו לרבי מעשה זה (כשהלך לבית האיש הזה) אבל כעת בשידוך זו שנוגע כבר לכבוד הרבי ולכבוד אבותיו אין העת לחשות...

'משלחת' נכבדה עלתה אל הרבי, וגילתה את אזניו על 'חשיבותו' של 'המחותן' החדש... כי איש פשוט הוא, ולא עוד אלא שאך לפני ככ' שנה הוצא עליו לעז כזה, ומי יודע... מיד נפלו פני הרבי מרוב צער, ואמר, הנה, תיכף כשראיתו נכנס בקרבי חשק גדול להשתדך עמו, לכן בקשתי לילך לביתו, גם כשנכנס עם פתקא אלי שוב נפל בי הרעיון והחשק להשתדך עמו, ונראה לי כי מן השמים העמידו אותי בפני שידוך זה, מעתה שם אנכי את יהבי ומבטחי בהשי"ת אשר יאיר עיני ועיני כל אוהבי אשר לא שגיתי בזה, ולדבריכם - אתבונן שוב בנעשה כאן, ואענה לכם תשובה.

אדהכי והכי, נזדמן הר"ב למעונו של הרה"ק ה'אור המאיר' מז'יטאמיר בבואו לכבד את אלמנתו תליט"א, מיד בהכנס הרבי לביתה נענתה הרבנית בגיל ורנן - אתמול נודע לי

ישקו העדרים

כי מע"כ הוא צדיק אמיתי וגדול הדור, והראתה על אחד מחלונות ביתה ואמרה, אצל החלון הזה עמדנו אני ובעלי זי"ע לפני כעשרים שנה - בעת אשר הובילו את ה'מחותן' שלכם ברחובות קריה לביישו בבושה וכלימה, בקריאת 'ככה יעשה לאיש אשר יעשה נבלה כזאת', ואמר בעלי זי"ע, הנה ההמון הגדול רודפים אחר איש צדיק מנוקה מכל עוון אשמה ורשע, מי יתן אשר אנכי אהיה זכאי כמוהו בדיני לאחר מאה ועשרים שנה...

וסיים דבריו ואמר, בשכר בושה נוראה זו יזכה האיש להיות 'מחותן' עם אחד מצדיקי הדור, עתה שמעתי כי מע"כ בא בקשרי החיתון הבנתי שעליו נתכוון בעלי הקדוש זי"ע, דברי האלמנה פשטו בקרב המחנה, ותרב שמחתם בראותם עד היכן הדברים מגיעים, מיד הלכו לבית העשיר, וערכו שם 'תנאים' כיד הגבירים מתוך רוב צהלה ושמחה, הא למדת כוחה של שתיקה על בזיון, להרבות גדלו ותפארתו של השותק.

וגדולה מזאת מפורש בספר 'חסידים' (סימן רטז), אם ראית רשע עשיר, המצליח בנכסיו, ועקב עשרו הוא משיא את בניו עם אנשים חשובים וגדולים. אל תתמה, אלא דע לך שכל סיבת ומטרת עשרו שנתן לו הקב"ה, הוא רק בכדי שיקחו אנשים גדולים וצדיקים את צאצאיו להינשא עמו, שאילמלא עושרו לא היו מתחתנים עמו עקב רשעותו. ומדוע זוכה אותו רשע הן לעשירות הן שגדולים מתחתנים בו. דבר זה בא לו, או מזכות אבותיו העומדת לו. או משום שהיו מביישים אותו ומבזים אותו קודם לכן, וזכות אותו ביזיון אשר ספג היא שעמדה לו לזכות לעושר ולחתנין רבנן (נלמד מכאן. א. כי אף הרשע יזכה לכל הטובות אם ישתוק למחרפיו, ק"ו למי שאינו רשע אם אך ישתוק - מה טוב חלקו וחבלו. ב. ראה כמה מסובב הקב"ה בעולמו כדי שיגיע לכל איש זיווגו ההגון לו).

היכל החתם סופר

מליון שוביני בגשימינו ותרוננו של מרנא ורנא החתם סופר זיע"א

גליון ט"ז • פרשת פנחס • כ"ג תמוז תשפ"ה

המבצע העולמי ללימוד הש"ס פטנים בעמוד ג

בפתח ההיכל

פנינים מתורת רבינו

שישו איתה משוש כל המתאבלים עליה

ימים אלו, ימי בכי ואבל על בית מקדשינו ותפארתינו שחרב בעוונותינו. ימי צפיה ויחול לישועת ה' במהרה. עפ"י דברי רבינו ומשנתו (דף שלט ט"ג), אין הקינות והבכיות על העבר גרידא, לדבריו, הבכיות הם הם גוף בנין הבית העתיד, שהבית הולך ונבנה מהאבל והבכי של בני ישראל המתאבלים על חסרונו. וז"ל שם: "והענין כי פירש"י (ר"ה ל:) לעת"ל יבא ביהמ"ק מלמעלה משוכלל ובנוי, והנה מי הבונה אותו, ובמה יהיה נבנה, כתיב (ישעי' סב) המזכירים את ה' אל דמי לכם ואל תתנו דמי לו, עד יכונן ועד ישים ירושלים תהלה בארץ, הבכיה והצער של אבלי ציון המתאבלים על חורבנו, היינו בנינו, ובכל שנה בעת הזאת כשמתקבצים לככות על חורבנו, היינו יכונן, וישים ירושלים תהלה בארץ, וכשיגומר זה הבנין ירד למטה הבית בנוי ומשוכלל..."

ובזה מבאר שם להלן הפסוק 'בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס': "כי ההספד והבכי על החורבן הוא עצמות הבנין, וזהו שאמר הכתוב (תהלים קמז ב) בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס, כי ה' בונה ירושלים, בונה והולך ובונה, על ידי שנדחי ישראל, הנדחים שבישראל, מתכנסים לקונן ולהתאבל..."

רובד נוסף במשמעות ההתאבלות על ביהמ"ק, אפשר ללמוד מדברי רבינו במקו"א (ח"א דף ע"ה ע"ג), והוא, שע"י ההתאבלות על דבר נקשרים ונשפעים מזכות הדבר שעליו מתאבלים. דבטור סימן תקפ"ק כתב בסדר תעניות שמתענית בחודש טבת בשמיני תשיעי ועשירי בו. בח' מושם מעשה דתלמי המלך שרגמו התורה ליוונית וירדה חשיכה לעולם. בט' בו לא כתבו רבותינו על מה הוא, בי' בו סמך מלך בבל על ירושלים להחריבה.

והקשו המג"א (סק"ו) והש"ס (א"א), על מה שלא פירשו רבותינו את מה שאירע בט' בו, שהלא בסליחות של עשרה בטבת אנו מפרשים הטעם, שהוא מפני פטירת עזרא הסופר, וא"כ אמאי סתמו רבותינו.

וכתב רבינו שם לתרץ, דבאמת על אף היות היום - יום אבל על פטירת עזרא הסופר, עכ"ז העלימו חז"ל טעם הדבר - מפני כבודו של עזרא. שלא יאמרו ישראל שלא עמדה זכותו ח"ו להגן מפני מאורעות אותם הימים שלא יתורגם התורה ליוונית. ובאמת, הטעם שלא הגינה עליהם זכות עזרא, הוא מפני שלא ספדו לו כראוי, ולכן לא זכו להגנתו.

נמצאנו למדים, שע"י ההתאבלות על דבר והתעמקות בחסרונו, או אז זוכים להישפע שפע רב בזכותה. ומעתה גם באבילות חורבן הבית, כשנתאבל כראוי על בית מקדשינו ותפארתנו, נזכה באמת גם כעת להישפע שפע קדש בזכותו ולמעלתו.

יה"ר שנזכה במהרה ויהפכו אלו הימים לששון ולשמחה, וכדברי רבינו בדרשותיו (ח' טבת תקפ"ח) בשם הקדמונים שימי בין המצרים ייפכך לעתיד לבוא לימי ששון ושמחה ויהיו כמו חול המועד שבין שני ימים טובים שבעה עשר בתמוז ותשעה באב. אכ"ר.

א סריאל לבית
פלורוב

דמאחר דנעשו לפנחס י"ב נסים שיהרג, א"כ היה גרוע המזל שלו. וצריך להוסיף, דבזה מזכירין אותו בשם הנכון 'שלומיאל', ואין רוצים לקראו 'זמר' משום אל תפתח פה. (לקח"ב ח"ה דף ט"ז ע"ב)

מעלת בעל תשובה יותר מצדיקים גמורים

ובני קרח לא מתו (כו, יא)
במדרש איתא פלוגתא אי בני קרח היו צדיקים מעיקרא, או חטאו עם אביהם רק שעשו תשובה (עיי' דת' רענן בילקוט ריש פרשת קרח). ולכאורה יש להוכיח שמתחילה חטאו רק שאח"כ עשו תשובה, דהנה כתיב 'ובני קרח לא מתו' וכתב רמב"ן (ט"ז ל"ב) דדתו ואבירם היה להם טף שנתפסו בעון אבותם, ומשום הכי מתו גם הם, אבל בני קרח היו גדולים, ולכן לא מתו, וצ"ע א"כ שלא היו בנינים קטנים הפספסים בעון אביהם מאי קמ"ל קרא, הלא פשיטא שלא ימותו בעון אביהם, אלא על כרחך שחטאו גם הם יחד עם אביהם, אלא ששבו בתשובה ועל זה בא הכתוב להשמיענו כמה גדולים בעלי תשובה יותר מצדיקים (מכרית ל"ד ע"ב), שהרי זכו מאוד, ועומדים ואומרים שירה ומזמור לבני קרח כידוע. (יחודשי חת"ס עמ"ס בבא בתרא דף פ"א ע"ב ד"ה במדרש)

אפילו הסתכלות על ארץ ישראל כבר מביאה דביקות באור עליון

וראית אותה ונאספת אל עמך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך (כו, יג)
פירש"י, כאשר נאסף אהרן אחיך, מלמד שמשוה רבינו ע"ה רצה לזכות למות במיתת נשיקה כמו אהרן אחיו. ולכאורה למה יחשוב משה שהוא לא יזכה למה שזכה אהרן. ונראה, כי מיתת נשיקה היינו שהנפש נדבקת באור העליון, עד שלא תסבול את הגוף הגשמי ויהיו מוכרחים להפרד הנפש מהגוף, אלא שכל זה שייך רק אצל שאר ישראל, אבל משה רבינו ע"ה שכבר זכה בחייו להשיג מדרגה גבוהה זו של דביקות באור עליון, ואעפ"כ נשמתו לא פרחה מגופו, א"כ חשש משה רבנו שדביקות זו לא תוכל להביאו למיתת נשיקה, ולא יזכה למה שזכה אהרן אחיו. וזולת אם יזכה להכנס לארץ ישראל, כי אף שבחול"ל גופו לא נפרדה מנפשנו למרות עוצם דבקו באור עליון, מ"מ בארץ ישראל אפשר לעלות למדרגה גבוהה יותר, ושם יוכל להתעלות לדביקות כ"כ שנפשו תפרד מגופו וימות מיתת נשיקה.

ועל זה השיבו הש"ת, אם כל כוונתך להכנס לארץ ישראל כדי להתעלות עוד בדביקות באור עליון כדי להפרד מהעולם הגשמי ולמות מיתת נשיקה, א"כ אין הכרח לעשותו דוקא על ידי כניסה בפועל לארץ ישראל, כי אפילו בהסתכלות על ארץ ישראל תדבק נפשו באור עליון האמור, ולכן 'ויאמר ה' אל משה, עלה אל הר העבריים הזה, וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל, וראיתה אותה, ונאספת אל עמך גם אתה, כאשר נאסף אהרן אחיך'.

המוכה את הרבים יכול לקבל שכר בעולם הזה

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל, וגו' (כה, יא).

במדרש (רבה כא, א) "בדין הוא שיטול שכרו". ונראה דהנה בעלמא אין הקב"ה משלם שכר בעולם הזה, כי פן יקלקל דרכיו וישמן ישורון ויבעט. אמנם המזכה הרבים, שעליו אמרו חז"ל (אבות פ"ה מ"ח) שאין חטא בא עלי ידו, הוא יכול לקבל שכרו משולם בעולם הזה, שאין לחשוש שמא יקלקל מעשיו, שהרי אין חטא בא על ידו. נמצא, דפנחס שקידש שם שמים ברבים וזיכה רבים, הוא ראוי ליטול שכרו בהאי עלמא, וזהו כוונת הכתוב פנחס בן אלעזר השיב את חמתי בקנאו את קנאתי "בתוכם", כלומר בתוך קהל ועדה וזיכה רבים, לכן בדין הוא שיטול שכרו מיד.

הקב"ה סיבב לו טובה שיבזו אותו

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי (כה, יא)
פירש"י, לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה, וכו'. ובמדרש (רבה כא, א), פנחס בן אלעזר בדין הוא שיטול שכרו.

נהנה מי שעושה מצוה אפילו אם מייחד כל מעשיו לשם שמים, אם אח"כ שמח במצוה זו, מקפח שכרו (כמו שאמרו חז"ל באבות דר"ג פ"ח, ובספר חסידים ס"ח, ע"ש), על כן אחר שעשה פנחס מעשה הנורא הזה, ומסר נפשו והצליח, אולי יכנס שמחה בלבו ויפסיד קצת משכרו, על כן מאת ה' היתה זאת שהיו השבטים מבזים אותו "הראיתם בן פוטי זה" כדי שלא יתגאה וישמח, ולכן "בדין הוא שיטול שכרו" (ע"ה עמו ק"ד, משנת תקצ"ד)

מקור כינוי "שלומיאל" לאדם חסד מזל

ושם איש ישראל המוכה (כה, יד).

נראה דבאמת שם רשעים ירקב (משלי ז, ז), ולכן בשעת מעשה לא נזכר שמו, אבל אחרי שנתקדש שם שמים על ידו, הזכיר הכתוב, על דרך שאמרו חז"ל (גיטין נז: מ"ב) בניו של המן למדו תורה בבני ברק, וביאר מרן החת"ס צוק"ל דכל הרשעים שנזכרים שם בההוא שמעתא זכו לכך על ידי שנתקדש שם שמים על ידם.

ובמדרש תנחומא (פנחס ב) איתא כי באמת 'איש ישראל המוכה' היה שלומיאל בן צורישי, רק שכינויו הכתוב כדי שלא להזכיר על רשותו שם א-ל' ושם 'שד-ל'. ומרגלא בפי מרן צוק"ל דמה ששגור בפי כל ישראל שקורין לאדם שאין לו מזל טוב "שלומיאל", הוא על פי המדרש הנזכר,

הייגו:
0733.454.678
1948 תתי (ב"סכ"א)
ארה"ב:
1-605.615.70.10

טעמו ודאו כי טוב
מאות שיעורים חדשים, שיחות, וסיפורי קודש
מתורת מרנא החתם סופר זיע"א
לש"ק אידיש אנגלית צרפתית
כמו"כ ותוכלו בקו זה להירשם לקבלת הגיליון,
ואפשרות מענה על מדור 'לחידוד'

קו היכל החתם סופר

ואתפלפל כדת

עזרי טאג הדרווחתעפליס ביתרבינו

פינחס זה אליהו: אליהו הנביא - אדם או מלאך?

מתי יש איסור תחומין בהתגלות אליהו הנביא בעוה"ז? ומה עם איסור בונה כשהוא מתלבש בגופו?.. דברי השל"ה שהגוף של אליהו הוא שנעשה מלאך + הפלמוס הגדול שהיה בנידון "חידוש הסמיכה" מה שנוגע לגדרו של אליהו הנביא לעת"ל

דברי הגמ' דאין אליהו יכול לבא בשבת משום איסור תחומין, ותמיהת רבינו ע"ז

במסכת עירובין (מג) תנינן: "האומר הריני נזיר ביום שכן דוד בא, מותר לשנות בין בשבתות וביום טובים" [משום דכל יום צריך לחשוש שמא יבא היום והרי הוא נזיר, מלבד בשבת וי"ט ש"צ לחשוש], והטעם שבשבת וי"ט מותר, מפרשין בגמ' משום דעתיד אליהו להגלות "לפני בוא יום ה' הגדול והנורא", וא"כ בשביל שיבא בן דוד בשבת צריך אליהו להיגלות בערב שבת, ואנן קי"ל דאין אליהו בא בערב שבת ובערב יום טוב מפני הטורה. ומעתה לו שלא בא אליהו בער"ש ידעי' בודאי שלא יבא בן דוד בשבת.

ובגמ' הקשו, דא"כ ביום ראשון נמי ודאי דלא יבא בן דוד, שאם כן הרי צריך אליהו להגלות ביום השבת, ובשבת הרי אינו יכול לבא משום איסור תחומין. וזה תלוי אם יש איסור תחומין למעלה מעשרה, דאם אין תחומין למעלה מעשרה, כן יצויר ביאת אליהו בשבת בדילוג למעלה מעשרה. עוד הוכיחו לעיל מיהא שם בגמ' דאין תחומין למעלה מעשרה, מזה שהיו שבע הלכות מחודשות שנאמרו בשבת בבקר לפני רב חסדא בסורא, וחזרו ונאמרו באותו שבת לפנות ערב לפני רבא בפומבדיתא, ואי לאו שאליהו לימד את שניהם בשני המקומות אזי מהיכן נגלה לשניהם יחד, וש"מ דאין תחומין למעלה מ'.

והקשה רבינו בתשובותיו (ח"ו סימן צח), שהרי בפשטות מה דביאת אליהו תלוי בד"ן תחומין, הוא משום ביאתו מלמעלה למטה, ותמוה שהרי כתבו התוס' לקמן (מה): דאף אם יש תחומין למעלה מעשרה, מ"מ מרקיע לארץ ליכא תחומין, וא"כ מה הקשו מאליהו. ועוד הקשה דאם אין יש בביאתו אליהו ממעלה למטה משום איסור תחומין, א"כ איך אנו אומרים בבבית החל בשבת וי"ט "זה הכסא של אליהו הנביא זכור לטוב", הרי ודאי בשבת אינו בא, שהרי איסור תחומין רביע עליו.

יסודו של רבינו: שני דרכים בהתגלות אליהו, האחד כאדם והשני כמלאך

ומבאר רבינו ביסוד גדול בדרכי גילוי אליהו, ויסודו: "כי מעולם לא עלה אל' בגופו למעלה מ' טפחים, אך נפרדה נשמתו מגופו שם, והנשמה עולה ומשמש למעלה בין מלאכי שרת וגופו נתדקק ושורה בג' התחתון בעוה"ז", והיינו דאף שאליהו לא מת, מ"מ לא בגופו נתעלה לשמי רום. אלא נשמתו נתפרדה ממנו, וגופו בהאי עלמא ונשמתו למעלה.

וכיון שכן, הרי מעתה כשהוא מתגלה בהאי עלמא, אפשר הדבר בשני אופנים. הראשון ע"י שהוא חוזר ומתלבש בגופו, ואז הרי הוא כבחיית חיותו לכל דבר. חייב במצוות, ואז הוא כהן האסור ליטמא למתים. וכן יכול להורות תורה. ולכן כשלימד תורה בסורא ופובמבדיתא ודאי היה זה בגופו, ולכן גם יש בדבר איסור תחומין. וכך יהיה גם בהתגלותו לעתיד: "וביום הבשורה במהרה בימינו, תתלבש נשמתו בגוף הקדוש הלז, ואז הוא ככל אדם מחכמי ונביאי ישראל והוא מוסמך מרבו אחיה השילוני, או ממרע"ה אם הוא פנחס, והוא יסמך את חכמי ישראל..." ומזה הטיעון הנביא באמת יש בהתגלותו לעת"ל משום איסור תחומין, משום דאז "בא מג'ע התחתון ע"פ שטח הקרקע, לא למעלה למטה ושפיר היא מוכרח דאין תחומין ובה בקפיצה...".

והאופן השני הוא: "כשמתגלה הנשמתו, כמו ביום המילה, אז אינו מחויב במצוות. במתים פנשי כתיב. ועוד שיועד ממטה למעלה לא שייך שם תחומין, וכשמתגלה על אופן זה הרי הוא מלאך, אעפ"י שלומד תורה ומגלה דינים, אין לקבוע הלכה עפ"י דבריו, דה"ל רק כמו חלום ורוח נבואה ואין משגיחי' בבת קול..." ומעתה שפיר יכול להתגלות בבביתות גם בשבת וי"ט.

דברי השל"ה הק' להיפך מדברי רבינו - גוף אליהו הוא נהפך למלאך

ובעיקר דברי רבינו, דגופו דאליהו נשאר למטה ורק נשמתו עלתה למעלה ומשמשת בין מלאכי השרת. מצאנו בזה חידוש גדול בדברי השל"ה (א"א בעשרה מאמרות מאמר השני) דהאר"ך שם להוכיח שצדיקים גדולים ממלאכי השרת, והקשה דא"כ מהו מעלת חנוך ואליהו שנעשו מלאכים מאחר שהצדיקים יותר גדולים מהמלאכים. וכתב השל"ה דדבר זה נתבאר בספר

הפרדס הרמ"ק (שער היכלות פרק י"ג) כי גופם דחנוך ואליהו הוא זה שנתהפך למלאך, אבל נשמתם הוא למעלה למעלה ע"כ. ולכא' אלו דברים הפכיים למה שכתב רבינו, דלדידהו דייקא הגוף הוא הוא שנעשה מלאכי.

דין ודברים בין הגר"ח קניבסקי זצ"ל לבין החזון איש' זצ"ל בנוגע לדברי רבינו אלו

והנה במה שכתב רבינו ליישב ההיא סוגיא דעירובין, דכשהוא מתגלה בגופו יש בזה איסור תחומין ולכן כשרצה ללמד תורה מדין אדם בהאי עלמא, והוצרך להתלבש בגופו, לא היה באפשר שיהיה גם בסורא וגם בפומבדיתא. הביא הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל בספרו דרך אמונה (פי"א משמיטה ויובל ה"ז), ד"ד שהיה לו עם דודו מרן החזון איש' בדברי רבינו. וז"ל: "ומבא בשם החת"ס... ובזכרוננו ששאלתי למרן החזון איש' זצ"ל א"כ מה ראיית הגמ' מאלהו דילמא אחר שאמר ההלכות בסורא נהפך למלאך והלך לפומבדיתא ואח"כ נהפך שוב לאדם ואמר ההלכות שם". והיינו דהוא הבין את דברי רבינו, דאליהו מלבש לעצמו בגוף כשהוא נצרך לכך, ולכן הוקשה לו דילביש עצמו בגוף בסורא, ושוב יפשיט עצמו וילך לנהרדעא שלא בגוף ושם ילביש את עצמו בגוף.

ומביא את תשובתו של החזון איש: "והשיב בבדיחותא שאם הי' בנ"א הי' אסור לו שיהפך למלאך דהוי נטילת נשמה ונראה שלא אמר כן אלא לבדיחותא בעלמא דרחוק לומר דזה שנהפך למלאך מקרי מעשה וא"כ אין בזה איסור שאין זה נטילת נשמה טבעי".

אלא דבסיים דבריו מציינ שכאשר בא לידו תשובת רבינו בתוך הספר ראה שכתוב באופ"א, והיינו דאכן בדברי רבינו מבואר דכשהוא מתגלה בגוף הרי זה גילוי בגוף שלו - שהוא טמון בג'ע התחתון, ונמצא שהוא צריך לילך באותו הגוף ממקום למקום.

פולמוס חידוש הסמיכה: האם אליהו הנביא לעת"ל דינו כ'סמוך מפי סמוך'

והנה סיים רבינו דכיון שאליהו חי בגופו ממש, אזי הוא זה שיסמוך לעתיד לבא את הסנהדרין, כיון דהוא עצמו סמוך ממשא רבינו או מאחיה השילוני, ולא מת שתיפסק סמיכתו. והנה בדבר זה נעו אמות הספים לפני כחמש מאות שנה, ונתלהט בדבר פולמוס גדול בכל גבול ישראל.

שהרמב"ם בפירושו המשניות (סנהדרין א, א) הוכיח שאם יסכימו כל חכמי ישראל שבארץ ישראל לסמוך דין, אף שהם עצמם אינם סמוכים, יכולים לסמוכו. והוכיח לה: "לפי שאם לא תאמר כן, לא תהא אפשרות מציאות בית דין הגדול לעולם, לפי שצריך כל אחד מהם שיהא סמוך בלי ספק, והרי כבר הבטיח ה' בשיבתא באמרו ואשיבה שופטין כבראשונה, ושמה תאמר שהמשיח ימנה אותם ואף על פי שאינם סמוכים, הרי זה מוכחש, לפי שכבר ביארנו בהקדמת ספרינו זה, שהמשיח לא יוסיף בתורה ולא יגרע ממנה לא בתורה שבכתב ולא בתורה שבעל פה...".

ולפני כחמש מאות שנה בשנת רח"צ, קמו חכמי צפת ועשו מעשה עפ"י דברי רמב"ם אלו, וסמכו את מהר"י בירב ע"י כ"ה מתלמידיו להיות דין סמוך, והוא סמך ארבעה מגדולי הדור להיות סמוכין לדון דיני קנסות, הלא המה הבית יוסף, המב"ט, הרמ"ק, ורבי יוסף סאגיס שהיה ראש ישיבה בצפת.

אך לעומת רבני צפת, נעמד רבה של ירושלים, רבי לוי בן כביב, וצווה זה ככרוכיא (ש"ת מהר"ב"ק קונטרס הסמיכה), ובין טענותיו, דחה יסוד ראיית הרמב"ם מלעתי' לבא, "כי יש לאומר שיאמר, שאותו הייעוד אינו כי אם לאחר בא המשיח, ואז אין קושיא כלל איך ישונו הסנהדרין אם אין כח ביד כל החכמים לסמוך, שהרי אליהו ע"ה עתיד לבא עם המשיח, והוא סמוך קיים בגוף ונפש, ויכול לסמוך לכל בית דיני ישראל... כי לפי האמת אין הסמיכה בזמן הרמב"ם מלעתי' לידו וע"י אליהו הנביא חידוש בדת, שהרי כפי קבלתנו אליהו הוא חי עדיין והרי הוא סמוך מפי סמוך..." והרי מבואר ברלב"ח כדברי רבינו דהסמיכה לעתיד יהיה ע"י אליהו, והוא סמוך מפי סמוך בגוף ונפש, ושפמטוה הרמב"ם איכא לכא' ראה להיפך.

מדור נושא פרסים: הגרלות מיוחדות בין המשיבים

להודות

חידושים עיוניים עיתונות ז"ע

איש על העדה: האם יש ירושה ברבנות ומה הראיות לכך?

שור"ת או"ח סי' יב

כל תשובה (על כל שאלה בנפרד) מזכה את המשיב בכרטיס הנרלה

גם בין המשיבים בחודש תמוז תתקיים הגרלה על כרטיס טיסה לציון רבינו החתם סופר 4-4 זוכים כל אחד בסך 500 ש"ח

תשובות ניתן להחזיר באופנים הבאים:

- בנדריים פלוס בקטגוריית "היכל החתם סופר"
 - בטלפון 0733.454.678 שלוחה 4 (לאחר בחינת השפה)
 - במייל CH3131325@gmail.com
- יש לציין, שם, כתובת, טלפון, ומקום לימודים. יש לשלוח כל תשובה בהודעה נפרדת.

בקרוב קדושים

שכחי ערך ז"ע נפי צדיקי וצאורי הדורות

הרה"ק הישמח משה זיע"ה (ד)

"תוקף אהבתו בווער בלבי ברשפי אש שלהבת אשר מים רבים לא יוכלו לכבות..."

אגרת מאת הרה"ק בעל הישמח משה לרבינו זיע"ע בענין מעות ארץ ישראל: ירבה ויצייץ ציץ ויהי פורת, ורב שלום עד בלי ירח, לכבוד ידיד ה' וידיד עמו, וידידי ורב רחמי, ה"ה הרב הגאון הגדול המפורסם בכל קצווי ארץ, מופת הדור, בוצינא קדישא קדוש יאמר לו, נ"ע ע"ה פה"ח כקש"ת. מה"ו משה ספרא רבא דישאל האב"ד ור"מ דק"פ פ"ב, לנצח יאר פניו אתנו סלה.

אחרי דרך מבוא השלום, אען ואומר ברדת, שאל יפלא בעיני הדר כבוד גאונו כי לא השיבותי דבר מפני הכבוד ומפני היראה על המכתבים אשר האירו נגד עיני זה זמן כביר, כי ח"ו לא מסיבות שלילות האהבה היתה זאת, ואיש קדוש כמוהו יודע צדיק גודל ברית כריתות אהבה אשר בנינו מעולם, ותוקף אהבתו בווער בלבי ברשפי אש שלהבת אשר מים רבים לא יוכלו לכבות, ועדיין לא אז אהבתו וחיתו ממנו, אף חובב בתוונא דליבאי, אך גלי וידוע לפני מי שאמרו והיה העולם ב"ה וב"ש שלא מצאתי אז בעת בואם עת ופנאי אפילו לקרות אשר ה' כל העולם שריו בצער מהחולי הידוע ר"ל [מחלת החולייע שהיה באותו השנה - שנת תקצ"ג...]. חוט המשולש החדש קכה

הישמח משה שש לשמוע מתוקף קדושת רבינו

בן י"א שנים עלה כבר [הג"ו חיים סופר, בעל המחנה חיים] ליישבת רבו מרן הח"ס, ולמד שם ערך ז' שנים עד הסתלקות מרן הח"ס זיע"ע. ואף שהי צעיר לימים, נעשה לאחד מגדולי תלמידיו כידוע. אחר הסתלקות מרן הח"ס נשאו לבו לילך לאונגוואר, ללמוד תורה מפי הגה"ק מהר"ם א"ש זיע"ע האב"ד דשם, אביו הק' ה' רצונו שישיאר בפ"ב לחוק ישיבת הגה"ק בעל כתב סופר זיע"ע, ורבינו אעפ"כ נסע. והי' רבינו מספר שנסע אז דרך ק"ק אוהרל ועבא אל הגה"ק א"א בעל ישמח משה זיע"ע, והי' מקרבו ומחבבו מאד והי' שמח לשמוע מרבינו מגדולתו וקדושת רבו מרן הח"ס זיע"ע וענין הסתלקותו. ספר דברי שערי חיים [מבעל המחנה חיים]. הקדמה

הליכות והנהגות

עבדתי ונתיבתי רבינו ז"ע

הרבצת תורה והנהגה עם תלמידים (א)

ימיהם להרביץ תורה, כי לעת"ל לא יהיה שייך מצוה זו

לעית לבוא יהיו כולם יודעים את התורה ויודעים את ה' מקטנם ועד גדלם, ותתבטל המצוה ללמד לאחרים, על כן ימיהם לעשות בעוד בידינו לעשות (ת"מ ויקרא על הגש"פ עמו"ל ב"ב. אכן ע"י בדרשות ד"י ז"ע, שלעת"ל יתקיים מצות 'ולמדת' כלפי אומות העולם).

גם כי יזקין לא יסור ממנה

יש לחכם להעמיד תלמידים גם בזקנותו, כי לא ידע איזה יצליחו (ת"מ ויקרא על פרק אבות דף ק"ז). אמנם בזקנותו צריך רחמי ה' מיוחדים שזיכה להמשיך בהרבצת התורה אחרי שכבר זכה ועזרה ה' ששכלו ביושר ואינו שוכח, ולזה צריך רחמים מיוחדים שיוסיף לו הש"ת כח להעמיד תלמידים מצד תשורת כח הדיבור ולא יחד גרונו ח"ו (ע"ה"ה ה"ה ה"ה עמו"ל קנה). וכך נהג רבינו עצמו, שפילגו בימי זקנותו וימי חוליו האחרונים, הקפיד שלא יעבור עליו יום מבלי הרבצת תורה לתלמידים, ואפילו כשהיה גוסס סמוך למיתתו לא ויתר על זה (בנו הגה"ק רבי שמעון, פתחי חותם בהקדמה לשי"ת חלק י"ד).

צואת רבינו לבניו להרביץ תורה לשם שמים

בצואתו לבניו כותב רבינו: "התחזקו ואמצו בשקידה ובעיון רב בתורת השם, ועשו קיבוץ וריבוץ ופעלים לתורה ברבים, ואם מעט לפניכם מאותן המעט אשר חנכם ה' למדו ברבים בכל מאמצים כח, ובאופן שידעתם בתוכן לבבכם שהקדוש ברוך הוא יודע מכם שאין תערובת כוונה כי אם לכבוד שמו הגדול לבדו" (וע"ה"ה גם במכתבו ל"ב הגר"ש כ"ץ שאטין זצ"ל שנתקבל לא"י בפאטאק, שרבינו כותב לו "ויאמר בכל עוז להעמיד תלמידים ולהפיץ מעיינותיו אל שם ה' ולא לכבוד עצמו ח"ו. נדפס בליקוטי שי"ת חת"ס, לונדון תשכ"ה, מכתב מ"א).

חשיבות ללמד הקטנים, ותלמידים צעירים שזכו להכנס לשיבתו

ללמד הקטנים תורה יש בו חשיבות עליונה, כי כך אף אם כשיגדלו יצאו לעסקים, מכל מקום כבר הושרשו בו שורש דת משה וישראל (ת"מ ח"ה, על יו"ב דף קס"ה). ובישיבתו של רבינו אף שההלי הממוצע של הבחורים היה 17-18 ומעלה, היו גם תלמידים צעירים מאד, אך היו אלו נערים שרבינו זיזה בהם שלגדלות נועדו, ממו הגאון רבי חיים סופר בעל "מחנה חיים", ואחיו הגאון רבי אליעזר זוסמאן סופר רב העיר פאקש זצ"ל, שנכנסו ללמוד בישיבת רבינו בהיותם בני 11 (ראה ספר תולדות סופרים עמו"ל פ"ט), וכן הגאון רבי חיים צבי מאנהיימער, רב העיר אוגוואר זצ"ל, שנכנס לשיבתו בהיותו בן 12 (ראה הקדמה לספרו שי"ת עין הבדלח), והגאון רבי יהודא מאדערן (מח"ס פרי העץ זכרון שמואל) כנער בן 8 שנים בלבד (ראה בהקדמה לספרו פרי העץ ע"ה"ה), ובעל ה"קול אריה" בגיל 14 (הקדמת גיסו לספר קול אריה), וכן עוד רבים.

הדרך ללמד קטנים

כשמלמד לקטנים, ילמדם את הפשוט ואת עיקר דיני המצוות, ולא ילמד אותם עמקי טעמי המצוות וסודותיהם, עד שיתיישבו בדעתם (ת"מ פרשת אמור עמו"ל צ"ב). ובפרט יזהר שלא ילמד עמהם טרם יגדלו את פרשת המקראות וחכמות החיצונים, כי בכך יבואו רח"ל להפקרות וכפירה בה' ובתורתו (ת"מ פרשת בשלח עמו"ל ט"ו).

קודם לימד פשוט הסוגיא ורק אחר כך סברות בעיון והרחבה

רבינו כשהיה לומד עם תלמידיו בישיבה, היה לומד תחילה הגמרא כמתחיל, ומראה באצבעו על הליכות, כאילו עדיין לא למד הסוגיא מעולם, ורק אחר פשוט הסוגיא היה מתחיל בחידושים ורעיונות (הקדמת קרית סופרים על חידושי החת"ס מסכת חולין ד"ה שלמה המע"ה, וע"ע בספר אלה תולדות, שבתחילת השיעור המגומם בלשון התלמוד ופירוש המילות, שורה אחת מן המשנה חזר וניער עשרת מונים, עד שההדיט אשר שמע וראה, ולא הבין תהלוכת עיון התלמוד ואת רבינו לא הכיר, היה מדמה בנפשו הפשוטה כי האיש הזה לא ידע מה דקאמרי רבנו, וע"ש שכאשר שאלוהו על כך ענה כי כך ילמד את התלמיד הצעיר ללמוד פשט הסוגיא כהגון), וכאשר תוך כדי כך עלו בליבו רעיונות נשגבים בעומק הסוגיא, הפסיק מלימודו וגעה בתפילה אהבה רבה אהבתנו וכו', כי החידושים היו אצלו כהפסק מעבודתו הגדולה שהוא צמצום שכלו ומוחו למען עבודתו ללמד תלמידיו פשט הסוגיא (הקדמת קרית סופרים שם).

י"ל על ד"ה:

היכל החתם סופר

המפעל העולמי להפצת והנחלת מורשת החתם סופר

מכון הוצאה לאור • קו תורני • גיליון שבועי

הצטרפות לקבלת הגיליון באימיל: chasamosfer3@gmail.com

היכל המעשה

עבדתי ונתיבתי רבינו ז"ע

לרב תרבה נחלתו...

כיצד העז ראש הקהל לקבל החלטה כה הרת גורל על דעת עצמו, מבלי להיוועץ בטובי העיר? בקול רעש גדול ובקעס רועם, זרם הקהל מבית הכנסת היישר אל ביתו של ראש הקהל, והטיח בו האשמות קשות. ראש הקהל עמד נדהם מול ההמון הזועם, "איני יודע על מה אתם מדברים!" קרא בתדהמה, "איש לא פנה אליי, לא קיבלתי כל הודעה מהרב ולא שמעתי על שום תנאים!"

עתה, הופנו כל המבטים אל האשם האמיתי: נאמן הקהל - שמש הקהילה. הוא, שקיבל על עצמו את השליחות, מעל בתפקידו. הרי הרב אמר בדרשתו כי שיגר עמו את התנאים לראש הקהל, ואם ראש הקהל לא קיבל את המכבד, משמע הוא נשאר אצלו. אם כן, הוא האחראי לכך שרבים אהובי עוזב אותם.

רחוב בעיר מאטרסדורף

חמתם של כמה מחמומי המוח בקהל בערה בהם עד כדי כך שכמעט ושלחו בו את ידיהם. אולם אותו שמש, איש אמונים שליבו היה כלב ארי, עמד איתן כחומה בצורה. הוא לא נרתע ולא זע. במחווה של יד הוא הִסָּה את ההמון, וכשהשתרר שקט, נשא את דבריו בקול צלול וברור:

"שמעוני, אנשים אחים! אמת הדבר, רבנו מסר בידי שליחות לראש הקהל. ויודעים אתם כולכם כי עבד נרצה אני לרבנו, ומקדיש את חיי למלא כל משימה שהוא מטיל עליי בדיוקנות ובזריזות. אך רבעם, חרגתי ממנהגי. גם אני, כלבכם, אוהב את רבנו ורוצה בטובת קהילתנו."

"אולם" המשיך השמש בקול בוטח "האמת אהובה עליי יותר מכל. והאמת היא, שלאדם גדול כרבנו, פאר הדור ועמוד התורה, ראוי יותר לכהן כרב בקהילה מפוארת כפרשבורג מאשר להצטמצם במטרסדורף הקטנה שלנו. אין זה לפי ערכו ורום מעלתו. גמרתי אומר בלבי כי חובתי הגדולה יותר אינה לקהילתנו, אלא לתורתו של הרב וטובת עם ישראל כולו. תפקידנו כעת הוא לסייע לרב לעבור לפרשבורג. שם יוכל להגדיל תורה ולהאדירה, להאיר את עיני הגולה ולהיות אביהם ורבים של רבבות אלפי ישראל. לכן, על דעת עצמי, לא מילאתי את שליחותי."

דבריו, שיצאו מלב טהור וזך, הותירו את הקהל המום ושותק. לא נותרה עוד טענה בפיהם. דבריו היוצאים לב בווער פגעו את הפעולתם. וכך היה. נסיונותיהם של בני מטרסדורף לשכנע את רבם נסתיימו, והחתם סופר עלה על כס הרבנות בפרשבורג המעטירה, שם הפך למנהיג הדור כולו.

(מקור: חוט המשולש החדש, מהדו"ח עמוד ס"א)

זר כי נקלע בימים אלו למטרסדורף, לבטח היה חושב כי נקלע לעיר באמצע מכת מגיפה רח"ל, או לחילופין באמצע יום תשעה באב.

אנשים התהלכו שפופים, חבורות חבורות התגודדו על מרצפות האבן השבורות שריפדו את החובות העיר, ובתנועות חדות וכאובות שוחחו ביניהם בעצב מהול בדכדוך... צל כבד של יגון רבץ על העיירה, והדאגה אכלה בכל לב...

ואכן, היטב כאב להם לבני מאטרסדורף על השמועה שבאה לאזניהם: רבם הגדול והאהוב, ענק הדורות רבינו החתם סופר, עומד לנטוש אותם כצאן בלא רועה, עומד הוא לעקור - כך לפי השמועות - מעיירתם הקטנה, לעיר פרעשבורג המעטירה. יודעי דבר ידעו לספר, כי רבם קיבל על עצמו את עול רבנות העיר הגדולה פרעשבורג, ובם בחר תמורת קהילת מטרסדורף שבו כיהן עד עתה...

בעיניהם זו היתה לא פחות ממכת מחץ, הכאב שלהם היה בלתי נתפס, שנים ארוכות הרב הגדול היה בשבילם הכל, אהבה עזה ועמוקה שררה בין הרב לבין בני קהילתו, הם ראו בו את מורם ורבם, את עטרת תפארת, הם הורגלו לראות תדיר את פני הקודש, להתבשם מאורו ותורתו, לשמוע אמרות פיו בכל זמן ועונה, להכנס בכל עת אל הקודש לשפוך את הלב ולקבל עצה וברכה. ועתה עומדים הם לאבד את כל הטוב הזה.

לא שעניניהם היתה צרה ח"ו בהצלחת העיר פרעשבורג, שזכו ברבם הגדול, אך לא היה בכך כדי להכהות את כאבם על האבידה הגדולה שזה היה עבורם. וכי מה יעשו מעתה כאשר ישארו כצאן בלא רועה, כעדר בלא מנהיג, וכגוף בלי ראש?!

לאחר התייעצויות רבות, החליטו בני הקהילה פה אחד כי לא ירפו. הם יתאספו כולם, מקטן ועד גדול, ויבואו לפני רבם להתחנן על נפשם, לבקש ולהפציר בו שלא יטוש אותם. ואכן, כך עשו. המון אדם, אנשים ונשים, זקנים וטף, צבאו על פתח ביתו של הרב. פניהם היו נפולות ודמעות בצבצו בעיניהם, ובקול שבור ומתחנן ביקשו לערר את רחמי: "רבנו, מחמד עינינו, אל נא תעזבנו! אל תותיר את צאנך ללא רועה!" הפצרותיהם הכנות של בני קהילתו נגעו עד עמקי נשמתו של החתם סופר. והוא ביקש מהם להתיישב בדבר עוד מספר ימים.

אך בשבת קודש שלאחר מכן, ביקש רבנו את רשות הדיבור, ובתוך דרשתו הביע רבינו את התפעלותו על בני הקהילה, שכה מפצירים בו להשאר "הלא שלחתי עם שמש הקהילה רשימה של בקשות לראש הקהל, בו מספר תנאים, שאם יתחייבו ראשי הקהילה למלאם, אוכל להישאר עמכם". "אולם", המשיך החתם סופר בקול שקול, בעוד דממה של ציפייה ממלאת את בית הכנסת, "עד לרגע זה לא קיבלתי כל תשובה מראש הקהל. מכך אני למד כי אין בדעתם למלא את דרישותי, והם משלימים עם עזיבתי לפרשבורג. ולמה זה תפצירו בי עתה?"

כאשר נשמעו הדברים, הפכה הדממה בן רגע להמולה רועשת של כעס ואכזבה. איך ייתכן?

לציון קדשו של מרן החתם סופר ז"ע בפרשבורג

הקוויטלך יונחו על מקום מנוחת קדשו מידי שבוע

דוד האחי"ר: k6056157010@gmail.com
בעמדות נודים פל"ס "היכל החתם סופר"
דוד חנוך שלנו: 0733.454.678 אר"ב: 1-605.615.70

גיליון מס' 612 פינחס
תשפ"ה שנה שלוש עשרה

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו
ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל
זצ"ל
תנצב"ה

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - בדיני בין המצרים

אשר דרכם אם היה בימים אחרים ללבוש בגדי שבת הם לובשים גם עתה וצ"ע בזה, ונראה שצער הוא לאבי הבן והיולדת כשאין מתערבים בשמחתם הקרובים האלה בלבישת לבנים ולשאר קרובים יש להחמיר, וכתב רבינו זצ"ל דכמו שבת"ב מבואר במשנ"ב (שם סקל"ד) שפושט הבגדי שבת לאחר המילה, כמדומה שאותו הדין הוא גם בתשעת הימים שפושט לאחר המילה, (מחשבת עם מועדים עמוד רמ"ח סי' ח' ובס' שאילת רב עמוד ש"ע אות י"ט כ' דמסתבר שאחר הברית יחלוץ הבגדי שבת אחר הברית וצ"ע, ועי' שם אות כ"ב שהניח בצ"ע אם יכול ללבוש כמה חולצות להניחם לאח"כ), וכ' רבינו דגם בבעל ברית לא מציו היתר לרחוץ (שם אות י"ח).

תספורת בבעל ברית

כתב רבינו זצ"ל, כמדומה שמרן החזו"א זצ"ל התיר לבעל ברית להסתפר ביום הברית לכבוד המילה כדעת החת"ס שהובא בשעה"צ (סי' תקנ"א סק"ד), ומי שמל מיד אחר ותיקין יסתפר בלילה שלפני המילה, (מחשבת עם מועדים עמוד רמ"ח סי' ט' ועי' משנ"ב סק"ג דיכול לגלח סמוך לערב וכמש"כ הרמ"א בד"מ ס"ג, ובכה"ח אות ל"ה כ' דהיינו במל מיד אחר שחרית שאין לו פנאי לגלח ביום).

ברכת שהחיינו בבין המצרים

אין מברכין שהחיינו בימות החול בבין המצרים (שו"ע סי' תקנ"ט סי"ז), ואין לצאת בשומע כעונה מאחר, כגון שיש מי שמברך שהחיינו של ברית מילה או פדה"ב, (מועדי הגר"ח ח"א סי' ש"ג). ואמר לי רבינו זצ"ל דאף בעל ברית עצמו לא יפטור שאר דברים בשהחיינו, (תורתך שעשועי עמוד ש"ב, וכן עי' בס' מחשבת עם מועדים עמוד רמ"ב סי' ב' דזה מין אחר, ועי' שם סי' י"א דהמברך שהחיינו על פדה"ב לא יפטור גם מין חדש דאין לעשות בבין המצרים דברי שמחה, וגם בדבר שברכתו הטוב והמטיב, שמחה עצמה אין ראוי), אבל אם מברך על מין אחד שלא ימצא אח"כ מסתבר שיכול לכלול כבר גם מין אחר (שיח התורה ח"ג סי' תקנ"א), ומסתבר דבכל ספק שרי להרהר ברכת שהחיינו (מועדי הגר"ח ח"א סי' ש"ד), גם על פרי שירקב אם לא יאכל לא יברך שהחיינו (שם סי' ש"ה), ואם טעה וברך על פרי חדש יברך שהחיינו (שם סי' ש"ד, שיח התורה שם). אם נולדה לו בת בין

לא ילך יחידי היינו מחוץ לעיר

כתב רבינו זצ"ל בקונטרס הזכרונות (פכ"ז ס"ה) בשם מרן החזון איש זצ"ל, דמש"כ השו"ע (סי' תקנ"א סי"ח) שאסור לילך יחידי בין המצרים משעה ג' עד שעה ט' היינו דוקא מחוץ לעיר, וכ"ה בערוה"ש (שם), ויכול ללכת ברחוב שיש אנשים, (שמענו כן ראינו ח"ב פ"ט סי' י'), ואמר רבינו זצ"ל דבדבר זה חושש אף מיום א' תמוז כמש"כ הביאווה"ל (שם ס"א ד"ה צריך) בשם ס' פתחי עולם ע"פ הגמ' פסחים (ק"א ב') דמא' תמוז שכיחי מזיקי טפי, (ואמר רבינו דמש"כ הפתחי עולם הוא רק לענין איסור לילך יחידי ולא לגבי לא יכו התלמידים, כי אמנם מצויין אז המזיקים אבל לא מקפידים להזיק בהכאת התלמידים כמו מ"ז בתמוז, ועי' בידון משה י' סי' ס"ד שהשיב רבינו לענין ללכת יחידי שצריך להזהר מא' תמוז). וראוי להמנע מנסיעה במטוס מ"ז בתמוז (תורת המועדים סי' תקנ"א ס"ג אות ד ובידון משה י' סי' ס"ה כ' שאין ראוי).

באיסור תספורת

כתב רבינו זצ"ל דאין להתיר בבין המצרים לגלח גידול שיער עבור מי שבדוחק מהדק התפילין (מעשה שיח תעניות אות מ"ג, ואמר לאבל ששאל שיש לו גידול שיער, וכי נזיר לא הניח תפילין), והעיד רבינו זצ"ל בשם מרן החזו"א זצ"ל דמי שיש לו בלורית מותר לספר בספיה"ע וי"א גם בימים אלו, (כ"כ רבינו בשמו בקונטרס הזכרונות סי' כ"ד ס"ה לגבי ימי הספירה ובתורת המועדים שם ס"ט דה"ה כאן, ועי' בס' זכור לדוד ח"ב עמוד קל"ז שהעיד ר' דוד פרנקל זצ"ל שכאשר הגיעו לארץ ישראל פליטים עם בלוריות שלח אותם מרן החזו"א זצ"ל להסתפר אפילו בשלושת השבועות שבין י"ז תמוז לתשעה באב, ואולי שם ה"ז כיוצא מבית האסורים דשרי אף במועד). ואמר רבינו זצ"ל דגם שיער הגבות והריסים בכלל איסור תספורת שיער ואסור לקוצצן, (תורת המועדים סי' תקנ"א ס"ד), וכן אסור לאשה לגלח שיער ברגלה, (מועדי הגר"ח ח"ג סי' רפ"ג).

בגדי שבת ורחיצה בבעל ברית

בעל ברית לובש בגדי שבת אפי' בת"ב כמבואר ברמ"א (סי' תקנ"ט ס"ח), וגם לברית של נכד כ' רבינו דשרי ללבוש בגדי שבת, (ידון משה ח"י אות מ"א ועי' בשע"ת סימן תקנ"א ס"א שאבי אבי הבן ואבי היולדת ג"כ נוהגים להקל וללבוש בגדי שבת הם ונשיהם וכמדומה שנוהגין להקל גם שאר קרובים

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

☎ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשידי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,
יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

המצרים מברך שהחיינו (שם סי' שי"ב) בלובש בגד לשבת אין לברך שהחיינו עד שיקבל שבת ולא סגי שלובש לכבוד שבת או שהגיע זמן תוספת שבת, (גליון מים חיים תמוז תשפ"ג ולקט שאלות המצוות ח"ד סי' כ"ג), ויכול ללבוש קודם שבת (שמענו כן ראינו ח"ב פ"ט סי' ח'), ובשם הקה"י מובא להקל מחצות דכל שלובש לכבוד שבת מותר (ארחות רבינו ח"ב עמוד קס"ה).

לבישת בגדים חדשים בשבת לצורך תשעת הימים

ערב ת"ב שחל בשבת ולא הכין קודם, אם יכול להכין בגדים ע"י שלובש בשבת, הנה בס' ארחות רבנו (ח"ב עמ' ק"ל) מובא שהקה"י נתן עצה להחליף במשך שבת חזון לבנים וגרבים וכתונות מכובסים כמה שצריך למשך השבוע ושילבש כל א' מהם קצת זמן בשבת ועל"ז יהיו משומשים ויהי' מותר ללבושם בשבוע שחל בו ת"ב עכ"ל, ולא חשש לאיסור הכנה בזה, אולי טעמו משום דבכל פעם שמחליף אינו ניכר שהוא לצורך חול דלפעמים מחליפים פ"א באמצע היום בקיץ וכן בכל פעם בפנ"ע אינו ניכר, (קרא עלי מועד פ"ד הערה כ"ו ועי' משנ"ב סי' תרס"ז סק"ה שכתב שלא להכין משבת לחול אף באינו ניכר אם לא לצורך מצוה, ואולי ס"ל דהכא לא מקרי הכנה כלל כיון שבפועל לובש הבגד גם בשבת, וכן עי' רב פעלים ח"ד סי' כ"א, ובתורת המועדים עמוד ק"ל אות ג', כ' דלא הותר ד"ז רק בבגדים שלובש לפעמים בשב"ק אבל אם הבגדים שלובש בחול אינו לובש אף פעם בשבת מחמת יופי הבגד כמו בגדי עבודה או בגדי יום חול של נשים וכל כיוצא בזה כ"ז אסור ללבוש בשבת מפני שנראה כהכנה, ועי' בס' מישרים אהבון עמ' שי"א אות כ"ב שנשאל רבינו זצ"ל, האם מותר לאחר סעודה ג' בשבת חזון ערב ט' באב להחליף הנעלי עור של שבת לנעלי גומי או בד וללכת בהם לבית הכנסת באופן שהולך מבעוד יום דהא נהנה מהם גם עתה או דילמא אסור משום מכין משבת לחול, והשיב, אין ראוי, ועי' ש אות כ"ג שנשאל במי שנעליו עשויות מגומי וכיו"ב שמוותר ללבשן בט' באב ובאופן זה לא ניכר שמכין, והשיב, אין לעשות כן, דנעל זו אינה עומדת לשבת רק לת"ב, ובמועדי הגר"ח ח"א סי' שכ"ז שאל מרבינו אם בשבת חזון יכול ללבוש בגדים מכובסים כדי שיוכל ללבושם בימות השבוע, והשיב, אין לעשות כן, ושאל שם אות שכ"ח ממש"כ באורחות רבינו שהקה"י אמר לעשות כן, והשיב רבינו, הכל לפי הענין והצורך, ובגליון מים חיים מביא ממרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שלא יאמר בפה שמכין לחול, ועי' ממרן הגר"נ קרליץ זצ"ל שאמר שאין להקל בזה בכל גווני ולא משום הכנה אלא משום שלא התירו ללבוש מכובס אלא לכבוד שבת וכיון שאין בזה צורך שבת ממילא אסור כמו בכל ט' הימים עכ"ד ועי' חוט שני הל' ר"ה עמוד ת"ג).

זמן הלבישה קודם ואופן הלבישה

ושיעור הזמן ללבישת בגד קודם תשעת הימים שלא יחשב בגד חדש הוא חצי שעה (שמענו כן ראינו ח"ב פ"ט סי' נ'), ויש להקל בבגדי חול מגוהצין שלבשן אע"פ שעדיין גיהוצין ניכר ורק בבגדי שבת החמירו, (קרא עלי מועד פ"ד הערה י"ד), וכתב רבינו זצ"ל דיש להקל ללבוש קודם תשעת הימים כמה חולצות מכובסות יחד באופן שמתקמט קצת וניכר הדבר, (הערות רבינו לס' קרא עלי מועד פ"ד הערה י"ט ואלא ד"א פנ"ב ס"ה), ואף בגדי זיעה היה מכין, וכתב רבינו זצ"ל שקשה להקל בזה במה שמניח ע"ג הריצפה ועכ"פ צריך שיהיה ניכר שמתקמט ומתלכלך, (שם

אות כ' וכן עי' מועדי הגר"ח ח"ב סי' שפ"ז דלא מהני שיתן לרצפה), ולמעשה לא רצה רבינו זצ"ל להקל אפי' בבגדי זיעה במה שנותן ע"ג הרצפה, (דקדוקי מצות בין המצרים אות ו), וסגי שאחר לובש עבורו, וכן נהג רבינו זצ"ל למעשה שסמך על מה שהכינו עבורו, (אלא ד"א של הלכה פנ"ב ס"ה). ויש להכין גם עבור קטנים שלא הגיעו לחינוך (תורת המועדים סי' תקנ"א סנ"ב אות ו).

הכנת בגדי זיעה וגרביים ללבוש בתשעת הימים

השיב רבינו זצ"ל שגם בגדי זיעה חדשים אין ללבוש ללא שלבשם קודם תשעת הימים, (מועדי הגר"ח ח"ג סי' רצ"ג נחמת ישראל פי"ט ס"ז עלי שיח עמוד קס"ד שמענו כן ראינו ח"ב עמוד רפ"ט וכן הביא בקו' ידון משה ח"י עמוד צ"ב בשם מרן החזו"א), וראיתי שא' בא לשאול שמזיע בגרביים ויש ממנו ריח רע ואין לו עוד להחליף, ושאל אם יכול לכבס או לקנות, והלך רבינו זצ"ל לחדרו והביא לו משלו להחליף.

לשתות הכוס בתשעת הימים כשהלך הקטן

רבנו זצ"ל באירוסיו נינו שאל ממחותנו מרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל, מה הדין במי שהביא קטן שישתה בהבדלה בתשעת הימים כמש"כ הרמ"א (סי' תקנ"א ס"ו), ולמעשה כשגמר ברכת הגפן וירא כי אין איש שיצא הקטן לדרכו, האם יכול לשתות בעצמו הכוס או דילמא כיון שסבר שישתה הקטן לא יצא בברכת הגפן ועליו לברך שנית, ואמר רבינו, שד"ז הוא לכא' סתירה במשנ"ב (סי' רצ"ו סקל"ג וסי' רע"ג סקי"ט), האם ברכת הגפן בהבדלה הוא חלק מברכת ההבדלה או שאינו רק לכבוד כוס של ברכה, ועי' בזה בשו"ת אגרו"מ (ח"ג סי' מ"ה) ובס' בני ראם (סי' ס"ו) והביא משו"ת אמרי יושר (ח"ב סי' קע"ג) שהביא ראיות לכאן ולכאן, ועי' בזה בקובץ עיון הפרשה (גליון רל"א עמוד קנ"ג).

ושלח לשאול את חמיו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, והשיב, דהמבדיל יכול לשתות את היין דכיון שברכת הגפן נצרך לברכת הבדלה א"כ את החלק של החיוב שלו ודאי כיוון לצאת ואף שדעתו היתה שהקטן ישתה את היין מ"מ גם הוא חייב בבוא פרי הגפן דהוי גם ברכת המצוות ושפיר יכול לשתות היין, ובאמת אם צריך טעימת הכוס בהבדלה ע"י המבדיל גם בתשעת הימים בודאי יצא בברכת הגפן ובס' ארחות רבנו (ח"ב עמוד קל"ה) מובא שמרן החזו"א זצ"ל היה טועם קודם מהיין וכ"כ רבנו זצ"ל בקונטרס הזכרונות (סי' כ"ז אות ט"ו) ובמעשה איש (ח"ה עמוד כ"א), ובס' קרא עלי מועד (פ"ה ס"ב בהערה ו') כתב דטעם החזו"א היה משום דלכתחילה אין לברך ע"מ שישתו אחרים אא"כ אין יודעים לברך בעצמם כמבואר במשנ"ב (סי' רצ"ט סקכ"א וסי' רע"ג ס"ד) ומ"מ אין הדבר מעכב עי' במשנ"ב (סי' תקנ"ט סק"ל) דלא תקנו הבדלה בט"ב ויתן לקטן לשתות משום דאתי למיסרך אבל בלא טעם זה נותן לקטן אף שהמברך אינו שותה, ורבנו זצ"ל פעמים שהיה שותה ופעמים לא, ואולי הדבר תלוי בקטן אם נחשב יודע בעצמו לברך, (תורתן שעשועי עמוד שצ"ד).